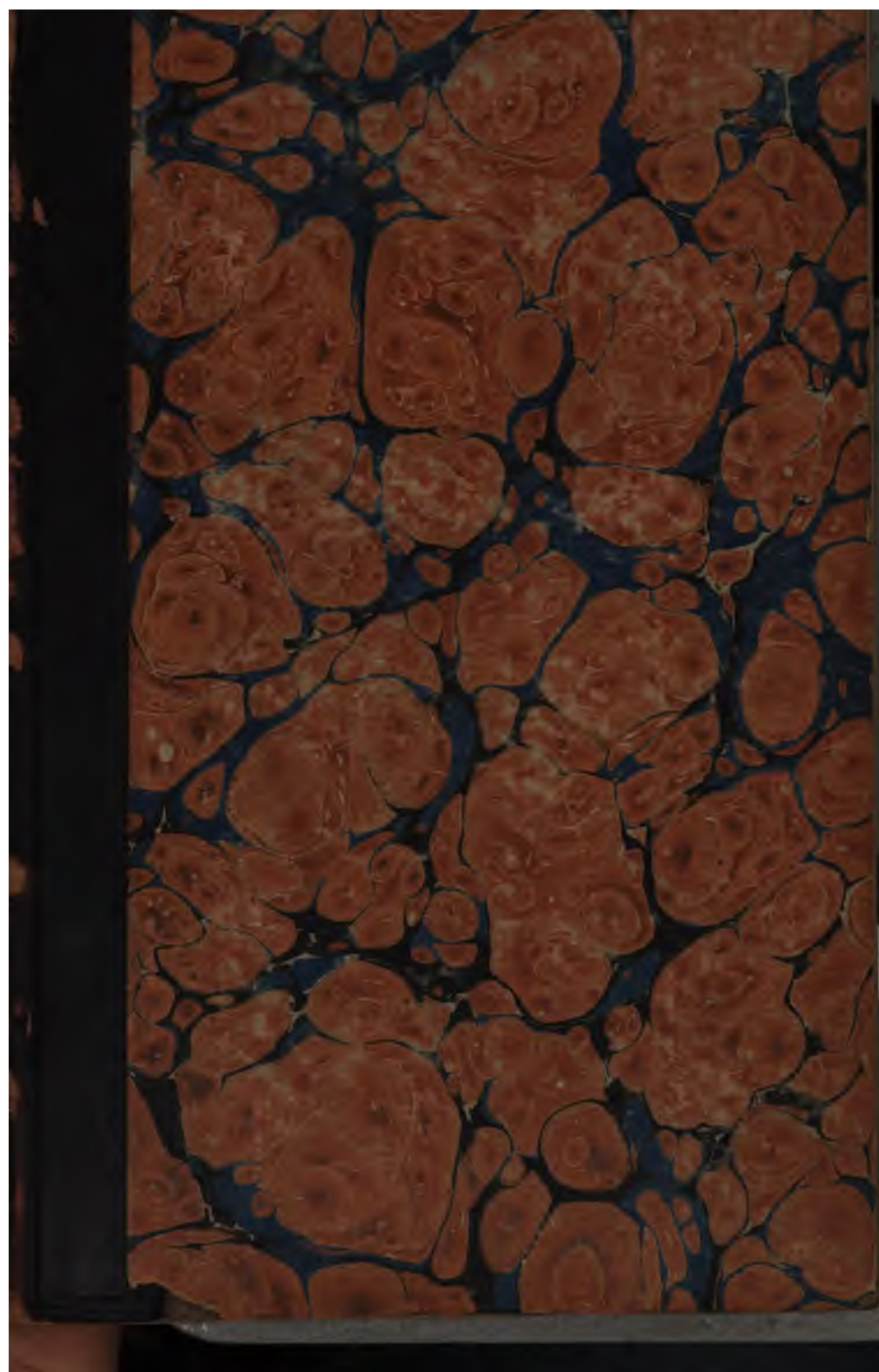

HERMAE PASTOR.

GRAECE

PRIMUM EDIDERUNT

ET

INTERPRETATIONEM VETEREM LATINAM

EX CODICIBUS EMENDATAM

ADDIDERUNT

RUDOLPHUS ANGER

ET

GUILIELMUS DINDORF,

PROFESSORES LIPSIENSES.

PARS PRIOR,

QUAE TEXTUM GRAECUM CONTINET.

LIPSIAE,

T. O. WEIGEL.

MDCCCLVI.

HERMAE PASTOR

GRAECE.

PRIMUM EDIDIT

RUDOLPHUS ANGER.

PRAEFATIONEM ET INDICEM

ADIECIT

GUILIELMUS DINDORF.

LIPSIAE,
T. O. WEIGEL.
MDCCCLVI.

BIBLIOTHECA · BODLEIANA ·

PRAEFATIO

R. ANGERI.

Pastoris titulo qui insignitur liber inter opera Patrum Apostolicorum referri solitus, utut vix profectus ab Herma illo, qui a Paulo in epistola ad Romanos data cap. XVI. versu 14. salutatur, omnium tamen, quorum hac in caussa arbitrium est, consensu non serius quam medio fere saeculo II. p. C. n. exaratus, idemque antiquitus tanti habitus, ut passim divinitus inspiratus existimaretur et in coetibus sacris praelegeretur, quantum propter hanc et aetatem et auctoritatem valeat ad illustrandam historiam fidei morumque et institutionum ecclesiae priscae, nec non ad iudicium de antiquitate librorum N. T. ferendum, ut olim, ita nostris quam maxime temporibus intellectum est. Quomobrem fieri non potuit, quin iam dudum dolerent viri docti, quod, quum is libellus primum graece conscriptus fuerit, tamen, si a particulis aliquot discesseris, nonnisi latina eius interpretatio ad nos pervenerit, eaque hic illic adeo corrupta, ut vix sanam exsculpere sententiam possis. Itaque est quod nobis haud parum gratulemur, quod graeca ipsa a pluribus inde saeculis frustra expetita, immo quorum de inventione iam paene desperatum esset, nunc tandem in lucem edere nobis contigerit.

Fons autem, ex quo proxime hausimus, duplex est: tria codicis nuper in Graecia reperti folia et apographon

reliquarum eius codicis partium; quae quidem omnia a C. Simonide Lipsiam perlata, postquam eorum fides diligenter explorata est, in usum bibliothecae academicae a Gersdorfio V. Ill. comparata mihique ad hanc editionem adornandam liberalissime concessa sunt.

In his igitur coniunctis universus Hermae liber continetur usque ad initium capitis XXX. Similitudinis IX.; neque desunt praeter finem huius capitis nisi septem totius opusculi capita postrema. Singulatim tria illa codicis ipsius folia exitum Mandatorum et maiorem Similitudinum partem complectuntur, h. e. ea, quae typis expressa sunt a p. 51. lin. 21. ad p. 75. lin. 29. et a p. 96. lin. 22. usque ad finem. Quae si cum ambitu totius libri conferuntur, codicem integrum folia decem comprehendisse apparet, quattuor quae antecederent foliis Lipsiensibus, intermedia duo, unum post ultimum folium Lips. positum, in quo illa, quae nunc deficiunt, perscripta essent, vix unius illa paginae spatium excedentia.

Iam vero tria illa folia (quae codicis Lipsiensis vocabulo appellabimus) chartacea sunt, forma octonaria eaque maiore exarata saec. XV. ineunte vel medio. Librarius maxima usus est parsimonia, quandoquidem linearum numerus inter lineas 67 et 72 fluctuatur, litteraeque ipsae perquam minutae sunt multisque instructae scribendi compendiis: quo factum est, ut, quae singulis in foliis continentur, nostrae editionis paginas duodenas complecti soleant. Scriptura passim in margine hic illic exeso periit, passim etiam detrita est, ita tamen, ut facilis plerumque sit expletio. Interpunctio et accentuum spirituumque designatio frequens, neque vero constans. Perpauca, eaque ab eadem, cuius reliqua sunt, manu correcta; saepius scriba vel in iis, quae per errorem repetierat, ab emendando abstinuit. Litterae singularum Similitudinum initiales (nam praeter finem Mandatorum nihil nisi Similitudines in his foliis inesse modo monuimus), nec non quae plerumque antecedunt inscriptiones (plerumque,

inquam; Parabolae enim quae sunt inde a septima titulis carent) minio pictae sunt. Ex his autem simul de forma earum codicis partium coniecturam facere licet, quarum nonnisi apographum ad nos perlatum esse dixi.

Ipsum vero hoc apographum, paginas continens XXXI formae quaternariae, a Simonide scriptum est litteris perparvis et haud raro lectu difficilioribus; scribendi compendia in codice obvia si non prorsus certo solvere valuerat, laudabili studio depinxit, rudius quidem, sed ita tamen, ut iam ad unum omnia explicari potuerint. Praeterea idem Lipsiae hoc exemplum (una cum tribus illis codicis ipsius foliis) nitidius transscripsit in usum typographi; ego tamen plagulas impressas ad prius illud apographum correxi, adiutus a Lycurgo Graeco, amico doctissimo; in rebus dubiis ad Simonidem ipsum recurri. Ceterum ad apographon primum sex accedunt schedulae a Simonide tum, quum codicem describeret, consignatae, ex quibus quinque compendia continent ex codice depicta addita explicatione; ex his una simul verba exhibet ea, quae infra p. 94. lin. 9—11 leguntur: *πρὸς τὸν Θεὸν ἄτερ αὐτοῦ· ὃς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὴ λάβῃ, οὐκ εἰσελεύσεται,* casu omissa illa in apographo ipso; in schedula sexta lectionis varietas inest p. 50. in margine repetita.

Sed his interpositis in enarranda codicis ratione progredimur ita, ut addamus, quae ex hoc apographo (cuius fides infra demonstrabitur) sive solo sive iunctim cum foliis illis Lipsiensibus spectato cognoscuntur.

Primum ad *divisionem* quod attinet, inter *Visiones* (tanquam *Ὅρασις ε'*) refertur, quod vulgo *Mandatorum prooemium* audit[1]), idque ut satis aptum hac in editione

---

1) H. e. in editionibus interpretationis latinae recentioribus; sed in ed. certe Paris. a. 1513: „Visio quinta." In codice Dresdensi omnino abstinetur a titulis *Visionum, Mandatorum, Similitudinum,* sed singula ista inscribuntur: Cap. I. II. etc.; Mandatorum prooemio

retinui. Deinde *Mandatum* XII. clauditur in medio cap. III. (secundum divisionem in edd. latinis solitam) verbis his: *ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ ἔσομαι καὶ ἀναγκάσω αὐτοὺς πεισθῆναί σοι* (p. 49. lin. 25 sq.); iis vero, quae sequuntur: *Μετὰ δὲ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰ ῥήματα ταῦτα* (quae prorsus absunt a Lat.) *λέγω αὐτῷ*, praemissum est vocabulum *Ἀρχή*, aut quo ea, quae proxima sunt, tanquam prooemium Similitudinum, aut ut tanquam epilogus Mandatorum designarentur, voce *Ἀρχή* (ut in exordio Sim. VI.) nihil nisi initium novi orationis membri indicante. Quod quum probabilius videretur, quia quae insunt nonnisi ad Mandata respiciunt, verba illa, utut medio in capite posita, nova in linea collocavi. Denique in Mandatis X. XI. XII. insignis est, quam suo loco indicavi, in ordine dissensio cum textu latino, siquidem, quae in Graecis in Mand. XI. docentur de pseudoprophetis, eorum nonnisi initium et finis in interpretatione latina Mandatum XI. constituunt; quae sunt intermedia (p. 44, 18 — 46, 21.) apud Latinum particulatim Mandatis X. et XII. inserta sunt.

Titulorum maxima est convenientia in Visionibus et Mandatis; vox enim *Ὅρασις* vel *Ἐντολή*, numero addito, singulis praeponitur (colore, ut Simonides testatur, rubro); in Similitudinibus res secus se habet. Etenim prima ita inscribitur: *Παραβολαὶ ἃς ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ*, secunda et quae eam excipiunt usque ad quintam: *Ἀρχὴ ἄλλης παραβολῆς*, sexta *Ἀρχή*, reliquae titulis carent, nec nisi litteris initialibus maioribus iisque rubris earum exordia indicantur. Itaque aequabilitati ut consuleretur, singulas

---

praemittitur titulus: Cap. V., eademque ratione pergitur. — Ceterum quum codex ille Dresd. (cuius infra saepius mentio iniicienda erit), adhuc paene ignotus fuerit, addere haec liceat. Codex est vulgatae litterarum ss. interpretationis in bibliotheca regia Dresd. repositus (insignitus A 47 fol.), in quo Pastoris librum Psalmis et Proverbiis interpositum reperi (qua de re dixi in annalibus: Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft 1851. I. p. 151.). Scriptus est saec. XV.

quasque titulo *Παραβολὴ* (*α'*, *β'* etc.) insigniendas duxi. Ceterum libro universo, (ut iam p. 3. in nota monitum est) praemissa sunt haec: *Ἀρχὴ σὺν Θεῷ* [*τῆς*] *βίβλον* [*τῆς*] *λεγομένης Ποιμὴν* (voce *Ποιμὴν*, ut Simonides narrat, item miniata).

Huic vero inscriptioni antepositum est prooemium, quod, litteris multis in hoc paginae primae initio detritis nonnisi ex parte recte legi a Simonide potuit. Facile autem illud ex Eusebii Hist. Eccl. III, 3., non sine mutationibus et accessionibus, depromtum esse apparet. Sic autem restituendum esse censemus:

[1]*Λ*[*έγει ὁ Εὐσέβιος?*]· *ἐπ*[*εὶ δὲ*] [2]*ὁ αὐτὸς ἀ*[*πόστολος ἐν ταῖς*] *ἐπ*[*ὶ τέλει*] [3]*προσρήσεσιν* [4]*ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους μνήμην πεποίηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ* [5]*Ἑρμᾶ*, [6]*οὗ φασιν* [7]*ὑ* > > > *ετ* . . . . *τ* . . . > > . . . . *τ* . *ἰστέον ὡς καὶ το*[*ῦτο πρὸς μέν*] *τ*[*ινων* [8]. . . . .] *ἀντιλέλεκται, δι' οὓς οὐκ ἂν ἐν ὁμολογουμένοις* [*τεθείη*..] *οἷον κυρίως* [9]*ἐν* > > > > > , *ὑφ' ἑτέρων δὲ ἀναγκαιότατ*[*ον*] *οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς κέκριται, ὅθεν ἤδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν α*[*ὐτὸ*] *δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεχρημένους τινὰς αὐτῷ* [10]*κατείληφα· οὗ καὶ μέμνηται ἐν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς.*

---

1. Littera prima facilius *Λ* quam *Α* (*Ἀρχὴ* . . . . .?) habetur.
2. In apogr. *ἑαυτὸν*.
3. Apogr.: *προσρήσεων*.
4. Eus.: *τῆς πρὸς Ῥωμαίους*.
5. Apogr.: *Ἑρμοῦ*.
6. Apogr.: *ὃν*.
7. Litterae tum obscurae (> >), tum deficientes (. .); apud Eus. haec leguntur: *ὑπάρχειν τὸ τοῦ Ποιμένος βιβλίον*.
8. Ab Eus. verba *τινων* et *ἀντιλέλεκται* nulla voce interiecta statim se excipiunt.
9. Scriptum videri possit *ἐν ὀδύνῃ*, quod quum a sententia alienum sit, coniecerim legendum esse *ἐνδιάθηκον*.
10. Apogr. *κατειλῆφθαι*.

Interdum margini adscripta est lectionis varietas: p. 3. ad lin. 18. (*εἰς τὰ ὁμαλά*, quae quidem latini interpretis lectio est), p. 14. ad lin. 27. (ubi in textu *στενὴν ὁδὸν*, in margine: *σεμνὴν διδασκαλίαν*, utrumque alienum a Lat.), et p. 50. ad lin. 19—27., in quibus quae continentur omnia et ipsa a latina interpretatione exulant.

Denique in Visione III. ad marginem scholion legitur litteris item passim detritis, manifesto illud petitum ex Athanasii libro de incarnatione Verbi Dei (in Athanasii opp. ed. Montfauc., Par. 1698. tom. I. parte I. p. 49.); quod quidem lacunis partim ex Athanasii textu partim ex coniectura quantum fieri potuit suppletis ita audit:

Τοῦ [1]*διλ . . . [π]ε[ρὶ?] τῆς λόγ[ου .] περὶ τοῦ ῥή[ματος?] > > > περὶ τοῦ λόγου . . . . .* [2]*ἡ δὲ ἔνθεος διδασκαλία τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως . . . ἕνεκεν τούτων . . . . . > > . . [μα]ταιολογ[ίαν] τῶν* (aut *τῆς*) *. . . αν . . [ὡς] ἀθεότητα διαβάλλει· [ο]ὔτε γὰρ αὐτομάτως διὰ τὸ* [3]*μέλλον* (?) *μὴ ἀπρονόητ[α] εἶναι, [οὔτε ἐκ]* [4]*προϋποκειμένης ὕλης διὰ τὸ μὴ ἀσθενῆ εἶναι τὸν θεόν,* [5]*ἀλλ᾽ ἐξ οὐκ [ὄν]των καὶ* [6]*μηδαμῇ μηδαμῶς ὑπάρχοντα* [7]*ταῦτα ὅλα εἰς τὸ εἶναι πεποιηκέναι τὸν θεὸν διὰ τοῦ λόγου οἶδεν, ᾗ φησι διὰ μὲν Μωϋσέως· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· διὰ δὲ τῆς ὠφελιμωτάτης βίβλου τοῦ Ποιμένος· Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ θεὸς ὁ τὰ πάντα*

---

1. *διαλόγου?*

2. Apud Athanasium initium hoc est: *Ταῦτα μὲν οὗτοι* (philosophi Graeci et haeretici) *μυθολογοῦσιν· ἡ δὲ ἔνθεος διδασκαλία καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν πίστις τὴν μὲν τούτων ματαιολογίαν ὡς ἀθεότητα διαβάλλει.*

3. *μέλλον*] deest ap. Ath.

4. Apogr.: *προσαποκειμένης.*

5. *ἀλλ᾽ ἐξ*] bis scriptum.

6. *μηδαμῇ*] abest a textu Montefalc., habet vero Seguerius.

7. *ταῦτα*] Montefalc. *τά.*

κτίσας καὶ καταρτίσας καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι [1]*τὰ πάντα. Ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος σημαίνων φησί·* [2]*Πίστει νοοῦμεν ..... Δεῖ δὲ ἐκείνους κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ εἰς τὸ ἐκ μὴ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι· ὁ θεὸς γὰρ ἀγαθός ἐστι, μᾶλλον δὲ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος [ὑπάρχει]· ἀγαθῷ δὲ περὶ* [3*] *ἂν γέν[οιτο] φθόνος. Ὅθεν οὐδενὶ [*[4]*τοῦ εἶναι] φθονήσας ἐξ οὐκ ὄντων τὰ πάντα πεποίηκε διὰ τοῦ ἰδίου λόγου, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Quae quum respiciant ad Mand. I., alieno loco addita esse patet.

His ita expositis, ad quaestionem accedimus in universa hac caussa gravissimam, quae est de fide eorum, ex quibus haec editio hausta est, fontium, hoc est, utrum quae insunt textum contineant principalem, an ex antiqua demum interpretatione latina in sermonem graecum conversa sint more aevi potissimum medii temporibus haud inusitato.

Itaque ut a *Lipsiensibus codicis ipsius foliis* progrediamur: illico res eo conficitur, quod, quum illa scripta sint diu antequam graecae huius libri particulae ex veterum operibus colligi coeptae sunt, tamen cum his exerptis egregie consentiunt, dissensus vero plerumque non alius est, quam qui inter duos eiusdem libri codices intercedere solet; ceterum sicubi fragmenta illa ab interpretatione latina recedunt, codex Lipsiensis nunc cum fragmentis facit, nunc cum Latino, interdum suam sibi propriam habet scripturam. En tibi exempla. Quae leguntur Sim. IX, 16. p. 98. lin. 6 sqq., cum iis, quae Clem. Alex. tradit Strom. II, 9, p. 452. ed. Potter., si discesseris a sententia quadam in textu nostro propter *ὁμοιοτέλευτον* omissa, paene verbotenus (etiam ubi Lat. dissentit) congruunt:

---

1. *τὰ πάντα*] desunt ap. Montefalc.

2. Montefalc.: *πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι· ὁ θεὸς γὰρ* etc.

3*. Excidit *οὐδενός*.

4. *τοῦ*] Sic Montefalc.; Gobler. et Felckm. 1. anon.: *τό*.

Clem. Al.	Hermae cod. Lips.
καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγῖδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν. Ἀλλ' οὗτοι ζῶντες κατέβησαν καὶ πάλιν ζῶντες ἀνέβησαν· ἐκεῖνοι δέ, οἱ προκεκοιμημένοι, νεκροὶ κατέβησαν, ζῶντες δὲ ἀνέβησαν.	*καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγῖδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν.*
Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνήρμοσαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου καὶ ἀλατόμητοι συνῳκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἁγνείᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγῖδα ταύτην οὐκ ἔσχον.	*Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνηρμόσθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, καὶ ἀλατόμητοι συνῳκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ γὰρ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἁγνείᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγῖδα ταύτην οὐκ εἶχον.*

Eadem fere ratio obtinet cum fragmentis reliquis ex hac, quae in cod. Lips. inest *τοῦ Ποιμένος* parte servatis, quorum pleraque apud Pseudo-Athanasium (in doctrina ad Antiochum, in Athanasii opp. ed. Montefalc. t. II. p. 252 sqq.), nonnulla apud Antiochum Palaest. (in Pandecte div. Scr. ed. Fronto Ducaeus in auctuar., I. p. 1021 sqq.) inveniuntur. Sic p. 51. lin. 22 sqq. coll. Ps.-Ath. §. 12.:

Ps.-Ath.:	Cod. Lips.:
Ὁ διάβολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνους οὐκ ἔχει· μὴ φοβηθῇς οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀπὸ σοῦ.	*Ὁ διάβολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνον οὐκ ἔχει· (μὴ) φοβηθῆτε οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.*

Lat.: „Diabolus autem timorem facit, sed timor illius

vanus est. Nolite ergo timere eum et fugiet a vobis." Ubi singulatim memorandum, quod verba: „timorem facit" et „vanus est" vix alicui in mentem venire poterat ita reddere: *φόβον ἔχει, τόνον οὐκ ἔχει.* — P. 51. lin. 31 sqq. coll. Ps.-Ath. §. 12.:

Ps.-Ath.:	Cod. Lips.:
Οὐ δύναται γὰρ καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται οὖν ὁ διάβολος παλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται. Ἐὰν οὖν ἀντιστῇς αὐτὸν, νικηθεὶς φεύξεται ἀπὸ σοῦ κατῃσχυμμένος.	*Οὐ δύναται, φησὶ, καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται ὁ διάβολος ἀντιπαλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται. Ἐὰν οὖν ἀντισταθῆτε αὐτῷ, νικηθεὶς φεύξεται ἀφ' ὑμῶν κατῃσχυμμένος.*

Lat.: „non potest dominari in dei servos, qui ex totis praecordiis in dominum credunt (codd. „sperant"). Potest autem diabolus luctari, sed vincere non potest. Si enim resistitis illi, fugiet a vobis confusus." — Similiter p. 67, 2—30. 68, 24—32. al.

Sane, quoniam Pseudo-Athanasius, magis etiam Antiochus, non id agunt, ut quam accuratissime Hermae verba repetant, sed ut pro re nata in usum suum convertant, Graeca nostra ab istis quidem excerptis passim discedunt propiusque accedunt ad Latinum; sed ita tamen, ut consensus mirum quantum praevaleat. V. Sim. VI, 1. p. 66. lin. 6 sqq. cll. Ps.-Ath. §. 18.:

Ps.-Ath.:	Cod. Lips.:
Ἦλθον εἰς πεδίον, καὶ [δείκνυσί μοι] παῖδα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἐνδυμάτων κροκαίων, βόσκοντα πρόβατα πολλὰ λίαν· καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ἦν ὡσεὶ τρυφῶντα, καὶ	*Καὶ ἤλθομεν εἴς τι πεδίον, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἱματίων, τῷ χρώματι κροκώδη. Ἔβοσκε δὲ πρόβατα πολλὰ λίαν, καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ὡσεὶ*

λίαν σπαταλῶντα καὶ ἱλαρά, σκιρτῶντα ὧδε κἀκεῖ. Καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν πάνυ ἱλαρὸς ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτῷ ἦν, καὶ περιέτρεχε τὰ πρόβατα.

τρυφῶντα ἦν, καὶ λίαν σπαταλῶντα, καὶ ἱλαρὰ ἦν, σκιρτῶντα ὧδε κακεῖσε· καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν ἱλαρὸς ἦν ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἡ ἰδέα τοῦ ποιμένος ἱλαρὰ ἦν λίαν, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις περιέτρεχε.

Lat.: „Et venimus in quemdam campum, et illic ostendit mihi iuvenem pastorem, vestitum synthesim vestimentorum colore coccineo. Pascebat autem pecora copiosa, et pecora illa velut in voluptatibus erant et plurimis deliciis, et hilaritate exsultabant, et exsultantia discurrebant huc atque illuc. Et ipse pastor vehementem ex grege suo percipiebat voluptatem; et vultus pastoris illius valde hilaris erat inter pecora discurrentis." — Cf. etiam p. 68, 3—11. 69, 5—14. 20—34.

Denique si eiusdem loci duo supersunt fragmenta secum non prorsus congruentia, altero quippe vel utroque passim liberius versante, textus noster partim alteri magis respondet, partim alteri, nunc cum sola facit interpretatione latina, nonnullas lectiones exhibet sibi peculiares. Exemplo sit p. 52, 30 sqq. cll. Antiochi homil. 77., Ps.-Ath. §. 12.

Antiochus:

Τὴν δὲ ἀπειλὴν αὐτοῦ ὅλως μὴ φοβηθῶμεν· ἄτονος γάρ ἐστιν ὥσπερ νεκροῦ νεῦρα· ἀλλὰ φοβηθῶμεν τὸν παντοδύναμον κύριον καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξωμεν, καὶ ζήσωμεν ἐν αὐτῷ.

Cod. Lips.:

Τὴν δὲ ἀπειλὴν τοῦ διαβόλου ὅλως μὴ φοβηθῆτε· ἄτονος γάρ ἐστιν ὥσπερ νεκροῦ νεῦρα. Ἀκούσατε οὖν μου, καὶ φοβήθητε τὸν πάντα δυνάμενον, σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ τηρεῖτε τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ ζήσεσθε τῷ θεῷ.

Ps.-Ath.: *Μηδὲ τὴν ἀπειλὴν αὐτοῦ δειλιάσῃς· ἄτονος γὰρ ὡς νεκροῦ νεῦρα. — — Μᾶλλον φοβήθητι τὸν κύριον τὸν δυνάμενον σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.*

Lat.: „Minas autem illius in totum timere nolite;

sine virtute enim sunt sicut hominis mortui nervi. Audite ergo me, et timete dominum omnipotentem, qui potest vos salvos facere et perdere, et custodite mandata eius, ut vivatis deo." — Adde p. 61, 29 — 62, 2. cll. Ant. hom. 7., Ps.-Ath. §. 16.

Quibus argumentis quum satis superquè doceatur, in codice Lips. ipsum textum archetypum, non interpretationem ex Latino demum factam contineri, non est quod alia addamus, quibus eadem res demonstratur. Itaque tacemus, in quovis capite Graeca nostra varie, atque interdum sat longe a Latino discedere, in eoque dissensu haud raro meliora praebere, non solum ubi, quae deteriora sunt, (potissimum certe) a librariis originem ducunt, ut in loco illo nobilissimo Sim. V, 6. p. 64, 7 sqq., ut p. 52, 11. *ἐπὶ πάντας τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ* „ad *homines* servos dei", al.; sed etiam ubi non dubie ad principalem interpretationis latinae formam pertinent, ut in Sim. II. p. 55 sq. lin. 28 sqq.; tacemus, hic illic in Graecis inveniri quae a Lat. absunt, non singula tantum vocabula — id quod persaepe factum videmus —, sed etiam sententias longiores (ut p. 53, 18—24. 56, 12 —18.); tacemus, eundem esse in codice Lips. qui in graecis antiquorum excerptis loquendi usum (cuius rei exempla infra proferendi locus erit); ad eam potius quaestionem nos convertimus, quae est de *fide apographi* quod diximus reliquarum libri partium, in hac quidem disputatione eorum quoque rationem habituri, si qui forte dubitent, an, quae ibi continentur, quum recentius *scripta* sint, recentius demum, h. e. ad *editionem* aliquam interpretationis latinae, *ficta* fuerint.

Iam vero de tota hac re facile ex eo iudicatur, quod *textus ratio hoc in apographo eadem est atque in codice Lipsiensi.* Primum enim cum graecis veterum excerptis summa eius est convenientia: non exclusa quidem discrepantia passim obvia, sed ea tamen, qua eius fides confirmetur potius quam labefactetur; hic illic cum Latino facit contra fragmenta illa, alibi cum fragmentis contra Latinum, nonnunquam ab utrisque discedit. Atque ut a teste hac in caussa

antiquissimo exordiamur: Clemens Alex. cum Graeco nostro fere prorsus consentit in his: Strom. II, 1. p. 430. ed. Potter. (ap. nostr. p. 13, 23.): *ὃ ἐὰν ἐνδέχηταί σοι ἀποκαλυφθῆναι* (apogr.: *ἀποκαλυφθῆναί σοι*), *ἀποκαλυφθήσεται*, Lat.: „quodcunque oportuerit tibi revelari, revelabitur"; Strom. I, 29. p. 426. (ap. nostr. p. 14, 17—19.): *διὰ τοὺς διψύχους τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εἰ ἄρα ἔστι ταῦτα ἢ οὐκ ἔστι* (nost. utrimque: *ἔσται*, Lat.: *sint*"); Strom. I, 17. p. 369. (in Gr. nostris Mand. XI. p. 44, 29 sq., in Lat. Mand. X, 1 fin.): *τινὰ γὰρ* (nost. *δὲ*) *ῥήματα ἀληθῆ λαλεῖ· ὁ γὰρ διάβολος αὐτὸν πληροῖ τῷ ἑαυτοῦ* (nost. *πληροῖ αὐτὸν τῷ αὐτοῦ*) *πνεύματι εἴ τινα δυνήσεται ῥῆξαι* (nost.: *δρᾶξαι*, Lat. „ut deiiciat aliquem") *τῶν δικαίων*. Inprimis vero memorabile est quod legitur Strom. VI, 15. p. 806., ubi de libro, quem Ecclesia sub mulieris forma apparens Hermae tradiderit (Vis. II, 1.), locutus haec addit Clemens: *τοῦτο δὲ μετεγράψατο πρὸς γράμμα, φησὶ, μὴ εὑρίσκων τὰς συλλαβὰς τελέσαι*. Lat.: „descripsi omnia ad litteram; non inveniebam enim syllabas", omissa voce *τελέσαι*. Sic etiam Graeca nostra (p. 7, 20—22.): *μετεγραψάμην πάντα πρὸς γράμμα· οὐχ εὕρισκον γὰρ τὰς συλλαβάς*. Sed pergitur: *Τελέσαντος οὖν μου τὰ γράμματα κ. τ. λ.*, quibus quis non videt facillime explicari Clementis illud *τελέσαι* tanquam quod ortum sit ex voce *τελέσαντος* negligentius inspecta? Adde Strom. IV, 9. p. 596.: *ἐκφεύξεσθε τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀγρίου θηρίου, ἐὰν ἡ καρδία ὑμῶν γένηται καθαρὰ καὶ ἄμωμος*, quae ab initio satis libere laudantur, cf. Lat. (Vis. IV, 2.): „poteritis effugere illam" („pressuram" bestiae immanis imagine repraesentatam), „si cor vestrum fuerit purum ac sine macula"; apud nostrum (p. 24, 27—29.): *δυνήσεσθε ἐκφυγεῖν αὐτὴν* (*τὴν θλῖψιν*), *ἐὰν κ. τ. λ.* (reliqua ut ap. Clem.). Liberius etiam Strom. II, 12. p. 458.: *ἡ τοίνυν συνέχουσα τὴν ἐκκλησίαν, ὥς φησιν ὁ Ποιμὴν, ἀρετὴ ἡ Πίστις ἐστὶ, δι' ἧς σώζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ, ἡ δὲ ἀνδριζομένη Ἐγκράτεια.*

Ἕπεται δὲ αὐταῖς Ἁπλότης, Ἐπιστήμη, Ἀκακία, Σεμνότης, Ἀγάπη. Πᾶσαι δὲ αὗται Πίστεώς εἰσι θυγατέρες. Textus noster, cum Lat. fere consentiens, ita (Vis.III, 8. p. 18, 7 – 10. 14—17.): *Ἡ μὲν πρώτη αὐτῶν, ἡ τὰς χεῖρας κρατοῦσα* („quae continet manu"), *Πίστις καλεῖται· διὰ ταύτης σώζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ. Ἡ δὲ ἑτέρα, ἡ περιεζωσμένη* („quae succincta est et viriliter agit"), *Ἐγκράτεια καλεῖται· αὕτη θυγάτηρ ἐστὶ τῆς Πίστεως. — — Αἱ δὲ ἕτεραι, κυρία, πέντε τίνες εἰσί; Θυγατέρες ἀλλήλων εἰσί* („filiae, inquit, invicem sunt")· *καλοῦνται δὲ ἡ μὲν Ἁπλότης, ἡ δὲ Ἀκακία, ἡ δὲ Σεμνότης, ἡ δὲ Ἐπιστήμη, ἡ δὲ Ἀγάπη.* Quae praeterea a Clemente ex Pastoris libro laudantur, nihil nisi mentem illius reddunt: ut Strom. II, 12. cll. Mand. VII. et IV, 2. 3. Idem fere valet de plerisque quae apud Origenem graeco sermone supersunt ex hoc libello prolata: in comm. in Hos. (Philocal. c. 8.), cll. Vis. III, 2. Sim. IX, 9. 15. 18.; in comm. in Matth. tom. XIV. opp. III. p. 644. ed. Ruaei, cll. Sim. VIII, 3.; in comm. in Io. 1, 1., cll. Mand. I.; secus est in comm. in Io. tom. IV. c. 2. §. 8. (Philocal. c. 1.) cll. textu nostro p. 9 sq., lin. 32 sqq. (Vis. II, 4.):

Origenes:	Hermae apographon:
Γράψεις δύο βιβλία, καὶ δώσεις ἓν Κλήμεντι, καὶ ἓν Γραπτῇ. Καὶ Γραπτὴ μὲν νουθετήσει τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς· Κλήμης δὲ πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας.	*Γράψεις δὴ νῦν βιβλία δύω, καὶ δώσεις ἓν Κλήμεντι, καὶ ἓν Γραπτῇ. Καὶ Κλήμης μὲν πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις· ἐκείνῳ γὰρ ἐπιγέγραπται· Γραπτὴ δὲ νουθετήσει τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀναγνώσεις* (l. *ἀναγνώσῃ*) *τοῖς λαοῖς μετὰ τῶν προϊσταμένων.*

Lat.: „scribes ergo duos libellos et mittes unum Cle-

menti et unum Graptae. Mittet autem Clemens in exteras civitates; illi enim permissum est. Grapte autem commonebit viduas et orphanos. Tu autem leges in hac civitate cum senioribus, qui praesunt ecclesiae." Itaque apographon una cum Latino ea, quae sunt de Clemente et Grapte, ordine inverso proponit; in his: *ἐκείνῳ γὰρ ἐπιγέγραπται* et in fine totius loci dissensus cum Origene non minor quam cum Lat.; post vv. *τὰς ἔξω πόλεις* similia addit atque Lat.; cum Origene denique scribit *δώσεις* pro eo quod Lat. habet: „mittes". — Mandati I. verba priora: *πρῶτον — — εἶναι τὰ πάντα* a multis forma paene eadem laudata in textu nostro prorsus ita leguntur uti sunt apud Athanasium de decr. Nicaenae Synodi §. 4. Plurima vero etiam hac in parte (et quidem in Mandatis) laudantur a Pseudo-Athanasio et ab Antiocho, saepius (maxime a Ps.-Athan.) perquam accurate, id quod ex mutua, quae haud raro obtinet, utriusque concordia et e consensu cum latina interpretatione apparet. Atque cum his quoque fragmentis quum mira sit apographi nostri convenientia, illud praesertim memorandum videtur, quod (perinde atque in cod. Lips.), ubi fragmenta duo (vel plura) consentiunt, plerumque textus noster assentitur, sin vero dissentiunt, alterius a partibus stare solet; cum Lat., si ille a fragmentis recedit, nonnisi raro facit. Omnium instar esto Mandati IX. initium (p. 40, 7—18.), quippe cuius tria habeamus praeter textum nostrum exempla graeca: primum apud Ps.-Ath. §. 9., alterum in Antiochi hom. 85., tertium in Catena patrum graecorum a Grabio in Spicileg. Patr. t. I. p. 303. et (ex eodem cod. Ox. una cum varietate codicis Coislin. XXV.) a Cramero in Cat. in epp. cath. p. 4., passim aliter atque a Grabio, editum. Noster ita:

[1]*Λέγει μοι·* [2]*ἆρον* [3]*ἀπὸ σοῦ* [4]*τὴν διψυχίαν καὶ*

1. *Λέγει μοι*] Ps.-Ath., Ant., Cat. om. Lat. *iterum dixit mihi.*
2. *ἆρον*] Ant. (pro consilio suo) *ἄρωμεν οὖν.*
3. *ἀπὸ σοῦ*] Cat. *σεαυτοῦ* (om. *ἀπὸ*). Ant. *ἀφ' ἡμῶν.*
4. *τὴν διψυχίαν*] Ant. add. *καὶ ὀλιγοψυχίαν.*

[1]μηδόλως [2]διψυχήσῃς [3]αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ θεοῦ, λέγων ἐν σεαυτῷ ὅτι πῶς [4]δυνήσομαι [5]αἰτήσασθαι παρὰ [6]τοῦ κυρίου [7]καὶ λαβεῖν, [8]ἡμαρτηκὼς τοσαῦτα εἰς αὐτόν; [9]Μὴ διαλογίζου ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης [10]τῆς καρδίας [11]σου ἐπίστρεψον [12]ἐπὶ τὸν κύριον, [13]καὶ αἰτοῦ παρ' αὐτοῦ ἀδιστάκτως, καὶ [14]γνώσῃ [15]τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μή σε [16]ἐγκαταλείπῃ, ἀλλὰ τὸ αἴτημα τῆς ψυχῆς σου πληροφορήσει. Οὐκ ἔστι γὰρ ὁ θεὸς ὡς οἱ ἄνθρωποι [17]μνησικακοῦντες [18]ἀλλήλοις, ἀλλ' αὐτὸς ἀμνησίκακός ἐστι [19]καὶ πολυεύσπλαγχνος, καὶ [20]εὐσπλαγχνίζεται ἐπὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ.

---

1. *μηδόλως*] Ps.-Ath. *μηδενὸς ὅλως*. Cat. *μηδὲν ὅλως*. Lat. *nihil omnino.*

2. *διψυχήσῃς*] Ant. *διψυχήσωμεν.*

3. *αἰτήσασθαι — — σεαυτῷ*] Ant. *αἰτήσασθαί τι παρὰ τοῦ θεοῦ λέγοντες ἐν ἑαυτοῖς.* Lat.: *Petens aliquid a domino, ne dicas intra te.* *παρὰ — δυνήσομαι*] om. Cat. Ox. ap. Cram. (sed habet Grabius et cod. Coisl., nisi quod scribunt: *δύναμαι*).

4. *δυνήσομαι*] Ant., Cat. in cod. Ox. ap. Grabium et in cod. Coisl. (v. not. anteced.) *δύναμαι*; sic et. Lat. in codd. Lamb. et Dresd., sed edd. praemittunt voc. *vero.*

5. *αἰτήσασθαι*] Cat. Lat. add. *τι.*

6. *τοῦ*] om. Ant. 7. *καὶ*] om. Ps.-Ath.

8. *ἡμαρτηκὼς τοσαῦτα εἰς αὐτὸν*] Lat.: *quum sim peccator tantorum malorum in dominum.*

9. *Μὴ διαλογίζου ταῦτα*] om. Ant.

10. *τῆς*] om. Ps.-Ath. Cat. 11. *σου*] om. Lat.

12. *ἐπὶ τὸν κύριον*] Ps.-Ath. *πρὸς κύριον.*

13. *καὶ* et *παρ' αὐτοῦ*] om. Lat.

14. *γνώσῃ*] Ant. nec non apographon nostrum vitiose *γνώσεις*, quod in edit. correxi.

15. *τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ*] Ps.-Ath. *τὴν πολυευσπλαγχνίαν αὐτοῦ.* Cat. *τὴν πολυσπλαγχνίαν αὐτοῦ.* Ant. *τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν.* Lat. *misericordiam domini.*

16. *ἐγκαταλείπῃ*] *ἐγκαταλίπῃ* Ant.

17. *μνησικακοῦντες*] *οἱ μνησικακοῦντες* Cat.

18. *ἀλλήλοις*] om. Ps.-Ath. Ant. Lat.; *ἀλλήλους* Cat. codicis Ox. (sed cod. Coisl. *ἀλλήλοις*.)

19. *καὶ πολυεύσπλαγχνος*] om. Ps.-Ath. Ant. Cat. Lat.

20. *εὐσπλαγχνίζεται*] Ps.-Ath. Ant. Cat. *σπλαγχνίζεται.*

Quod vero iam in exemplis hucusque propositis conspicuum est, ut passim apographum nostrum a Latino differat, id (non secus atque in cod. Lips.) multo latius patet. Etenim partim inveniuntur, quae in Lat. omissa sunt, tum verba singula — id quod obvium est —, tum sententiae integrae, ut p. 35, 32 sq., 37, 11 sq. 14—16., 38, 5—11., 39, 33—40, 6., 76, 27—31. al., partim alia prorsus habes vocabula aliasque sententias, ut Vis. II, 1. p. 7, 6. *πορευόμενος εἰς κώμην,* Lat. „quum — proficiscerer *cum his*" (ex Cotelerii coniectura: *Cumis*), III, 5. p. 14, 27. (*κατὰ τὴν*) *στενὴν ὁδὸν* (*τοῦ θεοῦ*), addita in margine, ut iam dixi, lectionis varietate: *σεμνὴν διδασκαλίαν,* Lat. („in) clementia (dei"); IV, 2. ex. *μάστιγας τοῖς διψύχοις,* Lat. „vobis praesidia", V, 1. p. 26, 1. *δέρμα αἴγειον,* Lat. (prooem. Mandd.): „pallio albo"; Mand. III. ex. p. 29, 11. *ἀπὸ τοῦ πονηροτάτου πνεύματος,* Lat. „a mendacio"; Mand. IV. in. p. 29, 16 sq. *τῆς δὲ σῆς μνημονεύων πάντοτε γυναικὸς οὐδέποτε διαμαρτήσεις,* Lat.: „tu autem semper memor esto domini omnibus horis et nunquam peccabis", al. multa; partim ordo diversus est: quo ex genere maxime illud eminet, quod in Mandd. X. XI. XII. accidisse iam vidimus (cf. p. VIII.), ut, quae de pseudoprophetis agunt, ea in Graeco iunctim legantur in Mand. XI., apud Latinum pessime per tria illa Mandata disiecta sint.

Sed hoc ipsum, ut Graeca praestent Latinis, non aliter atque in cod. Lips., hac quoque in parte saepius factum est; immo, quae fuerit caussa erroris in textu Latino, passim ex Graecis nostris cognoscitur. Cf. potissimum p. 25, 26: *ποίῳ τρόπῳ ἀπῆλθε,* codd. Lamb. et Dresd.: „quo *loco* (*τόπῳ*) abiit", vulgo: „quem in locum abierit"; ubi sole clarius est, Latina eo quo posui ordine ex his verbis graecis per errorem fluxisse. Atque in his interpres ipse lapsus videtur; alibi (id quod singulatim contra suspicionem p. XV. lin. 26 sqq. memoratam moneo) recte quidem ille reddidit, vitiosa vero

scriptura omnes (qui adhuc certe collati sunt) interpretationis lat. et codices et editiones occupavit, ut Vis. II, 4.: „*aperte* scientur ab electis", Gr. (p. 9, 31 sq.): *διὰ σοῦ* (*per te*) *γνωσθήσονται τοῖς ἐκλεκτοῖς πᾶσι,* quod unice quadrat; in Mand. VI, 2.: „*felicissimus* homo", Gr. (p. 37, 4.) rectius: *πιστότατος* (*fidelissimus*) *ἀνήρ*; Sim. VIII, 10.: „difficile autem movebuntur", sed legendum: *morientur* cum Gr. (p. 80, 28 sq.): *δυσκόλως δέ τις αὐτῶν ἀποθανεῖται.* — Magis obvium illud est, ut in textu quidem *edito*, quae falsa sunt vel certe quae a Graeco nostro dissentiunt, exhibeantur, lectiones vero variantes cum eo consentiant: maxime — quod de foliis quoque Lips. valet — quae inveniuntur in codicibus Lambethano (L) et Dresdensi (D), nonnunquam etiam eae, quae sunt in codd. Bodleiano (B), Carmelitano (C), Germanensi (G), Victorino (V); sunt quoque (id quod magni in hac caussa momenti est), quae cum *solo cod. Dresd. ante me*, si paucissima exceperis,[1]) *nondum collato* conveniunt. Cf. p. 6, 10. *λέγω κἀγώ*] *dico ei* edd., *dico et ego* C; 8, 4. *ἀλλ'*] *et* edd., *sed* CDG; 8, 5. *ἕξει*] *consequetur* edd., *habebit* DL; 8, 31. *ἐάσῃς*] *negligas* edd., *sinas* L, *sines* D; 10, 10. *ἐνδεὴς — εἶ*] *langues* edd., *egens es* BD, *egenus es* L; 21, 8. *καὶ τὸ μὴ ἔχειν, eo quod non habeatis* edd., *et quod non habeatis* V; al. multa; per *solum cod. Dresd.* testata sunt haec: p. 4, 15. *γύναι*] om. reliqui, *mulier* D; 5, 26. *ἡμᾶς*] om. rell., *nos* D; 17, 4. *ἀφίνουσι*] vulgo: *reliquerunt*, sed *relinquunt* D; 20, 25 sq. *εἰς τέλος*] *facie* rell., *in fine* D; 22, 2 sq. *ἐξηγέρθη*] *exsurgit* rell., *exurrexit* D; 24, 3. *τὸ θηρίον*] *illam* rell., *illam bestiam* D; al.[2])

---

1) Quae quidem inveniuntur in mea Evangeliorum Synopsi, Lips. 1852. et in Hilgenfeldi libro: Die apostolischen Väter etc. Hal. 1853. Neque vero quae supra attuli exempla, in his libris laudantur.

2) Ex cod. Lips. cf. p. 56, 20. *ἀβροχία, societas* edd., *siccitas* BDL; 60, 26. *ἡμέρας ὀλίγας, dies non multos* edd., *dies paucos* BDL; 56, 27. *γίνονται, sunt* rell., *fiunt* D, alia complura.

Idem denique in apographo est dicendi genus atque in codice Lipsiensi et in excerptis graecis apud veteres servatis. Sermo hellenisticus, qualis primis potissimum duobus post Chr. n. saeculis valuit, paucis tantum intermixtis aevi serioris formis, iisque propter ipsam hanc raritatem librariis potius quam scriptori attribuendis (de qua re Dindorfius verba fecit p. XXIX sqq.); simplicitas permagna; locutiones multae per totum libri ambitum repetitae, quarum ex numero quae a sola littera *α* incipiunt, indicem (p.113.) secutus haec collegi:[1] *ἀγαθώτατος* et *ἀγαθώτερος* 5, 15. (A) 39, 15. 31. (A et F), *ἀθετεῖν* 7, 28. (A) 28, 17. (A et F), *ἀκαταστατεῖν* 35, 1. (A et F) 68, 3. (Cd. et F), *ἀκηδία* 21, 19. (A) et *ἀκηδιαστής* 50, 4. (A et F), *ἀναβαίνει τι ἐν τῇ καρδίᾳ* vel *εἰς* vel *ἐπὶ τὴν καρδίαν τινός*: 4, 21. 5, 17. 21. 17, 8. al. (A) 29, 13. 36, 14. 50, 7. al. (A et F) 59, 16. (Cd.), *ἀπόκενος* 34, 5. (A et F) 52. 3. 6. 8. 9. (Cd.), *ἀποπλανᾶν* et *ἀποπλανᾶσθαι* 34. 1. 2. 43, 21. (A et F), 101, 4. (Cd.). His addantur verba *δίψυχος, διψυχία* et *διψυχεῖν, δυνατὸς, ἐγκρατεύεσθαι, ἔνδοξος, ἐπιτιθέναι ταῖς ἁμαρτίαις, εὔσπλαγχνος, εὐσπλαγχνία, πολυεύσπλαγχνος, εὐσπλαγχνίζεσθαι, ἰδέα, ἱλαρὸς, ἰσχυρὸς, ἰσχυροποιεῖν, καθαρίζεσθαι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, κατακυριεύειν, μέγας* de magnifico, *πορεύεσθαι ἔν τινι* (et om. *ἐν*), *σύμφορος* et *ἀσύμφορος*, atque alia permulta.

Ex his omnibus quum satis appareat, graecum hunc *τοῦ Ποιμένος* textum non esse ex Latino demum translatum, ei sententiae nequaquam illud obstat, quod saepe meliora continet latina interpretatio, ex quo genere multa sunt eorum, quae in margine correxi (ita quae notata sunt ad p. 4, 10. 18. 23. 26. 6, 16 sq. 8, 17. 10, 8. al.; plura in Parte II. commemorabuntur); etenim haec interpretatio ex longe antiquiore fluxit exemplo quam textus

1) Apographon littera A, codex Lips. litteris Cd., fragmenta littera F designata sunt.

graecus in hoc libro editus; neque hoc offensioni est, quod nonnunquam in iisdem vitiis Graeca nostra cum Latinis consentiunt, ut in eo, quod utrimque sententiae quaedam perperam omissae sunt: p. 66, 13. (ubi veram scripturam servavit Ps.-Ath.) et p. 72, 22., deinde quod p. 65, 2. non recte scribitur τὴν σάρκα, quam lectionem etiam nonnullae certe editiones latinae et cod. Dresd. prae se ferunt („corpus tuum"), et quod p. 84, 16. deest μὴ ante v. λελατομημένους (etsi hac de re fortasse ambigere licet, cf. Hilgenfeldi liber de patribus apostolicis p. 151. not. 10.); in eo denique quod vocem haud dubie vitiosam ἡμᾶς Vis. I, 3. p. 5, 26. etiam cod. Dresd. praebet. Sed inde nonnisi hoc consequitur, iam mature errores quosdam in aliquot certe codices Pastoris graecos irrepsisse atque ex parte in eum textum propagatos esse, ex quo Graeca nostra petita sunt. Neque alicuius momenti est latinum στατίωνος verbum p. 59, 1. 2., ut quod retinendum fuerit, quia Graeci vocabulo, quod respondeat, carent.

His vero ita confectis, reliquum est, ut paucis de *editionis ipsius ratione* dicamus.

Itaque in tanta huius inventi gravitate quum orbis eruditus non videretur diutius eius usu frustrandus esse, consiliis cum Dindorfio initis eius suasu duas editionis universae volui partes esse, alteram, in qua Graeca continerentur, alteram, quae subsidia critica complecteretur, h. e. interpretationem veterem latinam cum scripturae varietate et graecis antiquorum ex Hermae libro excerptis eamque tum secundum haec praesidia tum ad Graeca nostra emendatam, additis praeterea et prolegomenis ad volumen universum spectantibus et notis ad crisin textus tam graeci quam latini pertinentibus, nec non indice locorum Veteris Novique Test., ad quos alludere Hermas videtur. Ceterum ad latinam scripturae discrepantiam quod attinet: quum suspicio esset (brevi post satis confirmata), lectiones latinas hucusque editas non idonea esse cum diligentia conquisitas, ex re esse videbatur, ut in Anglia et in Gallia latini

Pastoris codices denuo conferrentur: quod ut fieret, curare Dindorfius in se recepit; codicis Dresdensis lectiones variantes ipse, ut iam dictum est, excerpsi.

Quod vero ad primam hanc voluminis partem attinet, ita sum versatus, ut, codice Lipsiensi et primo Simonidis apographo reliquarum libri partium accurate cum plagulis impressis collato textum summa cum fide repeterem, servatis etiam quae displicerent, modo ferri ulla quadam ratione posse viderentur: hoc ipsum decere ratus editionem primam eamque ex unico factam codice. Itaque nonnisi in quibusdam ab archetypis discessi: textum in capita dispertivi ad rationem editionum latinarum[1]; in interpunctione et in accentibus spirituumque signis codicis apographique perversum nonnunquam modum non curavi; fluctuantem quoad ν ἐφελκυστικὸν scripturam ad grammaticorum regulas revocavi, manifestos librariorum errores (ut litterarum ι, η, υ etc. permutationes aliaque vix melioris notae vitia) correxi, earum emendationum indice ad calcem libri adiecto; denique lacunas in codice conspicuas quantum fieri potuit explevi adhibitis signis [ ], vocabula a librario omissa, quibus nullo modo carere possumus, inserui interposita lunulis ( )[2]; iis quae eliminanda sunt, addidi signa ([ ]). Reliquas vero corruptiones intactas reliqui, nec nisi in quibus *nimia* esset offensio, eas in ima pagina indicavi additis quae sive e nexu verborumque forma sive ex latina interpretatione vel ex antiquorum excerptis sese offerrent coniecturis, asterisco (tum in textu tum in notis) posito ubi excidisse quaedam appareret, quae non auderem in textu ipso collocare; etsi in his interdum fortasse iusto cautior fui. Neque, ubi in Latino vel in fragmentis plura continentur quam in Graeco, lacunam notavi nisi si ex ipsa graeci textus natura

---

1) In solis Mandatis X. XI. XII. passim aliter versandum erat propter caussam p. VIII. et XX. allatam.

2) Neque vero nisi in ipso *textu* graeco haec signa ita, ut dixi, posita sunt; alibi, etiam in notis, ab usu vulgari non recedunt.

deesse aliquid pateret (quamquam forsitan hac in re me non semper mihi constitisse fateor; ita p. 63, 13. mallem addidisse, deesse explicationem τοῦ υἱοῦ in parabola antecedente commemorati, contra p. 98, 8., nisi Clementem et Latinum testes haberemus, lacunam, quam notavi, obtinere vix quisquam sensisset). Quae vero sat multa praeterea improbanda videntur, in altera demum operis parte et commemorare et pro virili corrigere apud animum constitui. Atque ita ut versarer, duo potissimum me moverunt. Primum, quod exspectandae ante omnia videbantur novae codicum latinorum collationes; etenim quum iam ea, quae hucusque ex his codicibus innotuit, nec non quam ex cod. Dresdensi didici, lectionis varietas haud parum valeat ad textum graecum sive confirmandum sive emendandum, id magis etiam futurum esse, ubi accuratius libri scripti inspecti fuerint, recte coniicimus. Nam in collatione quadam duarum tantum paginarum speciminis loco nuper ad Dindorfium transmissa ex iisdem codicibus, ex quibus adhuc tres vel quattuor lectiones excerptae fuerant, mirabile dictu, fere viginti sunt prolatae. Deinde multa ut probe corrigantur, altiore opus est indagine quam ut nunc iam tractari recte potuerint quin nimium retardaretur textus graeci editio. Eandemque ob caussam plerumque, ubi deficere quaedam indicavi, lacunam nondum explere studui, sed simpliciter „excidisse aliquid" monui.

In his vero omnibus si qua dubia viderentur, Dindorfius qua est summa humanitate doctissimo suo me adiuvit consilio, cuius rei non possum quin maximas Viro egregio persolvam gratias.

PRAEFATIO

G. DINDORFII.

Operam in Hermae Pastore edendo positam ponendamque Angerus et ego ita inter nos sumus partiti ut Angerus textus Graeci cum brevi annotatione critica editionem, meo ubi opus esse videretur consilio usus, susciperet, ego vero indicem Graecum conficerem et interpretationis veteris Latinae ex codicibus emendandae subsidia in Anglia et Gallia colligenda curarem, quibus Angerus in altera huius voluminis parte — quae Prolegomena annotationesque Angeri et interpretationem illam continebit — tanta fide ac diligentia utetur quanta priorum editorum incuria fuit. Nam etsi textus Graecus quem nunc primum edimus passim integrior est quam interpretatio Latina, longe maior tamen eorum locorum numerus est, qui in codice Graeco vel corrupti vel defecti sint, sed interpretis Latini ope, qui exemplari Graeco multis quam nostrum seculis antiquiore usus est, in integrum restitui possint. Quod quum Angerus in annotationibus suis per totum librum ostensurus sit, ego nunc satis habeo collatis inter se duabus primis textus Graeci et Latini paginis tanquam speciminis caussa ostendisse, ut lectores iam nunc intelligant operae pretium nos esse facturos vetere illa interpretatione ad perfectioris artis criticae normam instauranda. Aliud non contemnendum praesidium a copiosis paratum est ex

hoc libro excerptis, quae apud Clementem Alexandrinum, Origenem, Pseudo-Athanasium in doctrina ad Antiochum, Eusebium aliosque reperiuntur.

P. 3, 1—14. Narrat Hermas in initio Visionis primae puellam (*παιδίσκην*) quandam olim Romae ab ipsius patre venditam post multos annos (*μετὰ πολλὰ ἔτη*) visam ab se statimque agnitam esse; *μετὰ δὲ* (pergit) *χρόνον πολὺν λούεσθαι αὐτὴν ἐν τῷ ποταμῷ Τιβερίῳ εἶδον αὖθις καὶ ἐπέδωκα αὐτῇ χεῖρα καὶ ἐξέβαλον αὐτὴν ἐκ τοῦ ποταμοῦ.* Non apparet cur post multos illos annos, quibus opus fuerat ut ex puellula virgo adulta fieret, rursus aliud longum tempus praeteriisse fingatur antequam in Tiberin fluvium lavatum iret ibique ab Herma conspiceretur. Quanto magis rei naturae consentaneum est quod interpres Latinus expressit, *Post tempus autem aliquod* (nam sic ex duobus codicibus scribendum pro vulgato *exacto autem tempore aliquo*) *lavari eam in flumine Tiberi vidi.* Scripserat igitur Hermas non *μετὰ δὲ χρόνον πολύν,* sed *μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολύν,* quemadmodum paullo post lin. 10. dixit *μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν πορευόμενος εἰς κώμην τινά,* ubi particulam negativam pariter, etsi parvo spatio relicto, in codice omissam editor supplevit ex interprete Latino, hic quoque verbis "*post tempus aliquod*" uso. Nomen fluvii recte scriptum in Latinis *Tiberi:* quod in Graecis legitur *Τιβερίῳ* librarii errore pro *Τιβέρει* scriptum videtur. Nam *Τιβέρεως* nomen si unquam in *Τιβερίου* a barbaris corruptum sit, quod fieri potuisse non negem, huius erroris suspicio certe non cadit in Hermam Romae commoratum, nec magis in Ptolemaeum, qui Geogr. 3, 1, p. 173, 9. ed. Wilb. non *Τιβερίου ποταμοῦ ἐκβολαί* scripserat, quod nunc legitur, sed *Τιβέρεως* (aut saltem *Τιβέριδος*) *ποταμοῦ ἐκβολαί.* Simili librarii errore *Τίβερος* fluvius scribitur apud Georgium Syncellum p. 185 A. (348, 1. ed. meae) pro *Τίβερις,* licet recta scriptura *Τιβέρεως* reperiatur p. 194 D. (366, 14.) in excerptis ex Diodoro Siculo.

P. 3, 15. *δι' ἀνόδου ἀσκίου*] Pro his verbis longe aliud quid legit interpres Latinus, *et tulit me per quendam locum ad dexteram*, i. e. *διὰ τόπου τινὸς πρὸς δεξιάν*. Verum hic quidem Graeca Latinis praestare videntur et *ἄνοδος ἄσκιος* apprime convenit *τόπῳ κρημνώδει*, quem in verbis proximis dicit Hermas. Contra paullo post lin. 18. *διαβὰς τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον ἦλθον εἰς τὰς ὄχθας*, probabilior est scriptura in margine codicis annotata *εἰς τὰ ὁμαλά*, respondens Latinis *veni in planitiem*. Superatis rupibus abruptis fluvioque permeato in planitiem pervenit Hermas alteri fluvii ripae adiacentem, ubi genua supplex demittit.

P. 4, 13. *οὐ πάντοτε ὡς θυγατέρα ἡγούμην σε καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρὸς σέ; οὐδέποτε δὲ κατέκρινά σοι.*] Interpres, *Nonne semper te quasi dominam arbitratus sum? Nonne semper te reveritus sum velut sororem?* quasi legerit, *ὡς κυρίαν ἡγούμην σε καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρὸς σὲ ὡς πρὸς ἀδελφήν*, in quibus nihil est quod codicis Graeci lectionibus praestare videatur.

P. 4, 23. *οἱ δὲ πάλιν βουλευόμενοι*] Interpres, *qui autem nefanda cogitant*: id est *πονηρὰ βουλευόμενοι*, ut in praecedentibus vir iustus *δίκαια βουλεύεσθαι* dicitur. Verum quum *πονηρὰ* in *πάλιν* corruptum esse parum verisimile sit, facile autem excidere potuerit, praestare videtur coniuncto utroque scribere *οἱ δὲ πάλιν πονηρὰ βουλευόμενοι*, ut p. 37, 6. dixit *ἐὰν ᾖ τις πιστότατος ἀνὴρ — ἐὰν δὲ πάλιν πονηρότατος ᾖ ἀνὴρ* etc.: nisi quis *πάλιν βουλευόμενοι* pro *τὰ ἐναντία βουλευόμενοι* dictum accipere velit, quod non probabile.

P. 4, 25. *μάλιστα οἱ τὸν αἰῶνα τοῦτον περιποιούμενοι, καὶ γῆς ἐρῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, καὶ οἵτινες οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἀποδεδώκασι καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν.*] Interpres, *maxime ii qui seculum hoc diligunt et gloriantur in divitiis suis: et qui non exspectant futura bona, vagantur animae eorum. Haec autem faciunt dubii, qui non habent spem in domino et*

contemnunt et negligunt vitam suam. Hinc Angerus *γῆς ἐρῶντες* in *γαυριῶντες* certa emendatione mutavit, ut legitur p. 19, 24. in eadem locutione: in verbis proximis, si quid tribuendum interpreti Latino, duplex est lacuna, *καὶ γαυριῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν ..... πλανῶνται αἱ ψυχαὶ αὐτῶν. ταῦτα δὲ ποιοῦσιν οἱ δίψυχοι, οἵτινες οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας ... ἀλλ' ἑαυτοὺς* etc. Explevi in his quae nihil dubitationis habent, *πλανῶνται* (respondens Latino *vagantur*, quod ex codicibus restitui pro *vacuantur*) *αἱ ψυχαὶ αὐτῶν* et *ταῦτα δὲ ποιοῦσιν οἱ δίψυχοι.* Nam vocabulis *πλανᾶσθαι* et *δίψυχοι* saepe utitur Hermas.

Indicem Graecum ita composui ut ea tantum vocabula reciperem quae notatu digniora essent, ex quibus apparebit sermone Hermam uti eo quem ex plurimis eiusdem aetatis proximorumque seculorum scriptoribus ecclesiasticis cognitum habemus: qui etsi longe distat ab Graecorum veterum lingua, tamen nondum infectus est medii quod dicitur aevi barbarie, ex quo genere quae apud Hermam reperiuntur perpauca sunt et librariis potius quam scriptori imputanda, velut *κονιορκτός* p. 23, 14. 17. et 19. et *ῥόζος* p. 67. 5., quibus hodierni quoque Graeci pro *κονιορτός* et *ὄζος* utuntur. Eorum prius comparandum cum forma magis etiam barbara *κορνιακτός* verboque *κορνιακτίζω,* de quibus dixerunt Ducangius in Glossario vol. 1. p. 715. et Mullachius ad Demetrii Zeni Paraphrasin Batrachomyomachiae p. 131.: alterum Ducangius solo adiectivi *ῥοζιαρικός* et *ῥοζιάρης* exemplo confirmavit ex Stephani Sachlecis versibus politicis, in quibus est *δένδρον ῥοζιάρη καὶ κυρτό.* Notae non melioris est *ἀφίνειν* pro *ἀφιέναι* dictum, quod Ducangius ex eodem Stephano Sachlece, Emanuele Georgilla, Ioanne Glyca et threno de capta a Turcis Constantinopoli memoravit, quibus Theodori Ptochoprodromi (in carminibus lingua Graeca vulgari scriptis), Demetrii Zeni aliorumque loci addi possunt, in quibus formae etiam ulterius depravatae reperiuntur, *ἀφήνουσιν, ἀφήνουν, ἀφείνουν, ἄφινα,* et Hermae exemplum addendum foret

p. 17, 4. *ἀφίνουσι τὴν ὁδὸν τὴν ἀληθῆ*, nisi aut *ἀφιᾶσι* scripsisse videretur, aut *ἀφιοῦσι*, ut *συνιοῦσιν* (*intelligunt*), quod veteres *συνιᾶσιν* dicebant, scripsit p. 42, 28., cuius verbi formae apud Hermam non minus variant quam apud alios et veteres et recentiores scriptores, de quibus dictum in Thesauro Vol. 7. p. 1402. 1403. Nam *συνιῶ* (*intelligo*) dixit p. 30, 30. 42, 8.: contra *σύνιε* (*intellige*) ab forma *συνίω* p. 37, 1. 63, 12. 39, 1. et *συνιεῖς* futuri significatione (*intelliges*) p. 36, 7., nisi haec mutato accentu ad unam omnia formam *συνίω* revocanda sunt. Infinitivus vero veteris formae *συνίημι* est p. 6, 14. *συνιέναι*, ut *ἀφίησι* dixit p. 44, 6. *ἀφιέντας* p. 8, 7. 78, 2. *ἄφες* p. 11, 10. et *συνῆκα* p. 62, 16. In aliorum verborum formis quae ab veterum Graecorum usu aliena habet Hermas communia ei sunt cum Novi Testamenti aliisque eiusdem generis scriptoribus, velut passivi persona secunda verborum in *αω*, *ἐπισπᾶσαι* (p. 83, 30.), *πλανᾶσαι* (p. 9, 23.), *χρᾶσαι* (p. 16, 31.), ut *καυχᾶσαι* et *ὀδυνᾶσαι* est in N. T., imperfecti activi tertia persona pluralis *ἐδοκοῦσαν* p. 90, 28. pro *ἐδόκουν*, comparanda cum similibus de quibus dixi in Praefat. ad Euripidem vol. 3. p. XVII. ed. Oxon. Aoristorum vel futurorum coniunctivi veteribus inauditi sunt *ἐὰν ἀποδώσωσιν* p. 28, 20. et *ἐὰν προσθήσω* p. 32, 6., licet rectis formis *ἀποδῷ*, *δῷς* et *προσθῇς* utatur p. 20, 10. 27, 26. 61, 14.: unde *ἐὰν ἀφέξεται* p. 18, 13. *ὃς ἂν ἀφέξεται* p. 29, 10. et *ὅσα ἂν ἀκούσονται* p. 62, 9. in *ἀφέξηται* et *ἀκούσωνται* mutanda videntur, quae non deteriora sunt coniunctivo *ἀποθανῆσθε* p. 106, 22. restitutoque p. 107, 1., *παραδοθ[ήσησθε]*. Neque enim verisimile est *ἐάν* et *ὃς ἂν* (vel quo ipso quoque non raro utitur ex more recentiorum *ὃς ἐάν*) cum indicativo construxisse Hermam, qui tot aliis in locis recte coniunctivis usus sit, ut vix dubitari possit quin illa quoque, *ὅταν ἐτέθησαν* p. 85, 18. 98, 29. et *ὅταν ἐπάτασσεν* p. 87, 10. librarii culpa pro *ὅτε* scripta nunc legantur. Manifestius etiam peccatum est p. 43, 10. *ὅταν — πικρανθῇ καὶ ποιήσει τι*

κακόν pro ποιήσῃ scripto. Porro ἐλάβατε p. 22, 22., ut ἤλθατε et similia in V. et N. T. codicibus reperiuntur, non credi potest scriptum ab Herma esse, quum in aliis locis omnibus recta legatur forma ἔλαβον ἔλαβες ἔλαβε etc. Sed εἵλατο p. 64, 18., quae forma etiam in N. T. libris reperitur, nihil caussae est cur in εἵλετο mutetur. Verbi εἶναι formae deteriores ἤμην et ἤτω, quibus aliquoties utitur Hermas, nihil offensionis habent, neque imperfectum ἦς in codice εἷς scriptum p. 82, 1. per se suspectum est, etsi fieri potest ut ab librario pro ἦσθα positum sit, quod legitur p. 16, 30. 31. In usu modorum et temporum etsi scriptores ecclesiastici non sunt ad veterum Atticorum regulas exigendi, tamen hoc quoque in genere librariorum errores saepissime fraudi sunt editoribus. Sic quod apud Hermam legitur p. 25, 23. σὺ οὖν μὴ διαλείπῃς pro διαλίπῃς posuit librarius, quod iisdem in verbis intactum reliquit p. 41, 8. Neque οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ scripserat Hermas p. 40, 12., sed ἐγκαταλίπῃ. Nam bene cognitam habuit harum particularum structuram cum coniunctivo aoristi vel indicativo futuri, ut οὐ μὴ παραδεχθήσῃ dixit p. 54, 4. et οὐδὲν οὐ μὴ λήψῃ p. 40, 22. ubi codicis scriptura οὐδὲν εἰ μὴ λήψῃ ex Antiocho (v. Fabricium p. 888.) correcta est, illata inter οὐδὲν et μὴ particula οὐ, quod recentioris linguae vitium est: nam veteres οὐδὲν μὴ λήψῃ dixerunt. Eodem modo quod p. 58, 13. in codice scriptum est οὐ . . . . . οὐδὲν διαμάρτῃς fortasse sic explendum, οὐ [μήποτε] οὐδὲν διαμάρτῃς, quod pro οὐδὲν μήποτε διαμάρτῃς dictum. In εἰ particula cum coniunctivo constructa (p. 15, 21. εἰ μετανοήσωσι, p. 29, 27. εἰ ἔχῃ — καὶ εὕρῃ, p. 93, 23. εἰ μὴ λάβῃ) non haeremus: sed aperte vitiosum est ἐάν cum optativo et coniunctivo simul constructum p. 37, 7. ἐὰν δὲ πάλιν πονηρότατος εἴη ἀνὴρ ἢ γυνὴ καὶ ἀναβῇ etc. ubi π. ᾖ ἀνὴρ scribendum, ut in praecedentibus legitur ἐὰν γὰρ ᾖ τις πιστότατος ἀνὴρ καὶ — ἀναβῇ etc. Aliquanto vitiosius est quod codex habet p. 97, 20. εἰ μὴ ταῦτα — ἐσχήκεισαν — οὐκ ἂν εὕ-

χρηστοὶ γεγόνασι, ubi *γεγόνεισαν* correxi, ut alia plusquamperfecta sine augmento posuit Hermas ex more recentiorum, velut *ἐκπεπετάκεισαν* p. 84, 2., *ὑποδεδώκεισαν* p. 84, 28., *παραγεγόνει* p. 86, 13.

Inter vocabula in indicem ab me recepta plura sunt vel aliunde nondum cognita, quae asterisco notavi, vel uno tantum alteroque aliorum scriptorum testimonio confirmata, ex quo genere sunt *ἀπόκενος, ἄσπιλος, ἀστονάχητος, ἀσυγκρασία, ἀχώρητος, βιβλιάριον, βλαστᾶν* (ex schol. Pindari Pyth. 4, 113. annotatum, ubi est *βλαστᾷ*, et Sophocli El. 590. male illatum in cod. Laurentiano *βλαστᾶντας* scripto pro *βλαστόντας*), *ἐθελοδιδάσκαλος, ἐκκόλαψις, ἰσχυροποίησις, κατακάλυψις, κατάλαλος, κατεπίθυμος, κοκκάριον, μαστώδης, μέθυσμα, ὀξυχολεῖν, ὀξυχολία, παραπλησιάζειν, περίπικρος, πολυπλοκία, πρωτοκαθεδρίτης, συγκοπιᾶν, ταπεινοφρόνησις, ὑπαναμιμνήσκεσθαι, ὑπόπυκνος*, etsi inter haec nonnulla sunt quae recte scripta esse ego non praestem. Memorabilis etiam verbi *ἀναβαίνειν* de animi cupiditate dicti cum *περί* praepositione structura p. 4, 17. *ἀλλὰ πάντως ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη περὶ αὐτῆς* (i. e. *ἐπιθυμία αὐτῆς*), et p. 29, 13. *μὴ ἀναβαινέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν σου περὶ γυναικὸς ἀλλοτρίας ἢ περὶ πονηρίας τινὸς ἢ περὶ τοιούτων ὀνομάτων πονηρῶν.*

HERMAE PASTOR

GRAECE.

1

Ο ΠΟΙΜΗΝ.

ΟΡΑΣΙΣ Α΄.

I. *Ὁ [ἐκθρέ]ψας μ[ε] πέπρα[κέ] ποτε [παιδίσ]κ[ην] τινὰ [ἐν] Ῥώμῃ, [ἥν]περ μετὰ πολλὰ θεασά[μενος] ἔτη ἔ[γνωκα] καὶ ἠρξάμην αὐτ[ὴν] ἀγαπᾶν ὡς [ἀδ]ελ[φήν]. [Μετὰ δὲ] χρόνον πολὺν λούεσθαι [αὐτὴν] ἐν [τῷ] ποταμῷ Τιβερίῳ εἶδον [αὖ]θις καὶ ἐπέδωκα αὐτῇ χεῖρα καὶ ἐξέβαλον αὐτὴν ἐκ τοῦ ποταμοῦ. Ἰδὼν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς διελογιζόμην ἐν τῇ καρδίᾳ μου λέγων· εὐτυχὴς ἂν ἤμην, εἰ τοιαύτην γυναῖκα εἶχον καὶ τῷ κάλλει καὶ τοῖς τρόποις. Μόνον τοῦτο ἐβουλευσάμην, ἕτερον δὲ οὐδέν. Μετὰ δὲ χρόνον [οὐ] πολὺν πορευόμενος εἰς κώμην τινὰ ἔχων ἐν τῷ νῷ ἃ [πρὶν] περὶ τῆς γυναι[κὸς ἐβου]λευσά[μην], ἐδόξαζον τὴν κτίσιν τοῦ θεοῦ, ὅτι μεγάλη καὶ δυνατὴ καὶ εὐπρεπής ἐστι. Περιπατῶν δὲ ἀφύπνωσα, καὶ πνεῦμά με ἔλαβε, καὶ ἀπήγαγε δι' ἀνόδου ἀσκίου, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνατο ὁδεῦσαι· ἦν δὲ ὁ τόπος κρημνώδης καὶ ἀπερρωγὼς ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Διαβὰς οὖν τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον ἦλθον εἰς τὰς ὄχθας, καὶ ἐπιθεὶς τὰ γόνατά μου ἠρξάμην προσεύχεσθαι τῷ κυρίῳ,*

In codice post prooemium ex Eusebii Hist. Eccl. III, 3. petitum (v. Prolegg.) haec leguntur: *Ἀρχὴ σὺν Θεῷ [τῆς] βίβλου [τῆς] λεγομένης Ποιμήν.* 18. *εἰς τὰς ὄχθας*] Codex in margine: *εἰς τὰ ὁμαλά.*

καὶ ἐξομολογεῖσθαι τὰς ἁμαρτίας μου. Προσευχομένου δὲ ἠνοίχθη ὁ οὐρανὸς, καὶ βλέπω τὴν γυναῖκα, ἣν ἐπεθύμησα, ἀσπαζομένην με ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ λέγουσαν· Ἑρμᾶ, χαῖρε. Ἐμβλέψας δὲ αὐτῇ λέγω· κυρία, τί σὺ ὧδε ποιεῖς; Ἡ δέ φησιν· ἀπεκαλύφθην, ἵνα σου τὰς ἁμαρτίας ἐλέγξω πρὸς κύριον. Λέγω αὐτῇ· νῦν σύ μοι ἔλεγχος εἶ; Οὔ, φησὶν, ἀλλ' ἄκουσόν μου τὰ ῥήματα ἅ σοι μέλλω λέγειν. Ὁ θεὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κατοικῶν, καὶ κτίσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ ὄντα, καὶ πληθύνας καὶ αὐξήσας ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὀργίζεταί σοι, ὅτι ἥμαρτες εἰς ἐμέ. Ἀποκριθεὶς αὐτῇ λέγω· εἰς σὲ ἥμαρτον; ποίῳ τρόπῳ; ἢ πότε σοι αἰσχρὸν λόγον ἐλάλησα; οὐ πάντοτε ὡς θυγατέρα ἡγούμην σε, καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρός σε; οὐδέποτε δὲ κατέκρινά σοι· διὰ τί μου καταψεύδῃ, γύναι, τὰ πονηρὰ ταῦτα; Ἡ δὲ γελάσασα λέγει μοι· ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη ἐπιθυμία τῆς πορνείας· καὶ οὐ δοκεῖ σοι εἰ δικαίῳ πονηρὸν πρᾶγμα εἶναι, ἐὰν ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ πονηρὰ ἐπιθυμία; Ἁμαρτία γάρ ἐστι μεγάλη, φησίν· ὁ γὰρ δίκαιος ἀνὴρ δίκαια βουλεύεται. Εἰ οὖν δίκαια βουλεύεται αὐτὸς, κατορθοῦται ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ εὐκατάλλακτον ἔχει τὸν κύριον ἐν παντὶ πράγματι· οἱ δὲ πάλιν βουλευόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν θάνατον καὶ αἰχμαλωτισμὸν ἑαυτοῖς ἐπισπῶνται, μάλιστα οἱ τὸν αἰῶνα τοῦτον περιποιούμενοι, καὶ γῆς ἐρῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, καὶ οἵτινες * οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἀποδεδώκασι καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ἀλλὰ σὺ προσεύχου πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ἰάσεταί σου τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὅλον τὸν οἶκόν σου καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

II. Μετὰ δὲ τὸ λαλῆσαι αὐτὴν τὰ ῥήματα ταῦτα ἐκλείσθησαν οἱ οὐρανοί· κἀγὼ ὅλος ἤμην πεφρικὼς καὶ

---

1 sq. προσευχ. δὲ] add. μου? 10. ἕνωσιν] ἕνεκεν. 15. σοι] σου? 18. εἰ] ἀνδρὶ? an del.? 23. πάλιν] πονηρίαν? 26. γῆς ἐρῶντες] γαυριῶντες? 27. * Hoc signo excidisse quaedam videri indicatur. 29. ὅλον τὸν οἶκον] ὅλου τοῦ οἴκου?

λυπούμενος. Ἔλεγον δὲ ἐν ἐμαυτῷ· εἰ αὕτη μοι ἁμαρτία ἀναγράφεται, πῶς δυνήσομαι σωθῆναι; ἢ πῶς ἐξιλεώσομαι τὸν θεὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου; ἢ ποίοις τοῖς ῥήμασιν ἐρωτήσω τὸν κύριον ἵνα ἱλάσηταί μοι; Ταῦτα οὖν συμβουλευόμενος καὶ διαλογιζόμενος ἐν τῇ καρδίᾳ βλέπω κατ' ἐνώπιόν μου καθέδραν λευκὴν ἐξ ἐρίων λευκῶν γεγονυῖαν μεγάλην· καὶ ἦλθε γυνὴ πρεσβῦτις ἐν ἱματισμῷ λαμπροτάτῳ, ἔχουσα βιβλίον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἐκάθισε μόνη, καὶ ἠσπάσατό με· Ἑρμᾶ, χαῖρε. Ἐγὼ δὲ σκιρτήσας τῷ πνεύματι ἐπὶ τῷ ἀσπασμῷ χαρίεις ἐφώνησα· χαῖρε, ὦ γύναι. Ἡ δὲ εἶπε· τί οὕτως ἐστὶν ὁ μακρόθυμος καὶ ἀστονάχητος, ὁ πάντοτε γελῶν, τί οὕτω κατηφὴς τῇ ἰδέᾳ καὶ οὐχ ἱλαρός; Καὶ εἶπον αὐτῇ· κυρία, ὄνειδός μοι ἐγένετο ὑπό τινος γυναικὸς ἀγαθωτάτης λεγούσης μοι ὅτι ἥμαρτον εἰς αὐτήν. Ἡ δὲ ἔφη· μηδαμῶς ἐπὶ τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ πρᾶγμα τοιοῦτον· ἀλλὰ πάντως ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη περὶ αὐτῆς· ἔστι μὲν τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ ἡ τοιαύτη βουλὴ ἁμαρτίαν ἐπιφέρουσα· πονηρὰ γὰρ βουλὴ καὶ ἔκφρικτος, εἰς πάνσεμνον πνεῦμα καὶ ἤδη δεδοκιμασμένον ἐὰν ἀναβῇ ἐπιθυμία ἢ πονηρὸν ἔργον· καὶ μάλιστα Ἑρμᾶς ὁ ἐγκρατὴς, καὶ ἀπεχόμενος πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς, καὶ πλήρης ἁπλότητος καὶ ἀκακίας μεγάλης.

III. Ἀλλ' οὐχ ἕνεκα τούτου ὀργίζεταί σοι ὁ θεὸς, ἀλλ' ἵνα τὸν οἶκόν σου, τὸν ἀνομήσαντα εἰς τὸν κύριον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ἐπιστρέψῃς· ἀλλὰ φιλότεκνος ὢν οὐκ ἐνουθέτεις σου τὸν οἶκον, ἀλλ' ἀφῆκας αὐτὸν καταφθαρῆναι δεινῶς· διὰ τοῦτο ὀργίζεταί σοι ὁ κύριος· ἀλλ' ἰάσεταί σου πάντα τὰ γεγονότα πονηρὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου· διὰ γὰρ τὰ ἐκείνων ἁμαρτήματα καὶ ἀνομήματα σὺ κατεφθάρης ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων. Ἀλλ' ἡ πολλὴ νῦν εὐσπλαγχνία τοῦ κυρίου ἠλέησέ σε, καὶ τὸν οἶκόν σου ἰσχυροποίησε καὶ

---

26. ἡμᾶς] delendum, an scrib. ὑμᾶς, i. e. te et uxorem tuam?
29. σου] σοι?

ἐθεμελίωσεν ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ· σὺ μόνον μὴ ῥαθυμήσῃς, ἀλλὰ καὶ εὐψύχει, καὶ ἰσχυροποιήσεις σου τὸν οἶκον. Ὡς γὰρ χαλκεὺς σφυροκοπῶν τὸ ἔργον αὐτοῦ περιγίνεται τοῦ πράγματος οὗ θέλει, οὕτω καὶ λόγος καθημερινὸς καὶ δίκαιος περιγίνεται πάσης πονηρίας. Μὴ διαλίπῃς οὖν νουθετῶν σου τὰ τέκνα· οἶδας γὰρ ὅτι, ἐὰν μετανοήσωσιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν, ἐγγραφήσονται εἰς τὰς βίβλους τῆς ζωῆς μετὰ τῶν ἁγίων. Μετὰ δὲ τὸ παυθῆναι αὐτῆς τὰ ῥήματα ταῦτα λέγει μοι· θέλεις ἀκοῦσαί μου ἀναγινωσκούσης; Λέγω κἀγώ· θέλω, κυρία μου. Λέγει μοι· γενοῦ ἀκροατὴς καὶ ἄκουε τὰς δόξας τοῦ θεοῦ. Καὶ ἤκουσα μεγάλας καὶ θαυμαστάς, ὧν οὐκ ἴσχυσα μνημονεῦσαι· πάντα γὰρ τὰ ῥήματα ἔκφρικτα, ἃ οὐ δύναται ἄνθρωπος συνιέναι. Τῶν οὖν ἐσχάτων ῥημάτων ἐμνημόνευσα· ἦν γὰρ ἡμῖν σύμφορα καὶ ἥμερα· «Ἰδοὺ ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, ὃν ἀγαπῶ δυνάμει κραταιᾷ, ὁ τῇ μεγάλῃ συνέσει αὐτοῦ κτίσας τὸν κόσμον καὶ τῇ ἐνδόξῳ αὐτοῦ βουλῇ περιθεὶς τὴν εὐπρέπειαν τῇ κτίσει, καὶ τῷ ἰσχυρῷ ῥήματι πήξας τὸν οὐρανὸν καὶ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ τῇ ἰδίᾳ σοφίᾳ καὶ προνοίᾳ κτίσας τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἣν καὶ εὐλόγησεν· ἰδοὺ μεταβάλλει τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνοὺς καὶ τὰς θαλάσσας· καὶ πάντα ὁμαλὰ γίνεται τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ ἵνα ἀποδῷ αὐτοῖς τὴν ἐπαγγελίαν, ἣν ἀπηγγείλατο, μετὰ πολλῆς δόξης καὶ χαρᾶς, ἐὰν τηρήσωσι τὰ νόμιμα τοῦ θεοῦ ἅπερ ἔλαβον ἐν μεγάλῃ πίστει.»

IV. Ὅτε οὖν ἐτελείωσεν ἀναγινώσκουσα καὶ ἠγέρθη ἀπὸ τῆς καθέδρας, ἦλθον τέσσαρες νεανίσκοι καὶ ἦραν τὴν καθέδραν καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὴν ἀνατολήν· προσκαλεῖται δέ με καὶ ἥψατο τοῦ στήθους μου καὶ λέγει μοι· ἤρεσέ σοι ἡ ἀνάγνωσίς μου; Λέγω αὐτῇ· κυρία, ταῦτά μοι τὰ ἔσχατα ἀρεστά, τὰ δὲ πρότερα χαλεπά. Ἡ δὲ ἔφη μοι λέγουσα· ταῦτα τὰ ἔσχατα τοῖς δικαίοις,

---

16 sq. ὃν ἀγαπῶ — ὁ] ὁ τῇ ἀοράτῳ δυνάμει αὐτοῦ καί?

τὰ δὲ πρότερα τοῖς ἐθνικοῖς καὶ τοῖς ἀποστάταις. Ἔτι δὲ λαλούσης αὐτῆς μετ᾽ ἐμοῦ δύω ἄνδρες ἦλθον, καὶ ἦραν αὐτὴν τῶν ἀγκώνων, καὶ ἀπῆλθον ὅπου καὶ ἡ καθέδρα πρὸς τὴν ἀνατολήν. Ἱλαρὰ δὲ ἀπῆλθεν καὶ ἀπάγουσα λέγει μοι· ἀνδρίζου, Ἑρμᾶ.

ΟΡΑΣΙΣ Β′.

I. *Πορευόμενος* εἰς κώμην κατὰ τὸν καιρὸν, ὃν πέρυσι περιεπάτουν, ἀνεμνήσθην τῆς περυσινῆς ὁράσεως, καὶ πάλιν με αἴρει πνεῦμα, καὶ ἀποφέρει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου καὶ πέρυσιν. Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν τόπον, θεὶς τὰ γόνατα ἠρξάμην προσεύχεσθαι τῷ κυρίῳ καὶ δοξάζειν αὐτοῦ τὸ ὄνομα, ὅτι με ἄξιον ἡγήσατο καὶ ἐγνώρισέ μοι τὰς ἁμαρτίας μου τὰς προτέρας. Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με ἀπὸ τῆς προσευχῆς βλέπω κατέναντί μου τὴν πρεσβυτέραν, ἣν καὶ πέρυσιν ἑωράκειν, περιπατοῦσαν καὶ ἀναγινώσκουσαν βιβλιάριον· καὶ λέγει μοι· δύνῃ ταῦτα τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ θεοῦ ἀπαγγεῖλαι; Λέγω αὐτῇ· κυρία, τοσαῦτα μνημονεῦσαι οὐ δύναμαι· δός δή μοι τὸ βιβλιάριον, ἵνα μεταγράψω αὐτό. Λάβε, φησὶν, αὐτὸ, καὶ ἀποδώσεις μοι. Ἔλαβον ἐγώ· καὶ εἴς τινα τότε ἀγρὸν ἀναχωρήσας μετεγραψάμην πάντα πρὸς γράμμα· οὐχ εὕρισκον γὰρ τὰς συλλαβάς. Τελέσαντος οὖν μου τὰ γράμματα τοῦ βιβλιαρίου ἐξαίφνης ἡρπάγη μου ἀπὸ τῆς χειρός· ὑπὸ τίνος δὲ, οὐκ οἶδα.

II. *Μετὰ* δὲ ἡμέρας ιε′ νηστεύσαντός μου καὶ πολλὰ ἐρωτήσαντος τὸν κύριον ἀπεκαλύφθη μοι ἡ γνῶσις τῆς γραφῆς. Ἦν δὲ γεγραμμένα ταῦτα· «Τὸ σπέρμα σου ἠθέτησεν εἰς τὸν θεὸν καὶ ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν κύριον καὶ προέδωκε τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἐν ἁμαρτίᾳ μεγάλῃ, καὶ ἤκουσαν προδόται γονέων, καὶ προδόντες οὐκ ὠφελήθησαν, ἀλλ᾽ ἔτι προσέθηκαν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν καὶ ταῖς ἀσελγείαις καὶ συμφοραῖς αὐτῶν καὶ

πονηρίαις. Ἀλλὰ γνώρισον ταῦτα τὰ ῥήματα τοῖς τέκνοις σου πᾶσι καὶ τῇ συμβίῳ τῇ μελλούσῃ σου ἀδελφῇ· καὶ γὰρ αὕτη οὐκ ἀπέχεται τῇ γλώσσῃ, ἐν ᾗ πονηρεύεται· ἀλλ' ἀκούσασα ταῦτα τὰ ῥήματα ἀφέξεται, καὶ ἕξει ἔλεος. Καὶ μετὰ τὸ γνωρίσαι σε ταῦτα τὰ ῥήματα αὐτοῖς, ἃ ἐνετείλατό μοι ὁ δεσπότης ἵνα σοι ἀποκαλυφθῇ, τότε ἀφίενται αὐτοῖς αἱ ἁμαρτίαι πᾶσαι, ἃς πρότερον ἥμαρτον. Πᾶσι δὲ τοῖς ἁγίοις ἄφεσιν παρέχει τοῖς ἁμαρτήσασι μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, ἐὰν ἐξ ὅλης καρδίας μετανοήσωσι, καὶ ἄρωσιν ἀπὸ τῶν καρδιῶν αὐτῶν τὰς διψυχίας. Ὤμοσε γὰρ ὁ δεσπότης κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ· ἐὰν ὡρισμένης τῆς ἡμέρας ταύτης ἔτι ἁμαρτήσας * γένηται, μὴ ἔχειν αὐτὸν σωτηρίαν· ἡ γὰρ μετάνοια τοῖς δικαίοις ἔχει τέλος· πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι μετανοίας τοῖς δικαίοις πᾶσι τοῖς ἁγίοις· τοῖς δὲ ἔθνεσι μετάνοιά ἐστι τέλος τῆς ἐννάτης ἡμέρας. Ἐρεῖς οὖν τοῖς προηγουμένοις τῆς ἐκκλησίας, ἵνα κατορθώσωνται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἀπολάβωσιν ἐν πλήρει τὰς ἐπαγγελίας μετὰ πολλῆς δόξης. Ἐμμείνατε οὖν οἱ ἐργαζόμενοι τὴν δικαιοσύνην καὶ μὴ διψυχήσητε, ἵνα γένηται ὑμῶν ἡ παράδοσις μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Μακάριοι ὑμεῖς ὅσοι ὑπομενεῖτε τὴν θλίψιν τὴν ἐρχομένην τὴν μεγάλην καὶ ὅσοι οὐκ ἀρνήσονται τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ὤμοσε γὰρ ὁ κύριος κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοὺς ἀρνησαμένους τὸν κύριον αὐτῶν, ἀπεγνωρίσθαι ἀπὸ τῆς ζωῆς αὐτῶν τοὺς μέλλοντας ἀρνεῖσθαι ταῖς ἐρχομέναις ἡμέραις· τοὺς δὲ πρότερον ἀρνησαμένους, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν ἵλεως ἐγένετο αὐτοῖς.»

III. «Σὺ δὲ, Ἑρμᾶ, μηκέτι μνησικάκει τοῖς τέκνοις σου, μηδὲ τὴν ἀδελφήν σου ἐάσῃς, ἵνα καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν αὐτῶν· παιδευθήσονται γὰρ παιδείαν δικαίαν, ἐὰν σὺ μὴ μνησικακήσῃς αὐτοῖς·

---

13. * Add. τις? 17. τέλος — ἡμέρας] ἕως τῆς ἐσχάτης ἡμέρας? 22. παράδοσις] πάροδος?

*μνησικακία θάνατον κατεργάζεται. Σὺ δὲ, Ἑρμᾶ, μεγάλας θλίψεις ἔσχες ἰδιωτικὰς διὰ τὰς μὲν παραβάσεις τοῦ οἴκου σου, ὅτι οὐκ ἐμέλησέ σοι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ παρενεθυμήθης, καὶ ταῖς πραγματείαις σου συνανεφύρης ταῖς πονηραῖς. Ἀλλὰ σώζει σε τὸ μὴ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἡ ἁπλότης σου καὶ ἡ ἐγκράτεια, ταῦτα σέσωκέ σε, εἰ παραμένεις τούτοις· ἔασον ἐκείνας· καὶ πάντας σώζει τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐργαζομένους. Ὅσοι δὲ ἐν ἀκακίᾳ καὶ ἁπλότητι διάγουσι τὸν βίον, οὗτοι κατισχύσουσι πάσης πονηρίας καὶ παραμενοῦσιν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Μακάριοι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν δικαιοσύνην· οὗτοι γὰρ μόνοι φθορᾷ οὐχ ὑπόκεινται. Ἐρεῖς δέ· ἰδοὺ θλίψις ἔρχεται μεγάλη σφόδρα· καὶ εἰ δοκεῖ σοι, * ἀποστράφηθι τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐπίστρεψον αὖθις πρὸς κύριον πνεύματι ταπεινώσεως· ἐγγὺς ὁ κύριος τοῖς ἐπιστρεφομένοις, ὡς γέγραπται ἐν οἷς ἐλάλησε τὸ πνεῦμα κυρίου Μωσεῖ δι' Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ τοῖς προφητεύσασιν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ λαῷ.»*

IV. *Ἀπεκαλύφθησαν δέ μοι, ἀδελφοὶ, ὑπό τινος νεανίσκου εὐειδεστάτου, λέγοντος· τὴν πρεσβυτέραν, παρ' ἧς ἔλαβες τὸ βιβλίον, τίνα δοκεῖς εἶναι; Ἐγώ φημι· τὴν Σίβυλλαν. Πλανᾶσαι, φησὶν, οὐκ ἔστι. Τίς οὖν ἐστί; φημί. Ἡ Ἐκκλησία, φησίν. Εἶπον οὖν αὐτῷ· διὰ τί οὖν πρεσβυτέρα; Ὅτι, φησὶ, πάντων πρώτη ἐκτίσθη, διὰ τοῦτο πρεσβυτέρα, καὶ διὰ ταύτης ὁ κόσμος κατηρτίσθη. Μετέπειτα δὲ ὅρασιν εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ μου· ἦλθεν ἡ πρεσβυτέρα, καὶ ἠρώτησέ με εἰ ἤδη τὸ βιβλίον ἔδωκα τοῖς πρώτοις. Ἠρνησάμην δεδωκέναι. Καλῶς, φησὶ, πεποίηκας· ἔχω γὰρ ῥήματα προσθεῖναι. Ὅταν οὖν ἀποτελέσω τὰ ῥήματα πάντα, διὰ σοῦ γνωσθήσονται τοῖς ἐκλεκτοῖς πᾶσι. Γράψεις δὴ νῦν βιβλία δύω, καὶ δώσεις ἓν Κλήμεντι, καὶ ἓν Γραπτῇ.*

---

8. *ἔασον ἐκείνας*] loco alieno posita videntur. 14. * Exciderunt quaedam. 18. *δι' Ἐλδὰδ*] l. *ἐν* Ἐ.

Καὶ Κλήμης μὲν πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις· ἐκείνῳ γὰρ ἐπιγέγραπται· Γραπτὴ δὲ νουθετήσει τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀναγνώσεις τοῖς λαοῖς μετὰ τῶν προϊσταμένων.

ΟΡΑΣΙΣ Γ'.

I. *Ὅρασιν εἶδον, ἀδελφοί, τοιαύτην. Νηστεύσας πολλάκις καὶ δεηθεὶς τοῦ κυρίου, ἵνα μοι φανερώσῃ τὴν ἀποκάλυψιν, ἥν ἐπηγγείλατο δεῖξαι, τῆς πρεσβυτέρας ἐκείνης, τῇ νυκτὶ ὤφθη μοι ἡ πρεσβυτέρα καὶ εἶπεν· ἐπεὶ οὕτως ἐνδεὴς καὶ σπουδαῖος τὴν γνώμην εἶ πάντα, ἐλθὲ εἰς τὸν ἀγρὸν ὅπου χρονίζεις· καὶ περὶ ὥραν πέμπτην μέλλω φανερωθήσεσθαί σοι, καὶ δείξω ἃ δεῖ σε ἰδεῖν. Ἠρώτησα αὐτὴν λέγων· κυρία, ἐν ποίῳ τόπῳ τοῦ ἀγροῦ; Ὅπου, φησὶ, θέλεις. Ἐξελεξάμην τόπον καλὸν ἀποκεχωρισμένον. Πρὶν δὲ λαλῆσαι αὐτὴν καὶ εἰπεῖν τὸν τόπον, λέγει μοι· ἥξω ἐκεῖ ὅπου θέλεις. Ἐγενόμην οὖν, ἀδελφοί, εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ συνώψισα τὰς ὥρας, καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὅπου αὐτὴ ἐλθεῖν ἔμελλε, καὶ βλέπω ἑδώλιον κείμενον ἐλεφάντινον, καὶ ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου προσκεφάλαιον λινοῦν, καὶ ἐπάνω ἔκειτο ἐξηπλωμένον λευκὸν κάρπασον. Ἰδὼν οὖν ταῦτα κείμενα, καὶ μηδένα ὄντα ἐν τῷ τόπῳ, ἔκθαμβος ἐγενόμην, καὶ ὡσεὶ τρόμος με ἔλαβε, καὶ αἱ τρίχες μου ὀρθαί· καὶ ὡσεὶ φρίκη μοι προσῆλθε, μόνου μου ὄντος. Ἐν ἐμαυτῷ οὖν γενόμενος καὶ μνησθεὶς τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, καὶ λαβὼν θάρσος, θεὶς τὰ γόνατα ἐξωμολογούμην τῷ κυρίῳ τὰς ἁμαρτίας μου ὡς καὶ πρότερον. Ἡ δὲ ἦλθε μετὰ * νεανίσκων, οὓς*

---

8. *τῆς*] *διὰ τῆς*? 15 sq. *αὐτὴν*] *με*? 21. *καρπάσινον*?
28. * Add. *τῶν ἕξ*?

καὶ πρότερον ἑωράκειν, καὶ ἐστάθη μοι καὶ ἐπηκροᾶτο προσευχομένου*, καὶ ἐξομολογουμένου τῷ κυρίῳ τὰς ἁμαρτίας μου. Καὶ ἁψαμένη μου λέγει· Ἑρμᾶ, παῦσαι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν σου πάλιν ἐρωτᾶν· ἐρώτα καὶ περὶ δικαιοσύνης, ἵνα λάβῃς μέρος τι ἐξ αὐτῆς μετὰ σεαυτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἐξήγειρέ με τῆς χειρὸς, καὶ ἄγει με εἰς τὸ ἑδώλιον, καὶ λέγει τοῖς νεανίσκοις· ὑπάγετε καὶ οἰκοδομεῖτε. Μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι τοὺς νεανίσκους, μόνων ἡμῶν γεγονότων, λέγει μοι· κάθισον ὧδε. Λέγω αὐτῇ· κυρία, ἄφες τοὺς πρεσβυτέρους πρῶτον καθίσαι. Ὡς σοι λέγω, φησὶ, κάθισον. Θέλοντα δέ με εἰς τὰ δεξιὰ μέρη καθίσαι οὐκ εἴασεν, ἀλλ' ἐννεύει μοι τῇ χειρὶ, ἵνα εἰς τὰ ἀριστερὰ μέρη καθίσω. Λογιζομένου μου οὖν καὶ λυπουμένου, ὅτι οὐκ εἴασέ με εἰς τὰ δεξιὰ μέρη καθίσαι, λέγει μοι· Τί λυπῇ, Ἑρμᾶ; Ὁ εἰς τὰ δεξιὰ τόπος ἄλλων ἐστὶ τῶν ἤδη εὐηρεστηκότων τῷ θεῷ καὶ παθόντων ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· σοὶ δὲ πολλὰ λείπει ἵνα μετ' αὐτῶν καθίσῃς· ἀλλ' ὡς ἐμμένεις τῇ ἁπλότητι, μεῖνον, καὶ καθίσεις μετ' αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἂν ἐργάσωνται τὰ ἐκείνων ἔργα, καὶ ὑπενέγκωσιν ἃ ἐκεῖνοι ὑπήνεγκαν.

II. Τί, φημὶ, ὑπήνεγκαν; Ἄκουε, φησί· μάστιγας, φυλακὰς, θλίψεις μεγάλας, σταυροὺς, θηρία, ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐκείνων ἐστὶ τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ ἁγιάσματος, καὶ ὃς ἐὰν πάθῃ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ· τῶν δὲ λοιπῶν τὰ ἀριστερὰ μέρη ἐστίν. Ἀλλ' ἀμφοτέρων, καὶ τῶν ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν καθημένων, τὰ αὐτὰ δῶρα καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· μόνοι γὰρ ἐκεῖνοι ἐκ δεξιῶν κάθηνται, καὶ ἔχουσι δόξαν τινά. Σὺ δὲ κατεπίθυμος εἶ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μετ' αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ ὑστερήματά σου πολλά· καθαρισθήσῃ δὲ ἀπὸ τῶν ὑστερημάτων σου· καὶ πάντες δὲ οἱ μὴ

---

2. * Add. μου? 29. μόνοι] μόνον?

διψυχοῦντες καθαρισθήσονται ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα ἤθελεν ἀπελθεῖν· πεσὼν δὲ πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆς ἠρώτησα αὐτὴν κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μοι ἐπιδείξῃ ὃ ἐπηγγείλατο ὅραμα. Ἡ δὲ πάλιν ἐπελάβετο τῆς χειρός μου, καὶ ἤγειρέ με, καὶ καθίζει ἐπὶ τὸ ἐδώλιον ἐξ εὐωνύμων· καθέζεται δὲ καὶ αὐτὴ ἐκ δεξιῶν· καὶ ἐπάρασα ῥάβδον τινὰ λαμπρὰν λέγει μοι· βλέπεις μεγάλα πράγματα; Λέγω αὐτῇ· κυρία, οὐδὲν βλέπω. Ἰδοὺ οὐχ ὁρᾷς κατέναντί σου πύργον μέγαν οἰκοδομούμενον ἐφ' ὑδάτων, λίθοις τετραγώνοις λαμπροῖς; Ἐν τετραγώνῳ γὰρ ᾠκοδόμητο ὁ πύργος ὑπὸ τῶν ἓξ νεανίσκων τῶν ἐληλυθότων μετ' αὐτῆς· ἄλλαι δὲ μυριάδες ἀνδρῶν παρέφερον τοὺς λίθους· οἱ μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ, οἱ δὲ ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπεδίδουν τοῖς νεανίσκοις· ἐκεῖνοι δὲ ἐλάμβανον καὶ ᾠκοδόμουν· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ λίθους ἑλκομένους πάντας οὕτως ἐτίθεσαν εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἡρμοσμένοι γὰρ ἦσαν, καὶ συνεφώνουν τῇ ἁρμογῇ μετὰ τῶν ἑτέρων λίθων· καὶ οὕτως ἐκολλῶντο ἀλλήλοις, ὥστε τὴν ἁρμογὴν αὐτῶν μὴ φαίνεσθαι. Ἐφαίνετο δὲ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου ὡς ἐξ ἑνὸς λίθου ᾠκοδομημένη. Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους τοὺς φερομένους ἀπὸ τῆς ξηρᾶς οὓς μὲν ἀπέβαλλον, οὓς δὲ ἐτίθουν εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἄλλους δὲ κατέκοπτον καὶ ἔρριπτον μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου. Ἄλλοι δὲ λίθοι πολλοὶ κύκλῳ τοῦ πύργου ἔκειντο, καὶ οὐκ ἐχρῶντο αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἦσαν γάρ τινες ἐξ αὐτῶν ἐψωριακότες, ἕτεροι δὲ σχισμὰς ἔχοντες, ἄλλοι δὲ κεκολοβωμένοι, ἄλλοι δὲ λευκοὶ καὶ στρογγύλοι, μὴ ἁρμόζοντες εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἔβλεπον δὲ ἑτέρους λίθους ῥιπτομένους μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου καὶ ἐρχομένους εἰς τὴν ὁδὸν καὶ μὴ μένοντας ἐν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ κυλιομένους ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ἀνοδίαν· ἑτέρους δὲ ἐπὶ πυρὸς ἐκπίπτοντας καὶ καιομένους· ἑτέρους δὲ πίπτοντας ἐγγὺς ὑδάτων, καὶ μὴ δυναμένους κυλισθῆναι εἰς τὸ ὕδωρ.

III. *Ταῦτα οὖν δείξασά μοι ἡ γυνὴ τῇ ῥάβδῳ καὶ μηδὲν εἰποῦσα ἐβούλετο ἀπελθεῖν. Ἐγὼ δὲ φωνήσας, κυρία, εἶπον αὐτῇ, τί με ὠφελήσει ἅπερ νῦν ἑώρακα, εἰ μὴ ἀποκαλυφθήσεταί μοι τὸ δηλούμενον τούτων; Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα λέγει μοι· πανοῦργος εἶ, ἄνθρωπε, θέλων γινώσκειν τὰ περὶ τὸν πύργον. Ναί, φημί, κυρία, ἵνα τοῖς ἀδελφοῖς ἀναγγείλω καὶ ἱλαρώτεροι γένωνται, καὶ ταῦτα ἀκούσαντες γινώσκωσι τὸν θεὸν ἐν πολλῇ γνώσει. Ἡ δὲ ἔφη· ἀκούσονται μὲν πολλοί· ἀκούσαντες δέ τινες ἐξ αὐτῶν χαρήσονται, τινὲς δὲ κλαύσονται· ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐὰν ἀκούσαντες μετανοήσωσι, καὶ αὐτοὶ χαρήσονται. Ἄκουε οὖν τὰς παραβολὰς τοῦ πύργου· ἀποκαλύψω σοι γὰρ τὰ πάντα· καὶ μηκέτι μοι κόπους πάρεχε περὶ ἀποκαλύψεως· αἱ γὰρ ἀποκαλύψεις αὗται τέλος ἔχουσι· πεπληρωμέναι γάρ εἰσιν. Ἀλλ' οὐ παύσῃ αἰτούμενος ἀποκαλύψεις· ἀναιδὴς γὰρ εἶ. Τὸν μὲν πύργον ὃν βλέπεις οἰκοδομούμενον, ἐγώ εἰμι, ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὀφθεῖσά σοι καὶ νῦν καὶ τὸ πρότερον· ὃ ἐὰν οὖν θέλῃς, ἐπερώτα περὶ τοῦ πύργου, καὶ ἀποκαλύψω σοι, ἵνα χαρῇς μετὰ τῶν ἁγίων. Λέγω αὐτῇ· κυρία, ἐπεὶ ἅπαξ ἄξιόν με ἡγήσω τοῦ πάντα ἀποκαλύψαι, ἀποκάλυψον. Ἡ δὲ λέγει μοι· ὃ ἐὰν ἐνδέχηται ἀποκαλυφθῆναί σοι, ἀποκαλυφθήσεται, μόνον ἡ καρδία σου πρὸς τὸν θεὸν ἤτω καὶ μὴ διψυχήσῃς, ὃ ἐὰν ἴδῃς. Ἐπηρώτησα αὐτήν· διὰ τί ὁ πύργος ἐφ' ὑδάτων ᾠκοδόμηται, κυρία; Εἶπόν σοι, φησί, καὶ τὸ πρότερον, πανοῦργος εἶ περὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ πύργου, καὶ ἐκζητήσεις ἐπιμελῶς· ἐκζητῶν οὖν εὑρήσεις τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τί οὖν ἐφ' ὑδάτων ᾠκοδόμηται ὁ πύργος, ἄκουσον· ὅτι ἡ ζωὴ ὑμῶν δι' ὕδατος ἐσώθη καὶ σωθήσεται. Τεθεμελίωται δὲ ὁ πύργος τῷ ῥήματι τοῦ παντοκράτορος καὶ ἐνδόξου ὀνόματος, κρατεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ δεσπότου.*

IV. *Ἀποκριθεὶς δὲ λέγω αὐτῇ· μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔχει τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Οἱ δὲ νεανίσκοι οἱ*

ἓξ οἱ οἰκοδομοῦντες τίνες εἰσίν; Ἡ δὲ ἔφη· οὗτοί εἰσιν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τοῦ θεοῦ, οἱ πρῶτοι κτισθέντες, οἷς παρέδωκεν ὁ κύριος πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ, αὔξειν, καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ δεσπόζειν τῆς κτίσεως πάσης· διὰ τούτων οὖν τελεσθήσεται ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου. Οἱ δὲ ἕτεροι οἱ παραφέροντες τοὺς λίθους τίνες εἰσί; Καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. Οὗτοι δὲ οἱ ἓξ ὑπερέχοντες αὐτῶν εἰσί. Συντελεσθήσεται οὖν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου καὶ πάντες ὁμοῦ εὐφρανθήσονται κύκλῳ τοῦ πύργου καὶ δοξάσουσι τὸν θεὸν, ὅτι ἐτελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου. Ἐπηρώτησα αὐτὴν λέγων· κυρία, ἤθελον γνῶναι τῶν λίθων τὴν διαφορὰν καὶ τὴν δύναμιν, ποταπή ἐστιν. Ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· οὐχ ὅτι πάντων ἀξιώτερος εἶ ἵνα σοι ἀποκαλυφθῇ· ἄλλοι γάρ σου πρότεροί εἰσι καὶ βελτίους, οἷς ἔδει ἀποκαλυφθῆναι τὰ ὁράματα ταῦτα· ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, σοὶ ἀπεκαλύφθη, καὶ ἔτι ἀποκαλυφθήσεται διὰ τοὺς διψύχους, τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εἰ ἄρα ἔσται ταῦτα ἢ οὐκ ἔσται. Λέγε αὐτοῖς ὅτι ταῦτα πάντα ἀληθῆ ἐστι, καὶ οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ ταῦτα ἰσχυρὰ καὶ βέβαια καὶ τεθεμελιωμένα ἐστίν.

V. Ἄκουε οὖν περὶ τῶν λίθων τῶν ὑπαγόντων εἰς τὴν οἰκοδομήν. Οἱ μὲν λίθοι οἱ τετράγωνοι καὶ λευκοὶ καὶ συμφωνοῦντες ταῖς ἁρμογαῖς αὐτῶν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι, οἱ πορευθέντες κατὰ τὴν στενὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπισκοπήσαντες καὶ διδάξαντες, καὶ διακονήσαντες ἁγνῶς καὶ σεμνῶς τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ τὸν λόγον· οἱ μὲν κεκοιμημένοι, οἱ δὲ ἔτι ὄντες· πάντοτε ἑαυτοῖς συνεφώνησαν, καὶ ἐν ἑαυτοῖς εἰρήνην ἔσχον, καὶ ἀλλήλων ἤκουσαν· διὰ τοῦτο ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου συμφωνοῦσιν αἱ ἁρμογαὶ αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ

27. στενὴν ὁδὸν] Cod. in marg.: σεμνὴν διδασκαλίαν.

βυθοῦ ἑλκόμενοι καὶ ἐπιτιθέμενοι τῇ οἰκοδομῇ καὶ συμφωνοῦντες μετὰ τῶν ἑτέρων λίθων τῶν ἤδη ᾠκοδομημένων τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ κεκοιμημένοι, καὶ παθόντες ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου καὶ κατορθώσαντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς φερόμενοι καὶ τιθέμενοι* τῇ οἰκοδομῇ τίνες εἰσίν, ὦ κυρία; Οὗτοί εἰσιν, εἶπεν ἡ γυνή, οἱ ἐν τῇ ὁδῷ περιπατοῦντες, καὶ εἰσὶ λεῖοι ὅλως, οὓς ὁ θεὸς μάλιστα ἐπεδέξατο· προσῆλθον γὰρ τῷ κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ διεύθυνον τὰς ὁδοὺς κυρίου * ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. Οἱ δὲ προσφερόμενοι καὶ τιθέμενοι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ νεωστὶ προσπεφευγότες τῷ κυρίῳ ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ καὶ πιστοί. Νουθετοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸ ποιεῖν τὸ ἀγαθόν, ὅτι οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτοῖς πονηρία. Οὓς δὲ ἀπέβαλλον καὶ ἔρριπτον παρὰ τὸν πύργον τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ ἡμαρτηκότες καὶ θέλοντες μετανοεῖν· διὰ τοῦτο οὐκ ἀπερρίφθησαν ἔξω τοῦ πύργου, ὅτι εὔχρηστοι ἔσονται τῇ οἰκοδομῇ ἐὰν μετανοήσωσιν. Οἱ οὖν μετανοήσαντες, ἐὰν μετανοήσωσιν, ἰσχυροὶ ἔσονται τῇ πίστει, εἰ νῦν μετανοήσωσιν ἐν ᾧ οἰκοδομεῖται ὁ πύργος. Ἐὰν δὲ τελεσθῇ ἡ οἰκοδομή, οὐκ ἔτι ἕξουσι τόπον ἐν ᾧ ἀναπαυθήσονται· ἀδόκιμοι γάρ εἰσιν οὗτοι. Τοῦτο δὲ ἕξουσιν, ὅτι παρὰ τῷ πύργῳ κεῖνται.

VI. Τοὺς δὲ κατακοπτομένους καὶ μακρὰν ῥιπτομένους ἀπὸ τοῦ πύργου θέλεις γνῶναι ὁποῖοί εἰσι; Θέλω, εἶπον, κυρία. Οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς ἀνομίας· ἐπίστευσαν γὰρ ἐν ὑποκρισίᾳ, καὶ πᾶσα ἀνομία οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν· διὰ τοῦτο οὐκ ἔχουσι σωτηρίαν, ὅτι οὐκ εἰσὶν ὠφέλιμοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου διὰ τὰς πονηρίας αὐτῶν. Διὰ τοῦτο εἰς λεπτὸν κατεκόπησαν καὶ τοῦ πύργου μακρὰν ἀπερρίφθησαν· ὠργίσθη γὰρ αὐτοῖς ὁ κύριος, ὅτι αὐτὸν παρώργισαν.

---

6. * Add. ἐν. 10. * Add. ἐν? 20. μετανοήσαντες] μετανοήσοντες?

Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους, οὓς ἑώρακας πολλοὺς κειμένους καὶ μὴ ὑπάγοντας εἰς τὴν οἰκοδομὴν, οὗτοι ἐψωριακότες εἰσὶν, οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, μὴ ἐπιμείναντες δὲ ἐν αὐτῇ μηδὲ κολλώμενοι τοῖς ἁγίοις· διὰ τοῦτο ἄχρηστοί εἰσιν. Οἱ δὲ τὰς σχισμὰς ἔχοντες τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες ἐν ταῖς καρδίαις καὶ μὴ εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς· ἐν μὲν τῷ παρόντι εἰρήνην ἔχοντες, ὅταν δὲ ἀποχωρισθῶσιν, αἱ πονηρίαι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐμμένουσιν. Αὗται οὖν αἱ σχισμαί εἰσιν, ἃς ἔχουσιν οἱ λίθοι. Οἱ δὲ κεκολοβωμένοι, οὗτοί εἰσιν οἱ πεπιστευκότες μὲν, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος ἔχοντες ἐν δικαιοσύνῃ, τινὰ δὲ μέρη ἔχοντες τῆς ἀνομίας· διὰ τοῦτο κολοβοὶ καὶ οὐχ ὁλοτελεῖς εἰσιν. Οἱ δὲ λευκοὶ καὶ στρογγύλοι καὶ μὴ ἁρμόζοντες τῇ οἰκοδομῇ τίνες εἰσὶ, κυρία; Ἀποκριθεῖσα λέγει μοι· ἕως πότε μωρὸς εἶ καὶ ἀσύνετος, καὶ πάντα ἐπερωτᾷς καὶ οὐδὲν νοεῖς; Οὗτοί εἰσιν οἱ ἔχοντες μὲν πίστιν, ἔχοντες δὲ πλοῦτον τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν οὐσίαν. Ὅταν οὖν γένηται θλίψις, διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῶν καὶ τὰς πραγματείας ἀπαρνοῦνται αὐτὸν τὸν κύριον. Ἀποκριθεὶς αὐτῇ λέγω· κυρία, πότε οὖν εὔχρηστοι ἔσονται εἰς τὴν οἰκοδομήν; Ὅταν, φησὶ, περικοπῇ αὐτῶν ὁ πλοῦτος ὁ ψυχαγωγῶν αὐτοὺς, τότε εὔχρηστοι ἔσονται τῷ θεῷ· ὥσπερ γὰρ ὁ λίθος ὁ στρογγύλος, ἐὰν μὴ περικοπῇ καὶ ἀποβάλῃ ἐξ αὐτοῦ τι, οὐ δύναται τετράγωνος γίνεσθαι, οὕτω καὶ οἱ πλουτοῦντες ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, ἐὰν μὴ περικοπῇ αὐτῶν ὁ πλοῦτος, οὐ δύνανται τῷ Χριστῷ εὔχρηστοι γενέσθαι. Ἀπὸ σεαυτοῦ πρῶτον γνῶθι· ὅτε ἐπλούτεις, ἄχρηστος ἦσθα· νῦν δὲ εὔχρηστος καὶ ὠφέλιμος ἐν τῇ ζωῇ, καὶ εὔχρηστος ἦσθα τῷ θεῷ· καὶ γὰρ σὺ αὐτὸς χρᾶσαι ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων.

VII. *Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους εἶδες μακρὰν ἀπὸ*

---

30 sq. *εὔχρηστος — χρᾶσαι*] *εὔχρηστος τῷ θεῷ· καὶ γὰρ σ αὐτὸς ἦσθα?*

τοῦ πύργου ῥιπτομένους, καὶ πίπτοντας εἰς τὴν ὁδὸν καὶ κυλιομένους ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὰς ἀνοδίας. Οὗτοί εἰσιν οἱ πεπιστευκότες μὲν, ἀπὸ δὲ τῆς διψυχίας αὐτῶν ἀφίνουσι τὴν ὁδὸν τὴν ἀληθῆ, δοκοῦντες βελτίονα ὁδὸν δύνασθαι εὑρεῖν· πλανῶνται καὶ ταλαιπωροῦνται περιπατοῦντες ἐν ταῖς ἀνοδίαις. Οἱ δὲ πίπτοντες εἰς τὸ πῦρ καὶ καιόμενοι, οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τέλος ἀποστάντες τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν τοῦ μετανοῆσαι διὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς πονηρίας ὧν εἰργάζοντο. Τοὺς δὲ ἑτέρους τοὺς πίπτοντας ἐγγὺς τῶν ὑδάτων καὶ μὴ δυναμένους κυλισθῆναι εἰς τὸ ὕδωρ θέλεις γνῶναι τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες καὶ θέλοντες βαπτισθῆναι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου· εἶτα, ὅταν ἔλθῃ αὐτοῖς εἰς μνήμην ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, μετανοοῦσι μὲν, πονηρεύονται δὲ τὴν μετάνοιαν, καὶ πορεύονται πάλιν ὀπίσω τῶν πονηριῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν. Οὕτως οὖν ἐτέλεσε τὴν ἐξήγησιν τοῦ πύργου ἡ γυνή· ἐγὼ δὲ ἀναιδευσάμενος ἐπ' αὐτὴν ἐπηρώτησα ἔτι εἰ ἄρα πάντες οἱ λίθοι οὗτοι οἱ ἀποβεβλημένοι καὶ μὴ ἁρμόζοντες εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου εἰ ἔστιν αὐτοῖς μετάνοια, καὶ ἕξουσι τόπον εἰς τὸν πύργον τοῦτον. Ἔχουσι, φησὶ, μετάνοιαν, ἀλλ' εἰς τοῦτον τὸν τόπον οὐ δύνανται ἁρμόσαι. Ἑτέρῳ δὲ τόπῳ ἁρμόσουσι πολλῷ ἐλάττονι, καὶ τοῦτο ἐὰν βασανισθῶσι καὶ πληρώσωσι τὰς ἡμέρας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο μετατεθήσονται, ὅτι μετέλαβον τοῦ ῥήματος τοῦ δικαίου· καὶ τότε αὐτοῖς συμβήσεται μετατεθῆναι ἐκ τῶν βασάνων αὐτῶν, ἐὰν ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν μετανοῆσαι· οὐ σώζονται διὰ τὴν σκληρὰν καρδίαν αὐτῶν.*

VIII. *Ὅτε οὖν ἐπαυσάμην ἐρωτῶν αὐτὴν περὶ*

---

17. *πονηριῶν*] *ἐπιθυμιῶν*? 30.* Exciderunt quaedam, fere haec: *ἐὰν δὲ μὴ ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν μετανοῆσαι.*

πάντων τούτων, λέγει μοι· θέλεις ἄλλο ἰδεῖν; Κατεπίθυμος ὢν τοῦ θεάσασθαι περιχαρὴς ἐγενόμην τοῦ ἰδεῖν. Ἡ δὲ ἐμβλέψασά μοι ὑπεμειδίασε, καὶ λέγει μοι· βλέπεις ἑπτὰ γυναῖκας κύκλῳ τοῦ πύργου; Βλέπω, φημὶ, κυρία. Ὁ πύργος οὗτος ὑπὸ τούτων βαστάζεται κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ κυρίου· ἄκουε νῦν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. Ἡ μὲν πρώτη αὐτῶν, ἡ τὰς χεῖρας κρατοῦσα, Πίστις καλεῖται· διὰ ταύτης σώζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ. Ἡ δὲ ἑτέρα, ἡ περιεζωσμένη, Ἐγκράτεια καλεῖται· αὕτη θυγάτηρ ἐστὶ τῆς Πίστεως· ὃς ἂν ἀκολουθῇ αὐταῖς, μακάριος γίνεται ἐν τῇ ζωῇ, ὅτι πάντων πονηρῶν ἔργων ἀφέξεται, πιστεύων ὅτι, ἐὰν ἀφέξεται πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς, κληρονομήσει ζωὴν αἰώνιον. Αἱ δὲ ἕτεραι, κυρία, πέντε τίνες εἰσί; Θυγατέρες ἀλλήλων εἰσί· καλοῦνται δὲ ἡ μὲν Ἁπλότης, ἡ δὲ Ἀκακία, ἡ δὲ Σεμνότης, ἡ δὲ Ἐπιστήμη, ἡ δὲ Ἀγάπη. Ὅταν οὖν τὰ ἔργα τῆς μητρὸς αὐτῶν πάντα ποιήσῃς, δύνασαι ζῆσαι. Ἤθελον γνῶναι, φημὶ, κυρία, τίς τίνα δύναμιν ἔχει αὐτῶν. Ἄκουε, φησὶ, τὰς δυνάμεις αὐτῶν. Κρατοῦνται δὲ ὑπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις, καθὼς γεγεννημέναι εἰσίν. Ἐκ τῆς Πίστεως οὖν γεννᾶται Ἐγκράτεια, ἐκ τῆς Ἐγκρατείας Ἁπλότης, ἐκ τῆς Ἁπλότητος Ἀκακία, ἐκ τῆς Ἀκακίας Σεμνότης, ἐκ τῆς Σεμνότητος Ἐπιστήμη, ἐκ τῆς Ἐπιστήμης Ἀγάπη. Τούτων τοίνυν τὰ ἔργα ἁγνὰ καὶ σεμνὰ καὶ θεῖά εἰσιν. Καὶ ὃς ἂν δουλεύσῃ ταύταις, κατισχύσει κρατῆσαι τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ πύργῳ ἕξει τὴν κατοίκησιν μετὰ τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ. Μετὰ δὲ ἐπηρώτησα αὐτὴν περὶ τῶν καιρῶν, εἰ ἤδη συντέλειά ἐστιν. Ἡ δὲ ἀνέκραγε φωνῇ μεγάλῃ λέγουσα· ἀσύνετε ἄνθρωπε, οὐχ ὁρᾷς τὸν πύργον ἀποικοδομούμενον; ἕως ἂν οὖν ὁ πύργος οἰκοδομούμενος * ἕξει τέλος· ἀλλὰ ταχὺ ἐποικοδομηθήσεται. Μηκέτι ἐπερώτα

---

2 sq. τοῦ ἰδεῖν] τῇ ἰδέᾳ? 31. ἀποικοδομούμενον] ἐποικοδομούμενον? 32. * Deest aliquid.

*μηδέν· ἀρκεῖ σοι αὐτὰ * μετὰ τρεῖς ἡμέρας· νοῆσαι γὰρ δεῖ πρῶτον. Ἐντέλλομαί σοι πρῶτον, Ἑρμᾶ, τὰ ῥήματα ταῦτα, ἅ σοι μέλλω λέγειν, λαλῆσαι πάντα εἰς τὰ ὦτα τῶν ἁγίων, ἵνα ἀκούσαντες αὐτὰ καὶ ποιήσαντες καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν· καὶ σὺ δὲ μετ' αὐτῶν.*

IX. *Ἀκούσατέ μου, τέκνα· Ἐγὼ ὑμᾶς ἐξέθρεψα ἐν πολλῇ ἁπλότητι καὶ ἀκακίᾳ καὶ σεμνότητι διὰ τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου τοῦ ἐφ' ὑμᾶς στάξαντος τὴν δικαιοσύνην, ἵνα δικαιωθῆτε ἀπὸ πάσης πονηρίας καὶ πάσης σκολιότητος. Ὑμεῖς δὲ οὐ θέλετε παῦσαι ἀπὸ τῆς πονηρίας ὑμῶν. Νῦν οὖν ἀκούσατέ μου καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐπισκέπτεσθε ἀλλήλους, καὶ ἀντιλαμβάνεσθε ἀλλήλων, καὶ μὴ μόνοι τῶν κτισμάτων τοῦ θεοῦ μεταλαμβάνετε ἐκ καταχύματος· ἀλλὰ μεταδίδοτε καὶ τοῖς ὑστερουμένοις· οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐδεσμάτων ἀφθονίαν τῇ σαρκὶ αὐτῶν ἐπισπῶνται καὶ λυμαίνονται τὴν σάρκα αὐτῶν*. Αὕτη οὖν ἡ ἀσυγκρασία βλαβερὰ ὑμῖν τοῖς ἔχουσι καὶ μὴ μεταδιδοῦσι τοῖς ὑστερουμένοις. Βλέπε τὴν κρίσιν τὴν ἐρχομένην. Οἱ ὑπερέχοντες οὖν, ἐκζητεῖτε τοὺς πεινῶντας ἕως οὔπω ὁ πύργος ἐτελέσθη· μετὰ γὰρ τὸ τελεσθῆναι τὸν πύργον θελήσετε ἀγαθοποιῆσαι, καὶ οὐχ ἕξετε τόπον. Βλέπετε οὖν ὑμεῖς οἱ γαυριῶντες ἐν τῷ πλούτῳ ὑμῶν, μήποτε στενάζωσιν οἱ ὑστερούμενοι, καὶ ὁ στεναγμὸς αὐτῶν ἀποβήσεται πρὸς τὸν κύριον καὶ ἐκκλεισθήσεσθε μετὰ τῆς ἀπληστίας τῶν ἀγαθῶν ὑμῶν ἔξω τῆς θύρας τοῦ πύργου. Νῦν οὖν ὑμῖν λέγω τοῖς προηγουμένοις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῖς πρωτοκαθεδρίταις· μὴ γίνεσθε ὅμοιοι τοῖς φαρμακοῖς. Οἱ φαρμακοὶ μὲν τὰ φάρμακα αὐτῶν εἰς τὰς πυξίδας βαστάζουσιν, ὑμεῖς δὲ τὸ*

---

1. * Exciderunt quaedam. 18. Desunt quae respondeant sententiae priori per *οἱ μὲν* incipienti. Ib. *ἀσυγκρασία*] *ἀκρασία* ?

φάρμακον ὑμῶν καὶ τὸν ἰόν*. Τὴν δὲ καρδίαν ἐσκιρρωμένοι ἐστὲ, καὶ οὐ θέλετε καθαρίσαι τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ συγκεράσαι ὑμῶν τὴν φρόνησιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ἵνα σχῆτε ἔλεος παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. Βλέπετε οὖν, τέκνα, μήποτε αὗται αἱ διχοστασίαι ἀποστερήσωσι τὴν ζωὴν ὑμῶν. Πῶς ὑμεῖς παιδεύειν θέλετε τοὺς ἐκλεκτοὺς κυρίου, αὐτοὶ μὴ ἔχοντες παιδείαν; Παιδεύετε οὖν ἀλλήλους καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς, ἵνα κἀγὼ κατέναντι τοῦ πατρὸς ἱλαρὰ σταθεῖσα λόγον ἀποδῶ ὑπὲρ ὑμῶν πάντων τῷ κυρίῳ ὑμῶν.

X. Ὅτε οὖν ἐπαύσατο μετ᾽ ἐμοῦ λαλοῦσα, ἦλθον οἱ ἓξ νεανίσκοι οἱ οἰκοδομοῦντες, καὶ ἦραν αὐτὴν πρὸς τὸν πύργον, καὶ ἄλλοι τέσσαρες ἦραν τὸ ἑδώλιον καὶ ἀπήνεγκαν εἰς τὸν πύργον. Τούτων τὸ πρόσωπον οὐκ εἶδον, ὅτι ἀπεστραμμένοι ἦσαν. Ὑπάγουσαν δὲ αὐτὴν ἠρώτων, ἵνα μοι ἀποκαλύψῃ περὶ τῶν τριῶν μορφῶν, ἐν αἷς μοι ἀνεφανίσθη. Ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· περὶ τούτων ἕτερον δεῖ σε ἐρωτῆσαι, ἵνα σοι ἀποκαλυφθῇ. Ὤφθη δέ μοι, ἀδελφοὶ, τῇ μὲν πρώτῃ ὁράσει τῇ περυσινῇ λίαν πρεσβυτέρα καὶ ἐν καθέδρᾳ καθημένη· τῇ δὲ δευτέρᾳ ὁράσει τὴν μὲν ὄψιν νεωτέραν εἶχε, τὴν δὲ σάρκα καὶ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας, καὶ ἑστηκυῖά μοι ἐλάλει· ἱλαρωτέρα δὲ * ἢ τὸ πρότερον· τῇ δὲ τρίτῃ ὁράσει ὅλη νεωτέρα καὶ κάλλει εὐπρεπεστάτη, μόνας δὲ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας εἶχεν· ἱλαρὰ δὲ εἰς τέλος ἦν, καὶ ἐπὶ ἑδωλίου καθημένη. Περὶ τούτων περίλυπος ἤμην λίαν, τοῦ γνῶναί με τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην. Καὶ ἰδοὺ βλέπω τὴν πρεσβυτέραν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς λέγουσαν· πᾶσα ἐρώτησις ταπεινοφροσύνης χρῄζει· νήστευσον οὖν καὶ λήψῃ ὃ αἰτεῖς παρὰ τοῦ κυρίου. Ἐνήστευσα οὖν μίαν ἡμέραν, καὶ αὐτῇ τῇ νυκτὶ ὤφθη νεανίσκος καὶ λέγει μοι· τί σοι ὑποπύκνους αἰτεῖς ἀποκαλύψεις ἐν δεήσει; Βλέπε, μήποτε πολλὰ

1. * Add. εἰς τὴν καρδίαν vel ἐν τῇ καρδίᾳ? 23. * Add. ἦν? 32. ὑποπύκνους] οὕτω πυκνῶς?

αἰτούμενος βλάψῃς σου τὴν σάρκα. Ἀρκοῦνταί σοι αἱ ἀποκαλύψεις αὗται· μήτι σπεύδεις ἰσχυροτέρας ἀποκαλύψεις ἰδεῖν ὧν ἑώρακας; Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ λέγω· κύριε, τοῦτο μόνον αἰτοῦμαι, περὶ τῶν τριῶν μορφῶν τῆς πρεσβυτέρας ἵνα μοι ἡ ἀποκάλυψις ὁλοτελὴς γένηται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει μοι· μέχρι τίνος ἀσύνετοί ἐστε; ἀλλ' αἱ διψυχίαι ὑμῶν ἀσυνέτους ὑμᾶς ποιοῦσι καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὴν καρδίαν ὑμῶν πρὸς τὸν κύριον. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ πάλιν εἶπον· ἀλλ' ὑπὸ σοῦ, κύριε, ἀκριβέστερον αὐτὰς γνωσόμεθα.

XI. Ἄκουε, φησί, περὶ τῶν τριῶν μορφῶν ὧν ἐπιζητεῖς. Τῇ μὲν πρώτῃ ὁράσει διὰ τί πρεσβυτέρα ὤφθη σοι καὶ ἐπὶ καθέδρας καθημένη; Ὅτι τὸ πνεῦμα ὑμῶν πρεσβύτερον καὶ ἤδη μεμαρασμένον καὶ μὴ ἔχον δύναμιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν καὶ τῶν διψυχιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πρεσβύτεροι μηκέτι ἔχοντες ἐλπίδας τοῦ ἀνανεῶσαι οὐδὲν ἄλλο προσδέχονται εἰ μὴ τὴν κοίμησιν αὐτῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων παραδεδώκατε ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἀκηδίας, καὶ οὐκ ἀπερρίψατε ἑαυτῶν τὰς μερίμνας ἐπὶ τὸν κύριον· ἀλλὰ ἐθραύσθη ὑμῶν ἡ διάνοια καὶ ἐπαλαιώθητε ταῖς λύπαις ὑμῶν. Διὰ τοῦτο οὖν ἐν καθέδρᾳ ἐκάθητο. Ἵνα τί οὖν ἐν καθέδρᾳ ἐκάθητο, ἤθελον γνῶναι καὶ τοῦτο, κύριε. Ὅτι, ἀπεκρίνατο, πᾶς ἀσθενὴς ἐπὶ καθέδρας καθίζει διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ, ἵνα συγκρατηθῇ ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἰδοὺ ἔχεις τὸν τύπον τῆς πρώτης ὁράσεως.

XII. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὁράσει εἶδες αὐτὴν ἑστηκυῖαν καὶ τὴν ὄψιν νεωτέραν ἔχουσαν καὶ ἱλαρωτέραν παρὰ τὸ πρότερον, τὴν δὲ σάρκα καὶ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας. Ἄκουε, φησί, καὶ ταύτην τὴν παραβολήν. Ὅταν πρεσβύτερός τις ἀπελπίσῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πτωχότητα, οὐδὲν ἕτερον προσδέ-

---

22. *Διὰ τοῦτο — ἵνα τί*] Aut leg.: *Διὰ τοῦτο οὖν ὡς πρεσβυτέρα ὤφθη. Ἵνα τί* (vel *Διὰ τί*), aut vv. *τοῦτο — ἵνα* om.

χεται εἰ μὴ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς ζωῆς αὐτοῦ· εἶτα ἐξαίφνης κατελείφθη αὐτῷ κλῆρος· καὶ ἀκούσας ἐξηγέρθη, καὶ περιχαρὴς γενόμενος ἐνεδύσατο τὴν ἰσχύν, καὶ οὐκ ἐπανάκειται, ἀλλ' ἕστηκε καὶ ἀνανεοῦται αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἤδη ἐφθαρμένον ἀπὸ τῶν προτέρων αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ οὐκέτι κάθηται, ἀλλ' ἀνδρίζεται. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὴν ἀποκάλυψιν ἣν ὑμῖν ὁ κύριος ἀπεκάλυψεν, ὅτι εὐσπλαγχνίσθη ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἀνενέωσε τὸ πνεῦμα ὑμῶν, καὶ ἀπέθεσθε τὰς μαλακίας ὑμῶν, καὶ προσῆλθεν ὑμῖν ἰσχὺς καὶ ἐνεδυναμώθητε ἐν τῇ πίστει, καὶ ἰδὼν ὁ κύριος τὴν ἰσχυροποίησιν ὑμῶν ἐχάρη· καὶ διὰ τοῦτο ἐδηλοποίησεν ὑμῖν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου· καὶ ἕτερα δηλώσει, ἐὰν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας εἰρηνεύητε ἐν ἑαυτοῖς.

XIII. Τῇ δὲ τρίτῃ ὁράσει εἶδες αὐτὴν νεωτέραν καὶ καλὴν καὶ ἱλαράν· ὡς γάρ, ἐάν τινι λυπουμένῳ ἔλθῃ ἀγαθή τις ἀγγελία, εὐθέως ἐπελάθετο τῶν προτέρων λυπῶν, καὶ οὐδὲν ἄλλο προσδέχεται εἰ μὴ τὴν ἀγγελίαν ἣν ἤκουσε, καὶ ἰσχυροποιεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀνανεοποιεῖται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ διὰ τὴν χαρὰν ἣν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀνανέωσιν ἐλάβατε τῶν πνευμάτων ὑμῶν ἰδόντες ταῦτα τὰ ἀγαθά. Καὶ ὅτι ἐπὶ ἑδωλίου εἶδες καθημένην, ἰσχυρὰ ἡ θέσις· ὅτι τέσσαρας πόδας ἔχει τὸ ἑδώλιον καὶ ἰσχυρῶς ἕστηκε· καὶ γὰρ ὁ κόσμος διὰ τεσσάρων στοιχείων κρατεῖται. Οἱ οὖν μετανοήσαντες ὁλοτελῶς νέοι ἔσονται· οἱ δὲ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μετανοήσαντες τεθεμελιωμένοι ἔσονται. Ἀπέχεις ἤδη ὁλοτελῆ τὴν ἀποκάλυψιν· μηκέτι μηδὲν αἰτήσῃς περὶ ἀποκαλύψεως. Ἐὰν δέ τι δέῃ, ἀποκαλυφθήσεταί σοι.

ΟΡΑΣΙΣ Δ'.

I. Ὅρασις ἣν εἶδον, ἀδελφοί, μεθ' ἡμέρας κ' τῆς προτέρας ὁράσεως τῆς γενομένης, εἰς τύπον τῆς θλί-

ψεως τῆς ἐπερχομένης. Ὑπῆγον εἰς ἀγρὸν ἐν τῇ ὁδῷ τῇ καμπύλῃ. Ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς δημοσίας εἰς τὸν ἀγρὸν ἐστὶν ὡσεὶ στάδια ι'· ῥᾳδίως δὲ ὁδεύεται ὁ τόπος. Μόνος δὲ περιπατῶν ἀξιῶ τὸν κύριον, ἵνα τὰς ἀποκαλύψεις καὶ τὰ ὁράματα, ἅ μοι ἔδειξε διὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, τελειώσῃ, ἵνα με ἰσχυροποιήσῃ καὶ δῴη τὴν μετάληψιν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς ἐσκανδαλισμένοις, ἵνα δοξασθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον, ὅτι με ἄξιον ἡγήσατο τοῦ δεῖξαι τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Καὶ δοξάζοντός μου καὶ εὐχαριστοῦντος αὐτῷ, ἦχος φωνῆς μοι ἀπεκρίθη· μὴ διψυχήσῃς, Ἑρμᾶ. Καὶ ἐν αὐτῷ ἠρξάμην διαλογίζεσθαι καὶ λέγειν· ἐγὼ τί ἔχω διψυχῆσαι, οὕτω τεθεμελιωμένος ὑπὸ τοῦ κυρίου, καὶ εἶδον ἔνδοξα πράγματα; Καὶ ὡς προέβην μικρὸν, ἀδελφοὶ, καὶ ἰδοὺ βλέπω κονιορκτὸν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἠρξάμην λέγειν ἐν ἑαυτῷ· μήποτε κτήνη ἔρχονται καὶ κονιορκτὸν ἐγείρουσιν; Οὕτως δὲ ἦν ἀπ' ἐμοῦ ὡσεὶ ἀπὸ σταδίου· γενομένου δὲ μείζονος τοῦ κονιορκτοῦ, ὑπενόησα εἶναί τι θεῖον· μικρὸν δὲ ὕστερον ἐξέλαμψεν ὁ ἥλιος, καὶ ἰδοὺ βλέπω θηρίον μέγιστον ὡσεὶ κῆτος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀκρίδες πύριναι ἐξεπορεύοντο. Ἦν δὲ τὸ θηρίον τῷ μὲν μήκει ὡσεὶ ποδῶν ρ', τὴν δὲ κεφαλὴν εἶχεν ὡσεὶ κεράμου· καὶ ἠρξάμην κλαίειν καὶ ἐρωτᾶν τὸν κύριον, ἵνα με λυτρώσηται ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ὑπανεμνήσθην τοῦ ῥήματος οὗ ἀκήκοα· μὴ διψυχήσῃς, Ἑρμᾶ. Ἐνδυσάμενος οὖν, ἀδελφοὶ, τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ, καὶ μνησθεὶς ὧν ἔδειξέ μοι μεγαλείων, θαρσήσας εἰς τὸ θηρίον ἐμαυτὸν δέδωκα. Οὕτω δὲ ἤρχετο τὸ θηρίον ῥοίζῳ, ὥστε δύνασθαι αὐτὸ πόλιν λυμᾶναι. Ἔρχομαι οὖν ἐγγὺς αὐτοῦ, καὶ τὸ τηλικοῦτον κτῆνος ἐκτείνει ἑαυτὸ χαμαὶ, καὶ οὐδὲν εἰ μὴ τὴν γλῶτταν προέβαλλε· καὶ ὅλως οὐκ ἐκινήθη, μέχρις ὅτου παρῆλθον αὐτό. Εἶχε δὲ τὸ θηρίον ἐπὶ

---

2. καμπύλῃ] Καμπανῇ? 7. μετάληψιν] μετάνοιαν? 12. αὐτῷ] l. ἑαυτῷ. 23. κεράμου] κέραμον?

τῆς κεφαλῆς χρώματα τέσσαρα· μέλαν, εἶτα πυροειδὲς καὶ αἱματῶδες, εἶτα χρυσοῦν, εἶτα λευκόν.

II. Μετὰ δὲ τὸ παρελθεῖν με τὸ θηρίον, καὶ παρελθεῖν ὡσεὶ πόδας λ', ἰδοὺ ὑπαντᾷ μοι παρθένος κεκοσμημένη ὡσεὶ ἐκ νυμφῶνος ἐκπορευομένη, ὅλη ἐν λευκοῖς κατακεκαλυμμένη ἕως τοῦ μετώπου, ἐν μίτρᾳ δὲ ἡ κατακάλυψις αὐτῆς· εἶχε δὲ τὰς τρίχας αὐτῆς λευκάς. Ἔγνων ἐγὼ ἀπὸ τῶν προτέρων ὁραμάτων ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐστὶ, καὶ ἱλαρώτερος ἐγενόμην. Ἀσπάζεταί με λέγουσα· χαῖρε σὺ, ἄνερ· κἀγὼ αὐτὴν ἀντησπασάμην· κυρία, χαῖρε. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· οὐδέν σοι ὑπήντησε; Λέγω αὐτῇ· κυρία, τηλικοῦτον θηρίον, δυνάμενον λαοὺς διαφθεῖραι· ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου καὶ τῇ πολλῇ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ ἐξέφυγον αὐτό. Καλῶς ἐξέφυγες, φησὶν, ὅτι τὴν μέριμνάν σου ἐπὶ τὸν θεὸν ἐπέρριψας, καὶ τὴν καρδίαν σου ἤνοιξας πρὸς κύριον, πιστεύσας, ὅτι δι' οὐδενὸς δύνῃ σωθῆναι εἰ μὴ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου ὀνόματος. Διὰ τοῦτο ὁ κύριος ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν θηρίων, οὗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Θεγρὶ, καὶ ἐνέφραξε τὸ στόμα αὐτοῦ, ἵνα μή σε λυμάνῃ· καὶ μεγάλην λύμην ἐξέφυγες διὰ τὴν πίστιν σου, ὅτι τηλικοῦτον θηρίον ἰδὼν οὐκ ἐδιψύχησας· ὕπαγε οὖν καὶ ἐξήγησαι τοῖς ἐκλεκτοῖς κυρίου τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ὅτι τὸ θηρίον τοῦτο τύπος ἐστὶ τῆς μελλούσης θλίψεως τῆς μεγάλης· ἐὰν οὖν προετοιμάσησθε καὶ μετανοήσητε ἐξ ὅλης καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸν κύριον, δυνήσεσθε ἐκφυγεῖν αὐτὴν, ἐὰν ἡ καρδία ὑμῶν γένηται καθαρὰ καὶ ἄμωμος καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν δουλεύσητε τῷ κυρίῳ ἀμέμπτως. Ἐπιρρίψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐπὶ τὸν κύριον, καὶ αὐτὸς κατορθώσει αὐτάς. Πιστεύσατε τῷ κυρίῳ οἱ δίψυχοι, ὅτι πάντα δύναται, καὶ ἀποστρέψαι τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀποστεῖλαι μάστιγας τοῖς διψύχοις. Οὐαὶ τοῖς

---

4. παρελθεῖν] προελθεῖν?

ἀκούσασι τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ παρακούσασιν· αἱρετώτερον ἦν αὐτοῖς τὸ μὴ γεγεννῆσθαι.

III. Καὶ ἠρώτησα αὐτὴν περὶ τῶν τεσσάρων χρωμάτων ὧν εἶχε τὸ θηρίον εἰς τὴν κεφαλήν. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· πάλιν περίεργος εἶ περὶ τοιούτων πραγμάτων. Ναί, φημί, κυρία· γνώρισόν μοι, τί ἐστι ταῦτα. Ἄκουε, φησί· τὸ μὲν μέλαν ὁ κόσμος οὗτός ἐστιν, ἐν ᾧ κατοικεῖτε· τὸ δὲ πυροειδὲς καὶ αἱματῶδες, ὅτι δεῖ τὸν κόσμον τοῦτον δι᾽ αἵματος καὶ πυρὸς ἀπολέσθαι. Τὸ δὲ χρυσοῦν μέρος ὑμεῖς ἐστε οἱ ἐκφεύγοντες τὸν κόσμον τοῦτον. Ὥσπερ γὰρ τὸ χρυσίον δοκιμάζεται διὰ τοῦ πυρὸς καὶ εὔχρηστον γίνεται, οὕτω καὶ ὑμεῖς δοκιμάζεσθε οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῷ. Οἱ οὖν ἐμμείναντες καὶ πυρωθέντες ὑπ᾽ αὐτοῦ καθαρισθήσεσθε. Ὥσπερ τὸ χρυσίον ἀποβάλλει τὴν σκωρίαν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀποβάλλετε πᾶσαν λύπην καὶ στενοχωρίαν, καὶ καθαρισθήσεσθε, καὶ χρήσιμοι ἔσεσθε εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Τὸ δὲ λευκὸν μέρος ὁ αἰὼν ὁ ἐρχόμενός ἐστιν, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ κυρίου, ὅτι ἄσπιλοι καὶ καθαροὶ ἔσονται οἱ ἐκλελεγμένοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Σὺ οὖν μὴ διαλείπῃς ταῦτα λέγων εἰς τὰ ὦτα τῶν ἁγίων. Ἔχετε καὶ τὸν τύπον τῆς θλίψεως τῆς ἐρχομένης τῆς μεγάλης. Ἐὰν δὲ ὑμεῖς θελήσητε, οὐδέν ἐστι· μνημονεύετε τῶν πεπραγμένων. Ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ οὐκ εἶδον ποίῳ τρόπῳ ἀπῆλθε· ψόφος γὰρ ἐγένετο, κἀγὼ ἐπεστράφην ὀπίσω φοβηθείς, δοκῶν ὅτι τὸ θηρίον ἔρχεται.

ΟΡΑΣΙΣ Ε΄. †)

Προσευχομένου μου ἐν τῷ οἴκῳ καὶ καθίσαντος ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσῆλθεν ἀνὴρ ἔνδοξος τῇ ὄψει, σχή-

---

25. πεπραγμένων] προγεγραμμένων? †) In Lat.: prooemium Mandatorum.

ματι ποιμενικῷ, περικείμενος δέρμα αἴγειον, καὶ πήραν ἔχων ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ῥάβδον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ἠσπάσατό με· κἀγὼ ἀντησπασάμην αὐτόν. Καὶ εὐθὺς παρεκάθισέ μοι, καὶ λέγει μοι· ἀπεστάλην ὑπὸ τοῦ σεμνοτάτου ἀγγέλου, ἵνα μετὰ σοῦ οἰκήσω τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Ἔδοξα ἐγὼ ὅτι πάρεστιν ἐκπειράζων με, καὶ λέγω αὐτῷ· σὺ γὰρ τίς εἶ; ἐγὼ, φημὶ, γινώσκω εὖ ᾧ παρεδόθην. Λέγει μοι· οὐκ ἐπιγινώσκεις με; Οὔ, φημί. Ἐγὼ, φησὶν, ὁ ποιμὴν, ᾧ παρεδόθης. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἠλλοιώθη ἡ ἰδέα αὐτοῦ, καὶ ἐπέγνων αὐτὸν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ παρεδόθην, καὶ εὐθὺς συνεχύθην, καὶ φόβος με κατέλαβε, καὶ ὅλος συνεκόπην ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὕτως αὐτῷ ἀπεκρίθην πονηρῶς καὶ ἀφρόνως. Ὁ δὲ ἀποκριθείς μοι λέγει· μὴ αἰσχύνου, ἀλλ' ἰσχυροποιοῦ ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου, ἅς σοι μέλλω ἐντέλλεσθαι. Ἀπεστάλην γὰρ, φησὶν, ἵνα ἃ εἶδες τὸ πρότερον πάντα σοι πάλιν δείξω, αὐτὰ τὰ μετὰ ταῦτα ὑμῖν συμφέροντα. Πρῶτον γράψον τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς παραβολὰς, ἵνα ὑπὸ χεῖρα ἀναγινώσκῃς αὐτάς. Ἔγραψα οὖν τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς παραβολὰς, καθὼς ἐνετείλατό μοι. Ἐὰν οὖν ἀκούσαντές μου φυλάξητε, καὶ ἐν αὐταῖς πορευθῆτε, καὶ ἐργάσησθε αὐτὰς ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀπολήψεσθε ἀπὸ τοῦ κυρίου ὅσα ἐπηγγείλατο ὑμῖν· ἐὰν δὲ ἀκούσαντες μὴ μετανοήσητε, καὶ προσθῆτε ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἀπολήψεσθε ἀπὸ τοῦ κυρίου ὅσα ἐπηγγείλατο ὑμῖν· ([ἐὰν δὲ ἀκούσαντες μὴ μετανοήσητε, καὶ προσθῆτε ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἀπολήψεσθε ἀπὸ τοῦ κυρίου]) τὰ ἐναντία. Ταῦτά μοι πάντα οὕτω γράψαι ὁ ποιμὴν ἐνετείλατο, ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας.

ΕΝΤΟΛΗ Α'.

Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ θεὸς, ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίσας, καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα. Εἷς θεὸς μόνος, ὁ πάντα χωρῶν, μόνος δὲ ἀχώρητος ὢν, καὶ φοβήθητι αὐτόν. Ἀγάπησον ἐγκράτειαν, καὶ ἀπόβαλε πᾶσαν πονηρίαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔνδυσαι πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ, ἐὰν φυλάξῃς τὴν ἐντολὴν ταύτην.

ΕΝΤΟΛΗ Β'.

Μετὰ δὲ μικρὸν πάλιν λέγει μοι· ἁπλότητα ἔχε, καὶ ἄκακος γενοῦ, καὶ ἔσο ὡς τὰ νήπια τὰ μὴ γινώσκοντα πονηρίαν τὴν ἀπολοῦσαν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Πρῶτον μὲν μηδενὸς καταλάλει μηδὲ ἡδέως ἄκουε τοῦ καταλαλοῦντος· εἰ δὲ μὴ, καὶ σὺ ἀκούων ἔνοχος ἔσῃ τῆς ἁμαρτίας τοῦ καταλαλοῦντος, ἐὰν πιστεύσῃς τῇ καταλαλιᾷ ᾗ ἂν ἀκούσῃς· πιστεύσας γὰρ καὶ σὺ αὐτὸς ἔσῃ ὡς ὁ καταλαλῶν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου· οὕτως οὖν ἔνοχος ἔσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ καταλαλοῦντος. Πονηρὸν γὰρ πνεῦμά ἐστιν ἡ καταλαλιὰ καὶ ἀκατάστατον δαιμόνιον, μηδέποτε εἰρηνεῦον, ἀλλὰ πάντοτε ἐν διχοστασίαις κατοικοῦν. Ἄπεχε οὖν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰρήνην ἕξεις μετὰ πάντων. Ἔνδυσαι δὲ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν σεμνότητα, ἐν οἷς οὐδέν ἐστι πρόσκομμα πονηρὸν, ἀλλὰ πάντα ὁμαλὰ καὶ ἱλαρὰ τὰ ἔργα. Ἐργάζου τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἐκ τῶν κόπων σου, ὧν ὁ θεὸς δίδωσι, πᾶσιν ὑστερουμένοις δίδου ἁπλῶς, μὴ διστάζων τίνι δῷς ἢ τίνι μὴ δῷς· πᾶσι δίδου· πᾶσι γὰρ ὁ θεὸς δίδοσθαι θέλει ἐκ τῶν ἰδίων δωρημάτων. Οἱ οὖν λαμβάνοντες ἀποδώσουσι λόγον τῷ θεῷ διὰ τί ἔλαβον, καὶ εἰς τί· οἱ μὲν γὰρ λαμβάνοντες θλιβόμενοι οὐ δικασθήσονται, οἱ δὲ ἐν ὑποκρίσει λαμβάνοντες τί-

σουσι δίκας. Ὁ οὖν διδοὺς ἀθῷός ἐστιν· ὡς γὰρ ἔλαβε παρὰ τοῦ κυρίου τὴν διακονίαν, ἔδωκε μὴ διακρίνων τί δῷ. Ἐγένετο οὖν ἡ διακονία αὕτη ἁπλῶς τελεσθεῖσα ἔνδοξος παρὰ τῷ θεῷ. Ὁ οὖν οὕτως ἁπλῶς διακονῶν τῷ θεῷ ζήσεται. Φύλασσε οὖν τὰς ἐντολὰς ταύτας ὥς σοι λελάληκα, ἵνα ἡ μετάνοιά σου καὶ τοῦ οἴκου σου ἐν ἁπλότητι εὑρεθῇ καὶ ἀπολαύῃ καθαρῶς καὶ ἀνιάτως.

ΕΝΤΟΛΗ Γ'.

Καὶ πάλιν λέγει μοι· ἀλήθειαν ἀγάπα, καὶ πᾶσα ἀλήθεια ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορευέσθω, ἵνα τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ, ὅπερ ὁ θεὸς κατῴκισεν ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ, ἀληθὲς εὑρεθῇ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ οὕτω δοξασθήσεται ὁμοῦ ὁ ἐν σοὶ κατοικῶν· ὅτι κύριος ἀληθινός ἐστιν ἐν παντὶ ῥήματι, καὶ οὐδὲν παρ' αὐτῷ ψεῦδος. Οἱ οὖν ψευδόμενοι ἀθετοῦσι τὸν θεὸν, καὶ γίνονται ἀποστερηταὶ τοῦ κυρίου, καὶ μὴ παραδιδόντες αὐτῷ τὴν παρακαταθήκην ἣν ἔλαβον· ἔλαβον γὰρ παρ' αὐτοῦ πνεῦμα ἄψευστον καὶ ἐγένοντο οἰκητήρια τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος. Ἐὰν τοῦτο ψευδὲς ἀποδώσωσιν, ἐμίαναν τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου καὶ ἐγένοντο ἀποστερηταί. Ταῦτα οὖν ἀκούσας ἐγὼ ἔκλαυσα λίαν. Ἰδὼν δέ με κλαίοντα λέγει· τί κλαίεις; Ὅτι, φημὶ, κύριε, οὐκ οἶδα, οὐδὲ δύναμαι σωθῆναι. Διὰ τί; φησίν. Οὐδέπω γὰρ, φημὶ, κύριε, ἐν τῇ ἐμῇ ζωῇ ἀληθὲς ἐλάλησα ῥῆμα, ἀλλὰ πάντοτε πανούργως ἐλάλησα μετὰ πάντων, καὶ τὸ ψεῦδός μου ἀληθὲς ἐπέδειξα παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις· καὶ οὐδέποτέ μοι οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἐπιστεύθη τῷ λόγῳ μου. Πῶς οὖν, φημὶ, κύριε, δύναμαι ζῆσαι ταῦτα πράξας; Σὺ μὲν, φησὶ, καλῶς καὶ ἀληθῶς φρονεῖς· ἔδει γάρ σε ὡς θεοῦ δοῦλον

3. τί] l. τίνι. 8. ἀνιάτως] ἀναιτίως? 23. οὐδὲ] l. εἰ.

ἐν ἀληθείᾳ πορεύεσθαι καὶ πονηρὰν συνείδησιν μετὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας μὴ κατοικεῖν, μηδὲ λύπην ἐπάγειν τῷ πνεύματι τῷ σεμνῷ καὶ ἀληθεῖ. Οὐδέποτε, φημὶ, κύριε, τοιαῦτα ῥήματα ἀκριβῶς ἤκουσα. Νῦν οὖν, φησὶν, ἀκούεις· φύλασσε αὐτὰ, ἵνα καὶ τὰ πρότερον ἃ ἐλάλησας ψεύδη ἐν ταῖς πραγματείαις σου, τούτων εὑρεθέντων ἀληθινῶν, κἀκεῖνα πιστὰ γενέσθαι. Ἐὰν ταῦτα φυλάξῃς, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν πᾶσαν ἀλήθειαν λαλήσῃς, δυνήσῃ σεαυτῷ ζωὴν περιποιήσασθαι· καὶ ὃς ἂν ἀκούσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην καὶ ἀφέξεται τοῦ πονηροτάτου πνεύματος, ζήσεται τῷ θεῷ.

ΕΝΤΟΛΗ Δ'.

I. Ἐντέλλομαί σοι, φησὶ, φυλάσσειν τὴν ἁγνείαν, καὶ μὴ ἀναβαινέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν σου περὶ γυναικὸς ἀλλοτρίας ἢ περὶ πονηρίας τινὸς ἢ περὶ τοιούτων ὀνομάτων πονηρῶν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἁμαρτίαν μεγάλην ἐργάζῃ. Τῆς δὲ σῆς μνημονεύων πάντοτε γυναικὸς οὐδέποτε διαμαρτήσεις. Ἐὰν γὰρ αὕτη ἡ ἐνθύμησις ἡ πονηρὰ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῇ, διαμαρτήσεις, καὶ ἐὰν ἑτέραν ὡσαύτως πονηρίαν ἐνθυμήσῃ, πονηρὰ ἐργάζῃ· ἡ γὰρ ἐνθύμησις αὕτη θεοῦ δούλῳ ἁμαρτία μεγάλη ἐστίν· ἐὰν δέ τις ἐργάζηται τὸ ἔργον τὸ πονηρὸν τουτοΐ, θάνατον ἑαυτῷ κατεργάζεται. Βλέπε οὖν· ἀπέχου ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας ταύτης· ὅπου γὰρ σεμνότης κατοικεῖ, ἐκεῖ ἀνομία οὐκ ὀφείλει ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀνδρὸς δικαίου. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ὀλίγα ἐπερωτῆσαί σε. Λέγε, φησίν. Εἰ γυναῖκά τις ἔχει, κύριε, πιστὴν ἐν κυρίῳ, καὶ ταύτην εὕρῃ ἐν μοιχείᾳ τινὶ, μήτι ἁμαρτάνει ὁ ἀνὴρ ὁ συζῶν μετ' αὐτῆς; Ἄχρι τῆς ἀγνοίας, φησὶν, οὐχ ἁμαρτάνει· ἐὰν δὲ γνῷ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὴ μετανοήσῃ

7 sq. γενέσθαι] γένωνται? 14. πονηρίας] l. πορνείας. 22. τουτοΐ] τοῦτο? an τουτί?

ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἐπιμείνῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῆς, καὶ συζῇ μετ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ, ἔνοχος ἔσται τῆς ἁμαρτίας καὶ κοινωνὸς τῆς μοιχείας αὐτῆς. Τί οὖν, φημὶ, κύριε, ποιήσει ὁ ἀνὴρ, ἐὰν ἐπιμείνῃ τῷ πάθει τούτῳ ἡ γυνή; Ἀπολυσάτω, φησὶν, αὐτήν· καὶ ὁ ἀνὴρ ἐφ' ἑαυτῷ μενάτω· ἐὰν δὲ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα καὶ ἑτέραν γαμήσῃ, καὶ αὐτὸς μοιχᾶται. Ἐὰν οὖν, φημὶ, κύριε, μετὰ τὸ ἀπολυθῆναι τὴν γυναῖκα μετανοήσῃ, καὶ θελήσῃ ἐπὶ τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐπιστρέψαι, οὐ παραδεχθήσεται; Καὶ μὴν, φησὶν, ἐὰν μὴ παραδέξηται αὐτὴν ὁ ἀνὴρ, ἁμαρτάνει, καὶ μεγάλην ἑαυτῷ ἁμαρτίαν ἐπισπᾶται, ἀλλὰ δεῖ παραδεχθῆναι τὸν ἡμαρτηκότα καὶ μετανοοῦντα· μὴ ἐπὶ πολὺ δέ· τοῖς γὰρ δούλοις τοῦ θεοῦ μετάνοιά ἐστι μία. Διὰ τὴν μετάνοιαν οὖν οὐκ ὀφείλει γαμεῖν ὁ ἀνήρ· αὕτη ἡ πρᾶξις ἐπὶ γυναικὶ καὶ ἀνδρί. Οὐ μόνον, φησὶ, μοιχεία ἐστὶν, ἐὰν τὴν σάρκα αὐτοῦ μιάνῃ, ἀλλὰ καὶ ὃς ἂν ποιῇ τὰ ὅμοια τοῖς ἔθνεσι, μοιχᾶται. Ὥστε, κἂν τοιούτοις ἔργοις ἐπιμείνῃ τις καὶ μὴ μετανοήσῃ, ἀπέχου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μηδὲ συζῇ αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ, καὶ σὺ μέτοχος εἶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο προσετάγη ὑμῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μένειν, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή· δύναται γὰρ ἐν τούτοις μετάνοια εἶναι. Ἐγὼ οὖν, φησὶν, οὐ δίδωμι ἀφορμὴν, ἵνα ἡ πρᾶξις αὕτη οὕτω συντελῆται, * ὥστε μηκέτι ἁμαρτάνειν τὸν ἡμαρτηκότα· περὶ δὲ τῆς προτέρας ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἔστι * τοῦ δυναμένου ἴασιν δοῦναι· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ἔχων πάντων τὴν ἐξουσίαν.

II. Ἠρώτησα αὐτὸν πάλιν λέγων· ἐπεὶ ὁ κύριος ἄξιόν με ἡγήσατο, ἵνα μετ' ἐμοῦ πάντοτε κατοικῇς, ὀλίγα μου ῥήματα ἔτι ἀνάσχου, ἐπεὶ οὐ συνιῶ οὐδὲν, καὶ ἡ καρδία μου πεπώρωται ἀπὸ τῶν προτέρων μου πράξεων· συνέτισόν με, ὅτι λίαν ἄφρων εἰμὶ, καὶ ὅλως οὐδὲν νοῶ. Ἀποκριθείς μοι λέγει· ἐγὼ, φησὶν, ἐπὶ

---

6. ἀπολύσας] Aut scrib. ἀπολύσῃ, aut καὶ ante vocab. ἑτέραν om. 24. * Add. ἀλλ'? 25. * Add. θεοῦ?

*τῆς μετανοίας εἰμὶ, καὶ πᾶσι τοῖς μετανοοῦσι σύνεσιν δίδωμι· ἢ * δοκεῖ σοι, φησὶν, ὡς αὐτὸ τοῦτο τὸ μετανοῆσαι σύνεσίς ἐστι μεγάλη; Συνῆκε γὰρ ὁ ἁμαρτήσας, ὅτι ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ πρᾶξις ἣν ἔπραξε, καὶ μετανοήσας οὐκ ἔτι ἐργάζεται τὸ πονηρὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν πολυτελῶς ἐργάζεται, καὶ ταπεινοῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ βασανίζει, ὅτι ἥμαρτε. Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι ἡ μετάνοια σύνεσίς ἐστι μεγάλη. Διὰ τοῦτο οὖν, φημὶ, κύριε, ἐξακριβάζομαι παρὰ σοῦ πάντα· πρῶτον μὲν, ὅτι ἁμάρτωλός εἰμι, ἵνα γνῶ, ποῖα ἐργαζόμενος ζήσομαι, ὅτι πολλαί μου εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι καὶ ποικίλαι. Ζήσῃ, φησὶν, ἐὰν τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς καὶ πορευθῇς ἐν αὐταῖς· καὶ ὃς ἂν ἀκούσας τὰς ἐντολὰς ταύτας φυλάξῃ, ζήσεται τῷ θεῷ.*

III. *Ἔτι, φημὶ, κύριε, παρά τινων διδασκάλων*, ὅτι ἑτέρα μετάνοια οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐκείνη, ὅτε εἰς ὕδωρ κατέβημεν καὶ ἐλάβομεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, μηκέτι ἁμαρτάνειν, ἀλλ' ἐν ἁγνείᾳ κατοικεῖν. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἐξακριβάζῃ, καὶ τοῦτό σοι δηλώσω. Μὴ δίδου ἀφορμὴν τοῖς μέλλουσι πιστεύειν ἢ τοῖς νῦν πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον· οἱ γὰρ νῦν πιστεύσαντες ἢ μέλλοντες πιστεύειν μεγάλην μετάνοιαν οὐκ ἔχουσιν, ἄφεσιν δὲ ἔχουσι τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῖς οὖν κληθεῖσι πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἔθηκεν ὁ κύριος μετάνοιαν. Καρδιογνώστης ὢν ὁ κύριος, καὶ ταῦτα προγινώσκων, ἔγνω τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πολυπλοκίαν τοῦ διαβόλου, ὅτι ποιήσει τι κακὸν τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, καὶ πονηρεύεται εἰς αὐτούς. Πολυεύσπλαγχνος οὖν * ὁ κύριος, εὐσπλαχνίσθη ἐπὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ καὶ ἔθηκε τὴν μετάνοιαν ταύτην· καὶ ἐμοὶ ἡ ἐξουσία τῆς μετανοίας ταύτης ἐδόθη. Ἀλλὰ λέγω σοι, φησὶ, μετὰ τὴν κλῆσιν ἐκείνην τὴν μεγάλην*

---

2. * Add. *οὐ*. 16. * Add. *ἤκουσα*. 20. *Μὴ δίδου*] l. (*δήλωσω*,) *μὴ διδοὺς*. 26. *ταῦτα*] l. *πάντα*. 30. * Add. *ὤν*.

καὶ σεμνὴν ἐάν τις ἐκπειρασθεὶς ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἁμαρτήσῃ, μίαν μετάνοιαν ἔχει· ἐὰν δὲ ὑπὸ χεῖρα ἁμαρτάνῃ καὶ οὐ μετανοήσῃ, ἀσύμφορόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ τοιοῦτον· δυσκόλως γὰρ ζήσεται. Λέγω αὐτῷ· ἐζωοποιήθην ταῦτα παρὰ σοῦ ἀκούσας οὕτως ἀκριβῶς· οἶδα γὰρ ὅτι, ἐὰν μηκέτι προσθήσω ταῖς ἁμαρτίαις μου, σωθήσομαι. Σωθήσῃ, φησὶ, καὶ πάντες ὅσοι ἐὰν ταῦτα ποιήσωσιν.

IV. Ἠρώτησα αὐτὸν πάλιν λέγων· καὶ ἐπεὶ ἅπαξ ἀνέχῃ μου, ἔτι γὰρ καὶ τοῦτο δήλωσον. Λέγε, φησίν. Ἐὰν γυνὴ, φημὶ, κύριε, ἢ πάλιν ἀνήρ τις κοιμηθῇ, καὶ γαμήσῃ τις ἐξ αὐτῶν, μήτι ἁμαρτάνει ὁ γαμῶν; Οὐχ ἁμαρτάνει, φησίν· ἐὰν δὲ ἐν ἑαυτῷ μείνῃ τις, περισσοτέραν ἑαυτῷ τιμὴν καὶ μεγάλην δόξαν περιποιεῖται πρὸς τὸν κύριον· ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃ, οὐχ ἁμαρτάνει. Τήρει οὖν τὴν ἁγνείαν καὶ τὴν σεμνότητα, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ. Ταῦτα ὅσα σοι λαλῶ ἢ καὶ μέλλω λαλεῖν, φύλασσε ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀφ᾽ ἧς μοι παρεδόθης ἡμέρας, καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου κατοικήσω· τοῖς δὲ προτέροις σου παραπτώμασιν ἄφεσις ἔσται, ἐὰν τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς. Καὶ πᾶσι δὲ ἄφεσις ἔσται, ἐὰν τὰς ἐντολάς μου ταύτας φυλάξωσι καὶ πορευθῶσιν ἐν τῇ ἁγνότητι ταύτῃ.

ΕΝΤΟΛΗ Ε'.

I. Μακρόθυμος, φησὶ, γίνου καὶ συνετὸς, καὶ πάντων τῶν πονηρῶν ἔργων κατακυριεύσεις καὶ ἐργάσῃ πᾶσαν δικαιοσύνην· Ἐὰν γὰρ μακρόθυμος ἔσῃ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κατοικοῦν ἐν σοὶ καθαρὸν ἔσται, μὴ ἐπισκοτούμενον ὑπὸ ἑτέρου πονηροῦ πνεύματος, μηδὲ μειούμενον ὑπὸ τῆς ὀξυχολίας, ἀλλ᾽ ἐν εὐρυτέρῳ κατοικοῦν ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται, καὶ μετὰ

10. γὰρ] μοι? 13. ἐν] l. ἐφ᾽. 29. εὐρυτέρῳ] l. εὐρυχώρῳ.

τοῦ σκεύους, ἐν ᾧ κατοικεῖ, λειτουργήσει τῷ θεῷ ἐν ἱλαρότητι, ἔχον τὴν εὐθηνίαν ἐν ἑαυτῷ· ἐὰν δὲ ὀξυχολία τις προσέλθῃ, εὐθὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τρυφερὸν ὄν, στενοχωρεῖται, μὴ ἔχον τὸν τόπον καθαρόν, καὶ ζητεῖ ἀποστῆναι ἐκ τοῦ τόπου· πνίγεται γὰρ ῥύπῳ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, μὴ ἔχον τόπον λειτουργῆσαι τῷ κυρίῳ καθὼς βούλεται, μιαινόμενον ἀπὸ τῆς ὀξυχολίας. Ἐν γὰρ τῇ μακροθυμίᾳ ὁ κύριος κατοικεῖ, ἐν δὲ τῇ ὀξυχολίᾳ ὁ διάβολος. Ἀμφότερα οὖν τὰ πνεύματα ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατοικεῖν ἀσύμφορόν ἐστι καὶ πονηρὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ κατοικεῖ. Ἐὰν γὰρ λαβὼν ἀψίνθιον μικρὸν λίαν ([καὶ]) εἰς κεράμιον μέλιτος ἐπιχέῃς, οὐχὶ ὅλον τὸ μέλι ἀφανίζεται, καὶ πικρὸν λίαν γίγνεται, καὶ ἀπόλλυσι τὴν γλυκύτητα αὐτοῦ ὑπὸ ἐλαχίστου ἀψινθίου, καὶ οὐκέτι τὴν αὐτὴν χάριν ἔχει παρὰ τῷ δεσπότῃ, ὅτι ἐπικράνθη καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἀπώλεσεν; Ἐὰν δὲ εἰς τὸ μέλι οὐ βληθῇ τὸ ἀψίνθιον, γλυκὺ εὑρίσκεται τὸ μέλι, καὶ εὔχρηστον πάντως γίνεται τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ. Βλέπε οὖν ὅτι ἡ μακροθυμία γλυκυτάτη ἐστὶν ὑπὲρ τὸ μέλι καὶ εὔχρηστός ἐστι τῷ θεῷ, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ κύριος κατοικεῖ· ἡ δὲ ὀξυχολία πικρὰ καὶ ἄχρηστός ἐστιν· ἐὰν οὖν μιγῇ ἡ ὀξυχολία τῇ μακροθυμίᾳ, μιαίνεται ἡ μακροθυμία, καὶ οὐκ ἐστὶν εὔχρηστος τῷ θεῷ ἡ ἔντευξις αὐτῆς. Ἤθελον, φημί, κύριε, γνῶναι τὴν ἐνέργειαν τῆς ὀξυχολίας, ἵνα φυλάξωμαι αὐτήν. Καὶ μήν, φησίν, ἐὰν μὴ φυλάξῃ ἀπ' αὐτῆς σὺ καὶ ὁ οἶκός σου, ἀπώλεσάς σου τὴν πᾶσαν ἐλπίδα· ἀλλὰ φύλαξαι ἀπ' αὐτῆς· ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ εἰμί· καὶ πάντες δὲ ἀφέξονται ἀπ' αὐτῆς, ὅσοι ἂν μετανοήσωσιν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν· μετ' αὐτῶν γὰρ ἔσομαι, καὶ συντηρήσω αὐτούς· ἐδικαιώθησαν γὰρ πάντες ἀπὸ τοῦ σεμνοτάτου ἀγγέλου.

II. Ἄκουε, φησί, καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὀξυχολίας, πῶς πονηρά ἐστι, καὶ πῶς τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ κα-

---

32. ἀπὸ] ὑπὸ?

ταστρέφει τῇ ἑαυτῆς ἐνεργείᾳ, καὶ πῶς ἀποπλανᾷ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης· οὐκ ἀποπλανᾷ δὲ τοὺς πλήρεις ὄντας ἐν τῇ πίστει, οὐδὲ ἐνεργῆσαι δύναται εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἡ παρὰ κυρίου δύναμις ἡ ἐν ἐμοὶ μετ' αὐτῶν ἐστιν· ἀλλ' ἀποπλανᾷ τοὺς ἀποκένους καὶ διψύχους ὄντας. Ὅταν γὰρ ἴδῃ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους εὐσταθοῦντας, παρεμβάλλει ἑαυτὴν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου· καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μηδενὸς ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ ἐν πικρίᾳ γίνονται, ἕνεκεν βιωτικῶν πραγμάτων, ἢ περὶ ἐδεσμάτων, ἢ μικρολογίας καὶ φίλου τινὸς, ἢ περὶ δόσεως καὶ λήψεως, ἢ περὶ τοιούτων μωρῶν πάντως καὶ μιαρῶν πραγμάτων. Ταῦτα γὰρ πάντα μωρά ἐστι καὶ κενὰ καὶ ἀσύμφορα τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ. Ἡ δὲ μακροθυμία μεγάλη ἐστὶ καὶ ὀχυρὰ, ἔχουσα τὴν δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἐντεθρονισμένην ἐν πλατυσμῷ μεγάλῳ· ἱλαρὰ, ἀγαλλιωμένη καὶ ἀμέριμνος οὖσα δοξάζει τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, μηδὲν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πικρὸν, παραμένουσα διὰ παντὸς πραεῖα καὶ ἥσυχος. Αὕτη οὖν ἡ μακροθυμία κατοικεῖ μετὰ τῶν πίστιν ἐχόντων ὁλόκληρος. Ἡ δὲ ὀξυχολία πρῶτον μὲν μωρία ἐστὶ καὶ ἐλαφρία φρενῶν· εἶτα ἐκ τῆς ἀφροσύνης γίνεται πικρία, ἐκ δὲ τῆς πικρίας θυμὸς, ἐκ δὲ τοῦ θυμοῦ ὀργὴ, ἐκ δὲ τῆς ὀργῆς μῆνις· εἶτα ἡ μῆνις ἐκ τοσούτων κακῶν συνισταμένη γίνεται ἁμαρτία μεγάλη καὶ ἀνίατος. Ὅταν γὰρ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα καὶ πονηρὰ πνεύματα ἐν ἑνὶ ἀγγείῳ κατοικῇ, ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατοικεῖ, οὐ χωρεῖ ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, ἀλλ' ὑπερπλεονάζει τὸ τρυφερὸν πνεῦμα, μὴ ἔχον συνήθειαν μετὰ πονηροῦ πνεύματος κατοικεῖν μηδὲ μετὰ σκληρότητος· ὑποχωρεῖ οὖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ ζητεῖ κατοικεῖν μετὰ πραότητος καὶ ἡσυχίας. Εἶτα, ὅταν ἀποστῇ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου οὗ κατοικεῖ, γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κενὸς ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ δικαίου, καὶ λοιπὸν πεπληρω-

10. *καὶ φίλου*] *ἢ φίλου*?

μένος τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, ἀκαταστατεῖ ἐν πάσῃ πράξει αὐτοῦ, περισπώμενος ὧδε κἀκεῖσε ἀπὸ τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, καὶ ὅλως ἀποτυφλοῦται ἀπὸ τῆς διανοίας τῆς ἀγαθῆς. Οὕτως οὖν συμβαίνει πᾶσι τοῖς ὀξυχόλοις. Ἀπέχου οὖν ἀπὸ τῆς ὀξυχολίας, τοῦ πονηροτάτου δαίμονος· ἔνδυσαι δὲ τὴν μακροθυμίαν, καὶ ἀντίστηθι τῇ ὀξυχολίᾳ καὶ τῇ πικρίᾳ, καὶ ἔσῃ εὑρισκόμενος μετὰ τῆς σεμνότητος τῆς ἠγαπημένης ὑπὸ τοῦ κυρίου. Βλέπε οὖν, μήποτε παραλογίσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην· ἐὰν γὰρ ταύτης τῆς ἐντολῆς κυριεύσῃς, καὶ τὰς λοιπὰς ἐντολὰς δυνήσῃ φυλάξαι, ἃς σοι μέλλω ἐντέλλεσθαι, καὶ τὰς πρώτας τηρῆσαι· ἴσχυε οὖν ἐν αὐταῖς καὶ ἐνδυναμοῦ, καὶ νικήσεις καὶ ζήσεις σύγε, καὶ πάντες ἐνδυναμούσθωσαν ὅσοι ἐὰν θέλωσιν ἐν αὐταῖς πορεύεσθαι.

ΕΝΤΟΛΗ ϛʹ.

I. *Ἐνετειλάμην σοι ἐν τῇ πρώτῃ ἐντολῇ ἵνα φυλάξῃς τὴν πίστιν καὶ τὸν φόβον καὶ ἐγκρατεύσῃ πάντως. Ἀπεκρίθην· ναί, κύριε, οὕτως ἐστίν. Ἀλλὰ νῦν θέλω σοι, φησίν, δηλῶσαι καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἵνα νοήσῃς, τίς αὐτῶν τίνα δύναμιν ἔχει καὶ ἐνέργειαν· διπλαῖ γάρ εἰσιν αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν· κεῖνται γὰρ ἐπὶ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ. Σὺ οὖν πίστευε τῷ δικαίῳ, τῷ δὲ ἀδίκῳ μηδὲν πιστεύσῃς. Τὸ γὰρ δίκαιον ὀρθὴν ὁδὸν ἔχει, τὸ δὲ ἄδικον στρεβλήν· ἀλλὰ σὺ τῇ ὀρθῇ ὁδῷ πορεύου καὶ ὁμαλῇ, τὴν δὲ στρεβλὴν ἔασον· ἡ γὰρ στρεβλὴ ὁδὸς τρίβους οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἀνοδίας καὶ προσκόμματα πολλά, καὶ τραχεῖά ἐστι καὶ ἀκανθώδης. Βλαβερὰ οὖν ἐστι τοῖς ἐν αὐτῇ πορευομένοις. Οἱ δὲ τῇ ὀρθῇ ὁδῷ πορευόμενοι ὁμαλῶς περιπατοῦσι καὶ ἀπροσκόπως· οὔτε γὰρ τραχεῖά ἐστιν οὔτε ἀκανθώδης. Βλέπεις οὖν, ὅτι συμφορώτερόν ἐστι ταύτῃ τῇ ὁδῷ πορεύεσθαι. Ἀρέσκει μοι, φημί, κύριε, ταύτῃ τῇ ὁδῷ πορεύ-*

14. *ἐνδυναμούσθωσαν*] *ἐνδυναμωθήσονται*?

εσθαι. Πορεύσῃ, φησί· καὶ ὃς ἂν ἐξ ὅλης καρδίας ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, πορεύσεται ἐν αὐτῇ.

II. *Ἄκουε νῦν, φησὶ, περὶ τῆς πίστεως. Δύω εἰσὶν ἄγγελοι μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἷς τῆς δικαιοσύνης, καὶ εἷς τῆς πονηρίας. Πῶς οὖν, φημὶ, κύριε, γνώσομαι τὰς αὐτῶν ἐνεργείας, ὅτι ἀμφότεροι ἄγγελοι μετ' ἐμοῦ κατοικοῦσιν; Ἄκουε, φησὶ, καὶ συνιεῖς αὐτάς. Ὁ μὲν τῆς δικαιοσύνης ἄγγελος τρυφερός ἐστι καὶ αἰσχυντηρὸς καὶ πρᾶος καὶ ἰσχυρός. Ὅταν οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῇ, εὐθέως λαλεῖ μετὰ σοῦ περὶ δικαιοσύνης, περὶ ἁγνείας, περὶ σεμνότητος, καὶ περὶ αὐταρκείας, καὶ περὶ παντὸς ἔργου δικαίου, καὶ περὶ πάσης ἀρετῆς ἐνδόξου. Ταῦτα πάντα ὅταν εἰς τὴν καρδίαν σου ἀναβῇ, γίνωσκε ὅτι ὁ ἄγγελος τῆς δικαιοσύνης μετὰ σοῦ ἐστι. Τούτῳ οὖν πίστευε καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐγκρατὴς αὐτοῦ γενοῦ. Καὶ ταῦτα μέν ἐστι τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης. Ὅρα δὲ καὶ τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας τὰ ἔργα. Πρῶτον πάντων ὀξύχολός ἐστι καὶ πικρὸς καὶ ἄφρων, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ, καταστρέφοντα τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ. Ὅταν οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῇ, γνῶθι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Πῶς, φημὶ, κύριε, νοήσω αὐτόν; Οὐκ ἐπίσταμαι. Ἄκουε, φησὶ, τὰ περὶ τούτου σαφῶς, καὶ νοήσεις αὐτόν. Ὅταν ὀξυχολία σοί τις προσέλθῃ ἢ πικρία, γίνωσκε ὅτι αὐτός ἐστιν ἐν σοί· εἶτα λοιπὸν ἐπιθυμίαι πράξεων πολλῶν, καὶ πολυτέλεια ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ μεθυσμάτων καὶ κραιπαλῶν πολλῶν, καὶ ποικίλων τροφῶν καὶ οὐ δεόντων, καὶ ἐπιθυμίαι γυναικῶν, καὶ πλεονεξίαι, καὶ ὑπερηφανία τε πολλὴ καὶ ἀλαζονεία, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσιά ἐστι καὶ ὅμοια. Ταῦτα οὖν ὅταν ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῇ, γίνωσκε ὅτι ὁ ἄγγελος τῆς πονηρίας ἐστὶν ἐν σοί. Σὺ οὖν ἐπιγνοὺς τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ· μηδὲν αὐτῷ πίστευε, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά εἰσι καὶ ἀσύμφορα τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ. Ἔχεις οὖν ἀμφοτέρων τῶν ἀγγέλων τὰς ἐνερ-*

γείας· σύνιε αὐτὰς καὶ πίστευε τῷ ἀγγέλῳ τῆς δικαιοσύνης· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας ἀπόστηθι, ὅτι ἡ διδαχὴ αὐτοῦ πονηρά ἐστι * παντὶ ἔργῳ· ἐὰν γὰρ ᾖ τις πιστότατος ἀνὴρ, καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἀγγέλου τούτου ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, δεῖ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον ἢ τὴν γυναῖκα ἐξαμαρτῆσαί τι. Ἐὰν δὲ πάλιν πονηρότατος εἴη ἀνὴρ ἢ γυνὴ, καὶ ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης, ἐξ ἀνάγκης δεῖ αὐτὸν ἀγαθόν τι ποιῆσαι. Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι καλόν ἐστι τῷ ἀγγέλῳ τῆς δικαιοσύνης ἀκολουθεῖν, τῷ δὲ ἀγγέλῳ τῆς πονηρίας ἀποτάξασθαι. Τὰ μὲν περὶ τῆς πίστεως αὕτη ἡ ἐντολὴ δηλοῖ, ἵνα τοῖς ἔργοις τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης πιστεύσῃς, καὶ ἐργασάμενος αὐτὰ ζήσῃ τῷ θεῷ. Πίστευε δὲ ὅτι τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας χαλεπά ἐστι· ὁ οὖν μὴ ἐργαζόμενος αὐτὰ ζήσεται τῷ θεῷ.

ΕΝΤΟΛΗ Ζ'.

Φοβοῦ, φησὶ, τὸν κύριον καὶ φύλασσε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· φυλάσσων οὖν τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ἔσῃ δυνατὸς ἐν πάσῃ πράξει, καὶ ἡ πρᾶξίς σου ἀσύγκριτος ἔσται. Φοβούμενος γὰρ τὸν κύριον πάντα καλῶς ἐργάσῃ· οὗτος δ' ἔστιν ὁ φόβος, ὃν δεῖ σε φοβηθῆναι καὶ σωθῆναι· τὸν δὲ διάβολον μὴ φοβηθῇς· φοβούμενος γὰρ τὸν κύριον, κατακυριεύσεις τοῦ διαβόλου, ὅτι δύναμις ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν, οὐδὲ φόβος· ἐν ᾧ δὲ ἡ δύναμις ᾗ ἔνδοξος, καὶ φόβος ἐν αὐτῷ. Πᾶς γὰρ ὁ δύναμιν ἔχων καὶ φόβον ἔχει· ὁ δὲ μὴ ἔχων δύναμιν ὑπὸ πάντων καταφρονεῖται. Φοβήθητι δὲ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, ὅτι πονηρά ἐστι· φοβούμενος οὖν τὸν κύριον οὐκ ἐργάσῃ αὐτὰ, ἀλλ' ἀφέξῃ ἀπ' αὐτῶν. Δισσοὶ οὖν εἰσιν οἱ φόβοι· ἐὰν γὰρ θέλῃς τὸ πονηρὸν ἐργάσασθαι, τὸν θεὸν φοβοῦ, καὶ οὐκ ἐργάσῃ αὐτό· ἐὰν δὲ θέλῃς πάλιν τὸ ἀγαθὸν ἐργάσασθαι, φοβοῦ τὸν

3. * Add. ἐν? 7. εἴη] ᾖ? 22. σωθῆναι] σωθήσῃ?

κύριον, καὶ ἐργάσῃ αὐτό. Ὥστε ὁ φόβος τοῦ κυρίου ἰσχυρός ἐστι καὶ μέγας καὶ ἔνδοξος· φοβήθητι οὖν τὸν κύριον καὶ ζήσῃ αὐτῷ· καὶ ὅσοι ἂν φοβηθῶσιν αὐτὸν τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ζήσονται τῷ θεῷ. Διὰ τί, φημὶ, κύριε, εἶπες περὶ τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅτι ζήσονται τῷ θεῷ; Ὅτι, φησὶ, πᾶσα ἡ κτίσις φοβεῖται τὸν κύριον, τὰς δὲ ἐντολὰς αὐτοῦ οὐ φυλάσσει. Τῶν οὖν φοβουμένων καὶ φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκόντων ἡ ζωή ἐστι παρὰ τῷ θεῷ· τῶν δὲ μὴ φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, οὐδὲ ζωὴ ἐν αὐτοῖς.

ΕΝΤΟΛΗ Η΄.

Εἶπόν σοι, φησὶν, ὅτι τὰ κτίσματα τοῦ θεοῦ διπλᾶ ἐστι· καὶ γὰρ ἡ ἐγκράτεια διπλῆ ἐστιν. Ἐπί τινων γὰρ δεῖ σε ἐγκρατεύεσθαι, ἐπί τινων δὲ οὐ δεῖ. Γνώρισόν μοι, φημὶ, κύριε, ἐπὶ τίνων δεῖ ἐγκρατεύεσθαι, ἐπὶ τίνων δὲ οὐ δεῖ. Ἄκουε, φησί· τὸ πονηρὸν ἐγκρατεύου καὶ μὴ ποίει αὐτό· τὸ δὲ ἀγαθὸν μὴ ἐγκρατεύου, ἀλλὰ ποίει αὐτό. Ἐὰν δὲ ἐγκρατεύσῃ τὸ πονηρὸν μὴ ποιεῖν, δικαιοσύνην μεγάλην ἐργάζῃ. Ἐγκρατεύου οὖν ἀπὸ πάσης πονηρίας ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθόν. Ποταπαὶ, φημὶ, κύριε, εἰσὶν αἱ πονηρίαι, ἐφ᾽ ὧν δεῖ ἡμᾶς ἐγκρατεύεσθαι; Ἄκουε, φησίν· ἀπὸ μοιχείας καὶ πορνείας, ἀπὸ μεθύσματος, ἀπὸ ἀνομίας, ἀπὸ τρυφῆς πονηρᾶς, ἀπὸ ἐδεσμάτων πολλῶν, ἀπὸ πολυτελείας καὶ πλούτου καὶ καυχήσεως καὶ ὑψηλοφροσύνης καὶ ὑπερηφανίας καὶ ψεύδους καὶ καταλαλιᾶς καὶ ὑποκρίσεως καὶ μνησικακίας καὶ πάσης ([ἄλλης]) βλασφημίας. Ταῦτα τὰ ἔργα πάντα πονηρά ἐστιν ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τούτων οὖν τῶν ἔργων δεῖ ἐγκρατεύεσθαι τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ. Ὁ γὰρ μὴ ἐγκρατευόμενος ἀπὸ τούτων οὐ δύναται ζῆσαι τῷ θεῷ. Ἄκουε δὲ καὶ τὰ ἀκόλουθα τούτων. Ἔτι γὰρ, φημὶ, κύριε, πονηρὰ ἔργα ἐστί; Καὶ μὴν πολλά ἐστιν, ἀφ᾽

ἃν δεῖ τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ ἐγκρατεύεσθαι· κλέμμα, ψεῦσμα, ἀποστέρησις, ψευδομαρτυρία, πλεονεξία, ἀλαζονεία, ἐπιθυμία πονηρὰ, ἀπάτη, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοιά ἐστιν. Οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα πονηρὰ εἶναι; Καὶ λίαν, φημὶ, πονηρὰ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ ταῦτά ἐστι. Τούτων, φησὶ, δεῖ ἐγκρατεύεσθαι τὸν δουλεύοντα τῷ θεῷ. Ἐγκράτευσαι οὖν ἀπὸ πάντων τούτων, ἵνα ζήσῃς τῷ θεῷ καὶ ἐγγραφήσῃ μετὰ τῶν ἐγκρατευομένων. Ἃ μὲν οὖν δεῖ σε * μὴ ἐγκρατεύεσθαι, φησὶν, ἀλλὰ ποιεῖν, ἄκουε· τὸ ἀγαθὸν μὴ ἐγκρατεύου, ἀλλὰ ποίει αὐτό. Καὶ τῶν ἀγαθῶν, φημὶ, κύριε, δήλωσόν μοι τὴν δύναμιν, ἵνα πορευθῶ ἐν αὐτοῖς καὶ δουλεύσω αὐτοῖς, ὅπως ἐργασάμενος αὐτὰ δυνηθῶ σωθῆναι. Ἄκουε, φησί· πρῶτον πάντων πίστις, φόβος κυρίου, ἀγάπη, ὁμόνοια, ῥήματα δικαιοσύνης, ἀλήθεια, ὑπομονή· τούτων ἀγαθώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα ἐάν τις φυλάσσῃ καὶ μὴ ἐγκρατεύηται ἀπ᾽ αὐτῶν, μακάριός ἐστιν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. Εἶτα τούτων τὰ ἀκόλουθα ἄκουε· χήραις ὑπηρετεῖν, ὀρφανοὺς καὶ ὑστερουμένους ἐπισκέπτεσθαι, ἐξ ἀναγκῶν λυτροῦσθαι τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ, φιλόξενον εἶναι — ἐν γὰρ τῇ φιλοξενίᾳ εὑρίσκεται ἀγαθοποίησις —, ἡσύχιον εἶναι καὶ μηδενὶ ἀντιτάσσεσθαι οὐδέποτε, ἐνδεέστερον γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων, πρεσβύτας σέβεσθαι, δικαιοσύνην ἀσκεῖν, ἀδελφότητα συντηρεῖν, ὕβριν ὑποφέρειν, μακρόθυμον εἶναι καὶ ἀμνησίκακον πάντως, κάμνοντας τῇ ψυχῇ παρακαλεῖν, ἐσκανδαλισμένους ἀπὸ τῆς πίστεως μὴ ἀποβάλλεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπιστρέφειν καὶ εὐθύμους ποιεῖν, ἁμαρτάνοντας νουθετεῖν, χρεώστας μὴ θλίβειν, ἐνδεεῖς μὴ λυπεῖν, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοιά ἐστι. Δοκεῖ σοι, φησὶ, ταῦτα ἀγαθὰ εἶναι; Τί γὰρ, φημὶ, κύριε, * τούτων ἀγαθώτερον εἶναι; Πορεύου οὖν, φησὶν, ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ἐγκρατεύου ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ. Καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην

---

8. * Add. ἐγκρατεύεσθαι, ταῦτά ἐστιν· ἃ δὲ δεῖ σε? 31. * Add. δύναται.

φύλασσε. Ἐὰν τὸ ἀγαθὸν ποιῇς καὶ μὴ ἐγκρατεύσῃ ἀπ' αὐτοῦ, ζήσῃ τῷ θεῷ· καὶ πάντες ζήσονται τῷ θεῷ οἱ οὕτω ποιοῦντες. Καὶ πάλιν ἐὰν τὸ πονηρὸν μὴ ποιῇς καὶ ἐγκρατεύσῃ τούτου, ζήσῃ τῷ θεῷ· καὶ πάντες ζήσονται τῷ θεῷ, ὅσοι ἂν ταύτας τὰς ἐντολὰς φυλάξωσι καὶ πορευθῶσιν ἐν αὐταῖς.

ΕΝΤΟΛΗ Θ'.

Λέγει μοι· ἆρον ἀπὸ σοῦ τὴν διψυχίαν καὶ μηδόλως διψυχήσῃς αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ θεοῦ, λέγων ἐν σεαυτῷ ὅτι πῶς δυνήσομαι αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ κυρίου καὶ λαβεῖν ἡμαρτηκὼς τοσαῦτα εἰς αὐτόν; Μὴ διαλογίζου ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου ἐπίστρεψον ἐπὶ τὸν κύριον, καὶ αἰτοῦ παρ' αὐτοῦ ἀδιστάκτως, καὶ γνώσῃ τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ, ἀλλὰ τὸ αἴτημα τῆς ψυχῆς σου πληροφορήσει. Οὐκ ἔστι γὰρ ὁ θεὸς ὡς οἱ ἄνθρωποι μνησικακοῦντες ἀλλήλοις, ἀλλ' αὐτὸς ἀμνησίκακός ἐστι καὶ πολυεύσπλαγχνος, καὶ εὐσπλαγχνίζεται ἐπὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ. Σὺ οὖν καθάρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ πάντων τῶν ματαίων τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τῶν προειρημένων σου ῥημάτων, καὶ αἰτοῦ παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ ἀπολήψῃ πάντα, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν αἰτημάτων σου ἀστέρητος ἔσῃ, ὅσα ἂν ἀδιστάκτως αἰτήσῃς παρὰ τοῦ κυρίου. Ἐὰν δὲ διστάσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐδὲν οὐ μὴ λήψῃ τῶν αἰτημάτων σου. Οἱ γὰρ διστάζοντες εἰς τὸν θεὸν, οὗτοί εἰσιν οἱ δίψυχοι, καὶ οὐδὲν ὅλως ἐπιτυγχάνουσι τῶν αἰτημάτων αὐτῶν. Οἱ δὲ ὁλοτελεῖς ὄντες ἐν τῇ πίστει πάντα αἰτοῦνται, πεποιθότες ἐπὶ τὸν θεὸν, καὶ λαμβάνουσιν, ὅτι ἀδιστάκτως αἰτοῦνται μηδὲν διψυχοῦντες. Πᾶς γὰρ δίψυχος ἀνὴρ, ἐὰν μὴ μετανοήσῃ, δυσκόλως σωθήσεται. Καθάρισον οὖν τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τῆς διψυχίας,

ἔνδυσαι δὲ τὴν πίστιν, ὅτι ἰσχυρά ἐστι, καὶ πίστευε τῷ θεῷ, ὅτι πάντα τὰ αἰτήματά σου, ἃ αἰτεῖς, λήψῃ. Καὶ ἐὰν αἰτησάμενός ποτε παρὰ τοῦ κυρίου αἴτημά τι βραδύτερον λαμβάνῃς, μὴ διψυχήσῃς, ὅτι ταχὺ οὐκ ἔλαβες τὸ αἴτημα τῆς ψυχῆς σου· πάντως γὰρ καὶ διὰ πειρασμόν τινα ἢ παράπτωμά τι, ὃ σὺ ἀγνοεῖς, βραδύτερον λαμβάνεις τὸ αἴτημά σου. Σὺ οὖν μὴ διαλίπῃς εὐχόμενος τὸ αἴτημα τῆς ψυχῆς σου καὶ λήψῃ αὐτό. Ἐὰν δὲ ἐκκακήσῃς καὶ διψυχήσῃς αἰτούμενος, ἑαυτὸν αἰτιῶ καὶ μὴ τὸν διδόντα σοι. Βλέπε οὖν τὴν διψυχίαν ταύτην· πονηρὰ γάρ ἐστι καὶ ἀσύνετος, καὶ πολλοὺς ἐκριζοῖ ἀπὸ τῆς πίστεως, καί γε λίαν ἰσχυρούς τε καὶ πιστούς. Καὶ γὰρ αὕτη ἡ διψυχία ἀδελφή ἐστι τοῦ διαβόλου, καὶ λίαν πονηρεύεται εἰς τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ. Καταφρόνησον οὖν τῆς διψυχίας καὶ κατακυρίευσον αὐτῆς ἐν παντὶ πράγματι, ἐνδυσάμενος τὴν πίστιν τὴν ἰσχυρὰν καὶ δυνατήν· ἡ γὰρ πίστις πάντα ἐπαγγέλλεται, πάντα τελειοῖ, ἡ δὲ διψυχία, μὴ καταπιστεύουσα ἑαυτῇ, πάντων ἀποτυγχάνει τῶν ἔργων αὐτῆς ὧν πράσσει. Βλέπεις οὖν, φησίν, ὅτι ἡ πίστις ἄνωθέν ἐστι παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ ἔχει δύναμιν μεγάλην· ἡ δὲ διψυχία ἐπίγειον πνεῦμά ἐστι παρὰ τοῦ διαβόλου, δύναμιν μὴ ἔχουσα. Σὺ οὖν δούλευε τῇ ἐχούσῃ δύναμιν τῇ πίστει καὶ ἀπὸ τῆς διψυχίας ἀπόσχου τῆς μὴ ἐχούσης δύναμιν, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ· καὶ πάντες ζήσονται τῷ θεῷ οἱ ταῦτα φρονήσαντες.

ΕΝΤΟΛΗ Ι'.

I. *Ἆρον ἀπὸ σεαυτοῦ, φησί, τὴν λύπην· καὶ γὰρ αὕτη ἀδελφή ἐστι τῆς διψυχίας καὶ τῆς ὀξυχολίας. Πῶς, φημί, κύριε, ἀδελφή ἐστι τούτων; Ἄλλο γὰρ*

---

5. *καὶ*] *ἢ*? an del.? 13 sq. *ἀδελφὴ*] *θυγάτηρ*?

μοι δοκεῖ εἶναι ὀξυχολία, καὶ ἄλλο διψυχία, καὶ ἄλλο λύπη. Ἀσύνετος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, ἀπήντησεν· διὰ τί οὐ νοεῖς τὰ λεγόμενά σοι; Οὐ νοεῖς ὅτι ἡ λύπη πάντων τῶν πονηρῶν πνευμάτων πονηροτέρα ἐστὶ, καὶ δεινοτάτη τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, καὶ παρὰ πάντα τὰ πνεύματα καταφθείρει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐκτρίβει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν σώζει; Ἐγὼ, φημὶ, κύριε, ἀσύνετός εἰμι καὶ οὐ συνιῶ τὰς παραβολὰς ταύτας. Πῶς γὰρ δύναται ἐκτρίβειν καὶ πάλιν σώζειν, οὐ νοῶ. Ἄκουε, φησίν· οἱ μηδέποτε ἐρευνήσαντες περὶ τῆς ἀληθείας, μηδὲ ἐπιζητήσαντες περὶ τῆς θεότητος, πιστεύσαντες δὲ μόνον, ἐμπεφυρμένοι εἰσὶ πραγματείαις καὶ πλούτῳ καὶ φιλίαις ἐθνικαῖς, † καὶ ἄλλαις πολλαῖς πραγματείαις τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὅσοι οὖν τούτοις πρόσκεινται, οὐ νοοῦσι τὰς παραβολὰς τῆς θεότητος· ἐπισκοτοῦνται γὰρ ὑπὸ τούτων τῶν πράξεων καὶ καταφθείρονται καὶ γίνονται κεχερσωμένοι. Καὶ ὡς οἱ ἀμπελῶνες οἱ καλοὶ, ὅταν ἀμελείας τύχωσι, χερσοῦνται ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ βοτανῶν ποικίλων, οὕτως οἱ ἄνθρωποι οἱ πιστεύσαντες, καὶ εἰς ταύτας τὰς πράξεις τὰς πολλὰς ἐκπίπτοντες τὰς προειρημένας, ἀποπλανῶνται, ἀπὸ τῆς διανοίας αὐτῶν κενοῦνται καὶ οὐδὲν ὅλως νοοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀκούουσί τι περὶ θεοῦ οὐδὲ περὶ θείων σκέπτονται· ἡ καρδία γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖς πραγματείαις ἐστίν. Οἱ δὲ φόβον ἔχοντες θεοῦ καὶ ἐρευνῶντες περὶ θεότητος καὶ ἀληθείας καὶ τὴν καρδίαν ἔχοντες πρὸς κύριον, πάντα τὰ λεγόμενα αὐτοῖς τάχιον νοοῦσι καὶ συνιοῦσιν, ὅτι ἔχουσι τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἐν ἑαυτοῖς. Ὅπου γὰρ ὁ κύριος κατοικεῖ, ἐκεῖ

---

13. † Post verba *φιλίαις ἐθνικαῖς* in Lat. longior sequitur expositio, cuius hoc est initium: *Et alius mendax prophetes est*, finis hic: *Qui autem interrogatus, loquitur secundum desiderium.* His respondent, quae textus Graecus praebet in Mandato XI. p. 44. lin. 18— p. 45. lin. 12 sq.: *ψευδοπροφήτης — τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐπερωτώμενον καὶ λαλοῦν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων.*

καὶ σύνεσις πολλή. Κολλήθητι οὖν τῷ κυρίῳ, καὶ πάντα νοήσεις.

II. (III Lat. †) Ἄκουε οὖν, φησὶν, ἀσύνετε, πῶς ἡ λύπη ἐκτρίβει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν σώζει. Ὅταν ὁ δίψυχος ἐπιβάληται πρᾶξίν τινα, καὶ ταύτης ἀποτύχῃ διὰ τὴν διψυχίαν αὐτοῦ, ἡ λύπη αὕτη εἰσπορεύεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ λυπεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκτρίβει αὐτό. Εἶτα πάλιν ἡ ὀξυχολία ὅταν κολληθῇ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ πράγματός τινος, καὶ λίαν πικρανθῇ καὶ ποιήσει τι κακὸν, πάλιν ἡ λύπη εἰσπορεύεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ὀξυχολήσαντος, καὶ λυπεῖται ἐπὶ τῇ πράξει αὐτοῦ ᾗ ἔπραξε, καὶ μετανοεῖ, ὅτι πονηρὸν εἰργάσατο. Αὕτη οὖν ἡ λύπη δοκεῖ σωτηρίαν ἔχειν, ὅτι τὸ πονηρὸν πράξας μετενόησεν. Ἀμφότεραι οὖν αἱ πράξεις λυποῦσι τὸ πνεῦμα· ἡ μὲν διψυχία, ὅτι οὐκ ἐπέτυχε τῆς πράξεως αὐτῆς, ἡ δὲ ὀξυχολία, ὅτι ἔπραξε τὸ πονηρόν. Ἀμφότερα οὖν λυπηρά ἐστι τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, ἥ τε διψυχία καὶ ἡ ὀξυχολία. Ἆρον οὖν ἀπὸ σεαυτοῦ τὴν λύπην καὶ μὴ θλῖβε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐν σοὶ κατοικοῦν, μήποτε ἐντεύξηται τῷ θεῷ καὶ ἀποστῇ ἀπὸ σοῦ. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ δοθὲν εἰς τὴν σάρκα ταύτην λύπην σαρκικὴν οὐχ ὑποφέρει, οὐδὲ στενοχωρίαν. Ἔνδυσαι οὖν τὴν ἱλαρότητα τὴν πάντοτε ἔχουσαν χάριν παρὰ τῷ θεῷ καὶ εὐπρόσδεκτον οὖσαν αὐτῷ, καὶ ἐντρύφα ἐν αὐτῇ. Πᾶς γὰρ ἱλαρὸς ἀνὴρ ἀγαθὰ ἐργάζεται καὶ ἀγαθὰ φρονεῖ, καὶ καταφρονεῖ τῆς ματαίας λύπης. Ὁ δὲ λυπηρὸς ἀνὴρ πάντοτε πονηρεύεται· πρῶτον μὲν πονηρεύεται, ὅτι λυπεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ δοθὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἱλαρόν· δεύτερον δὲ λυπῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀνομίαν ἐργάζεται, μὴ ἐντυγχάνων, μηδὲ ἐξομολογούμενος τῷ θεῷ. Πάντοτε γὰρ λυπηροῦ ἀνδρὸς ἡ

---

3. † In Lat. cap. II. in media de qua modo diximus expositione orditur a vv. his: *Quicumque ergo fortes sunt* (v. in Gr. p. 45. lin. 1.).

ἔντευξις οὐκ ἔχει δύναμιν τοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ. Διὰ τί, φημὶ, οὐκ ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἡ ἔντευξις τοῦ λυπουμένου; Ὅτι, φησὶν, ἡ λύπη ἐγκάθηται ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Μεμιγμένη οὖν ἡ λύπη ἡ κοσμικὴ μετὰ τῆς ἐντεύξεως οὐκ ἀφίησι τὴν ἔντευξιν ἀναβῆναι καθαρὰν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Ὥσπερ γὰρ ὄξος καὶ οἶνος μεμιγμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν αὐτὴν ἡδονὴν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω καὶ ἡ λύπη μεμιγμένη μετὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν αὐτὴν ἔντευξιν οὐκ ἔχει. Καθάρισον σεαυτὸν ἀπὸ τῆς λύπης τῆς πονηρᾶς ταύτης, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ· καὶ πάντες ζήσονται τῷ θεῷ ὅσοι ἂν ἀποβάλωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν λύπην καὶ ἐνδύσωνται πᾶσαν ἱλαρότητα.

ΕΝΤΟΛΗ ΙΑ'.

† Ἔδειξέ μοι ἐπὶ ἑδωλίου καθημένους ἀνθρώπους, καὶ ἕτερον ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ καθέδρας. Καὶ λέγει μοι· βλέπεις τοὺς ἐπὶ ἑδωλίου καθημένους; Βλέπω, φημὶ, κύριε. Οὗτοι, φησὶ, πιστοί εἰσι, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν καθέδραν (Lat. X, 1. med.) † ψευδοπροφήτης ἐστὶν ἀπολλύων τὴν διάνοιαν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ· τῶν διψύχων δὲ ἀπόλλυσιν, οὐ τῶν πιστῶν. Οὗτοι οὖν οἱ δίψυχοι ὡς ἐπὶ μάντιν ἔρχονται καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν τί ἄρα ἔσται αὐτοῖς· κἀκεῖνος ὁ ψευδοπροφήτης μηδεμίαν ἔχων ἐν ἑαυτῷ δύναμιν πνεύματος θείου, λαλεῖ αὐτῶν κατὰ τὰ ἐπερωτήματα αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς πονηρίας αὐτῶν, καὶ πληροῖ τὰς ψυχὰς αὐτῶν καθὼς αὐτοὶ βούλονται. Αὐτὸς γὰρ κενὸς ὢν κενῶς καὶ ἀποκρίνεται κενοῖς· ὃ γὰρ ἐὰν ἐπερωτηθῇ πρὸς τὸ κένωμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποκρίνεται. Τινὰ δὲ ῥήματα ἀληθῆ λαλεῖ· ὁ γὰρ διάβολος πληροῖ αὐτὸν τῷ αὐτοῦ πνεύματι, εἴ τινα δυνήσεται

---

14. † Lin. 14—18. etiam in Lat. initium Mandati XI. 18. † Cf. p. 42. not. 24. αὐτῶν prius] αὐτοῖς?

δρᾶξαι τῶν δικαίων. (Lat. X, 2.) *Ὅσοι οὖν ἰσχυροί εἰσιν ἐν τῇ πίστει τοῦ κυρίου, ἐνδεδυμένοι τὴν ἀλήθειαν, τοῖς τοιούτοις πνεύμασιν οὐ κολλῶνται, ἀλλ' ἀπέχονται ἀπ' αὐτῶν. Ὅσοι δὲ δίψυχοί εἰσι καὶ πυκνῶς μετανοοῦσι, μαντεύονται ὡς καὶ τὰ ἔθνη, καὶ ἑαυτοῖς μείζονα ἁμαρτίαν ἐπιφέρουσιν εἰδωλολατροῦντες· ὁ γὰρ ἐπερωτῶν ψευδοπροφήτην περὶ πράξεώς τινος εἰδωλολάτρης ἐστὶ καὶ κενὸς ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἄφρων. Πᾶν γὰρ πνεῦμα ἀπὸ θεοῦ δοθὲν οὐκ ἐπερωτᾶται, ἀλλ' ἔχον τὴν δύναμιν τῆς θεότητος ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖ πάντα, ὅτι ἄνωθέν ἐστιν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ θείου πνεύματος. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐπερωτώμενον καὶ λαλοῦν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων* (Lat. XII, 1. med.) † *ἐπίγειόν ἐστι καὶ ἐλαφρὸν, δύναμιν μὴ ἔχον· καὶ ὅλως οὐ λαλεῖ, ἐὰν μὴ ἐπερωτηθῇ. Πῶς οὖν, φημὶ, κύριε, ἄνθρωπος γνώσεται, τίς αὐτῶν προφήτης καὶ τίς ψευδοπροφήτης ἐστίν; Ἄκουε, φησὶ, περὶ ἀμφοτέρων τῶν προφητῶν· καὶ ὥς σοι μέλλω λέγειν, οὕτω δοκιμάσεις τὸν προφήτην καὶ τὸν ψευδοπροφήτην. Ἀπὸ τῆς ζωῆς δοκίμαζε τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔχοντα τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον. Πρῶτον μὲν ὁ ἔχων τὸ πνεῦμα τὸ ἄνωθεν, πραΰς ἐστι καὶ ἡσύχιος, καὶ ταπεινόφρων, καὶ ἀπεχόμενος ἀπὸ πάσης πονηρίας καὶ ἐπιθυμίας ματαίας τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἑαυτὸν ἐνδεέστερον ποιεῖ πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν ἀποκρίνεται ἐπερωτώμενον, οὐδὲ κατὰ μόνας λαλεῖ, οὐδὲ ὅταν θέλῃ ἄνθρωπος λαλεῖν, λαλεῖ τὸ πνεῦμα τὸ*

---

14. † Quae abhinc sequuntur usque ad verba: *οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο ποιεῖν θεοῦ προφητεύοντος* (p. 46. lin. 20 sq.), in plerisque versionis Latinae editionibus in Mandato XII. cap. 1. med. post vv.: *morti tradit servos Dei* (v. p. 48. lin. 16 sq.) et cap. 2. in. leguntur, exordio ita exhibito: *„Spiritus omnium hominum terrestris est et levis“; Hefelius* vero, Wakii coniecturam secutus, in Mandato XI. ponit post verba haec: *τοιοῦτοι καὶ εὑρίσκονται* (p. 47. lin. 8.) 26. *ἐπερωτώμενον*] *ἐπερωτώμενος*? Possit tamen neutrum ad *τὸ πνεῦμα* referri.

ἅγιον; ἀλλὰ τότε λαλεῖ, ὅταν θελήσῃ αὐτῷ ὁ θεὸς λαλῆσαι. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔχων τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον εἰς συναγωγὴν ἀνδρῶν δικαίων τῶν ἐχόντων πίστιν θείου πνεύματος, καὶ ἔντευξις γένηται πρὸς τὸν θεὸν τῆς συναγωγῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, τότε ὁ ἄγγελος τοῦ προφήτου ὁ κείμενος πρὸς αὐτὸν πληροῖ τὸν ἄνθρωπον· καὶ πληρωθεὶς ὁ ἄνθρωπος τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, λαλεῖ εἰς τὸ πλῆθος καθὼς ὁ κύριος βούλεται. Οὕτως οὖν φανερὸν ἔσται τὸ πνεῦμα τῆς θεότητος. Ὅση οὖν ([περὶ]) τοῦ πνεύματος τῆς θεότητος τοῦ κυρίου ἡ δύναμις, αὕτη. (Lat. XII, 2.) Ἄκουε οὖν, φησὶ, περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπιγείου καὶ κενοῦ καὶ δύναμιν μὴ ἔχοντος, ἀλλ' ὄντος μωροῦ. Πρῶτον μὲν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ δοκῶν πνεῦμα ἔχειν, ὑψοῖ ἑαυτὸν, καὶ θέλει πρωτοκαθεδρίαν ἔχειν· καὶ εὐθὺς ἰταμός ἐστι καὶ ἀναιδὴς καὶ πολύλαλος, καὶ ἐν τρυφαῖς πολλαῖς ἀναστρεφόμενος καὶ ἐν ἑτέραις πολλαῖς ἀπάταις, καὶ μισθοὺς λαμβάνων τῆς προφητείας αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μὴ λάβῃ, οὐ προφητεύει. Δύναται οὖν πνεῦμα θεῖον μισθοὺς λαμβάνειν καὶ προφητεύειν; Οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο ποιεῖν θεοῦ προφητεύοντος· (Lat.: XI. paulo post init.) ἀλλὰ τῶν τοιούτων προφητῶν ἐπίγειόν ἐστι τὸ πνεῦμα. Εἶτα ὅλως εἰς συναγωγὴν ἀνδρῶν δικαίων οὐκ ἐγγίζει, ἀλλ' ἀποφεύγει αὐτούς. Κολλᾶται δὲ τοῖς διψύχοις καὶ κενοῖς, καὶ κατὰ γωνίαν αὐτοῖς προφητεύει, καὶ ἀπατᾷ αὐτοὺς λαλῶν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πάντα κενῶς· κενοῖς γὰρ καὶ ἀποκρίνεται. Τὸ γὰρ κενὸν σκεῦος μετὰ κενῶν συντιθέμενον οὐ θραύεται, ἀλλὰ συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις. Ὅταν ἔλθῃ εἰς συναγωγὴν πλήρη ἀνδρῶν δικαίων ἐχόντων πνεῦμα θειότατον, καὶ ἔντευξις μετ' αὐτῶν γένηται, κενοῦται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ μωρὸν ἀπὸ τοῦ

---

11. οὖν] νῦν? 21. προφητεύοντος] προφήτην? 30 sq. θειότατον] l. θεότητος.

φόβον φεύγει ἀπ᾿ αὐτοῦ, καὶ κωφοῦται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος καὶ ὅλως συνθραύεται, μὴ δυνάμενος λαλῆσαι. Ἐὰν γὰρ εἰς ἀποθήκην στιβάσῃς οἶνον ἢ ἔλαιον, καὶ ἐν αὐτοῖς θῇς κεράμιον κενὸν, καὶ πάλιν ἀποστιβάσαι θελήσῃς τὴν ἀποθήκην, τὸ κεράμιον ἐκεῖνο, ὃ ἔθηκας κενὸν, κενὸν καὶ εὑρήσεις. Οὕτω καὶ οἱ προφῆται οἱ κενοὶ, ὅταν ἔλθωσιν εἰς πνεύματα δικαίων, ὁποῖοι ἦλθον, τοιοῦτοι καὶ εὑρίσκονται. † Ἔχεις ἀμφοτέρων τῶν προφητῶν τὴν ζωήν. Δοκίμαζε οὖν ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ τῆς ζωῆς τὸν ἄνθρωπον τὸν λέγοντα ἑαυτὸν πνευματοφόρον εἶναι. Σὺ δὲ πίστευε τῷ πνεύματι τῷ ἐρχομένῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ ἔχοντι δύναμιν· τῷ δὲ πνεύματι τῷ ἐπιγείῳ καὶ κενῷ μηδὲν πίστευε, ὅτι ἐν αὐτῷ δύναμις οὐκ ἔστιν. Ἀπὸ τοῦ διαβόλου γὰρ ἔρχεται. Ἄκουσον τὴν παραβολὴν ἣν μέλλω σοι λέγειν. Λάβε λίθον, καὶ βάλε εἰς τὸν οὐρανόν· ἴδε εἰ ἅψασθαι αὐτοῦ *· ἢ πάλιν λάβε σίφωνα ὕδατος, καὶ σιφώνισον εἰς τὸν οὐρανόν· ἴδε εἰ δύνασαι τρυπῆσαι τὸν οὐρανόν. Πῶς, φημὶ, κύριε, ταῦτα γενέσθαι*; ἀδύνατα γὰρ ἀμφότερα ταῦτα εἴρηκας. Ὡς ταῦτα οὖν, φησὶν, ἀδύνατά ἐστιν, οὕτω καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἐπίγεια ἀδύνατά ἐστι καὶ ἀδρανῆ. Λάβε οὖν τὴν δύναμιν τὴν ἄνωθεν ἐρχομένην. Ἡ χάλαζα ἐλάχιστόν ἐστι κοκκάριον, καὶ ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπὶ κεφαλῆς ἀνθρώπου, πόσον πόνον παρέχει· ἢ πάλιν λάβε τὴν σταγόνα, ἣ ἀπὸ τοῦ κεράμου πίπτει χαμαὶ καὶ τρυπᾷ τὸν λίθον. Βλέπεις οὖν ὅτι τὰ ἄνωθεν ἐλάχιστα πίπτοντα ἐπὶ τὴν γῆν μεγάλην δύναμιν ἔχουσιν· οὕτω καὶ τὸ * θεῖον, ἄνωθεν ἐρχόμενον, δυνατόν ἐστι. Τούτῳ οὖν τῷ πνεύματι πίστευε· ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀπέχου.

---

8. † Cf. p. 45. not. ad lin. 14. 17. * Add. δύνασαι. 19. * Add. δύναται. 28. * Add. πνεῦμα τὸ.

ΕΝΤΟΛΗ ΙΒ'.

I. *Καὶ πάλιν λέγει μοι· ἆρον ἀπὸ σεαυτοῦ πᾶσαν ἐπιθυμίαν πονηράν· ἔνδυσαι δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἀγαθὴν καὶ σεμνήν. Ἐνδεδυμένος γὰρ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην μισήσεις τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, καὶ χαλιναγωγήσεις σαυτὸν καθὼς βούλῃ. Ἀγρία γάρ ἐστιν ἡ ἐπιθυμία ἡ πονηρὰ, καὶ δυσκόλως ἡμεροῦται. Φοβερὰ γάρ ἐστι, καὶ λίαν τῇ ἀγριότητι αὐτῆς δαπανᾷ τοὺς ἀνθρώπους· μάλιστα δὲ, ἐὰν ἐμπέσῃ εἰς αὐτὴν δοῦλος θεοῦ καὶ μὴ ᾖ συνετὸς, δαπανᾶται ὑπ' αὐτῆς δεινῶς. Δαπανᾷ δὲ τοὺς τοιούτους, τοὺς μὴ ἔχοντας ἔνδυμα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀγαθῆς, ἀλλὰ ἐμπεφυρμένους τῷ αἰῶνι τούτῳ. Τούτους οὖν παραδίδωσιν εἰς θάνατον. Ποῖα, φημὶ, κύριε, ἐστὶν ἔργα τῆς ἐπιθυμίας τῆς πονηρᾶς τὰ παραδιδόντα τοὺς ἀνθρώπους εἰς θάνατον; Γνώρισόν μοι, καὶ ἀφέξομαι ἀπ' αὐτῶν. Ἄκουσον, φησὶν, ἐν ποίοις ἔργοις θανατοῖ ἡ ἐπιθυμία ἡ πονηρὰ τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ.* †

II. *Πάντων προέχουσα ἐπιθυμία γυναικὸς ἀλλοτρίας ἢ ἀνδρὸς, καὶ πολυτελείας πλούτου καὶ δόξης ἀνθρωπίνης ματαίας καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν ματαίων καὶ μεθυσμάτων καὶ ἑτέρων τρυφῶν πολλῶν καὶ μωρῶν. Πᾶσα γὰρ τρυφὴ μωρά ἐστι καὶ κενὴ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ. Αὗται οὖν αἱ ἐπιθυμίαι πονηραί εἰσι, θανατοῦσαι τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ. Αὕτη γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἡ πονηρὰ τοῦ διαβόλου θυγάτηρ ἐστίν. Ἀπέχεσθαι δεῖ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν πονηρῶν, ἵνα ἀποσχόμενοι ζήσητε τῷ θεῷ. Ὅσοι δὲ ἂν κατακυριευθῶσιν ὑπ' αὐτῶν καὶ μὴ ἀντισταθῶσιν αὐταῖς, ἀποθανοῦνται εἰς τέλος. Θανατώδεις γάρ εἰσιν αἱ ἐπιθυμίαι αὗται. Σὺ οὖν ἔνδυσαι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ καθοπλισάμενος τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἀντίστηθι αὐ-*

---

17 † V. p. 45. not. ad lin. 14.

ταῖς. Ὁ γὰρ φόβος τοῦ θεοῦ κατοικεῖ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ. Ἡ ἐπιθυμία ἡ πονηρὰ, ἐὰν ἴδῃ σε καθωπλισμένον τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθεστηκότα αὐτῇ, φεύξεται ἀπὸ σοῦ μακρὰν, καὶ οὐκέτι σοι ὀφθήσεται φοβουμένη τὰ ὅπλα σου. Σὺ οὖν στεφανωθεὶς κατ' αὐτῆς ἐλθὲ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δικαιοσύνης, καὶ παραδοὺς αὐτῇ τὸ νῖκος ὃ ἔλαβες δούλευσον αὐτῇ καθὼς αὐτὴ βούλεται. Ἐὰν δουλεύσῃς τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ καὶ ὑποταγῇς αὐτῇ, δυνήσῃ κατακυριεῦσαι * καὶ ὑποτάξαι αὐτὴν καθὼς βούλῃ.

III. Ἤθελον, φημὶ, κύριε, γνῶναι, ποίοις τρόποις με δεῖ δουλεῦσαι τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ. Ἄκουε, φησίν. Ἐργάσῃ δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ ἀλήθειαν καὶ φόβον κυρίου καὶ πίστιν καὶ πραότητα, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοιά ἐστιν ἀγαθά. Ταῦτα ἐργαζόμενος εὐάρεστος ἔσῃ δοῦλος τοῦ θεοῦ καὶ ζήσῃ αὐτῷ· καὶ πᾶς ὃς ἂν δουλεύσῃ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ, ζήσεται τῷ θεῷ. Συνετέλεσεν οὖν τὰς ἐντολὰς τὰς δώδεκα, καὶ λέγει μοι· ἔχεις τὰς ἐντολὰς ταύτας· πορεύου ἐν αὐταῖς καὶ παρακάλει καὶ τοὺς ἀκούοντας πορεύεσθαι ἐν αὐταῖς, ἵνα ἡ μετάνοια αὐτῶν καθαρὰ γένηται τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. Τὴν διακονίαν ταύτην ἥν σοι δίδωμι τέλει ἐπιμελῶς, καὶ πολὺ ἐργάσῃ· εὑρήσεις γὰρ χάριν ἐν τοῖς μέλλουσι μετανοεῖν, καὶ πεισθήσονταί σου τοῖς ῥήμασιν· ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ ἔσομαι, καὶ ἀναγκάσω αὐτοὺς πεισθῆναί σοι.

† Μετὰ δὲ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰ ῥήματα ταῦτα λέγω αὐτῷ· κύριε, αἱ ἐντολαὶ αὗται μεγάλαι καὶ καλαὶ καὶ ἔνδοξοί εἰσι, καὶ δύνανται εὐφρᾶναι καρδίαν ἀνθρώπου τοῦ δυναμένου ποιῆσαι ταύτας. Οὐκ οἶδα

---

9. * Add. τῆς ἐπιθυμίας τῆς πονηρᾶς. 27. † In codice his, quae sequuntur, titulus praeponitur: Ἀρχή. Itaque, quae sunt usque ad initium Similitudinum, novi quid, h. e. aut illarum prooemium, aut, quod propter argumentum praestat, Mandatorum epilogus esse visa sunt.

δὲ εἰ δύνανται αἱ ἐντολαὶ αὗται ὑπὸ ἀνθρώπου φυλαχθῆναι, διότι σκληραί εἰσι λίαν. Ἐμβλέψας δέ με τότε ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας μετὰ πολλῆς αὐστηρίας εἶπεν· ἄνανδρε, ἀκηδιαστά, ῥάθυμε καὶ ὀλιγόψυχε, οὐκ οἶδας ὅτι, ἐὰν σὺ σεαυτῷ προσθῇς ὅτι δύνανται φυλαχθῆναι, εὐκόπως αὐτὰς φυλάξεις, καὶ οὐκ ἔσονται σκληραί; Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἤδη ἀναβῇ οὐ δύνασθαι αὐτὰς ὑπὸ ἀνθρώπου φυλαχθῆναι, οὐ φυλάξεις αὐτάς. Νῦν δέ σοι λέγω, ἐὰν ταύτας μὴ φυλάξῃς, ἀλλὰ παρενθυμηθῇς, οὐχ ἕξεις σωτηρίαν, οὔτε τὰ τέκνα σου, οὔτε ὁ οἶκός σου, ἐπεὶ ἤδη σεαυτῷ κέκρικας τοῦ μὴ δύνασθαι τὰς ἐντολὰς ταύτας ὑπὸ ἀνθρώπου φυλαχθῆναι.

IV. Καὶ ταῦτά μοι λίαν ὀργίλως ἐλάλησεν, ὥστε με συγχυθῆναι καὶ λίαν αὐτὸν φοβηθῆναι· ἡ μορφὴ γὰρ αὐτοῦ ἠλλοιώθη, ὥστε μὴ δύνασθαι ἄνθρωπον ὑπενεγκεῖν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Καὶ εὐθέως ἐπάρας τὴν φωνὴν εἰς οὐρανοὺς ἐφώνησα συγκεχυμένος τῷ πνεύματι· σὺ, κύριε, ὁ συγκλείσας τὸ φῶς καὶ χωρίσας τὸ σκότος ἀπ' ἀλλήλων, ὁ θεμελιώσας τὴν γῆν καὶ κτίσας καρποὺς παντοδαποὺς, ἥλιον, σελήνην, ἄστρων ἐναρμόνιον κίνησιν, ζῷα πτερωτὰ, τετράποδα, ἑρπετὰ, ἔνυδρα, ἄγριά τε καὶ τὰ τούτοις παραπλησιάζοντα, καὶ τούτων ἁπάντων κτίσας δεσπότην τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς, κύριε, ἐνίσχυσόν με τοῦ κατακυριεῦσαι τῶν ἐντολῶν σου. Ἰδὼν δέ με τεταραγμένον ὅλον καὶ συγκεχυμένον ἤρξατό μοι ἐπιεικέστερον λαλεῖν. Καὶ λέγει μοι· ἄφρον, ἀσύνετε καὶ δίψυχε· οὐ νοεῖς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ, πῶς μεγάλη ἐστὶ καὶ ἰσχυρὰ

19—27. ὁ συγκλείσας — τεταραγμένον] Cod. in marg.: σὺ συνέκλεισας φῶς καὶ ἐχώρισας τὸ σκότος ἀπ' ἀλλήλων· ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ ἔκτισας καρποὺς παντοδαποὺς, ἥλιον, σελήνην, ἄστρων ἐναρμόνιον κίνησιν, ζῷα πτερωτὰ, τετράποδα, ἑρπετὰ, ἔνυδρα, ἄγριά τε καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια ζῷα καὶ τούτων ἁπάντων ἔκτι[σας] δεσπότην τὸν ἄνθρωπον. Ἰδὼν δέ με τεταραγμένον.

καὶ θαυμαστή, ὅτι ἔκτισε τὸν κόσμον ἕνεκα τοῦ ἀνθρώπου καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ ὑπέταξε τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὴν ἐξουσίαν πᾶσαν ἔδωκεν αὐτῷ τοῦ κατακυριεύειν τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πάντων; Εἰ οὖν, φησίν, ὁ ἄνθρωπος κύριός ἐστι τῶν κτισμάτων τοῦ θεοῦ καὶ πάντων κατακυριεύει, οὐ δύναται καὶ τούτων τῶν ἐντολῶν κατακυριεῦσαι; Δύναται, φησί, πάντων, καὶ πασῶν τῶν ἐντολῶν τούτων κατακυριεῦσαι ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὸν κύριον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῖς χείλεσιν ἔχοντες τὸν κύριον, τὴν δὲ καρδίαν αὐτῶν πεπωρωμένην, καὶ μακρὰν ὄντες ἀπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἑαυτῶν ῥαθυμίαν, ἐκείνοις αἱ ἐντολαὶ αὗται σκληραί εἰσι καὶ δυσαχθεῖς. Θέσθε οὖν ὑμεῖς, οἱ ὀλιγόψυχοι καὶ ἐλαφροὶ ὄντες ἐν τῇ πίστει, τὸν κύριον ἀδιαλείπτως εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι οὐδέν ἐστιν εὐκοπώτερον τῶν ἐντολῶν τούτων, οὔτε γλυκύτερον, οὔτε ἡμερώτερον. Ἐπιστράφητε οὖν ὑμεῖς οἱ ἐν ταῖς ἐντολαῖς πορευόμενοι τοῦ διαβόλου, ταῖς δυσκόλοις καὶ πικραῖς καὶ ἀγρικοῖς ἀσελγείαις, καὶ μὴ φοβηθῆτε τὸν διάβολον, ὅτι ἐν αὐτῷ δύναμις οὐκ ἐστὶ κατὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ· ἐγὼ γὰρ † ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας [ὁ κ]ατακυριεύων αὐτοῦ· ὁ διάβολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνον οὐκ ἔχει· (μὴ) φοβηθῆτε οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

V. *Λέγω αὐτῷ· κύριε [ἄκ]ουσόν μου ὀλίγων ῥημάτων. Λέγε, φησίν, ὃ βούλῃ. Ὁ μὲν ἄνθρωπος, φημί, κύριε, πρόθυμός ἐστι τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ φυλάσσειν, καὶ οὐδείς ἐστιν ὁ μὴ αἰτούμενος παρὰ τοῦ κ[υρίου ἵν]α ([μὴ]) δυναμωθῇ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καὶ ὑποταγῇ αὐταῖς· ἀλλ' ὁ διάβολος σκληρός ἐστι καὶ καταδυναστεύει αὐτῶν. Οὐ δύναται, φησί, καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται ὁ διά-*

7. *πάντων, καὶ*] del.? 19. *ἀγρικοῖς*] *ἀγροίκοις*? 21. † Abhinc codicis Lips. fol. 1.

βολος ἀντιπαλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται. Ἐὰν οὖν ἀντισταθῆτε αὐτῷ, νικηθεὶς φεύξεται ἀφ' ὑμῶν κατῃσχυμμένος. Ὅσοι δὲ, φησὶν, ἀπόκενοί εἰσι, φοβοῦνται τὸν διάβολον ὡς δύναμιν ἔχοντα. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος κεράμια ἱκανώτατα γεμίσῃ οἴνου καλοῦ, καὶ ἐν τοῖς κεραμίοις ἐκείνοις ὀλίγα ἀπόκενα ᾖ, ἔρχεται ἐπὶ τὰ κεράμια, καὶ οὐ κατανοεῖ τὰ πλήρη· οἶδε γὰρ ὅτι πλήρη εἰσί· κατανοεῖ δὲ τὰ ἀπόκενα, φοβούμενος μήποτε ὤξισαν· ταχὺ γὰρ τὰ ἀπόκενα κεράμια ὀξίζουσι καὶ ἀπόλλυται ἡ ἡδονὴ τοῦ οἴνου. Οὕτω καὶ ὁ διάβολος ἔρχεται ἐπὶ πάντας τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἐκπειράζων αὐτούς. Ὅσοι οὖν πλήρεις εἰσὶν ἐν τῇ πίστει, ἀνθεστήκασιν αὐτῷ ἰσχυρῶς, κἀκεῖνος ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτῶν μὴ ἔχων τόπον ποῦ εἰσέλθῃ. Ἔρχεται οὖν τότε πρὸς τοὺς ἀποκένους, καὶ ἔχων τόπον εἰσπορεύεται εἰς αὐτοὺς, καὶ ὃ δὲ βούλεται ἐν αὐτοῖς ἐργάζεται, καὶ γίνονται αὐτῷ ὑπόδουλοι.

VI. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν λέγω, ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας· μὴ φοβηθῆτε τὸν διάβολον· ἀπεστάλην γὰρ, φησὶ, μεθ' ὑμῶν εἶναι τῶν μετανοούντων ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν καὶ ἰσχυροποιῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει. Πιστεύσατε οὖν τῷ θεῷ ὑμεῖς οἱ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπεγνωκότες τὴν ζωὴν ὑμῶν καὶ προστιθέντες ἁμαρτίαις καὶ καταβαρύνοντες τὴν ζωὴν ὑμῶν, ὅτι, ἐὰν ἐπιστραφῆτε πρὸς τὸν κύριον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐργάσησθε τὴν δικαιοσύνην τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν καὶ δουλεύσητε αὐτῷ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιήσει ἴασιν τοῖς προτέροις ὑμῶν ἁμαρτήμασι, καὶ ἕξετε δύναμιν τοῦ κατακυριεῦσαι τῶν ἔργων τοῦ διαβόλου· τὴν δὲ ἀπειλὴν τοῦ διαβόλου ὅλως μὴ φοβηθῆτε· ἄτονος γάρ ἐστιν ὥσπερ νεκροῦ νεῦρα. Ἀκούσατε οὖν μου, καὶ φοβήθητε τὸν πάντα δυνάμενον, σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ τηρεῖτε τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ ζήσεσθε τῷ θεῷ. Λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν ἐνεδυναμώθην ἐν πᾶσι τοῖς δικαιώμασι τοῦ κυρίου, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· καὶ οἶδα ὅτι συγκόψεις τὴν δύ-

ναμιν τοῦ διαβόλου πᾶσαν, καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ κατακυριεύσομεν καὶ κατισχύσομεν πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. Καὶ ἐλπίζω, κύριε, δύνασθαι μὲν τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐντέταλσαι, τοῦ κυρίου ἐνδυναμοῦντος φυλάξαι. Φυλάξεις, φησὶν, ἐὰν ἡ καρδία σου καθαρὰ γένηται πρὸς κύριον. Καὶ πάντες δὲ φυλάξουσιν ὅσοι ἂν καθαρίσωσιν ἑαυτῶν τὰς καρδίας ἀπὸ τῶν ματαίων ἐπιθυμιῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ζήσονται τῷ θεῷ.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Α'. †

Λέγει μοι· οἴδατε, φησὶν, ὅτι ἐπὶ ξένης κατοικεῖτε ὑμεῖς οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ· ἡ γὰρ πόλις ὑμῶν μακράν ἐστιν ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης· εἰ οὖν οἴδατε, φησὶ, τὴν πόλιν ὑμῶν ἐν ᾗ μέλλετε κατοικεῖν, τί ὧδε ὑμεῖς ἑτοιμάζετε ἀγροὺς καὶ παρατάξεις πολυτελεῖς καὶ οἰκοδομὰς καὶ οἰκήματα μάταια; Ταῦτα οὖν ὁ ἑτοιμάζων εἰς ταύτην τὴν πόλιν οὐ δύναται ἐπανακάμψαι εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἄφρον καὶ δίψυχε καὶ ταλαίπωρε ἄνθρωπε, οὐ νοεῖς ὅτι ταῦτα πάντα ἀλλότριά ἐστι, καὶ ὑπ' ἐξουσίαν ἑτέρου εἰσίν; Ἐρεῖ γὰρ ὁ κύριος τῆς πόλεως ταύτης· οὐ θέλω σε κατοικεῖν εἰς τὴν πόλιν μου, ἀλλ' ἔξελθε ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ὅτι τοῖς νόμοις μου οὐ χρᾶσαι. Σὺ οὖν ἔχων ἀγροὺς καὶ οἰκήσεις καὶ ἑτέρας πράξεις πολλὰς, ἐκβαλλόμενος ὑπ' αὐτοῦ τί ποιήσεις σου τὸν ἀγρὸν καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἡτοίμασας σεαυτῷ; Λέγει γάρ σοι δικαίως ὁ κύριος τῆς χώρας ταύτης· ἢ τοῖς νόμοις μου χρῶ, ἢ ἐκχώρει ἐκ τῆς χώρας μου. Σὺ οὖν τί μέλλεις ποιεῖν, ἔχων νόμον ἐν τῇ σῇ πόλει, ἕνεκεν τῶν ἀγρῶν σου καὶ

---

3. *μὲν*] *με?* † In cod. tituli Similitudinum diversi; aequabilitatis caussa ubique posuimus: *Παραβολὴ* additis numerorum signis. H. l. cod.: *Παραβολαὶ ἃς ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ.*

τῆς λοιπῆς ὑπάρξεως; Τῷ νόμῳ σου πάντως ἀπαρνήσῃ, καὶ πορεύσῃ τῷ νόμῳ τῆς πόλεως ταύτης; Βλέπε, μὴ ἀσύμφορόν ἐστιν ἀπαρνῆσαι τὸν νόμον σου· ἐὰν γὰρ ἐπανακάμψαι θελήσῃς εἰς τὴν πόλιν σου, οὐ μὴ παραδεχθήσῃ, ὅτι ἀπηρνήσω τὸν νόμον τῆς πόλεώς σου, καὶ ἐκκλεισθήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς. Βλέπε οὖν· σὺ ὡς ἐπὶ ξένης κατοικῶν μηδὲν πλέον ἑτοίμαζε σεαυτῷ εἰ μὴ τὴν αὐτάρκειαν τὴν ἀρκετήν σοι, καὶ ἕτοιμος γίνου, ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ δεσπότης τῆς πόλεως ταύτης ἐκβαλεῖν σε ἀντιταξάμενον τῷ νόμῳ αὐτοῦ, ἐξέλθῃς ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθῃς ἐν τῇ πόλει σου, καὶ τῷ σῷ νόμῳ χρήσῃ ἀνυβρίστως καὶ ἀγαλλιώμενος. Βλέπετε οὖν ὑμεῖς οἱ δουλεύοντες τῷ κυρίῳ καὶ ἔχοντες αὐτὸν εἰς τὴν καρδίαν· ἐργάζεσθε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ μνημονεύοντες τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ὧν ἐπηγγείλατο, καὶ πιστεύσατε αὐτῷ ὅτι ποιήσει αὐτάς, ἐὰν αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ φυλαχθῶσιν· ἀντὶ ἀγρῶν οὖν ἀγοράζετε ψυχὰς θλιβομένας καθά τις δυνατός ἐστι, καὶ χήρας καὶ ὀρφανοὺς ἐπισκέπτεσθε καὶ μὴ παραβλέπετε αὐτούς, καὶ τὸν πλοῦτον ὑμῶν καὶ τὰς παρατάξεις πάσας εἰς τοιούτους ἀγροὺς καὶ οἰκίας δαπανᾶτε, ἃς ἐλάβετε παρὰ τοῦ θεοῦ· εἰς τοῦτο γὰρ ἐπλούτισεν ὑμᾶς ὁ δεσπότης, ἵνα ταύτας τὰς διακονίας τελέσητε αὐτῷ· πολὺ βέλτιόν ἐστι τοιούτους ἀγροὺς ἀγοράζειν καὶ κτήματα καὶ οἴκους, οὓς εὑρήσεις ἐν τῇ πόλει σου, ὅταν ἐπιδημήσῃς εἰς αὐτήν. Αὕτη ἡ πολυτέλεια καλὴ καὶ ἱλαρά, λύπην μὴ ἔχουσα μηδὲ φόβον, ἔχουσα δὲ χαράν. Τὴν οὖν πολυτέλειαν τῶν ἐθνικῶν μὴ πράσσετε· ἀσύμφορον γάρ ἐστιν ὑμῖν τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ· τὴν δὲ ἰδίαν πολυτέλειαν πράσσετε, ἐν ᾗ δύνασθε χαρῆναι· καὶ μὴ παραχαράσσετε, μηδὲ τοῦ ἀλλοτρίου ἅψησθε μηδὲ ἐπιθυμεῖτε αὐτοῦ· πονηρὸν γάρ ἐστιν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν. Τὸ δὲ σὸν ἔργον ἐργάζου, καὶ σωθήσῃ.

---

1. τῷ νόμῳ] l. τὸν νόμον.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Β΄.†

Περιπατοῦντός μου εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ κατανοοῦντος πτελέαν καὶ ἄμπελον, καὶ διακρίνοντος περὶ αὐτῶν καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν, φανεροῦταί μοι ὁ ποιμὴν, καὶ λέγει· τί σὺ ἐν ἑαυτῷ ζητεῖς περὶ τῆς πτελέας καὶ τῆς ἀμπέλου; Συζητῶ, φημὶ, ὅτι εὐπρεπέσταταί εἰσιν ἀλλήλαις. Ταῦτα τὰ δύο δένδρα, φησὶν, εἰς τύπον κεῖνται τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ. Ἤθελον, φημὶ, γνῶναι τὸν τύπον τῶν δένδρων τούτων ὧν λέγεις. Βλέπεις, φησὶ, τὴν πτελέαν καὶ τὴν ἄμπελον; Βλέπω, φημὶ, κύριε. Ἡ ἄμπελος, φησὶν, αὕτη καρπὸν φέρει, ἡ δὲ πτελέα ξύλον ἄκαρπόν ἐστιν· ἀλλ' ἡ ἄμπελος αὕτη ἐὰν μὴ ἀναβῇ ἐπὶ τὴν πτελέαν, οὐ δύναται καρποφορῆσαι πολὺ ἐρριμμένη χαμαὶ, καὶ ὃν φέρει καρπὸν, σεσηπότα φέρει μὴ κρεμαμένη ἐπὶ τῆς πτελέας· ὅταν οὖν ἐπιρριφῇ ἡ ἄμπελος ἐπὶ τὴν πτελέαν, καὶ παρ' ἑαυτῆς φέρει καρπὸν καὶ παρὰ τῆς πτελέας. Βλέπεις οὖν ὅτι καὶ ἡ πτελέα πολὺν καρπὸν δίδωσιν, οὐκ ἐλάσσονα τῆς ἀμπέλου, μᾶλλον δὲ καὶ πλείονα, ὅτι, φησὶν, ἡ ἄμπελος κρεμαμένη ἐπὶ τὴν πτελέαν τὸν καρπὸν πολὺν καὶ καλὸν δίδωσιν, ἐρριμμένη δὲ χαμαὶ σαπρὸν καὶ ὀλίγον φέρει. Αὕτη οὖν ἡ παραβολὴ εἰς τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ κεῖται, εἰς πτωχὸν καὶ πλούσιον. Πῶς, φημὶ, κύριε, γνώρισόν μοι. Ἄκουε, φησίν· ὁ μὲν πλούσιος ἔχει χρήματα πολλά· τὰ δὲ πρὸς τὸν κύριον πτωχεύει περισπώμενος περὶ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ λίαν μικρὰν ἔχει τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν ἔντευξιν πρὸς τὸν κύριον, καὶ ἣν ἔχει, μικρὰν καὶ βληχρὰν, καὶ ἀνθρώπου μὴ ἔχουσαν δύναμιν. Ὅταν οὖν ἀναπλῇ ὁ πλούσιος ἐπὶ τὸν πένητα καὶ χορηγήσῃ αὐτῷ τὰ δέοντα, πιστεύων ὅτι, ὃ ἐργάσεται εἰς τὸν πένητα, δυνήσεται

---

† In cod. titulus: *Ἀρχὴ ἄλλης παραβολῆς.* 8. *ὧν*] *ὃν*? 15. 16. *παρ', παρὰ*] *ὑπὲρ*? Cf. p. 56. lin. 23. 27. *ἀνθρώπου*] del.? 28. *ἀναπλῇ*] corruptum.

τὸν μισθὸν εὑρεῖν παρὰ τῷ θεῷ, ὅτι ὁ πένης πλούσιός ἐστιν ἐν τῇ ἐντεύξει καὶ τῇ ἐξομολογήσει, καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχει ἡ ἔντευξις αὐτοῦ παρὰ τῷ θεῷ· ἐπιχορηγεῖ οὖν ὁ πλούσιος τῷ πένητι πάντα ἀδιστάκτως· ὁ πένης δὲ ἐπιχορηγούμενος ὑπὸ τοῦ πλουσίου ἐντυγχάνει αὐτῷ τῷ θεῷ (καὶ) εὐχαριστεῖ περὶ τοῦ διδόντος αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔτι ἐπισπουδάζει περὶ τοῦ πένητος, ἵνα ἀδιάλειπτος γένηται ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οἶδε γὰρ ὅτι ἡ ἔντευξις τοῦ πένητος προσδεκτή ἐστι καὶ πλουσία πρὸς τὸν θεόν. Ἀμφότεροι οὖν τὸ ἔργον τελοῦσιν· ὁ μὲν πένης ἐργάζεται τὴν ἔντευξιν ἐν ᾗ πλουτεῖ, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. Ταύτην ἀποδίδωσι τῷ κυρίῳ τῷ ἐπιχορηγοῦντι αὐτῷ, καὶ ὁ πλούσιος ὡσαύτως [τ]ὸν πλοῦτον ὃν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἀδιστάκτως παρέχει τῷ πένητι, καὶ τοῦτο ἔργον μέγα ἐστὶ καὶ δεκτὸν παρὰ τῷ θεῷ, ὅτι συνίει ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, καὶ εἰργάσατο εἰς τὸν πένητα ἐκ τῶν δωρημάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἐτέλεσε τὴν διακονίαν τοῦ κυρίου ὀρθῶς. Παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οὖν ἡ πτελέα δοκεῖ καρπὸν μὴ φέρειν, καὶ οὐκ οἴδασιν οὐδὲ νοοῦσιν ὅτι, ἐὰν ἀβροχία γένηται, ἡ πτελέα ὕδωρ ἔχουσα τρέφει τὴν ἄμπελον, καὶ ἡ ἄμπελος ἀδιάλειπτον ἔχουσα ὕδωρ διπλοῦν τὸν καρπὸν δίδωσι, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ ὑπὲρ τῆς πτελέας. Οὕτω καὶ οἱ πένητες ἐντυγχάνοντες πρὸς τὸν κύριον ὑπὲρ τῶν πλουσίων πληροφοροῦσι τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ πάλιν οἱ πλούσιοι χορηγοῦντες τοῖς πένησι [τ]ὰ δέοντα πληροφοροῦσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Γίνονται οὖν ἀμφότεροι κοινωνοὶ τοῦ ἔργου τοῦ δικαίου. Ταῦτα οὖν ὁ ποιῶν οὐκ ἐ[γ]καταλειφθήσεται ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἔσται ἐπιγεγραμμένος εἰς τὰς βίβλους τῶν ζώντων. Μακάριοι οἱ ἔχοντες καὶ συνιέντες ὅτι παρὰ τοῦ κυρίου πλουτίζονται.

---

6. αὐτῷ] ὑπὲρ αὐτοῦ? An del.? 12. κυρίῳ] πλουσίῳ?

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Γ'. †

Ἔδειξέ μοι δένδρα πολλὰ μὴ ἔχοντα φύλλα· ἀλλ' ὡσεὶ ξηρὰ ἐδόκει [μοι εἶ]ναι· ὅμοια γὰρ ἦν πάντα. Καὶ λέγει μοι· βλέπεις τὰ δένδρα ταῦτα; Βλέπω, φημὶ, κύριε, ὅμοια ὄντα καὶ ξηρά. Ἀποκριθείς μοι λέγει· ταῦτα τὰ δένδρα ἃ βλέπεις οἱ κατοικοῦντες εἰσὶν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ. Διὰ τί οὖν, φημὶ, κύριε, ὡσεὶ ξηρά εἰσι καὶ ὅμοια; Ὅτι, φησὶν, οὔτε οἱ δίκαιοι φαίνονται οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλ' ὅμοιοί εἰσιν· ὁ γὰρ αἰὼν οὗτος τοῖς δικαίοις χειμών ἐστι, καὶ οὐ φαίνονται μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν κατοικοῦντες. Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ χειμῶνι τὰ δένδρα ἀποβεβληκότα τὰ φύλλα ὅμοιά εἰσι, καὶ οὐ φαίνονται τὰ ξηρὰ ποῖά εἰσιν, ἢ τὰ ζῶντα, οὕτως ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὐ φαίνονται οὔτε οἱ δίκαιοι οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ πάντες ὅμοιοί εἰσιν.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Δ'. ††

Ἔδειξέ μοι πάλιν δένδρα πολλὰ, ἃ μὲν βλαστῶντα, ἃ δὲ ξηρά· καὶ λέγει μοι· βλέπεις, φησὶ, τὰ δένδρα ταῦτα; Βλέπω, φημὶ, κύριε, τὰ μὲν βλαστῶντα, τὰ δὲ ξηρά. Ταῦτα, φησὶ, τὰ δένδρα τὰ βλαστῶντα οἱ δίκαιοί εἰσιν οἱ μέλλοντες κατοικεῖν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἐρχόμενον· ὁ γὰρ αἰὼν ὁ ἐρχόμενος θρόνος ἐστὶ τοῖς δικαίοις, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς χειμών. Ὅταν οὖν ἐπιλάμψῃ τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου, τότε φανερωθήσονται οἱ δουλεύοντες τῷ θεῷ, καὶ πάντες φανερωθήσονται· ὥσπερ γὰρ τῷ θέρει ἑνὸς ἑκάστου δένδρου οἱ καρποὶ

† In cod. titulus ut in Sim. II. †† Titulus in cod. ut in Sim. II. et III. 21. θρόνος] l. θέρος.

φανεροῦνται καὶ ἐπιγινώσκονται ποταποί εἰσιν, οὕτω καὶ τῶν δικαίων οἱ καρποὶ φανεροὶ ἔσονται καὶ γνωσθήσονται πάντες οἱ εὐθαλεῖς ὄντες ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ. Τὰ δὲ ἔθνη καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἃ εἶδες τὰ δένδρα τὰ ξηρά· † τοιοῦτοι εὑρεθήσονται, ξηροὶ καὶ ἄκαρποι, ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι, καὶ ὡς ξύλα κατακαυθήσονται, καὶ φανεροὶ ἔσο[ντα]ι ὅτι ἡ πρᾶξις αὐτῶν πονηρὰ γέγονεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν· οἱ μὲν γὰρ ἁμαρτωλοὶ καυθήσονται, ὅτι ἥμαρτον καὶ οὐ μετενόησαν· τὰ δὲ ἔθνη καυθήσο[νται], ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν κτίσαντα αὐτούς. Σὺ οὖν καρποφόρησον, ἵνα ἐν τῷ θέρει ἐκείνῳ γνωσθῇ σου ὁ καρπός. Ἀπέχου δὲ ἀπὸ τῶν πολλῶν πράξεων καὶ οὐ[δέποτε] οὐδὲν διαμάρτῃς· οἱ γὰρ τὰ πολλὰ πράσσοντες πολλὰ καὶ ἁμαρτάνουσι περισπώμενοι περὶ τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ μηδὲν δουλεύοντες τῷ κυρίῳ ἑ[αυτῶν]. Πῶς οὖν, φησὶν, ὁ τοιοῦτος δύναταί τι αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ κυρίου καὶ λαβεῖν, μὴ δουλεύων τῷ κυρίῳ; Οἱ δουλεύοντες αὐτῷ, ἐκεῖνοι λήψονται τὰ αἰτήματα αὐτῶν, οἱ δὲ μὴ δουλεύοντες τῷ κυρίῳ, ἐκεῖνοι οὐδὲν λήψονται. Ἐὰν δὲ μίαν τις πρᾶξιν ἐργάσηται, δύναται καὶ τῷ κυρίῳ δουλεῦσαι· οὐ γὰρ διαφθαρήσεται ἡ διάνοια αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κυρίου, ἀλλὰ δουλεύσει αὐτῷ ἔχων τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καθαράν. Ταῦτα οὖν ἐὰν ποιήσῃς, δύνασαι καρποφορῆσαι εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἐρχόμενον· καὶ ὃς ἂν ταῦτα ποιήσῃ, καρποφορήσει.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Ε΄. ††

I. Νηστεύων καὶ καθήμενος εἰς ὄρος τι καὶ εὐχαριστῶν τῷ κυρίῳ περὶ τούτων ὧν ἐποίησε μετ᾽ ἐμοῦ, βλέπω τὸν ποιμένα παρακαθήμενόν μοι καὶ λέγοντα·

5. † Incipit cod. Lips. fol. 1. p. versa. †† In cod. titulus ut in Sim. II—IV.

τί ὀρθρινὸς ὧδε ἐλήλυθας; Ὅτι, φημὶ, κύριε, στατίωνα ἔχω. Τί, φησὶν, ἔστι στατίων; Νηστεύω, φημὶ, κύριε. Νηστεία δὲ, φησὶ, τί ἐστιν αὕτη, ἣν νηστεύετε; Ὡς εἰώθειν, φημὶ, κύριε, οὕτω νηστεύω. Οὐκ οἴδατε, φησὶ, νηστεύειν τῷ κυρίῳ, οὐδὲ ἐστὶν * ἡ νηστεία αὕτη ἡ ἀνωφελὴς ἣν νηστεύετε αὐτῷ. Διὰ τί, φημὶ, κύριε, τοῦτο λέγεις; Λέγω σοι, φησὶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὕτη νηστεία, ἣν δοκεῖτε νηστεύειν· ἀλλ᾽ ἐγώ σε διδάξω τί ἐστι νηστεία δεκτὴ καὶ πλήρης τῷ κυρίῳ. Ἄκουε, φησίν. Ὁ Θεὸς οὐ βούλεται τοιαύτην νηστείαν ματαίαν· οὕτω γὰρ νηστεύων τῷ Θεῷ οὐδὲν ἐργάσῃ τῇ δικαιοσύνῃ· νήστευσον δὲ τῷ Θεῷ νηστείαν τοιαύτην· μηδὲν πονηρεύσῃ ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ δούλευσον τῷ κυρίῳ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· τήρησον τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πορευόμενος ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ μηδεμία ἐπιθυμία πονηρὰ ἀναβήτω ἐν τῇ καρδίᾳ σου· πίστευσον δὲ τῷ Θεῷ, καὶ ἐὰν ταῦτα ἐργάσῃ καὶ φοβηθῇς αὐτὸν, καὶ ἐγκρατεύσῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, ζήσῃ τῷ Θεῷ· καὶ ταῦτα ἐὰν ἐργάσῃ, μεγάλην νηστείαν ποιεῖς καὶ δεκτὴν τῷ Θεῷ.

II. Ἄκουε τὴν παραβολὴν ἣν μέλλω σοι λέγειν ἀνήκουσαν τῇ νηστείᾳ. Εἶχέ τις ἀγροὺς καὶ δούλους πολλοὺς, καὶ μέρος τι τοῦ ἀγροῦ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐκλεξάμενος δοῦλόν τινα πιστὸν καὶ εὐάρεστον ἔντιμον, προσεκαλέσατο αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· λάβε τὸν ἀμπελῶνα τοῦτον ὃν ἐφύτευσα, καὶ χαράκωσον αὐτὸν ἕως ἔρχομαι· καὶ ἕτερον δὲ μὴ ποιήσῃς τῷ ἀμπελῶνι, καὶ ταύτην μου τὴν ἐντολὴν φύλαξον, καὶ ἐλεύθερος ἔσῃ παρ᾽ ἐμοί. Ἐξῆλθε δὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου εἰς τὴν ἀποδημίαν. Ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ δοῦλος καὶ ἐχαράκωσε τὸν ἀμπελῶνα, καὶ τελέσας τὴν χαράκωσιν τοῦ ἀμπελῶνος εἶδε τὸν ἀμπελῶνα βοτανῶν πλήρη ὄντα. Ἐν ἑαυτῷ οὖν ἐλογίσατο λέγων· ταύτην τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου τετέλεκα· σκάψω λοιπὸν

---

5. * Add. νηστεία? 17. καὶ ἐὰν] ὅτι, ἐάν?

τὸν ἀμπελῶνα τοῦτον, καὶ ἔσται εὐπρεπέστερος ἐσκαμμένος, καὶ βοτάνας μὴ ἔχων δώσει καρπὸν πλείονα, μὴ πνιγόμενος ὑπὸ τῶν βοτανῶν. Λαβὼν ἔσκαψε τὸν ἀμπελῶνα, καὶ πάσας τὰς βοτάνας τὰς οὔσας ἐν τῷ ἀμπελῶνι ἐξέτιλλε· καὶ ἐγένετο ὁ ἀμπελὼν ἐκεῖνος εὐπρεπέστατος καὶ εὐθαλὴς, μὴ ἔχων βοτάνας πνιγούσας αὐτόν. Μετὰ χρόνον ἦλθεν ὁ δεσπότης τοῦ δούλου καὶ τοῦ ἀγροῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ἰδὼν τὸν ἀμπελῶνα κεχαρακωμένον εὐπρεπῶς, ἔτι δὲ καὶ ἐσκαμμένον καὶ πάσας τὰς βοτάνας ἐκτετιλμένας καὶ εὐθαλεῖς οὔσας τὰς ἀμπέλους, ἐχάρη λίαν ἐπὶ τοῖς ἔργοις τοῦ δούλου. Προσκαλεσάμενος οὖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαπητὸν, ὃν εἶχε κληρονόμον, καὶ τοὺς φίλους, οὓς εἶχε συμβούλους, λέγει αὐτοῖς ὅσα ἐνετείλατο τῷ δούλῳ αὐτῷ, καὶ ὅσα εὗρε γεγονότα. Κἀκεῖνοι συνεχάρησαν τῷ δούλῳ ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ ᾗ ἐμαρτύρησεν αὐτῷ ὁ δεσπότης. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ τῷ δούλῳ τούτῳ ἐλευθερίαν ἐπηγγειλάμην, ἐάν μου τὴν ἐντολὴν φυλάξῃ, ἣν ἐπηγγειλάμην αὐτῷ· ἐφύλαξε δέ μου τὴν ἐντολὴν καὶ προσέθηκε τῷ ἀμπελῶνι ἔργον καλὸν, καὶ ἐμοὶ λίαν ἤρεσεν. Ἀντὶ τούτου οὖν τοῦ ἔργου οὗ εἰργάσατο θέλω αὐτὸν συγκληρονόμον τῷ υἱῷ μου ποιῆσαι, ὅτι τὸ καλὸν φρονήσας οὐ παρενεθυμήθη, ἀλλ' ἐτέλεσεν αὐτό. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ ὁ υἱὸς τοῦ δεσπότου συνευδόκησεν αὐτῷ, ἵνα συγκληρονόμος γένηται ὁ δοῦλος τῷ υἱῷ. Μετὰ ἡμέρας ὀλίγας δεῖπνον ἐποίησεν αὐτοῦ καὶ ἔπεμψεν αὐτῷ ἐκ τοῦ δείπνου ἐδέσματα πολλά. Λαβὼν δὲ ὁ δοῦλος τὰ ἐδέσματα τὰ πεμφθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ δεσπότου, τὰ ἀρκοῦντα αὐτῷ ἦρε, τὰ λοιπὰ δὲ τοῖς συνδούλοις αὐτοῦ διέδωκεν. Οἱ δὲ σύνδουλοι αὐτοῦ λαβόντες τὰ ἐδέσματα ἐχάρησαν, καὶ ἤρξαντο εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα χάριν μείζονα εὕρῃ παρὰ τῷ δεσπότῃ, ὅτι οὕτως ἐχρήσατο αὐτοῖς. Ταῦτα πάντα τὰ γεγονότα ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἤκουσε καὶ πάλιν λίαν

---

15. αὐτῷ] l. αὐτοῦ. 26. αὐτοῦ] del.?

ἐχάρη ἐπὶ τῇ πράξει αὐτοῦ· (καὶ) συγκαλεσάμενος πάλιν τοὺς φίλους ὁ δεσπότης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ ἣν ἔπραξεν ἐπὶ τοῖς ἐδέσμασιν αὐτοῦ οἷς ἔλαβεν. Οἱ δὲ ἔτι μᾶλλον συνευδόκησαν γενέσθαι τὸν δοῦλον συγκληρονόμον τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

III. Λέγω· κύριε, ἐγὼ ταύτας τὰς παραβολὰς οὐ γινώσκω οὐδὲ δύναμαι νοῆσαι, ἐὰν μή μοι ἐπιλύσῃς αὐτάς. Πάντα σοι ἐπιλύσω, φησί, καὶ ὅσα ἂν λαλήσω μετὰ σοῦ, δείξω σοι. Τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ *· ἐάν γέ τι ἀγαθὸν ποιήσῃς ἐκτὸς τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ, σεαυτῷ περιποιήσῃ δόξαν περισσοτέραν, καὶ ἔσῃ ἐνδοξότερος παρὰ τῷ θεῷ οὗ ἔμελλες εἶναι. Ἐὰν οὖν φυλάσσων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ προσθῇς καὶ τὰς λειτουργίας ταύτας, χαρήσῃ, ἐὰν τηρήσῃς αὐτὰς κατὰ τὴν ἐμὴν ἐντολήν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ὃ ἐάν μοι ἐντείλῃ, φυλάξω αὐτό· οἶδα γὰρ ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἔσομαι, φησί, μετὰ σοῦ, ὅτι τοιαύτην προθυμίαν ἔχεις τῆς ἀγαθοποιήσεως, καὶ μετὰ πάντων δὲ ἔσομαι, φησίν, ὅσοι ταύτην τὴν προθυμίαν ἔχουσιν. Ἡ νηστεία αὕτη, φησί, τηρουμένων τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου, λίαν καλή ἐστιν. Οὕτως οὖν φυλάξεις τὴν νηστείαν ταύτην ἣν μέλλεις τηρεῖν. Πρῶτον πάντων φύλαξαι ἀπὸ παντὸς ῥήματος πονηροῦ καὶ πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς, καὶ καθάρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ πάντων τῶν ματαιωμάτων τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἐὰν ταῦτα φυλάξῃς, ἔσται σοι αὕτη ἡ νηστεία τελεία. Οὕτω δὲ ποιήσεις· συντελέσας τὰ γεγραμμένα, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ νηστεύεις μηδὲν γεύσῃ εἰ μὴ ἄρτον καὶ ὕδωρ· ἐκ (δὲ) τῶν ἐδεσμάτων σου ὧν ἔμελλες τρώγειν συνοψίσας τὴν ποσότητα τῆς δαπάνης ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἧς ἔμελλες ποιεῖν, δώσεις αὐτὸ χήρᾳ ἢ ὀρφανῷ ἢ ὑστερουμένῳ, καὶ οὕτω ταπεινοφρονήσεις, ἵνα ἐκ τῆς ταπεινοφροσύνης σου ὁ

---

10. * Desunt nonnulla. Ib. γε] δὲ? 12. περιποιήσῃ] περιποιησεις?

εἰληφὼς ἐμπλήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ εὔξηται ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν κύριον. Ἐὰν οὕτω τελέσῃς τὴν νηστείαν ὥς σοι ἐνετειλάμην, ἔσται ἡ θυσία σου δεκτὴ παρὰ τῷ θεῷ, καὶ ἔγγραφος ἔσται ἡ νηστεία αὕτη, καὶ ἡ λειτουργία οὕτως ἐργαζομένη καλὴ καὶ ἱλαρά ἐστι καὶ εὐπρόσδεκτος τῷ κυρίῳ. Ταῦτα οὕτω τηρήσεις σὺ μετὰ τῶν τέκνων σου καὶ ὅλου τοῦ οἴκου σου. Τηρήσας δὲ αὐτὰ μακάριος ἔσῃ· καὶ ὅσοι ἂν ἀκούσαντες αὐτὰ τηρήσωσι, μακάριοι ἔσονται· καὶ ὅσα ἂν ἀκούσονται παρὰ τοῦ κυρίου, λήψονται.

IV. Ἐδεήθην αὐτοῦ πολλὰ, ἵνα μοι δηλώσῃ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ δεσπότου καὶ τοῦ ἀμπελῶνος καὶ τοῦ δούλου τοῦ χαρακώσαντος τὸν ἀμπελῶνα καὶ τῶν χαράκων καὶ τῶν βοτανῶν τῶν ἐκτετιλμένων ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν φίλων τῶν συμβούλων. Συνῆκα γὰρ ὅτι παραβολή τις ἐστὶ ταῦτα πάντα. Ὁ δὲ ἀποκριθείς μοι εἶπεν· αὐθάδης εἶ λίαν εἰς τὸ ἐπερωτᾶν. Οὐκ ὀφείλεις, φησὶν, ἐπερωτᾶν οὐδὲν ὅλως· ἐὰν γάρ σοι δέῃ δηλωθῆναι, δηλωθήσεται. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ὅσα ἄν μοι δείξῃς καὶ μὴ δηλώσῃς, μάτην ἔσομαι ἑωρακὼς αὐτὰ ([καὶ]) μὴ νοῶν τί ἐστιν· ὡσαύτως καὶ ἐάν μοι παραβολὰς λαλήσῃς καὶ μὴ ἐπιλύσῃς μοι αὐτὰς, εἰς μάτην ἔσομαι ἀκηκοώς τι παρὰ σοῦ. Ὁ δὲ πάλιν ἀπεκρίθη μοι λέγων· ὃς ἂν, φησὶ, δοῦλος ᾖ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔχῃ τὸν κύριον ἑαυτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, αἰτεῖται παρ᾽ αὐτοῦ σύνεσιν καὶ λαμβάνει, καὶ πᾶσαν παραβολὴν ἐπιλύει, καὶ γνωστὰ αὐτῷ γίνονται τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου τὰ λεγόμενα διὰ παραβολῶν· ὅσοι δὲ βληχροί εἰσι καὶ ἀργοὶ πρὸς τὴν ἔντευξιν, ἐκεῖνοι διστάζουσιν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ κυρίου· ὁ δὲ κύριος πολυεύσπλαγχνός ἐστι, καὶ πᾶσι τοῖς αἰτουμένοις παρ᾽ αὐτοῦ ἀδιαλείπτως δίδωσι. Σὺ δὲ ἐνδεδυναμωμένος ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἀγγέλου καὶ εἰληφὼς παρ᾽ αὐτοῦ τοιαύτην ἔντευξιν καὶ μὴ ὢν ἀργὸς, διὰ

---

9. ἀκούσονται] l. αἰτήσωνται.

τί οὐκ αἰτῇ παρὰ τοῦ κυρίου σύνεσιν καὶ λαμβάνεις παρ' αὐτοῦ; Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐγὼ ἔχων σὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἀνάγκην ἔχω σὲ αἰτεῖσθαι, καὶ σὲ ἐπερωτᾶν· σὺ γάρ μοι δεικνύεις πάντα καὶ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ· εἰ δὲ ἄτερ σοῦ ἔβλεπον ἢ ἤκουον αὐτάς, ἠρώτων ἂν τὸν κύριον ἵνα μοι δηλωθῇ.

V. Εἶπόν σοι, φησὶ, καὶ ἄρτι, ὅτι πανοῦργος εἶ καὶ αὐθάδης, ἐπερωτῶν τὰς ἐπιλύσεις τῶν παραβολῶν. Ἐπειδὴ δὲ οὕτω παράμονος εἶ, ἐπιλύσω σοι τὴν παραβολὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀκολούθων πάντων, ἵνα γνωστὰ πᾶσι ποιήσῃς αὐτά. Ἄκουε νῦν, φησὶ, καὶ σύνιε αὐτάς. Ὁ ἀγρὸς ὁ κόσμος οὗτός ἐστιν· ὁ δὲ κύριος τοῦ ἀγροῦ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ ἀπαρτίσας αὐτὰ καὶ δυναμώσας· ὁ δὲ δοῦλος ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστιν· αἱ δὲ ἄμπελοι ὁ λαὸς οὗτός ἐστιν ὃν αὐτὸς ἐφύτευσεν· οἱ δὲ χάρακες οἱ ἅγιοι ἄγγελοί εἰσι τοῦ κυρίου οἱ συγκροτοῦντες τὸν λαὸν αὐτοῦ· αἱ δὲ βοτάναι αἱ ἐκτετιλμέναι ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος ἀνομίαι εἰσὶ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ· τὰ δὲ ἐδέσματα ἃ ἔπεμψεν αὐτῷ ἐκ τοῦ δείπνου αἱ ἐντολαί εἰσιν ἃς ἔδωκε τῷ λαῷ αὐτοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· οἱ δὲ φίλοι καὶ σύμβουλοι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι οἱ πρῶτοι κτισθέντες· ἡ δὲ ἀποδημία τοῦ δεσπότου ὁ χρόνος ὁ περισσεύων εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Λέγω αὐτῷ· κύριε, μεγάλως καὶ θαυμαστῶς πάντα ἐστὶ καὶ ἐνδόξως πάντα ἔχει. Μὴ οὖν, φημὶ, ἐγὼ ἠδυνάμην ταῦτα νοῆσαι; Οὐδὲ ἕτερος τῶν ἀνθρώπων, κἂν λίαν συνετὸς ᾖ τις, οὐ δύναται νοῆσαι αὐτά. Ἔτι, φημὶ, κύριε, δήλωσόν μοι ὃ μέλλω σε ἐπερωτᾶν. Λέγε, φησὶν, ὅ τι βούλῃ. Διὰ τί, φημὶ, κύριε, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰς δούλου τρόπον κεῖται ἐν τῇ παραβολῇ;

VI. Ἄκουε, φησὶν, (οὐκ) εἰς δούλου τρόπον κεῖται ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἐξουσίαν μεγάλην κεῖται καὶ κυριότητα. Πῶς, φημὶ, κύριε, οὐ νοῶ. Ὅτι, φησὶν, ὁ θεὸς τὸν ἀμπελῶνα ἐφύτευσε, τοῦτ' ἔστι, τὸν λαὸν ἔκτισε, καὶ παρέδωκε τῷ υἱῷ αὐτοῦ·

καὶ ὁ υἱὸς κατέστησε τοὺς ἀγγέλους ἐπ᾽ αὐτοὺς τοῦ συντηρεῖν αὐτούς. Καὶ αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐκαθάρισε πολλὰ κοπιάσας καὶ πολλοὺς κόπους ἠντληκώς· οὐδεὶς γὰρ δύναται σκαφῆσαι ἄτερ κόπου ἢ μόχθου. Αὐτὸς οὖν καθαρίσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς τρίβους τῆς ζωῆς, δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον ὃν ἔλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ὁ κύριος σύμβουλον ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐνδόξους ἀγγέλους παρὰ τῆς κληρονομίας τοῦ δούλου, ἄκουε. Τὸ πνεῦμα τὰ ἅγιον τὸ προὸν, τὸ κτίσαν πᾶσαν τὴν κτίσιν, κατῴκισεν ὁ θεὸς εἰς σάρκα ἣν ἠβούλετο. Αὕτη οὖν ἡ σὰρξ, ἐν ᾗ κατῴκησε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐδούλευσε τῷ πνεύματι καλῶς ἐν σεμνότητι καὶ ἁγνείᾳ πορευθεῖσα, μηδὲν ὅλως μιάνασα τὸ πνεῦμα. Πολιτευ†σαμένην οὖν αὐτὴν καλῶς καὶ ἁγνῶς καὶ συ[γκ]οπιάσασαν τῷ πνεύματι καὶ συνεργήσασαν ἐν παντὶ πράγματι ἰσχυρῶς, καὶ ἀνδρείως ἀναστραφεῖσαν μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, εἵλατο κοινωνόν· ἤρεσε γὰρ ἡ πορεία τῆς σαρκὸς τα[ύτη]ς, ὅτι οὐκ ἐμιάνθη ἐπὶ τῆς γῆς ἔχουσα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σύμβουλον οὖν ἔλαβε τὸν υἱὸν καὶ τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἐνδόξους, ἵνα καὶ ἡ σάρξ αὕτη, δουλεύσασα τῷ [πνεύμα]τι ἀμέμπτως, σχῇ τόπον τινὰ κατασκηνώσεως, καὶ μὴ δόξῃ τὸν μισθὸν * ἡ εὑρεθεῖσα ἀμίαντος καὶ ἄσπιλος, ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατῴκησεν. Ἔχεις καὶ ταύτης τῆς παραβολῆς τὴν ἐπίλυσιν.

VII. Ηὐφράνθην, φημὶ, κύριε, ταύτην τὴν ἐπίλυσιν ἀκούσας. Ἄκουε νῦν, φησί· τὴν σάρκα σου ταύτην φύλασσε καθαρὰν καὶ ἀμίαντον, ἵνα τὸ πνεῦμα τὸ κατοικοῦν ἐν αὐτῇ μαρτυρήσῃ αὐτῇ, καὶ δικαιωθῇ σου ἡ σάρξ. Βλέπε μήποτε ἀναβῇ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου τὴν σάρκα σου ταύτην φθαρτὴν εἶναι, καὶ παραχρήσῃ

2. ἡμῶν] ὑμῶν? an αὐτῶν? 4. γὰρ — σκαφῆσαι] γὰρ ἀμπελῶν δύναται σκαφῆναι? 9. παρὰ] περὶ? 15. † Incipit fol. 2. codicis Lips. 24. * Add. fere haec: τῆς δουλείας αὐτῆς ἀπολέσαι. Πᾶσα γὰρ σὰρξ λήψεται μισθὸν.

αὐτῇ ἐν μιασμῷ τινι. Ἐὰν μιάνῃς τὴν σάρκα σου, μιανεῖς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐὰν δὲ μιάνῃς τὴν σάρκα, οὐ ζήσῃ. Εἰ δέ τις, φημὶ, κύριε, γέγονεν ἄγνοια προτέρα πρὶν ἀκουσθῶσι τὰ ῥήματα ταῦτα, πῶς σωθῇ ὁ ἄνθρωπος ὁ μιάνας τὴν σάρκα αὐτοῦ; Περὶ τῶν προτέρων, φησὶν, ἀγνοημάτων τῷ θεῷ μόνῳ δυνατὸν ἴασιν δοῦναι· αὐτοῦ γάρ ἐστι πᾶσα ἐξουσία· * ἐὰν τὸ λοιπὸν μὴ μιάνῃς σου τὴν σάρκα μηδὲ τὸ πνεῦμα· ἀμφότερα γὰρ κοινά ἐστι καὶ ἄτερ ἀλλήλων μιανθῆναι οὐ δύνανται. Ἀμφότερα οὖν καθαρὰ φύλασσε, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ ς΄.†

I. Καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ δοξάζων τὸν κύριον περὶ πάντων ὧν ἑωράκειν, καὶ συζητῶν περὶ τῶν ἐντολῶν, ὅτι καλαὶ καὶ δυναταὶ καὶ ἱλαραὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ δυνάμεναι σῶσαι ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔλεγον ἐν ἐμαυτῷ· μακάριος ἔσομαι, ἐὰν ταῖς ἐντολαῖς ταύταις πορευθῶ, καὶ ὃς ἂν ταύταις πορευθῇ, μακάριος ἔσται. Ὡς ταῦτα ἐν ἐμαυτῷ ἐλάλουν, βλέπω αὐτὸν ἐξαίφνης παρακαθήμενόν μοι καὶ λέγοντα ταῦτα· τί διψυχεῖς περὶ τῶν ἐντολῶν ὧν σοι ἐνετειλάμην; Καλαί εἰσιν· ὅλως μὴ διψυχήσῃς· ἀλλ' ἔνδυσαι τὴν πίστιν τοῦ κυρίου, καὶ ἐν αὐταῖς πορεύσῃ· ἐγὼ γάρ σε ἐνδυναμώσω ἐν αὐταῖς. Αὗται αἱ ἐντολαὶ σύμφοροί εἰσι τοῖς μέλλουσι μετανοεῖν· ἐὰν γὰρ μὴ πορευθῶσιν ἐν αὐταῖς, εἰς μάτην ἐστὶν ἡ μετάνοια αὐτῶν. Οἱ οὖν μετανοοῦντες, ἀποβάλετε τὰς πονηρίας τοῦ αἰῶνος τούτου τὰς ἐκτριβούσας ὑμᾶς· ἐνδυσάμενοι δὲ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης δυνήσεσθε τηρῆσαι τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ

---

2. την σάρκα] τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον? 7. * Desunt quaedam. † In cod. titulus: Ἀρχή.

μηκέτι προστιθέναι ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. Πορεύεσθε οὖν ταῖς ἐντολαῖς μου ταύταις, καὶ ζήσεσθε τῷ θεῷ. Ταῦτα πάντα παρ' ἐμοῦ λελάληται ὑμῖν. Καὶ μετὰ τὸ ταῦτα λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, λέγει μοι· ἄγωμεν εἰς ἀγρὸν, καὶ δείξω σοι τοὺς ποιμένας τῶν προβάτων. Ἄγωμεν, φημὶ, κύριε. Καὶ ἤλθομεν εἴς τι πεδίον, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἱματίων, τῷ χρώματι κροκώδη. Ἔβοσκε δὲ πρόβατα πολλὰ λίαν, καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ὡσεὶ τρυφῶντα ἦν, καὶ λίαν σπαταλῶντα, καὶ ἱλαρὰ ἦν, σκιρτῶντα ὧδε κἀκεῖσε· καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν ἱλαρὸς ἦν ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἡ ἰδέα τοῦ ποιμένος ἱλαρὰ ἦν λίαν, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις περιέτρεχε. *

II. Καὶ λέγει μοι· βλέπεις τὸν ποιμένα τοῦτον; Βλέπω, φημὶ, κύριε. Οὗτος, φησὶν, ἄγγελος τρυφῆς καὶ ἀπάτης ἐστίν· οὗτος ἐκτρίβει τὰς ψυχὰς τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν κενῶν καὶ καταστρέφει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀπατῶν αὐτοὺς ταῖς ἐπιθυμίαις ταῖς πονηραῖς, ἐν αἷς ἀπ[ο]λοῦνται· ἐπιλανθάνονται γὰρ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ πορεύονται ἀπάταις καὶ τρυφαῖς ματαίαις, καὶ ἀπόλλυνται ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου τούτου, τινὰ μὲν εἰς θάνατον, τινὰ δὲ εἰς καταφθοράν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, οὐ γινώσκω ἐγὼ, τί ἐστιν εἰς θάνατον, καὶ τί εἰς καταφθοράν. Ἄκουε, φησίν· ἃ εἶδες πρόβατα ἱλαρὰ καὶ σκιρτῶντα, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τέλος καὶ παραδεδωκότες ἑαυτοὺς * ταῖς τρυφαῖς καὶ ἀπάταις, εἰς δὲ τὸν κύριον οὐδὲν ἐβλασφήμησαν. Οὗτοι οὖν (οὐ) κατεφθαρμένοι εἰσὶν ἀπὸ τῆς ἀληθείας· ἐν τούτοις ἐλπίς ἐστι μετανοίας, ἐν ᾗ δύνανται ζῆσαι. Ἡ κατα-

12. αὕτη] del.? 13. * Quae iam sequuntur in fragmento ap. Pseudo-Athanas. (Doctr. ad Antioch. § 18.) servata: καὶ ἄλλα πρόβατα σπαταλῶντα καὶ τρυφῶντα ἐν τόπῳ ἑνὶ, οὐ μέντοι σκιρτῶντα, abesse prorsus non possunt, quia ad haec talia πρόβατα infra respicitur, p. 67. lin. 9 sq. 22. τινὰ utrumque] l. τινές. 27. * Exciderunt quaedam.

φϑορὰ οὖν ἐλπίδα ἔχει ἀνανεώσεώς τινος, ὁ δὲ ϑάνατος ἀπώλειαν ἔχει αἰώνιον. Πάλιν προέβην μικρὸν, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα μέγαν ὡσεὶ ἄγριον τῇ ἰδέᾳ, περικείμενον δέρμα ἄγριον λευκὸν, καὶ πήραν τινὰ εἶχεν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ ῥάβδον σκληρὰν λίαν καὶ ῥόζους ἔχουσαν, καὶ μάστιγα μεγάλην, καὶ τὸ βλέμμα εἶχε περίπικρον ὥστε φοβηϑῆναί με αὐτόν· τοιοῦτον εἶχε τὸ βλέμμα. Οὗτος οὖν ὁ ποιμὴν παρελάμβανε τὰ πρόβατα ἀπὸ τοῦ ποιμένος τοῦ νεανίσκου, ἐκεῖνα τὰ σπαταλῶντα καὶ τρυφῶντα, μὴ σκιρτῶντα δὲ, καὶ ἔβαλλεν αὐτὰ εἴς τινα τόπον κρημνώδη καὶ ἀκανϑώδη, ὥστε ἀπὸ τῶν ἀκανϑῶν καὶ τριβόλων μὴ δύνασϑαι ἐκπλέξαι τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐμπλέκεσϑαι εἰς τὰς ἀκάνϑας καὶ τριβόλους. Ταῦτα οὖν ἐμπεπλεγμένα ἐβόσκοντο ἐν ταῖς ἀκάνϑαις καὶ τριβόλοις, καὶ λίαν ἐταλαιπώρουν δερόμενα ὑπ' αὐτοῦ· καὶ ὧ[δε] κἀκεῖσε περιήλαυνεν αὐτὰ καὶ ἀνάπαυσιν αὐτοῖς οὐκ ἐδίδου, καὶ ὅλως οὐκ εὐσταϑοῦσαν τὰ πρόβατα ἐκεῖνα.

III. Βλέπων οὖν αὐτὰ οὕτω μαστιγούμενα καὶ ταλαιπωρούμενα ἐλυπούμην ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι οὕτως ἐβασανίζοντο καὶ ἀνοχὴν ὅλως οὐκ εἶχον. Λέγω τῷ ποιμένι τῷ μετ' ἐμοῦ λαλοῦντι· κύριε, τίς ἐστιν οὗτος ὁ ποιμὴν ὁ οὕτως ἄσπλαγχνος καὶ πικρὸς καὶ ὅλως μὴ σπλαγχνιζόμενος ἐπὶ τὰ πρόβατα ταῦτα; Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ ἄγγελος τῆς τιμωρίας· ἐκ δὲ τῶν δικαίων τῶν ἀγγέλων ἐστὶ, κείμενος δὲ ἐπὶ τῆς τιμωρίας. Παραλαμβάνει οὖν τοὺς ἀποπλανωμένους ἀπὸ τοῦ ϑεοῦ καὶ πορευϑέντας ταῖς ἐπιϑυμίαις καὶ ἀπάταις τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τιμωρεῖ αὐτοὺς καϑὼς ἄξιοί εἰσι, δειναῖς καὶ ποικίλαις τιμωρίαις. Ἤϑελον, φημὶ, κύριε, γνῶναι τὰς ποικίλας βασάνους ταύτας (καὶ) τιμωρίας, ποταπαί εἰσιν. Ἄκουε, φησὶ, τὰς ποκίλας βασάνους καὶ τιμωρίας. Βιωτικαί εἰσιν αἱ βάσανοι· τιμωροῦνται γὰρ οἱ μὲν ζημίαις, οἱ δὲ ὑστερήσεσιν, οἱ δὲ ἀσϑενείαις

2. προέβην] προέβημεν? 4. ἄγριον] αἴγειον?

ποικίλαις, οἱ δὲ πάσῃ ἀκαταστασίᾳ, οἱ δὲ ὑβριζόμενοι ὑπὸ ἀναξίων καὶ ἑτέραις πολλαῖς πράξεσι πάσχοντες· πολλοὶ γὰρ ἀκαταστατοῦντες ταῖς βουλαῖς αὐτῶν ἐπιβάλλονται πολλά, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ὅλως προχωρεῖ. Καὶ λέγουσιν ἑαυτοὺς μὴ εὐοδοῦσθαι ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀναβαίνει αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν ὅτι ἔπραξαν πονηρὰ ἔργα, ἀλλ' αἰτιῶνται τὸν κύριον. Ὅταν οὖν θλιβῶσι πάσῃ θλίψει, τότε ἐμοὶ παραδίδονται εἰς ἀγαθὴν παιδείαν καὶ ἰσχυροποιοῦνται ἐν τῇ πίστει τοῦ κυρίου, καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν δουλεύουσι τῷ κυρίῳ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ εὐοδοῦνται ἐν πάσῃ πράξει αὐτῶν, λαμβάνοντες παρὰ τοῦ κυρίου πάντα ὅσα ἂν αἰτῶνται· καὶ τότε δοξάζουσι τὸν κύριον, ὅτι ἐμοὶ παρεδόθησαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν πάσχουσι τῶν πονηρῶν.

IV. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἔτι μοι τοῦτο δήλωσον. Τί, φησίν, ἐπιζητεῖς; Εἰ ἄρα, φημί, κύριε, τὸν αὐτὸν χρόνον βασανίζονται οἱ τρυφῶντες καὶ ἀπατώμενοι, ὅσον τρυφῶσι καὶ ἀπατῶνται; Λέγει μοι· τὸν αὐτὸν χρόνον βασανίζονται· * ἔδει γὰρ τοὺς οὕτω τρυφῶντας καὶ ἐπιλανθανομένους τοῦ θεοῦ ἑπταπλασίως βασανίζεσθαι. Λέγει μοι· ἄφρων εἶ, καὶ οὐ νοεῖς τῆς βασάνου τὴν δύναμιν. Εἰ γὰρ ἐνόουν, φημί, κύριε, οὐκ ἂν ἐπηρώτων ἵνα μοι δηλώσῃς. Ἄκουε, φησίν, ἀμφοτέρων τὴν δύναμιν. Τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης ὁ χρόνος ὥρα ἐστὶ μία· τῆς δὲ βασάνου ἡ ὥρα λ' ἡμερῶν δύναμιν ἔχει. Ἐὰν οὖν μίαν ἡμέραν τρυφήσῃ τις καὶ ἀπατηθῇ, μίαν δὲ ἡμέραν βασανισθῇ, ὅλον ἐνιαυτὸν ἰσχύει ἡ ἡμέρα τῆς βασάνου. Ὅσας οὖν ἡμέρας τρυφήσει τις, τοσούτους ἐνιαυτοὺς βασανίζεται. Βλέπεις οὖν, φησίν, ὅτι τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης ὁ χρό[νος] ἐλάχιστός ἐστι, τῆς δὲ τιμωρίας καὶ βασάνου πολύς.

V. Ἔτι, φημί, κύριε, οὐ νενόηκα ὅλως περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀπάτης καὶ τρυφῆς καὶ βασάνου· τ[η]λαυ-

---

20. * Exciderunt quaedam. 29 sq. τρυφήσει] τρυφήσῃ?

γέστερόν μοι δήλωσον. Ἀποκριθείς μοι λέγει· ἡ ἀφροσύνη σου παράμονός ἐστι, καὶ οὐ θέλεις σου τὴν καρδίαν καθαρίσαι καὶ δου[λεύειν] τῷ θεῷ. Βλέπε, φησὶ, μήποτε ὁ χρόνος πληρωθῇ καὶ σὺ ἄφρων εὑρεθῇς. Ἄκουε οὖν, φησὶ, καθὼς βούλῃ, ἵνα νοήσῃς αὐτά. Ὁ τρυφῶν καὶ ἀπατώμενος μίαν ἡμέραν καὶ πράσσων ἃ βούλεται πολλὴν ἀφροσύνην ἐνδέδυται, καὶ οὐ νοεῖ τὴν πρᾶξιν ἣν ποιεῖ εἰς τὴν αὔριον· ἐπιλανθάνε[ται] γὰρ τί πρὸ μιᾶς ἔπραξεν· ἡ γὰρ τρυφὴ καὶ ἀπάτη μνήμας οὐκ ἔχει διὰ τὴν ἀφροσύνην ἣν ἐνδέδυται, ἡ δὲ τιμωρία καὶ ἡ βάσανος ὅταν κολληθῇ τῷ ἀνθρώπῳ μίαν ἡμέραν, μέχρις ἐνιαυτοῦ τιμωρεῖται καὶ βασανίζεται· μνήμας γὰρ μεγάλας ἔχει ἡ τιμωρία καὶ ἡ βάσανος. Βασανιζόμενος οὖν καὶ τιμωρούμενος ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν, μνημονεύει ποτὲ τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης, καὶ γινώσκει ὅ[τι] δι' αὐτὰ πάσχει τὰ πονηρά. Πᾶς οὖν ἄνθρωπος ὁ τρυφῶν καὶ ἀπατώμενος οὕτω βασανίζεται, ὅτι ἔχοντες ζωὴν εἰς θάνατον ἑαυτοὺς παραδεδώκασι. Ποῖαι, φημὶ, κύριε, τρυφαί εἰσι βλαβεραί; Πᾶσα, φησὶ, πρᾶξις τρυφή ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃ ἐὰν ἡδέως ποιῇ· καὶ γὰρ ὁ ὀξύχολος τῇ ἑαυτοῦ πράξει τὸ ἱκανὸν ποιῶν τρυφᾷ· καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ μέθυσος καὶ ὁ κατάλαλος καὶ ὁ ψεύστης καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ ὁ ἀποστερητὴς καὶ ὁ τ[οῦ]τοις τὰ ὅμοια ποιῶν τῇ ἰδίᾳ νόσῳ τὸ ἱκανὸν ποιεῖ· τρυφᾷ οὖν ἐπὶ τῇ πράξει αὐτοῦ. Αὗται πᾶσαι αἱ τρυφαὶ βλαβεραί εἰσι τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ. Διὰ ταύτας οὖν τὰς ἀπάτας πάσχουσιν οἱ τιμωρούμενοι καὶ βασανιζόμενοι. Εἰσὶ δὲ καὶ τρυφαὶ σώζουσαι τοὺς ἀνθρώπους· πολλοὶ (γὰρ) ἀγαθὸν ἐργαζόμενοι τρυφῶσι τῇ ἑαυτῶν ἡδονῇ φερόμενοι. Αὕτη οὖν ἡ τρυφὴ σύμφορός ἐστι τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ καὶ ζωὴν περιποιεῖται τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τοιούτῳ· αἱ δὲ βλαβεραὶ τρυφαὶ αἱ προειρημέναι βασάνους καὶ τιμωρίας αὐτοῖς περιποιοῦνται. Ἐὰν δὲ ἐπιμένωσι καὶ μὴ μετανοήσωσι, θάνατον ἑαυτοῖς περιποιοῦνται.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Ζ'. †

Μετὰ ἡμέρας ὀλίγας εἶδον αὐτὸν εἰς τὸ πεδίον τὸ αὐτὸ, ὅπου καὶ τοὺς ποιμένας ἑωράκειν, καὶ λέγει μοι· τί ἐπιζητεῖς παρ' ἐμοί; Φημί· κύριε, ἵνα τὸν ποιμένα τὸν τιμωρητὴν κελεύσῃς ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐξελθεῖν, ὅτι λίαν με θλίβει. Δεῖ σε, φησὶ, θλιβῆναι· οὕτω γὰρ, φησὶ, προσέταξεν ὁ ἔνδοξος ἄγγελος τὰ περὶ σοῦ· θέλει γάρ σε πειρασθῆναι. Τί γὰρ, φημὶ, κύριε, ἐποίησα οὕτω πονηρὸν, ἵνα τῷ ἀγγέλῳ τούτῳ παραδοθῶ; Ἄκουε, φησίν· αἱ μὲν ἁμαρτίαι σου πολλαὶ, ἀλλ' οὐ τοσαῦται ὥστε τῷ ἀγγέλῳ τούτῳ παραδοθῆναι· ἀλλ' ὁ οἶκός σου μεγάλας ἀνομίας καὶ ἁμαρτίας εἰργάσατο, καὶ παρεπικράνθη ὁ ἔνδοξος ἄγγελος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκέλευσέ σε χρόνον τινὰ θλιβῆναι, ἵνα κἀκεῖνοι μετανοήσωσι καὶ καθαρίσωσιν ἑαυτοὺς † ἀπὸ πάσης ἐπιθυμίας τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὅταν οὖν μετανοήσωσι καὶ καθαρισθῶσι, τότε ἀποστήσεται ὁ [ἄ]γγελος τῆς τιμωρίας. Λέγω αὐτῷ· κύριε, εἰ ἐκεῖνοι τοιαῦτα εἰργάσαντο ἵνα παραπικρανθῇ ὁ ἔνδοξος ἄγγελος, τί ἐγὼ ἐποίησα; Ἄλλως, φησὶν, οὐ [δ]ύνανται ἐκεῖνοι θλιβῆναι, ἐὰν μὴ σὺ ἡ κεφαλὴ τοῦ οἴκου θλιβῇς· σοῦ γὰρ θλιβομένου ἐξ ἀνάγκης κἀκεῖνοι θλίβονται· εὐσταθοῦντος δ[ὲ σοῦ] οὐδεμίαν δύνανται θλῖψιν ἔχειν. Ἀλλ' ἰδοὺ, φημὶ, κύριε, μετανενοήκασιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν. Οἶδα, φησὶ, κἀγὼ, ὅτι μετανενοήκασιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν· τῶν οὖν μετανοούντων δοκεῖς τὰς ἁμαρτίας ἀφίεσθαι; Οὐ παντελῶς· ἀλλὰ δεῖ τὸν μετανοοῦντα βασανίσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ ταπεινοφρονῆσαι ἐν πάσῃ πράξει αὐτοῦ ἰσχυρῶς καὶ θλιβῆναι ἐν πάσαις θλίψεσι ποικί-

---

† In codice initium huius Sim. nonnisi littera initiali maiore eaque rubra indicatur. Sic etiam in iis quae sequuntur Similitudinibus. 15. † Incipit cod. Lips. fol. 2. p. versa.

λαις· καὶ ἐὰν ὑπενέγκῃ τὰς θλίψεις τὰς ἐπερχομένας αὐτῷ, πάντως σπλαγχνισθήσεται ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ ἐνδυναμώσας, καὶ ἰσχύν τινα δώσει αὐτοῖς· καὶ τοῦτο πάντως τοῦ μετανοοῦντος καθαρῶς ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. Σοὶ δὲ συμφέρον ἐστὶ καὶ τῷ οἴκῳ σοῦ νῦν θλιβῆναι. Τί δέ σοι πολλὰ λέγω; θλιβῆναί σε δοκεῖ καθὼς προσέταξεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκεῖνος, ὁ παραδιδούς σε ἐμοί· καὶ τοῦτο εὐχαρίστει τῷ κυρίῳ, ὅτι ἄξιόν σε ἡγήσατο τοῦ προδηλῶσαί σοι τὴν θλῖψιν, ἵνα προγνοὺς αὐτὴν ὑπενέγκῃς ἰσχυρῶς. Λέγω αὐτῷ· κύριε, σὺ μετ' ἐμοῦ γίνου, καὶ δυνήσομαι πᾶσαν θλῖψιν ὑπενεγκεῖν. Ἐγώ, φησίν, ἔσομαι μετὰ σοῦ. Ἐρωτήσω δὲ καὶ τὸν ἄγγελον τὸν τιμωρητήν, ἵνα σε ἐλαφροτέρως θλίψῃ· ἀλλ' ὀλίγον χρόνον θλιβήσῃ, καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσῃ εἰς τὸν οἶκόν σου· μόνον παράμεινον ταπεινοφρονῶν καὶ λειτουργῶν τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ τὰ τέκνα μου καὶ ὁ οἶκός σου, καὶ πορεύου ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου αἷς σοι ἐντέλλομαι. Καὶ δυνήσεταί σου ἡ μετάνοια ἰσχυρὰ καὶ καθαρὰ εἶναι· καὶ ἐὰν ταύτας φυλάξῃς μετὰ τοῦ οἴκου σοῦ, ἀποστήσεται πᾶσα θλῖψις ἀπὸ σοῦ· καὶ ἀπὸ πάντων δέ, φησίν, ἀποστήσεται θλῖψις, ὅσοι ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου ταύταις πορευθῶσιν.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Η'.†

I. Ἔδειξέ μοι ἰτέαν μεγάλην, σκεπάζουσαν πεδία καὶ ὄρη, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἰτέας πάντες ἐληλύθασιν οἱ κεκλημένοι τῷ ὀνόματι κυρίου. Εἱστήκει δὲ ἄγγελος τοῦ κυρίου ἔνδοξος λίαν ὑψηλὸς παρὰ τὴν ἰτέαν, δρέπανον ἔχων μέγα, καὶ ἔκοπτε κλάδους ἀπὸ

---

3. ἰσχύν] ἴασιν? 4sq. πάντως — πράγματος] corrupta. 7. δοκεῖ] l. δεῖ. † V. p. 70. not. † prior.

τῆς ἰτέας, καὶ ἐπεδίδου τῷ λαῷ τῷ σκεπαζομένῳ ὑπὸ τῆς ἰτέας· μικρὰ δὲ ῥαβδία ἐπεδίδου αὐτοῖς, ὡσεὶ πηχυαῖα. Μετὰ δὲ τὸ πάντας λαβεῖν τὰ ῥαβδία ἔθηκε τὸ δρέπανον ὁ ἄγγελος, καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο ὑγιὲς ἦν οἷον καὶ ἑωράκειν αὐτό. Ἐθαύμαζον δὲ ἐγὼ ἐν ἐμαυτῷ λέγων· πῶς τοσούτων κλάδων κεκομμένων τὸ δένδρον ὑγιές ἐστι; Λέγει μοι ὁ ποιμήν· μὴ θαύμαζε εἰ τὸ δένδρον ὑγιὲς ἔμεινε τοσούτων κλάδων κοπέντων· ἀφ' ἧς δέ, φησί, πάντα ἴδῃς, καὶ δηλωθήσεταί σοι, τὸ τί ἐστιν ὁ ἄγγελος ὁ ἐπιδεδωκὼς τῷ λαῷ τὰς ῥάβδους. Πάλιν ἀπῄτει ἀπ' αὐτῶν· καὶ καθὼς ἔλαβον, οὕτω καὶ ἐκαλοῦντο πρὸς αὐτὸν, καὶ εἷς ἕκαστος αὐτῶν ἀπεδίδου τὰς ῥάβδους· ἐλάμβανε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ κυρίου καὶ κατενόει αὐτάς. Παρά τινων ἐλάμβανε τὰς ῥάβδους ξηρὰς καὶ βεβρωμένας ὡς ὑπὸ σητός. Ἐκέλευσεν ὁ ἄγγελος τοὺς τὰς τοιαύτας ῥάβδους ἐπιδεδωκότας χωρὶς ἵστασθαι. Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν ξηράς, ἀλλ' οὐκ ἦσαν βεβρωμέναι ὑπὸ σητός· καὶ τούτους ἐκέλευσε χωρὶς ἵστασθαι. Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν ἡμιξήρους· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους αὐτῶν ἡμιξήρους καὶ σχισμὰς ἐχούσας· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. * Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους ἥμισυ ξηρὸν καὶ τὸ ἥμισυ χλωρόν· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἕτεροι δὲ προσέφερον τὰς ῥάβδους αὐτῶν τὰ δύο μέρη τῆς ῥάβδου χλωρά, τὸ δὲ τρίτον ξηρόν· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰ δύο μέρη ξηρά, τὸ δὲ τρίτον χλωρόν· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους αὐτῶν παρὰ μικρὸν ὅλας χλωράς, ἐλάχιστον δὲ τῶν ῥάβδων αὐτῶν ξηρὸν ἦν, αὐτὸ τὸ ἄκρον· σχισμὰς δὲ εἶχον ἐν αὐταῖς· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἑτέρων δὲ ἦν ἐλάχιστον χλωρὸν, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ῥάβδων ξηρά· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. Ἕτεροι δὲ ἤρχοντο τὰς ῥάβδους χλωρὰς φέροντες ὡς ἔλαβον παρὰ τοῦ ἀγγέλου·

---

22. * Deest aliquid: v. p. 76. lin. 14 sq.

τὸ δὲ πλεῖον μέρος τοῦ ὄχλου τοιαύτας ῥάβδους ἐπεδίδουν. Ὁ δὲ ἄγγελος ἐπὶ τούτοις ἐχάρη λίαν· καὶ οὗτοι χωρὶς ἵσταντο. * Ἕτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους αὐτῶν χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας· αἱ δὲ παραφυάδες αὐτῶν ὡσεὶ καρπόν τινα εἶχον, καὶ λίαν ἱλαροὶ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὧν αἱ ῥάβδοι τοιαῦται εὑρέθησαν· καὶ ὁ ἄγγελος ἐπὶ τούτοις ἠγαλλιᾶτο, καὶ ὁ ποιμὴν λίαν ἱλαρὸς ἦν ἐπὶ τούτοις.

II. Ἐκέλευσε δὲ ὁ ἄγγελος κυρίου στεφάνους ἐνεχθῆναι· καὶ ἠνέχθησαν στέφανοι ὡσεὶ ἐκ φοινίκων γεγονότες, καὶ ἐστεφάνωσε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπιδεδωκότας τὰς ῥάβδους τὰς ἐχούσας τὰς παραφυάδας καὶ καρπόν τινα, καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς εἰς τὸν πύργον· καὶ τοὺς ἄλλους δὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν πύργον, τοὺς τὰς ῥάβδους τὰς χλωρὰς ἐπιδεδωκότας καὶ παραφυάδας ἐχούσας, καρπὸν δὲ μὴ ἐχούσας, τὰς παραφυάδας δοὺς αὐτοῖς σφραγῖδας· ἱματισμὸν δὲ τὸν αὐτὸν πάντες εἶχον λευκὸν ὡσεὶ χιόνα οἱ πορευόμενοι εἰς τὸν πύργον. Καὶ τοὺς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότας χλωρὰς ὡς ἔλαβον ἀπέλυσε, δοὺς αὐτοῖς ἱματισμὸν καὶ σφραγῖδας. Μετὰ τὸ ταῦτα τελέσαι τὸν ἄγγελον λέγω τῷ ποιμένι· ἐγὼ ὑπάγω· σὺ δὲ τούτους ἀπολύσεις εἰς τὰ τείχη καθὼς ἄξιός ἐστί τις κατοικεῖν· κατανόησον δὲ τὰς ῥάβδους αὐτῶν ἐπιμελῶς, καὶ οὕτως ἀπόλυσον· ἐπιμελῶς δὲ κατανόησον. Βλέπε, μή τις σε παρέλθῃ, φησίν· ἐὰν δέ τις σε παρέλθῃ, ἐγὼ αὐτοὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον δοκιμάσω. Ταῦτα εἰπὼν τῷ ποιμένι ἀπῆλθε· καὶ μετὰ τὸ ἀπελθεῖν τὸν ἄγγελον λέγει μοι ὁ ποιμήν· λάβωμεν πάντων τὰς ῥάβδους καὶ φυτεύσωμεν αὐτάς, εἴ τινες ἐξ αὐτῶν δυνήσονται ζῆσαι. Λέγω αὐτῷ· κύριε, τὰ ξηρὰ ταῦτα πῶς δύνανται ζῆσαι; Ἀποκριθείς μοι λέγει· τὸ δένδρον τοῦτο ἰτέα ἐστὶ καὶ φιλόζωον τὸ γένος· ἐὰν οὖν φυτευθῶσι καὶ

---

3. * Excidit aliquid: v. lin. 14—16. 21. λέγω] l. λέγει. 24 sq. ἐπιμελῶς δὲ κατανόησον] del.?

μικρὰν ἰκμάδα λαμβάνωσιν αἱ ῥάβδοι, ζήσονται πολλαὶ ἐξ αὐτῶν· εἶτα δὲ πειράσωμεν καὶ ὕδωρ αὐταῖς παραχέειν· ἐάν τις αὐτῶν δυνηθῇ ζῆσαι, συγχαρήσομαι αὐταῖς· ἐὰν δὲ μὴ ζήσῃ, οὐχ εὑρεθήσομαι ἐγὼ ἀμελής. Ἐκέλευσε δέ μοι ὁ ποιμὴν καλέσαι καθώς τις αὐτῶν ἐστάθη. Ἦλθον τάγματα τάγματα, καὶ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους τῷ ποιμένι. Ἐλάμβανε δὲ ὁ ποιμὴν τὰς ῥάβδους, καὶ κατὰ τάγματα ἐφύτευσεν αὐτάς, καὶ μετὰ τὸ φυτεῦσαι ὕδωρ αὐταῖς πολὺ παρέχεεν, ὥστε ἀπὸ τοῦ ὕδατος μὴ φαίνεσθαι τὰς ῥάβδους. Καὶ μετὰ τὸ ποτίσαι αὐτὸν τὰς ῥάβδους, λέγει μοι· * καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπανέλθωμεν, καὶ ἐπισκεψώμεθα τὰς ῥάβδους πάσας· ὁ γὰρ κτίσας τὸ δένδρον τοῦτο θέλει πάντας ζῆν τοὺς λαβόντας ἐκ τοῦ δένδρου τούτου κλάδους. Ἐλπίζω δὲ κἀγὼ ὅτι λαβόντα τὰ ῥαβδία ταῦτα ἰκμάδα καὶ ποτισθέντα ὕδατι ζήσονται τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν.

III. Λέγω αὐτῷ· κύριε, τὸ δένδρον τοῦτο γνώρισόν μοι τί ἐστιν· ἀπορoῦμαι γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τοσούτων κλάδων κοπέντων ὑγιές ἐστι τὸ δένδρον καὶ οὐδὲν φαίνεται κεκομμένον ἀπ' αὐτοῦ· ἐν τούτῳ οὖν ἀπορoῦμαι. Ἄκουε, φησί· τὸ δένδρον τοῦτο τὸ μέγα τὸ σκεπάζον πεδία καὶ ὄρη καὶ πᾶσαν τὴν γῆν νόμος θεοῦ ἐστιν ὁ δοθεὶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὁ δὲ νόμος οὗτος [υ]ἱὸς θεοῦ ἐστι κηρυχθεὶς εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς· οἱ δὲ ὑπὸ τὴν σκέπην λαοὶ ὄντες οἱ ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος καὶ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· ὁ δὲ ἄγγελος ὁ μέγας καὶ ἔνδοξος Μιχαὴλ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν τούτου τοῦ λαοῦ καὶ διακυβερνῶν· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ διδοὺς αὐτοῖς [τὸν] νόμον εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστευόντων. Ἐπισκέπτεται οὖν αὐτὸς οἷς ἔδωκεν εἰ ἄρα τετηρήκασιν αὐτόν. Βλέπεις δὲ ἑνὸς ἑκάστου τὰς ῥάβδους· αἱ γὰρ ῥάβδοι ὁ νόμος ἐστί. Βλέπεις οὖν

---

11. * Add. ἄγωμεν?

πολλὰς ῥάβδους ἠχρειωμένας, γνώσῃ δὲ αὐτοὺς πάντας, τοὺς μὴ τηρήσαντας τὸν νόμον, καὶ ὄψει ἑνὸς ἑκάστου τὴν κατοικίαν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, διὰ τί οὓς μὲν ἀπέλυσεν εἰς τὸν πύργον, οὓς δὲ σοὶ κατέλειψεν; Ὅσοι, φησὶ, παρέβησαν τὸν νόμον ὃν ἔλαβον παρ᾽ αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν κατέλιπεν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν· ὅσοι δὲ ἤδη εὐηρέστησαν τῷ νόμῳ καὶ τετηρήκασιν αὐτὸν, ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν ἔχει αὐτούς. Τίνες οὖν, φημὶ, κύριε, εἰσὶν οἱ ἐστεφανωμένοι καὶ εἰς τὸν πύργον ὑπάγοντες; Οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὲρ τοῦ νόμου παθόντες· οἱ δὲ ἕτεροι καὶ αὐτοὶ χλωρὰς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότες καὶ παραφυάδας ἐχούσας, καρποὺς δὲ μὴ ἐχούσας, οἱ ὑπὲρ τοῦ νόμου θλιβέντες, μὴ παθόντες δὲ, μηδὲ ἀρνησάμενοι τὸν νόμον αὐτῶν· οἱ δὲ χλωρὰς ἐπιδεδωκότες οἵας ἔλαβον, σεμνοὶ καὶ δίκαιοι καὶ λίαν πορευθέντες ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ τὰς ἐντολὰς κυρίου πεφυλακότες. Τὰ δὲ λοιπὰ γνώσῃ, ὅταν κατανοήσω τὰς ῥάβδους ταύτας τὰς πεφυτευμένας καὶ πεποτισμένας.

IV. Καὶ μετὰ ἡμέρας ὀλίγας ἤλθομεν εἰς τὸν τόπον· καὶ ἐκάθισεν ὁ ποιμὴν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγγέλου, κἀγὼ παρεστάθην αὐτῷ. Καὶ λέγει μοι· περίζωσον ὠμόλινον ἐκ σάκκου γεγονὸς καθαρόν. Ἰδὼν δέ με περιεζωσμένον καὶ ἕτοιμον ὄντα τοῦ διακονεῖν αὐτῷ, κάλει, φησὶ, τοὺς ἄνδρας, ὧν εἰσιν αἱ ῥάβδοι πεφυτευμέναι, κατὰ τὸ τάγμα ὅς τις ἔδωκε τὰς ῥάβδους. Καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον καὶ ἐκάλεσα πάντας· καὶ ἔστησαν πάντα τὰ τάγματα. Λέγει αὐτοῖς· ἕκαστος † τὰς ἰδίας ῥάβδους ἐκτιλάτω, καὶ φ[ερέ]τω πρός με. Πρῶτοι ἐπέδωκαν οἱ τὰς ξηρὰς καὶ κεκομμένας ἐσχηκότες· καὶ ὡς αὗται εὑρέθησαν ξηραὶ καὶ κεκομμέναι, ἐκέλευσεν αὐτοὺς χωρὶς σταθῆναι. Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰς ξηρὰς καὶ μὴ κεκομμένας ἔχοντες. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπέδωκαν τὰς ῥάβδους χλωράς·

---

29. † Finis folii 2. codicis Lips.

*τινὲς δὲ ξηρὰς καὶ κεκομμένας ὡς ὑπὸ σητός. Τοὺς ἐπιδεδωκότας οὖν χλωρὰς ἐκέλευσε χωρὶς σταθῆναι· τοὺς δὲ ξηρὰς καὶ κεκομμένας ἐπιδεδωκότας ἐκέλευσε μετὰ τῶν πρώτων σταθῆναι. * Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰς ἡμιξήρους καὶ σχισμὰς ἐχούσας· καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν χλωρὰς ἐπέδωκαν καὶ μὴ ἐχούσας σχισμάς· τινὲς δὲ χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας, καὶ εἰς τὰς παραφυάδας καρποὺς οἵους εἶχον οἱ εἰς τὸν πύργον πορευθέντες ἐστεφανωμένοι· τινὲς δὲ ἐπέδωκαν ξηρὰς καὶ βεβρωμένας· τινὲς δὲ ξηρὰς καὶ ἀβρώτους· τινὲς δὲ οἷαι ἦσαν ἡμίξηροι καὶ σχισμὰς ἔχουσαι. Ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἕνα ἕκαστον χωρὶς στῆναι· τοὺς μὲν πρὸς τὰ ἴδια τάγματα, τοὺς δὲ χωρίς.*

V. *Εἶτα ἐπεδίδουν οἱ τὰς ῥάβδους χλωρὰς μὲν ἔχοντες, σχισμὰς δὲ ἐχούσας· οὗτοι πάντες χλωρὰς ἐπέδωκαν, καὶ ἔστησαν εἰς τὸ ἴδιον τάγμα· ἐχάρη δὲ ὁ ποιμὴν ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάντες ἠλλοιώθησαν καὶ ἀπέθεντο τὰς σχισμὰς αὐτῶν. Ἐπέδωκαν δὲ καὶ οἱ τὸ ἥμισυ χλωρὸν, τὸ δὲ ἥμισυ ξηρὸν ἔχοντες· τινῶν οὖν εὑρέθησαν αἱ ῥάβδοι ὁλοτελῶς χλωραὶ, τινῶν ἡμίξηροι, τινῶν ξηραὶ καὶ βεβρωμέναι, τινῶν δὲ χλωραὶ καὶ παραφυάδας ἔχουσαι. Οὗτοι πάντες ἀπελύθησαν ἕκαστος πρὸς τὸ τάγμα αὐτοῦ. Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰ δύο μέρη χλωρὰ ἔχοντες, τὸ δὲ τρίτον ξηρόν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν χλωρὰς ἐπέδωκαν, πολλοὶ δὲ ἡμιξήρους, ἕτεροι δὲ ξηρὰς καὶ βεβρωμένας· οὗτοι πάντες ἔστησαν εἰς τὸ ἴδιον τάγμα. * Ἐπέδωκαν δὲ οἱ τὰς ῥάβδους χλωρὰς ἐσχηκότες, ἐλάχιστον δὲ * καὶ σχισμὰς ἐχούσας· ἐκ τούτων τινὲς χλωρὰς ἐπέδωκαν, τινὲς δὲ χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας· ἀπῆλθον καὶ οὗτοι εἰς τὸ τάγμα αὐτῶν. Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ ἐλάχιστον ἔχοντες χλωρὸν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη ξηρά· τούτων αἱ ῥάβδοι εὑρέθησαν τὸ πλεῖστον μέρος χλωραὶ καὶ παραφυάδας ἔχουσαι καὶ καρπὸν ἐν ταῖς παραφυάσι, καὶ ἕτεραι χλωραὶ*

---

4. 27. * Desunt quaedam: v. p. 72. lin. 19 sq. 26 sq. 28. * Add. *ξηρὰς*.

ὅλαι. Ἐπὶ ταύταις ταῖς ῥάβδοις ἐχάρη ὁ ποιμὴν λίαν, *μνησθεὶς* ὅτι οὕτως εὑρέθησαν. Ἀπῆλθον δὲ οὗτοι ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον τάγμα.

VI. Μετὰ τὸ πάντων κατανοῆσαι τὰς ῥάβδους τὸν ποιμένα λέγει μοι· εἶπόν σοι ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο φιλόζωόν ἐστι· βλέπεις, φησὶ, πόσοι μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν. Βλέπω, φημὶ, κύριε. Ἵνα ἴδῃς, φησὶ, τὴν πολυευσπλαγχνίαν τοῦ κυρίου ὅτι μεγάλη καὶ ἔνδοξός ἐστι καὶ ἔδωκε πνεῦμα τοῖς ἀξίοις οὖσι μετανοίας. Οὗτοι οὖν, φημὶ, κύριε, πάντες οὐ μετενόησαν. Ὧν εἶδε, φησὶ, τὴν καρδίαν μέλλουσαν καθαρὰν γενέσθαι καὶ δουλεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης καρδίας, τούτοις ἔδωκε τὴν μετάνοιαν· ὧν δὲ εἶδε τὴν δολιότητα καὶ πονηρίαν, μελλόντων ἐν ὑποκρίσει μετανοεῖν, ἐκείνοις οὐκ ἔδωκε μετάνοιαν, μήποτε πάλιν βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν οὖν μοι δήλωσον τοὺς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότας, ποταπός τις αὐτῶν ἐστι καὶ τὴν τούτων κατοικίαν, ἵνα ἀκούσαντες οἱ πιστεύσαντες καὶ εἰληφότες τὴν σφραγῖδα καὶ τεθλακότες αὐτὴν καὶ μὴ τηρήσαντες ὑγιῆ, ἐπιγνόντες τὰ ἑαυτῶν ἔργα μετανοήσωσι λαβόντες ὑπὸ σοῦ σφραγῖδα, καὶ δοξάσωσι τὸν κύριον, ὅτι εὐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἀπέστειλέ σε τοῦ ἀνακαινίσαι τὰ πνεύματα αὐτῶν. Ἄκουε, φησίν· ὧν αἱ ῥάβδοι ξηραὶ καὶ βεβρωμέναι ὑπὸ σητὸς εὑρέθησαν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποστάται καὶ προδόται τῆς ἐκκλησίας καὶ βλασφημήσαντες ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν τὸν κύριον, ἔτι δὲ καὶ ἐπαισχυνθέντες τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἐπικληθὲν ἐπ᾽ αὐτούς. Οὗτοι οὖν εἰς τέλος ἀπώλοντο τῷ θεῷ. Βλέπεις δὲ ὅτι οὐδὲ εἷς αὐτῶν μετενόησε, καὶ παρακούσαντες τὰ ῥήματα ἃ ἐλάλησεν αὐτοῖς, ἅ σοι ἐνετειλάμην· ἀπὸ τῶν τοιούτων ἡ ζωὴ ἀπέστη. Οἱ δὲ τὰς ξηρὰς καὶ ἀσήπτους ἐπιδεδωκότες, καὶ οὗτοι ἐγγὺς αὐτῶν· ἦσαν γὰρ ὑποκριταὶ καὶ διδα-

---

2. *μνησθεὶς*] corruptum? an del.? 10. *Οὗτοι — μετενόησαν.*] *Διὰ τί — μετενόησαν;*? 30. *καὶ παρακούσαντες*] *καίπερ ἀκούσαντες*?

χὰς ξένας εἰσφέροντες καὶ ἐκστρέφοντες τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ, μάλιστα δὲ τοὺς ἡμαρτηκότας μὴ ἀφιέντες μετανοεῖν αὐτούς, ἀλλὰ ταῖς διδαχαῖς ταῖς μωραῖς πείθοντες αὐτούς. Οὗτοι οὖν ἔχουσιν ἐλπίδα τοῦ μετανοῆσαι· βλέπεις δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ μετανενοηκότας, ἀφ' οὗ ἐλάλησα αὐτοῖς τὰς ἐντολάς μου· καὶ ἔτι μετανοήσουσιν. Ὅσοι δὲ οὐ μετανοήσουσιν, ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν· ὅσοι δὲ μετενόησαν ἐξ αὐτῶν, ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ ἐγένετο ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὰ τείχη τὰ πρῶτα· τινὲς δὲ καὶ εἰς τὸν πύργον ἀνέβησαν. Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι ἡ μετάνοια τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ζωὴν ἔχει, τὸ δὲ μὴ μετανοῆσαι θάνατον.

VII. Ὅσοι δὲ ἡμιξήρους ἐπέδωκαν, καὶ ἐν αὐταῖς σχισμὰς εἶχον, ἄκουε καὶ περὶ αὐτῶν. Ὅσων ἦσαν αἱ ῥάβδοι ([κατὰ τὸ ἥμισυ]) ἡμίξηροι, δίψυχοί εἰσιν· οὔτε γὰρ ζῶσιν, οὔτε τεθνήκασιν. Οἱ δὲ ἡμιξήρους ἔχοντες καὶ ἐν αὐταῖς σχισμὰς, οὗτοι καὶ δίψυχοι καὶ κατάλαλοί εἰσι, * καὶ μηδὲ εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ διχοστατοῦντες πάντοτε· ἀλλὰ καὶ τούτοις, φησὶν, ἐπίκειται μετάνοια. Βλέπεις, φησὶ, τινὰς ἐξ αὐτῶν μετανενοηκότας· καὶ ἔτι, φησὶν, ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἐλπὶς μετανοίας. Καὶ ὅσοι, φησὶν, ἐξ αὐτῶν * μετανενοήκασι, τὴν κατοικίαν εἰς τὸν πύργον ἕξουσιν. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν βραδύτερον μετανενοήκασιν, εἰς τὰ τείχη κατοικήσουσιν. Ὅσοι δὲ οὐ μετανοοῦσιν, ἀλλ' ἐμμένουσι ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, θανάτῳ ἀποθανοῦνται. Οἱ δὲ χλωρὰς ἐπιδεδωκότες τὰς ῥάβδους αὐτῶν καὶ σχισμὰς ἐχούσας, πάντοτε οὗτοι πιστοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, ἔχοντες (δὲ) ζῆλόν τινα ἐν ἀλλήλοις περὶ πρωτείων καὶ περὶ δόξης τινός· ἀλλὰ πάντες οὗτοι μωροί εἰσιν, ἐν ἀλλήλοις * ἔχοντες περὶ πρωτείων. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀκούσαντες τῶν ἐντολῶν μου, ἀγαθοὶ ὄντες, ἐκαθάρισαν ἑαυτοὺς καὶ μετενόησαν ταχύ· ἐγένετο οὖν ἡ κατοίκησις αὐτῶν

---

18. * Excidit aliquid. 22. * Add. ταχύ? 30. * Add. ζῆλον?

εἰς τὸν πύργον. Ἐὰν δέ τις πάλιν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν διχοστασίαν, ἐκβληθήσεται ἀπὸ τοῦ πύργου, καὶ ἀπολέσει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἡ ζωὴ πάντων ἐστὶ τῶν τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου φυλασσόντων· ἐν ταῖς ἐντολαῖς δέ· * περὶ πρωτείων ἢ περὶ δόξης τινὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ περὶ μακροθυμίας καὶ περὶ ταπεινοφρονήσεως ἀνδρός. Ἐν τοῖς τοιούτοις οὖν ἡ ζωὴ τοῦ κυρίου· ἐν τοῖς διχοστάταις δὲ καὶ παρανόμοις θάνατος.

VIII. Οἱ δὲ ἐπιδεδωκότες τὰς ῥάβδους ἥμισυ μὲν χλωρὰς, ἥμισυ δὲ ξηρὰς, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς πραγματείαις ἐμπεφυρμένοι καὶ μὴ κολλώμενοι τοῖς ἁγίοις· διὰ τοῦτο τὸ ἥμισυ αὐτῶν ζῇ, τὸ δὲ ἥμισυ νεκρόν ἐστι. Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντές μου τῶν ἐντολῶν μετενόησαν· ὅσοι γοῦν μετενόησαν, ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὸν πύργον ἐστί. Τινὲς δὲ αὐτῶν εἰς τέλος ἀπέστησαν. Οὗτοι οὖν μετάνοιαν οὐκ ἔχουσι· διὰ γὰρ τὰς πραγματείας αὐτῶν ἐβλασφήμησαν τὸν κύριον καὶ ἀπηρνήσαντο λοιπόν. Ἀπώλεσαν οὖν τὴν ζωὴν αὐτῶν διὰ τὴν πονηρίαν ἣν ἔπραξαν. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν· οὗτοι ἔτι ἔχουσι μετάνοιαν, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσι, καὶ ἔσται αὐτῶν ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον· ἐὰν δὲ βραδύτερον μετανοήσωσι, κατοικήσουσιν εἰς τὰ τείχη· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, καὶ αὐτοὶ ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν. Οἱ δὲ τὰ δύο μέρη ξηρὰ, τὸ δὲ τρίτον χλωρὸν ἐπιδεδωκότες, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀρνησάμενοι ποικίλαις ἀρνήσεσι· πολλοὶ οὖν μετενόησαν, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν καὶ ἐδιχοστάτησαν. Τούτοις οὖν ἐστι μετάνοια, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσι καὶ μὴ ἐπιμείνωσι ταῖς ἡδοναῖς αὐτῶν· ἐὰν δὲ ἐπιμείνωσι ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ οὗτοι θάνατον ἑαυτοῖς κατεργάζονται.

IX. Οἱ δὲ ἐπιδεδωκότες τὰς ῥάβδους τὰ μὲν δύο μέρη ξηρὰ, τὸ δὲ τρίτον χλωρὸν, οὗτοί εἰσι πιστοὶ μὲν γεγονότες, πλουτήσαντες δὲ καὶ γενόμενοι ἔνδοξοι παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ὑπερηφανίαν μεγάλην ἐνεδύσαντο

---

5. * Deest aliquid. 24 sq. ξηρὰ, — χλωρὸν] l. χλωρὰ, — ξηρόν.

*καὶ ὑψηλόφρονες ἐγένοντο, καὶ κατέλιπον τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐκ ἐκολλήθησαν τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐθνῶν συνέζησαν, καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς ἡδυτέρα αὐτοῖς ἐγένετο· ὑπὸ δὲ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀπέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν τῇ πίστει, μὴ ἐργαζόμενοι τὰ ἔργα τῆς πίστεως· πολλοὶ οὖν ἐξ αὐτῶν μετενόησαν, καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν ἐν τῷ πύργῳ. Ἕτεροι δὲ εἰς τέλος μετὰ τῶν ἐθνῶν συζῶντες καὶ φθειρόμενοι ταῖς κενοδοξίαις τῶν ἐθνῶν * ἐδιψύχησαν, μὴ ἐλπίζοντες σωθῆναι διὰ τὰς πράξεις τῶν ἐθνῶν· οὗτοι μετὰ τῶν ἐθνῶν ἐλογίσθησαν. Ἕτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν μὴ ἐλπίζοντες σωθῆναι διὰ τὰς πράξεις ἃς ἔπραξαν· ἕτεροι δὲ ἐδιψύχησαν καὶ σχίσματα ἐν ἑαυτοῖς ἐποίησαν. Τούτοις οὖν (καὶ) τοῖς διψυχήσασι διὰ τὰς πράξεις αὐτῶν μετάνοια ἔτι ἐστίν· ἀλλ' ἡ μετάνοια αὐτῶν ταχινὴ ὀφείλει εἶναι, ἵνα ἡ κατοικία αὐτῶν γένηται εἰς τὸν πύργον· τῶν δὲ μὴ μετανοούντων, ἀλλ' ἐπιμενόντων ταῖς ἡδοναῖς, ὁ θάνατος ἐγγύς.*

X. *Οἱ δὲ τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότες χλωρὰς, αὐτὰ δὲ τὰ ἄκρα ξηρὰ καὶ σχισμὰς ἔχοντα, οὗτοι πάντοτε ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ καὶ ἔνδοξοι παρὰ τῷ θεῷ ἐγένοντο, ἐλάχιστον δὲ ἐξήμαρτον διὰ μικρᾶς ἐπιθυμίας καὶ μικρὰ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες· ἀλλ' ἀκούσαντές μου τῶν ῥημάτων τὸ πλεῖστον μέρος ταχὺ μετενόησαν, καὶ ἐγένετο ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὸν πύργον· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν· τινὲς δὲ διψυχήσαντες διχοστασίαν μείζονα ἐποίησαν· ἐν τούτοις οὖν ἔνεστι μετανοίας ἐλπὶς, ὅτι ἀγαθοὶ πάντοτε ἐγένοντο· δυσκόλως δέ τις αὐτῶν ἀποθανεῖται. Οἱ δὲ τὰς ῥάβδους αὐτῶν ξηρὰς ἐπιδεδωκότες, ἐλάχιστον δὲ χλωρὰς ἐχούσας, οὗτοί εἰσιν οἱ πιστεύσαντες μόνον, τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀνομίας ἐργαζόμενοι, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀπέστησαν, καὶ*

---

9 sq. * *ἐδιψύχησαν — πράξεις τῶν ἐθνῶν*] mutila et corrupta eo quod librarius in lin. 11 sq. aberravit. 27. *ἔνεστι*] *ἔτι ἐστὶ?* 30. *χλωρὰς*] *χλωρὸν?*

τὸ ὄνομα ἡδέως ἐβάστασαν, καὶ εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἡδέως ὑπεδέξαντο τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ. Ἀκούσαντες οὖν ταύτην τὴν μετάνοιαν ἀδιστάκτως μετενόησαν καὶ ἐργάζονται πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν φοβοῦνται γινώσκοντες τὰς πράξεις αὐτῶν ἃς ἔπραξαν· τούτων οὖν πάντων ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον ἔσται.

XI. Καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰς ἐπιλύσεις πασῶν τῶν ῥάβδων λέγει μοι· ὕπαγε, καὶ πᾶσι λέγε, ἵνα μετανοήσωσι, καὶ ζήσονται τῷ θεῷ, ὅτι ὁ κύριος ἔπεμψέ με εὐσπλαγχνισθεὶς, πᾶσι δοῦναι τὴν μετάνοιαν, καίπερ τινῶν μὴ ὄντων ἀξίων διὰ τὰ ἔργα αὐτῶν· ἀλλὰ μακρόθυμος ὢν ὁ κύριος θέλει τὴν κλῆσιν τὴν γενομένην διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ σώζεσθαι. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐλπίζω ὅτι πάντες ἀκούσαντες αὐτὰ μετανοήσουσι. Πείθομαι γὰρ ὅτι εἷς ἕκαστος τὰ ἴδια ἔργα ἐπιγνοὺς καὶ φοβηθεὶς τὸν θεὸν μετανοήσει. Ἀποκριθείς μοι λέγει· ὅσοι, φησὶν, ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν καθαρίσωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν τῶν προειρημένων καὶ μηκέτι μηδὲν προσθῶσι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, λήψονται ἴασιν παρὰ τοῦ κυρίου τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν, ἐὰν μὴ διψυχήσωσιν ἐπὶ ταῖς ἐντολαῖς ταύταις, καὶ ζήσονται τῷ θεῷ. Σὺ δὲ πορεύου ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου, καὶ ζῆθι. Ταῦτά μοι δείξας καὶ λαλήσας πάντα λέγει μοι· τὰ δὲ λοιπά σοι δείξω μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Θ'.†

I. Μετὰ τὸ γράψαι με τὰς ἐντολὰς καὶ παραβολὰς τοῦ ποιμένος, τοῦ ἀγγέλου τῆς μετανοίας, ἦλθε πρός με καὶ λέγει μοι· θέλω σοι δεῖξαι ὅσα σοι ἔδειξε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλῆσαν μετὰ σοῦ ἐν μορφῇ τῆς Ἐκκλησίας· ἐκεῖνο γὰρ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ

4—7. τινὲς κ.τ.λ.] vix sana. 15. αὐτὰ] ταῦτα? † V. p. 70. not. †.

ἐστίν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀσθενέστερος τῇ σαρκὶ ἦς, οὐκ ἐδηλώθη σοι δι᾽ ἀγγέλου, * ὅτε οὖν ἐνεδυναμώθης διὰ τοῦ πνεύματος καὶ ἴσχυσας τῇ ἰσχύϊ σου ὥστε δύνασθαί σε τοὺς ἀγγέλους ἰδεῖν. Τότε μὲν οὖν ἐφανερώθη σοι διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου καλῶς καὶ σεμνῶς· πάντα (δὲ) ὡς ὑπὸ παρθένου ἑώρακας· νῦν δὲ ὑπὸ ἀγγέλου βλέπεις διὰ τοῦ αὐτοῦ μὲν πνεύματος· δεῖ δέ σε παρ᾽ ἐμοῦ ἀκριβέστερον πάντα μαθεῖν· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἐδόθην ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου ἀγγέλου εἰς τὸν οἶκόν σου κατοικῆσαι, ἵνα δυνατῶς πάντα ἴδῃς, μηδὲν δειλαινόμενος ὡς καὶ τὸ πρότερον. Καὶ ἀπήγαγέ με εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, εἰς ὄρος τι μαστῶδες, καὶ ἐκάθισέ με ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους, καὶ ἔδειξέ μοι πεδίον μέγα, κύκλῳ δὲ τοῦ πεδίου ὄρη δώδεκα, ἄλλην καὶ ἄλλην ἰδέαν ἔχοντα τὰ ὄρη, ὧν τὸ πρῶτον ἦν μέλαν ὡς ἀσβόλη, τὸ δεύτερον ψιλὸν, βοτάνας μὴ ἔχον, τὸ δὲ τρίτον ἀκανθῶν καὶ τριβόλων πλῆρες, τὸ δὲ τέταρτον βοτάνας ἔχον ἡμιξήρους, τὰ μὲν ἐπάνω τῶν βοτανῶν χλωρὰ, τὰ δὲ πρὸς ταῖς ῥίζαις ξηρά· τινὲς δὲ βοτάναι, ὅταν ὁ ἥλιος ἐπικαύσῃ, ξηραὶ ἐγένοντο· τὸ δὲ ὄρος τραχὺ λίαν ἦν, βοτάνας ἔχον ξηράς· τὸ δὲ πέμπτον ὄρος ἔχον βοτάνας χλωρὰς καὶ τραχὺ ὄν. Τὸ δὲ ἕκτον ὄρος σχισμῶν ὅλον ἔγεμεν, ὧν μὲν μικρῶν, ὧν δὲ μεγάλων· εἶχον δὲ βοτάνας αἱ σχισμαί· οὐ λίαν δὲ ἦσαν εὐθαλεῖς αἱ βοτάναι, μᾶλλον δὲ ὡς μεμαρασμέναι ἦσαν. Τὸ δὲ ἕβδομον ὄρος εἶχε βοτάνας ἱλαρὰς, καὶ ὅλον τὸ ὄρος εὐθηνοῦν ἦν, καὶ πᾶν γένος κτηνῶν καὶ ὀρνέων ἐνέμοντο εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖνο· καὶ ὅσον ἐβόσκοντο τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ, μᾶλλον καὶ μᾶλλον αἱ βοτάναι τοῦ ὄρους ἐκείνου ἔθαλλον. Τὸ δὲ ὄγδοον ὄρος πηγῶν πλῆρες ἦν, καὶ πᾶν γένος τῆς κτίσεως τοῦ κυρίου ἐποτίζοντο ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ ὄρους ἐκείνου. Τὸ δὲ ἔνατον ὄρος * εἶχε δένδρα μέγιστα καὶ ὅλον κατάσκιον ἦν,

---

2. * ὅτε οὖν] ἕως ὅτου? 21. βοτάνας — ξηράς] corrupta videntur.
33. * Deest descriptio montis IX. (cf. c. 26.) et vv. τὸ δὲ ι' ὄρος.

καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δένδρων πρόβατα κατέκειντο ἀναπαυόμενα καὶ μηρυκώμενα. Τὸ δὲ ἑνδέκατον ὄρος λίαν σύνδενδρον ἦν, καὶ τὰ δένδρα ἐκεῖνα κατάκαρπα ἦν, ἄλλοις καὶ ἄλλοις καρποῖς κεκοσμημένα, ἵνα ἰδών τις αὐτὰ ἐπιθυμήσῃ φαγεῖν ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν. Τὸ δὲ δωδέκατον ὄρος ὅλον ἦν λευκὸν, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτοῦ ἱλαρὰ ἦν· καὶ εὐπρεπέστατον ἦν ἐν αὐτῷ τὸ ὄρος.

II. Εἰς μέσον δὲ τοῦ πεδίου ἔδειξέ μοι πέτραν μεγάλην καὶ λευκὴν ἐκ τοῦ πεδίου ἀναβεβηκέναι· ἡ δὲ πέτρα ὑψηλοτέρα ἦν τῶν ὀρέων, τετράγωνος, ὥστε δύνασθαι ὅλον τὸν κόσμον χωρῆσαι· παλαιὰ δὲ ἦν ἡ πέτρα ἐκείνη, πύλην ἐκκεκομμένην ἔχουσα· ὡς πρόσφατος δὲ ἐδόκει μοι εἶναι ἡ ἐκκόλαψις τῆς πύλης. Ἡ δὲ πύλη οὕτως ἔστιλβεν ὑπὲρ τὸν ἥλιον, ὥστε με θαυμάζειν ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τῆς πύλης· κύκλῳ δὲ τῆς πύλης ἑστήκεισαν παρθένοι δώδεκα. Αἱ οὖν δ' αἱ εἰς τὰς γωνίας ἑστηκυῖαι ἐνδοξότεραί μοι ἐδόκουν εἶναι. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ ἔνδοξοι ἦσαν· εἱστήκεισαν δὲ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς πύλης καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν ἀνὰ δύο παρθένοι. Ἐνδεδυμέναι δὲ ἦσαν λινοῦς χιτῶνας καὶ περιεζωσμέναι εὐπρεπῶς, ἔξω τοὺς ὤμους ἔχουσαι τοὺς δεξιοὺς ὡς μέλλουσαι φορτίον τι βαστάζειν· οὕτως ἕτοιμοι ἦσαν· λίαν γὰρ ἱλαραὶ ἦσαν καὶ πρόθυμοι. Μετὰ τὸ ἰδεῖν με ταῦτα ἐθαύμαζον ἐν ἑαυτῷ, ὅτι μεγάλα καὶ ἔνδοξα πράγματα βλέπω· καὶ πάλιν διηπόρουν ἐπὶ ταῖς παρθένοις, ὅτι τρυφεραὶ οὕτως οὖσαι ἀνδρείως ἑστήκεισαν ὡς μέλλουσαι ὅλον τὸν οὐρανὸν βαστάζειν. Καὶ λέγει μοι ὁ ποιμήν· τί ἐν σεαυτῷ διαλογίζῃ καὶ διαπορῇ, καὶ σεαυτῷ λύπην ἐπισπᾶσαι; Ὅσα γὰρ οὐ δυνήσῃ νοῆσαι, μὴ ἐπιχείρει (ὡς) συνετὸς ὤν, ἀλλ' ἐρώτα τὸν κύριον, ἵνα λαβὼν τὴν σύνεσιν νοῇς αὐτά. Τὰ ὀπίσω σου ἰδεῖν οὐ δύνῃ, τὰ δὲ ἔμπροσθέν σου βλέπεις· ἃ οὖν ἰδεῖν οὐ δύνασαι, ἔασον καὶ μὴ στρέβλου σεαυτόν. Ἃ δὲ βλέπεις, ἐκείνων κατακυρίευε, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν μὴ περιεργάζου· πάντα

δέ σοι ἐγὼ δηλώσω, ὅσα ἐὰν σοι δείξω· ἔκβαλε τοῖς λοιποῖς.

III. Εἶδον ἓξ ἄνδρας ἐληλυθότας ὑψηλοὺς καὶ ἐνδόξους καὶ ὁμοίους τῇ ἰδέᾳ· καὶ ἐκάλεσαν πλῆθός τι ἀνδρῶν· κἀκεῖνοι δὲ οἱ ἐληλυθότες ὑψηλοὶ ἦσαν ἄνδρες καὶ καλοὶ καὶ δυνατοί· καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς οἱ ἓξ ἄνδρες οἰκοδομεῖν ἐπάνω τῆς πέτρας πύργον τινά. Ἦν δὲ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μέγας τῶν ἐληλυθότων οἰκοδομεῖν τὸν πύργον ὧδε κἀκεῖσε περιτρεχόντων κύκλῳ τῆς πύλης· αἱ δὲ παρθένοι * εἱστήκεισαν κύκλῳ τῆς πύλης, ἔλεγον τοῖς ἀνδράσι σπεύδειν τὸν πύργον οἰκοδομεῖσθαι· ἐκπεπετάκεισαν δὲ τὰς χεῖρας αἱ παρθένοι ὡς μέλλουσαί τι λαμβάνειν παρὰ τῶν ἀνδρῶν. Οἱ δὲ ἓξ ἄνδρες ἐκέλευον ἐκ βυθοῦ λίθους ἀναβαίνειν καὶ ὑπάγειν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἀνέβησαν δὲ λίθοι ι' τετράγωνοι λαμπροί, * λελατομημένοι· οἱ δὲ ἓξ ἄνδρες ἐκάλουν τὰς παρθένους καὶ ἐκέλευσαν αὐτὰς τοὺς λίθους πάντας τοὺς μέλλοντας εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑπάγειν τοῦ πύργου βαστάζειν καὶ διαπορεύεσθαι διὰ τῆς πύλης, καὶ ἐπιδιδόναι τοῖς ἀνδράσι τοῖς μέλλουσιν οἰκοδομεῖν τὸν πύργον. Αἱ δὲ παρθένοι τοὺς δέκα λίθους τοὺς πρώτους, τοὺς ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβάντας, ἐδείκνυον ἀλλήλαις, καὶ κατὰ ἕνα λίθον ἐβάσταζον ὁμοῦ.

IV. Καθὼς δὲ ἐστάθησαν ὁμοῦ κύκλῳ τῆς πύλης, οὕτως ἐβάσταζον αἱ δοκοῦσαι δυναταὶ εἶναι, καὶ ὑπὸ τὰς γωνίας τοῦ λίθου ὑποδεδυκυῖαι ἦσαν· αἱ δὲ ἄλλαι ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ λίθου ὑποδεδύκεισαν· καὶ οὕτως ἐβάσταζον πάντας τοὺς λίθους· διὰ δὲ τῆς πύλης ἔφερον αὐτοὺς καθὼς ἐκελεύσθησαν, καὶ ἐπεδίδουν τοῖς ἀνδράσιν εἰς τὸν πύργον· ἐκεῖνοι δὲ ἔχοντες τοὺς λίθους ᾠκοδόμουν. Ἡ οἰκοδομὴ δὲ τοῦ πύργου ἐγένετο ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν μεγάλην. Καὶ ἐπάνω τῆς πύλης ἠρ-

---

1. ἔκβαλε] corruptum? 6. ἐκάλεσαν] ἐκέλευσαν? 10. εἱστήκεισαν] αἳ εἱστήκεισαν? 16. * Add. μή? Cf. cap. 5. et 16.

μόσθησαν οἱ (ι') λίθοι ἐκεῖνοι, θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου· ἡ δὲ πέτρα καὶ ἡ πύλη ἦν βαστάζουσα ὅλον τὸν πύργον. Μετὰ δὲ τοὺς ι' λίθους ἄλλοι ἀνέβησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ κ(ε') λίθοι· καὶ οὗτοι ἡρμόσθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, βασταζόμενοι ὑπὸ τῶν παρθένων καθὼς καὶ οἱ πρότερον. Μετὰ δὲ τούτους ἀνέβησαν λε'· καὶ οὗτοι ὁμοίως ἡρμόσθησαν εἰς τὸν πύργον. Μετὰ δὲ τούτους ἕτεροι ἀνέβησαν λίθοι μ'· καὶ οὗτοι πάντες ἐβλήθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Καὶ ἐπαύσαντο (οἱ λίθοι) ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβαίνοντες· ἐπαύσαντο δὲ καὶ οἱ οἰκοδομοῦντες μικρόν. Καὶ πάλιν ἐπέταξαν οἱ ἓξ ἄνδρες τῷ πλήθει τοῦ ὄχλου ἐκ τῶν ὀρέων παραφέρειν λίθους εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου· παρεφέροντο οὖν ἐκ πάντων τῶν ὀρέων χρόαις ποικίλαις λελατομημένοι ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπεδίδοντο ταῖς παρθένοις, αἱ δὲ παρθένοι διέφερον αὐτοὺς διὰ τῆς πύλης καὶ ἐπεδίδουν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Καὶ ὅταν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐτέθησαν οἱ λίθοι οἱ ποικίλοι, ὅμοιοι ἐγένοντο λευκοί, καὶ τὰς χρόας τὰς ποικίλας ἤλλασσον· τινὲς δὲ λίθοι ἐπεδίδοντο ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκοδομήν, καὶ οὐκ ἐγίνοντο λαμπροί, ἀλλ' ὡς ἐτέθησαν, τοιοῦτοι καὶ εὑρέθησαν· οὐ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῶν παρθένων ἐπιδεδομένοι, οὐδὲ διὰ τῆς πύλης παρενηνεγμένοι. Οὗτοι οὖν οἱ λίθοι ἀπρεπεῖς ἦσαν ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου. Ἰδόντες δὲ οἱ ἓξ ἄνδρες τοὺς λίθους τοὺς ἀπρεπεῖς ἐν τῇ οἰκοδομῇ, ἐκέλευσαν αὐτοὺς ἀρθῆναι καὶ ἀπενεχθῆναι κάτω εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅθεν ἠνέχθησαν. Καὶ εἶτα λέγουσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς παρεκφέρουσι τοὺς λίθους· ὅλως ὑμεῖς μὴ ἐπιδίδοτε εἰς τὴν οἰκοδομὴν λίθους· τίθεσθε δὲ αὐτοὺς παρὰ τὸν πύργον, ἵνα αἱ παρθένοι διὰ τῆς πύλης παρενέγκωσιν αὐτοὺς καὶ ἐπιδιδῶσιν εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἐὰν γάρ, φασί, διὰ τῶν χειρῶν τῶν παρθένων τούτων μὴ παρενεχθῶσι διὰ τῆς πύλης, τὰς χρόας αὐτῶν ἀλλάξαι οὐ δύνανται· μὴ κοπιᾶτε οὖν, φασίν, εἰς μάτην.

V. *Καὶ ἐτελέσθη τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ οἰκοδομή· οὐκ ἀπετελέσθη δὲ ὁ πύργος· ἔμελλε γὰρ πάλιν ἐποικοδομεῖσθαι· καὶ ἐγένετο ἀνοχὴ τῆς οἰκοδομῆς. Ἐκέλευσαν δὲ οἱ ἓξ ἄνδρες τοὺς οἰκοδομοῦντας ἀναχωρῆσαι μικρὸν πάντας καὶ ἀναπαυθῆναι· ταῖς δὲ παρθένοις ἐπέταξαν ἀπὸ τοῦ πύργου μὴ ἀναχωρῆσαι. Ἐδόκει δέ μοι τὰς παρθένους καταλελεῖφθαι τοῦ φυλάσσειν τὸν πύργον. Μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι πάντας καὶ ἀναπαυθῆναι λέγω τῷ ποιμένι· τί, ὅτι, φημί, κύριε, οὐ συνετελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου; Οὔπω, φησί, δύναται ἀποτελεσθῆναι ὁ πύργος, ἐὰν μὴ ἔλθῃ ὁ κύριος αὐτοῦ καὶ δοκιμάσῃ τὴν οἰκοδομὴν ταύτην, ἵνα, ἐάν τινες λίθοι σαπροὶ εὑρεθῶσιν, ἀλλάξῃ αὐτούς· παρὰ γὰρ τὸ ἐκείνου θέλημα οἰκοδομεῖται ὁ πύργος. Ἤθελον, φημί, κύριε, τούτου τοῦ πύργου γνῶναι τί ἐστιν ἡ οἰκοδομὴ αὕτη, καὶ περὶ τῆς πέτρας καὶ πύλης καὶ τῶν ὀρέων, καὶ τῶν παρθένων, καὶ τῶν λίθων τῶν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβεβηκότων καὶ μὴ λελατομημένων, ἀλλ' οὕτως ἀπελθόντων εἰς τὴν οἰκοδομήν· διὰ τί πρῶτον εἰς τὰ θεμέλια ι' λίθοι ἐτέθησαν, εἶτα κ(ε'), εἶτα λε', εἶτα μ', καὶ περὶ τῶν λίθων τῶν ἀπεληλυθότων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ πάλιν ἠρμένων καὶ εἰς τόπον ἴδιον ἀποτεθειμένων· περὶ πάντων τούτων ἀνάπαυσον τὴν ψυχήν μου, κύριε, καὶ γνώρισόν μοι αὐτά. Ἐάν, φησί, κενόσπουδος μὴ εὑρεθῇς, πάντα γνώσῃ. Μετ' ὀλίγας γὰρ ἡμέρας ἤλθομεν εἰς τὸν τόπον οὗ κεκαθίκαμεν, καὶ λέγει μοι· ἄγωμεν παρὰ τὸν πύργον· ὁ γὰρ ([ὁ]) κύριος τοῦ πύργου ἔρχεται κατανοῆσαι αὐτόν. Καὶ ἤλθομεν πρὸς τὸν πύργον· καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν πρὸς αὐτὸν εἰ μὴ αἱ παρθένοι μόναι· καὶ ἐπερωτᾷ ὁ ποιμὴν τὰς παρθένους, εἰ ἄρα παραγεγόνει ὁ δεσπότης τοῦ πύργου. Αἱ δὲ ἔφησαν μέλλειν αὐτὸν ἔρχεσθαι κατανοῆσαι τὴν οἰκοδομήν.*

VI. *Καὶ ἰδοὺ μετὰ μικρὸν βλέπω παράταξιν πολ-*

---

26. *γὰρ*] *οὖν*? an *δὲ*?

λῶν ἀνδρῶν ἐρχομένων· καὶ εἰς τὸ μέσον ἀνήρ τις ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, ὥς τὸν πύργον ὑπερέχειν. Καὶ οἱ ἓξ ἄνδρες οἱ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐργασάμενοι μετ᾽ αὐτοῦ ἦσαν, καὶ ἕτεροι πολλοὶ κύκλῳ αὐτοῦ ἔνδοξοι· αἱ δὲ παρθένοι αἱ τηροῦσαι τὸν πύργον προσδραμοῦσαι κατεφίλησαν αὐτόν, καὶ ἤρξαντο ἐγγὺς αὐτοῦ περιπατεῖν κύκλῳ τοῦ πύργου. Κατενόει δὲ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος τὴν οἰκοδομὴν ἀκριβῶς, ὥστε αὐτὸν καθ᾽ ἕνα λίθον ψηλαφᾶν· κρατῶν δέ τινα ῥάβδον τῇ χειρί, κατὰ ἕνα λίθον τῶν ᾠκοδομημένων τρὶς ἔτυπτε· καὶ ὅταν ἐπάτασσεν, ἐγένοντο αὐτῶν τινὲς μέλανες ὡσεὶ ἀσβόλη, τινὲς δὲ ἐψωριακότες, τινὲς δὲ σχισμὰς ἔχοντες, τινὲς δὲ κολοβοί, τινὲς δὲ οὔτε λευκοὶ οὔτε μέλανες, τινὲς δὲ τραχεῖς καὶ μὴ συμφωνοῦντες τοῖς ἑτέροις λίθοις, τινὲς δὲ σπίλους ἔχοντες· αὗται ἦσαν αἱ ποικιλίαι τῶν λίθων τῶν σαπρῶν εὑρεθέντων εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἐκέλευσεν οὖν πάντας τούτους ἐκ τοῦ πύργου μετενεχθῆναι καὶ τεθῆναι παρὰ τὸν πύργον, καὶ ἑτέρους ἐνεχθῆναι λίθους καὶ ἐκβληθῆναι εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ὀρέων οὐκ ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι. * Καὶ ὤρυξε τὸ πεδίον, καὶ εὑρέθησαν λίθοι λαμπροὶ τετράγωνοι, τινὲς δὲ καὶ στρογγύλοι· ὅσοι δήποτε ἦσαν λίθοι ἐν τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ, πάντες ἠνέχθησαν, καὶ διὰ τῆς πύλης ἐβαστάζοντο ὑπὸ τῶν παρθένων· καὶ ἐλατομήθησαν οἱ τετράγωνοι λίθοι, καὶ ἐτέθησαν εἰς τὸν τόπον τῶν ἠρμένων· οἱ δὲ στρογγύλοι οὐκ ἐτέθησαν εἰς τὴν οἰκοδομήν, ὅτι σκληροὶ ἦσαν εἰς τὸ λατομηθῆναι αὐτούς, καὶ βραδέως ἐγένοντο. Ἐτέθησαν δὲ παρὰ τὸν πύργον ὡς μελλόντων αὐτῶν λατομεῖσθαι καὶ τίθεσθαι εἰς τὴν οἰκοδομήν· λίαν γὰρ λαμπροὶ ἦσαν.

VII. Ταῦτα οὖν συντελέσας ὁ ἀνὴρ ὁ ἔνδοξος καὶ κύριος ὅλου τοῦ πύργου προσεκαλέσατο τὸν ποιμένα,

---

20. * Excidit mentio τοῦ πεδίου, quo respiciunt quae sequuntur. Ib. ὤρυξε] l. ὤρυξαν. 27 sq. βραδέως ἐγένοντο] corrupta.

καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τοὺς λίθους πάντας τοὺς παρὰ τὸν πύργον κειμένους, τοὺς ἀποβεβλημένους ἐκ τῆς οἰκοδομῆς, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐπιμελῶς καθάρισον τοὺς λίθους πάντας καὶ θὲς αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, τοὺς δυναμένους ἁρμόσαι τοῖς λοιποῖς· τοὺς δὲ μὴ ἁρμόζοντας ῥῖψον μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου· * μετὰ πάντων (μεθ᾽) ὧν ἐληλύθει. Αἱ δὲ παρθένοι κύκλῳ τοῦ πύργου εἱστήκεισαν τηροῦσαι αὐτόν. Λέγω τῷ ποιμένι πάλιν· (πῶς) οὗτοι οἱ λίθοι δύνανται εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου ἀπελθεῖν ἀποδεδοκιμασμένοι; Ἀποκριθεὶς μοι λέγει· βλέπεις, φησὶ, τοὺς λίθους τούτους; Βλέπω, φημὶ, κύριε. Ἐγὼ, φησὶ, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν λίθων τούτων λατομήσω καὶ βάλλω εἰς τὴν οἰκοδομὴν, καὶ ἁρμόσουσι μετὰ τῶν λοιπῶν λίθων. Πῶς, φημὶ, κύριε, δύνανται περικοπέντες τὸν αὐτὸν τόπον πληρῶσαι; Ἀποκριθεὶς λέγει μοι· ὅσοι μικροὶ εὑρεθήσονται, εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς βληθήσονται, ὅσοι δὲ μείζονες, ἐξώτεροι τεθήσονται καὶ συγκρατήσουσιν αὐτούς. Ταῦτά μοι λαλήσας λέγει μοι· ἄγωμεν, καὶ μετὰ ἡμέρας δύο ἔλθωμεν καὶ καθαρίσωμεν τοὺς λίθους τούτους, καὶ βάλωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκοδομήν· τὰ γὰρ κύκλῳ τοῦ πύργου καθαρισθῆναι δεῖ, μήποτε ὁ δεσπότης ἐξάπινα ἔλθῃ, καὶ τὰ παρὰ τὸν πύργον ῥυπαρὰ εὕρῃ, καὶ προσοχθίσῃ, καὶ οὗτοι οἱ λίθοι οὐκ ἀπελεύσονται εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, κἀγὼ ἀμελὴς δόξω εἶναι παρὰ τῷ δεσπότῃ. Καὶ μετὰ ἡμέρας δύο ἤλθομεν πρὸς τὸν πύργον, καὶ λέγει μοι· κατανοήσωμεν τοὺς λίθους πάντας, καὶ ἴδωμεν τοὺς δυναμένους εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἀπελθεῖν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, κατανοήσωμεν.

VIII. Καὶ ἀρξάμενοι πρῶτον τοὺς μέλανας κατανοοῦμεν λίθους· καὶ οἷοι ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ἐτέθησαν, τοιοῦτοι καὶ εὑρέθησαν· καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς ὁ ποι-

---

6. * Exciderunt nonnulla. 13. βάλλω] βαλῶ? 31 sq. κατανοοῦμεν] κατενοοῦμεν?

μὴν ἐκ τοῦ πύργου μετενεχθῆναι καὶ χωρισθῆναι. Εἶτα κατενόησε τοὺς ἐψωριακότας, καὶ λαβὼν ἐλατόμησε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκέλευσε τὰς παρθένους ἆραι αὐτοὺς καὶ βαλεῖν εἰς τὴν οἰκοδομήν. Καὶ ἦραν αὐτοὺς αἱ παρθένοι, καὶ ἔθηκαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου μέσον. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκέλευσε μετὰ τῶν μελάνων τεθῆναι· καὶ γὰρ οὗτοι μέλανες εὑρέθησαν. Εἶτα κατενόει τοὺς τὰς σχισμὰς ἔχοντας· καὶ ἐκ τούτων πολλοὺς ἐλατόμησε καὶ ἐκέλευσε διὰ τῶν παρθένων εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἀπενεχθῆναι· ἐξώτεροι δὲ ἐτέθησαν, ὅτι ὑγιέστεροι εὑρέθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σχισμάτων οὐκ ἠδυνήθησαν λατομηθῆναι. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου. Εἶτα κατενόει τοὺς κολοβούς· καὶ εὑρέθησαν πολλοὶ ἐν αὐτοῖς μέλανες, τινὲς δὲ σχισμὰς μεγάλας πεποιηκότες· καὶ ἐκέλευσε καὶ τούτους τεθῆναι μετὰ τῶν ἀποβεβλημένων· τοὺς δὲ περισσεύοντας αὐτῶν καθαρίσας καὶ λατομήσας ἐκέλευσεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τεθῆναι. Αἱ δὲ παρθένοι αὐτοὺς ἄρασαι εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου ἥρμοσαν· ἀσθενέστεροι γὰρ ἦσαν. Εἶτα κατενόει τοὺς ἡμίσεις λευκούς, ἡμίσεις δὲ μέλανας, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εὑρέθησαν μέλανες· ἐκέλευσε δὲ καὶ τούτους ἀρθῆναι μετὰ τῶν ἀποβεβλημένων. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἤρθησαν ὑπὸ τῶν παρθένων· λευκοὶ γὰρ ὄντες ἡρμόσθησαν ὑπ' αὐτῶν τῶν παρθένων εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἐξώτεροι δὲ ἐτέθησαν, ὅτι ὑγιεῖς εὑρέθησαν, ὥστε δύνασθαι αὐτοὺς κρατεῖν τοὺς εἰς τὸ μέσον τεθέντας· ὅλως γὰρ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐκολοβώθη. Εἶτα κατενόει τοὺς τραχεῖς καὶ σκληρούς, καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἀπεβλήθησαν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι λατομηθῆναι· σκληροὶ γὰρ λίαν εὑρέθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν ἐλατομήθησαν καὶ ἤρθησαν ἀπὸ τῶν παρθένων, καὶ εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου ἡρμόσθησαν· ἀσθε-

23 sq. ἀρθῆναι] τεθῆναι? 26. τῶν παρθένων] del.?

νέστεροι γὰρ ἦσαν. Εἶτα κατενόει τοὺς ἔχοντας τοὺς σπίλους, καὶ ἐκ τούτων ἐλάχιστοι ἐμελαίνοντο καὶ ἀπεβλήθησαν πρὸς τοὺς λοιπούς. Οἱ δὲ περισσεύοντες λαμπροὶ καὶ ἐκεῖνοι εὑρέθησαν· καὶ οὗτοι ἡρμόσθησαν ὑπὸ τῶν παρθένων εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἐξώτεροι δὲ ἐτέθησαν διὰ τὴν ἰσχυρότητα αὐτῶν.

IX. Εἶτα ἦλθε κατονοῆσαι τοὺς λευκοὺς καὶ στρογγύλους λίθους, καὶ λέγει μοι· τί ποιοῦμεν περὶ τούτων τῶν λίθων; Τί, φημὶ, ἐγὼ γινώσκω, κύριε; Οὐδὲν οὖν ἐπινοεῖς περὶ αὐτῶν; Ἐγὼ, φημὶ, κύριε, ταύτην τὴν τέχνην οὐκ ἔχω· οὐδὲ λατόμος εἰμὶ, οὐδὲ δύναμαι νοῆσαι. Οὐ βλέπεις αὐτοὺς, φησὶ, λίαν στρογγύλους ὄντας, καὶ ἐὰν αὐτοὺς θελήσω τετραγώνους ποιῆσαι, πολὺ δεῖ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποκοπῆναι; Δεῖ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης τινὰς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τεθῆναι. Εἰ οὖν, φημὶ, κύριε, ἀνάγκη ἐστὶ, τί σεαυτὸν βασανίζεις, καὶ οὐκ ἐκλέγῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν οὓς θέλεις, καὶ ἁρμόζεις εἰς αὐτήν; Ἐξελέξατο ἐξ αὐτῶν τοὺς μείζονας καὶ λαμπροὺς, καὶ ἐλατόμησεν αὐτούς· αἱ δὲ παρθένοι ἄρασαι ἥρμοσαν εἰς τὰ ἐξώτερα μέρη τῆς οἰκοδομῆς. Οἱ δὲ λοιποὶ οἱ περισσεύσαντες ἤρθησαν, καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὸ πεδίον ὅθεν ἠνέχθησαν· οὐκ ἀπεβλήθησαν δὲ, ὅτι, φησὶ, λείπει τῷ πύργῳ ἔτι μικρὸν οἰκοδομηθῆναι. Πάντας δὲ θέλει ὁ δεσπότης τοῦ πύργου τούτους ἁρμοσθῆναι τοὺς λίθους εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ὅτι λαμπροί εἰσι λίαν. Ἐκλήθησαν δὲ γυναῖκες δώδεκα, εὐειδέσταται τῷ χαρακτῆρι, μέλανα ἐνδεδυμέναι, καὶ τὰς τρίχας λελυμέναι. Ἐδοκοῦσαν δέ μοι αἱ γυναῖκες αὗται ἄγριαι εἶναι. Ἐκέλευσε δὲ αὐτὰς ὁ ποιμὴν ἆραι τοὺς λίθους τοὺς ἀποβεβλημένους ἐκ τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἀπενεγκεῖν αὐτοὺς εἰς τὰ ὄρη ὅθεν καὶ ἠνέχθησαν. Αἱ δὲ ἱλαραὶ ἦραν, καὶ ἀπήνεγκαν πάντας τοὺς λίθους, καὶ ἔθηκαν ὅθεν ἐλήφθησαν. Καὶ μετὰ τὸ ἀρθῆναι πάντας τοὺς λίθους, καὶ μηκέτι κεῖσθαι

4. ἐκεῖνοι] ὁλόκληροι? 24. πάντας] πάντως?

λίθον κύκλῳ τοῦ πύργου, λέγει μοι ὁ ποιμήν· κυκλώσωμεν τὸν πύργον, καὶ ἴδωμεν μή τι ἐλάττωμά ἐστιν ἐν αὐτῷ· καὶ ἐκύκλωσα ἐγὼ μετ᾽ αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ ποιμὴν τὸν πύργον εὐπρεπῆ ὄντα τῇ οἰκοδομῇ λίαν ἱλαρὸς ἦν· ὁ γὰρ πύργος οὕτως ἦν ᾠκοδομημένος, ὥστε με ἰδόντα ἐπιθυμεῖν τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἦν ᾠκοδομημένος ὡσὰν ἐξ ἑνὸς λίθου μὴ ἔχων μίαν ἁρμογὴν ἐν ἑαυτῷ. Ἐφαίνετο δὲ ὁ λίθος ὡς ἐκ τῆς πέτρας ἐγκεκολαμμένος· μονόλιθος γάρ μοι ἐδόκει εἶναι.

X. Κἀγὼ περιπατῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἱλαρὸς ἤμην τοιαῦτα ἀγαθὰ βλέπων. Λέγει δέ μοι ὁ ποιμήν· ὕπαγε καὶ φέρε ἄσβεστον καὶ ὄστρακον λεπτὸν, ἵνα τοὺς τύπους τῶν λίθων τῶν ἡρμοσμένων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ βεβλημένων ἀναπληρώσω· δεῖ γὰρ τοῦ πύργου τὰ κύκλῳ πάντα ὁμαλὰ γενέσθαι. Καὶ ἐποίησα καθὼς ἐκέλευσε, καὶ ἤνεγκα πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ φησίν· ὑπηρέτει μοι, καὶ τὸ ἔργον ἐγγὺς τελεσθήσεται. Ἐπλήρωσεν οὖν τοὺς τύπους τῶν λίθων τῶν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἀπεληλυθότων, καὶ ἐκέλευσε σαρωθῆναι τὰ κύκλῳ τοῦ πύργου καὶ καθαρὰ γενέσθαι· αἱ δὲ παρθένοι λαβοῦσαι σάρον ἐσάρωσαν, καὶ πάντα τὰ κό[πρια] ἦραν ἐκ τοῦ πύργου, καὶ ἔφερον ὕδωρ, καὶ ἐγένετο ὁ τόπος ἱλαρὸς καὶ εὐπρεπέστατος τοῦ πύργου. Λέγει μοι ὁ ποιμήν· πάντα, φησὶ, κεκάθα[ρται]· ἐὰν ἔλθῃ ὁ κύριος ἐπισκέψασθαι τὸν πύργον, οὐκ ἔχει ἡμῶν οὐδὲν μέμψασθαι. Ταῦτα εἰπὼν ἤθελεν ὑπάγειν· ἐγὼ δὲ ἐπελαβόμην αὐτοῦ τῆς πήρας καὶ ἠρξάμην αὐτὸν ὁρκίζειν κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μοι ἐπιλύσῃ ἃ ἔδειξέ μοι. Λέγει δέ μοι ὁ ποιμήν· μικρὸν ἔχω ἀναπαυθῆναι, καὶ πάντα σοι ἐπιλύσω· ἔκδεξαί με ὧδε ἕως ἔρχομαι. Λέγω αὐτῷ· κύριε, μόνος ὢν ὧδε τί ποιήσω; Οὐκ εἶ, φησὶ, μόνος· αἱ γὰρ παρθένοι αὗται μετὰ σοῦ εἰσι. Παράδος οὖν, φημὶ, αὐταῖς με. Προσκαλεῖται αὐτὰς ὁ ποι-

9. ἐγκεκολαμμένος] l. ἐκκεκολαμμένος. 26. ἡμῶν] l. ἡμῖν.

μὴν καὶ λέγει αὐταῖς· παρατίθεμαι ὑμῖν τοῦτον ἕως ἔρχομαι, καὶ ἀπῆλθεν. Ἐγὼ δὲ ἤμην μόνος μετὰ τῶν παρθένων· ἦσαν δὲ ἱλαρώτεραι, καὶ πρός με εὖ εἶχον· μάλιστα δὲ αἱ δ' αἱ ἐνδοξότεραι αὐτῶν.

XI. Λέγουσί μοι αἱ παρθένοι· σήμερον ὁ ποιμὴν ὧδε οὐκ ἔρχεται. Τί οὖν, φημὶ, ([κύριε,]) ποιήσω ἐγώ; Μέχρις ὅτου, φασὶν, ἔλθῃ, περίμεινον αὐτόν· καὶ ἐὰν ἔλθῃ, λαλήσει μετὰ σοῦ, ἐὰν δὲ μὴ ἔλθῃ, μενεῖς μεθ' ἡμῶν ὧδε ἕως ἔρχεται. Λέγω αὐταῖς· ἐκδέξομαι αὐτὸν ἕως ὀψέ· ἐὰν δὲ μὴ ἔλθῃ, ἀπελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ πρωῒ ἐπανήξω. Αἱ δὲ ἀποκριθεῖσαι λέγουσί μοι· ἡμῖν παρεδόθης· οὐ δύνασαι ἀφ' ἡμῶν ἀναχωρῆσαι. Ποῦ οὖν, φημὶ, μενῶ; Μεθ' ἡμῶν, φασὶ, κοιμηθήσῃ ὡς ἀδελφὸς, καὶ οὐχ ὡς ἀνήρ· ἡμέτερος γὰρ ἀδελφὸς εἶ· καὶ τοῦ λοιποῦ μέλλομεν μετὰ σοῦ κατοικεῖν· λίαν γάρ σε ἀγαπῶμεν. Ἐγὼ δὲ ᾐσχυνόμην μετ' αὐτῶν μένειν· καὶ ἡ δοκοῦσα πρώτη αὐτῶν εἶναι ἤρξατό με καταφιλεῖν καὶ περιάγειν κύκλῳ τοῦ πύργου καὶ παίζειν μετ' ἐμοῦ. Κἀγὼ ὡσεὶ νεώτερος ἐγεγόνειν, καὶ ἠρξάμην καὶ αὐτὸς παίζειν μετ' αὐτῶν· αἱ μὲν γὰρ ἐχόρευον, αἱ δὲ ὠρχοῦντο, αἱ δὲ ᾖδον· ἐγὼ δὲ σιγὴν ἔχων μετ' αὐτῶν κύκλῳ τοῦ πύργου περιεπάτουν, καὶ ἱλαρὸς ἤμην μετ' αὐτῶν. Ὀψίας δὲ γενομένης ἤθελον εἰς τὸν οἶκον ὑπάγειν· αἱ δὲ οὐκ ἀφῆκαν, ἀλλὰ κατέσχον με· καὶ ἔμεινα μετ' αὐτῶν τὴν νύκτα καὶ ἐκοιμήθην παρὰ τὸν πύργον. Ἔστρωσαν δὲ αἱ παρθένοι τοὺς λινοῦς χιτῶνας ἑαυτῶν χαμαὶ, καὶ ἐμὲ ἀνέκλιναν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ὅλως ἐποίουν εἰ μὴ προσηύχοντο· κἀγὼ μετ' αὐτῶν ἀδιαλείπτως προσηυχόμην, καὶ οὐκ ἔλασσον ἐκείνων· καὶ ἔχαιρον αἱ παρθένοι οὕτω μου προσευχομένου. Καὶ ἔμεινα ἐκεῖ μέχρι τῆς αὔριον, ἕως ὥρας δευτέρας, μετὰ τῶν παρθένων. Εἶτα παρῆν ὁ ποιμὴν καὶ λέγει ταῖς παρθένοις· μή τινα αὐτῷ ὕβριν πεποιήκατε; Ἐρώτα, φασὶν, αὐτόν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, εὐφράνθην μετ' αὐτῶν μείνας. Τί, φησὶν, ἐδείπνησας; Ἐδείπνησα, φημὶ, κύριε, ῥήματα

κυριου ὅλην τὴν νύκτα. Καλῶς, φησὶν, ἔλαβόν σε; Ναὶ, φημὶ, κύριε. Νῦν, φησὶ, τί θέλεις πρῶτον ἀκοῦσαι; Καθὼς, φημὶ, κύριε, ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔδειξας. Ἐρωτῶ σε, κύριε, ἵνα, καθὼς ἂν σε ἐπερωτήσω, οὕτω μοι καὶ δηλώσῃς. Καθὼς βούλῃ, φησὶν, οὕτω σοι καὶ ἐπιλύσω, καὶ οὐδὲν ὅλως ἀποκρύψω ἀπὸ σοῦ.

XII. *Πρῶτον, φημὶ, πάντων, κύριε, τοῦτό μοι δήλωσον. Ἡ πέτρα καὶ ἡ πύλη τίς ἐστιν; Ἡ πέτρα, φησὶν, αὕτη καὶ ἡ πύλη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστι. Πῶς, φημὶ, κύριε, ἡ μὲν πέτρα παλαιά ἐστιν, ἡ δὲ πύλη καινή; Ἄκουε, φησὶ, καὶ σύνιε, ἀσύνετε. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ θεοῦ πάσης τῆς κτίσεως αὐτοῦ προγενέστερός ἐστιν, ὥστε σύμβουλον αὐτὸν γενέσθαι τῷ πατρὶ τῆς κτίσεως αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ παλαιός ἐστιν. Ἡ δὲ πύλη διὰ τί καινὴ, φημὶ, κύριε; Ὅτι, φησὶν, ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τῆς συντελείας φανερὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο καινὴ ἐγένετο ἡ πύλη, ἵνα οἱ μέλλοντες σώζεσθαι δι᾽ αὐτῆς εἰς τὴν βασιλείαν εἰσέλθωσι τοῦ θεοῦ. Εἶδες, φησὶ, τοὺς λίθους τοὺς διὰ τῆς πύλης εἰσεληλυθότας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, τοὺς δὲ μὴ ἐληλυθότας πάλιν ἀποβεβλημένους εἰς τὸν ἴδιον τόπον; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Οὕτω, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ οὐδεὶς εἰσελεύσεται, εἰ μὴ λάβῃ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ εἰς πόλιν θελήσῃς εἰσελθεῖν τινα, κἀκείνη ἡ πόλις περιτετειχισμένη ᾖ κύκλῳ, καὶ μίαν ἔχῃ πύλην, μή τι δυνήσῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην εἰσελθεῖν εἰ μὴ διὰ τῆς πύλης ἧς ἔχει; Πῶς γὰρ, φημὶ, κύριε, δύναται γενέσθαι ἄλλως; Εἰ οὖν εἰς τὴν πόλιν οὐ δυνήσῃ εἰσελθεῖν εἰ μὴ διὰ τῆς πύλης αὐτῆς, οὕτω, φησὶ, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἄλλως εἰσελθεῖν οὐ δύναται ἄνθρωπος εἰ μὴ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ ἠγαπημένου ὑπ᾽ αὐτοῦ. Εἶδες, φησὶ, τὸν ὄχλον τὸν οἰκοδομοῦντα τὸν πύργον; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Ἐκεῖνοι, φησὶ, πάντες ἄγγελοι ἔνδοξοί εἰσι. Τούτοις οὖν περιτετείχισται ὁ κύριος. Ἡ δὲ πύλη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστιν· αὕτη μία εἴσοδός ἐστι*

πρὸς τὸν κύριον. Ἄλλως οὖν οὐδεὶς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτὸν εἰ μὴ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Εἶδες, φησὶ, τοὺς ἓξ ἄνδρας, καὶ τὸν μέσον αὐτῶν ἔνδοξον καὶ μέγαν ἄνδρα τὸν περιπατοῦντα παρὰ τὸν πύργον καὶ τοὺς λίθους ἀποδοκιμάσαντα ἐκ τῆς οἰκοδομῆς; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Ὁ ἔνδοξος, φησὶν, ἀνὴρ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστι, κἀκεῖνοι οἱ ἓξ οἱ ἔνδοξοι ἄγγελοί εἰσι δεξιὰ καὶ εὐώνυμα συγκρατοῦντες αὐτόν. Τούτων, φησὶ, τῶν ἀγγέλων τῶν ἐνδόξων οὐδεὶς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν θεὸν ἄτερ αὐτοῦ· ὃς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μὴ λάβῃ, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

XIII. Ὁ δὲ πύργος, φημὶ, τίς ἐστιν; Ὁ πύργος, φησὶν, οὗτος ἡ ἐκκλησία ἐστίν. Αἱ δὲ παρθένοι αὗται τίνες εἰσί; Ἅγια πνεύματά εἰσι· καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι οὐ δύνανται εὑρεθῆναι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἐὰν μὴ αὗται αὐτὸν ἐνδύσωσι τὸ ἔνδυμα αὐτῶν· ἐὰν γὰρ τὸ ὄνομα μόνον λάβῃς, τὸ δὲ ἔνδυμα παρ' αὐτῶν μὴ λάβῃς, οὐδὲν ὠφελεῖς. Αὗται γὰρ αἱ παρθένοι δυνάμεις εἰσὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ἐὰν τὸ ὄνομα φορῇς, τὴν δὲ δύναμιν μὴ φορῇς αὐτοῦ, εἰς μάτην ἔσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ φορῶν. Τοὺς δὲ λίθους, φησὶν, οὓς εἶδες ἀποβεβλημένους, αὐτοὶ τὸ μὲν ὄνομα ἐφόρεσαν, τὸν δὲ ἱματισμὸν τῶν παρθένων οὐκ ἐνεδύσαντο. Ποῖος, φημὶ, ἱματισμὸς αὐτῶν ἐστι, κύριε; Αὐτὰ τὰ ὀνόματα, φησὶν, ἱματισμός ἐστιν αὐτῶν· ὃς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ φορῇ, καὶ τούτων ὀφείλει τὰ ὀνόματα φορεῖν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ υἱὸς τὰ ὀνόματα τῶν παρθένων τούτων φορεῖ. Ὅσους, φησὶ, λίθους εἶδες εἰς τὴν οἰκοδομὴν *, τούτων τῶν παρθένων τὴν δύναμιν ἐνδεδυμένοι εἰσί. Διὰ τοῦτο βλέπεις τὸν πύργον μονόλιθον γεγονότα τῆς πέτρας. Οὕτω καὶ οἱ πιστεύσαντες τῷ κυρίῳ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐνδεδυμένοι τὰ πνεύ-

10. τοῦ θεοῦ] αὐτοῦ? an τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ? 14 sq. ἄλλοι — εὑρεθῆναι] l. ἄλλως ἄνθρωπος οὐ δύναται εἰσελθεῖν? 19. ὠφελεῖς] ὠφελεῖ σε? 29. * Deest aliquid. 30 sq. τὸν πύργον — τῆς πέτρας] mutila.

ματα ταῦτα, ἔσονται εἰς ἓν πνεῦμα, εἰς ἓν σῶμα, καὶ μία χρόα τῶν ἱματίων αὐτῶν. Τῶν τοιούτων δὲ τῶν φορούντων τὰ ὀνόματα τῶν παρθένων ἐστὶν ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον. Οἱ οὖν, φημὶ, κύριε, ἀποβεβλημένοι λίθοι διὰ τί ἀπεβλήθησαν; Διῆλθον γὰρ διὰ τῆς πύλης καὶ διὰ τῶν χειρῶν τῶν παρθένων ἐτέθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἐπειδὴ πάντα σοὶ, φησὶ, μέλει, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάζεις, ἄκουε περὶ τῶν ἀποβεβλημένων λίθων. Οὗτοι, φησὶ, πάντες τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἔλαβον, ἔλαβον δὲ καὶ τὴν δύναμιν τῶν παρθένων τούτων. Λαβόντες οὖν τὰ πνεύματα ταῦτα ἐνεδυναμώθησαν, καὶ ἦσαν μετὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ, καὶ ἦν αὐτῶν ἓν πνεῦμα καὶ ἓν σῶμα καὶ ἓν ἔνδυμα· τὰ γὰρ αὐτὰ ἐφρόνουν καὶ δικαιοσύνην εἰργάζοντο. Μετὰ οὖν χρόνον τινὰ ἀνεπείσθησαν ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὧν εἶδες μέλανα ἱμάτια ἐνδεδυμένων, τοὺς ὤμους ἔξω ἐχουσῶν καὶ τὰς τρίχας λελυμένας καὶ εὐμόρφων· ταύτας ἰδόντες ἐπεθύμησαν αὐτῶν, καὶ ἐνεδύσαντο τὴν δύναμιν αὐτῶν, τῶν δὲ παρθένων ἀπεδύσαντο τὴν δύναμιν. Οὗτοι οὖν ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ καὶ ἐκείναις παρεδόθησαν. Οἱ δὲ μὴ ἀπατηθέντες τῷ κάλλει τῶν γυναικῶν τούτων ἔμειναν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ. Ἔχεις, φησὶ, τὴν ἐπίλυσιν (τῶν λίθων) τῶν ἀποβεβλημένων.

XIV. Τί οὖν, φημὶ, κύριε, ἐὰν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, τοιοῦτοι ὄντες, μετανοήσωσι καὶ ἀποβάλωσι τὰς ἐπιθυμίας τῶν γυναικῶν τούτων, καὶ ἐπανακάμψωσιν ἐπὶ τὰς παρθένους, καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν πορευθῶσιν, οὐκ εἰσελεύσονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ; Εἰσελεύσονται, φησὶν, ἐὰν τούτων τῶν γυναικῶν ἀποβάλωσι τὰ ἔργα, τῶν δὲ παρθένων ἀναλάβωσι τὴν δύναμιν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν πορευθῶσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῆς οἰκοδομῆς ἀνοχὴ ἐγένετο, ἵνα, ἐὰν μετανοήσωσιν οὗτοι, ἀπέλθωσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, τότε ἄλλοι ἀπελεύσονται· καὶ οὗτοι εἰς τέλος ἐκβληθήσονται.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ηὐχαρίστησα τῷ κυρίῳ, ὅτι ευσπλαγχνίσθη ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἐξαπέστειλε τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτήσαντας εἰς αὐτὸν, καὶ ἀνεκαίνισεν ἡμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἤδη κατεφθαρμένων ἡμῶν καὶ μὴ ἐχόντων ἐλπίδα τοῦ ζῆν ἀνενέωσε τὴν ζωὴν ἡμῶν. Νῦν, φημὶ, κύριε, δήλωσόν μοι, διὰ τί ὁ πύργος χαμαὶ οὐκ ᾠκοδόμηται, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πέτραν καὶ ἐπὶ τὴν πύλην; Ὅτι, φησὶν, ἄφρων εἶ καὶ ἀσύνετος *. Ἀνάγκην ἔχω, φημὶ, κύριε, πάντα ἐπερωτᾶν σε, διότι οὐδόλως οὐδὲν δύναμαι νοῆσαι· τὰ γὰρ πάντα μεγάλα καὶ ἔνδοξά ἐστι καὶ δυσνόητα τοῖς ἀνθρώποις. Ἄκουε, φησί· τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ μέγα ἐστὶ καὶ ἀχώρητον, καὶ τὸν κόσμον ὅλον βαστάζει. Εἰ οὖν πᾶσα ἡ κτίσις διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ βαστάζεται, τί δοκεῖς τοὺς κεκλημένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα φοροῦντας τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πορευομένους ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ; Βλέπεις οὖν ποίους βαστάζει; Τοὺς ἐξ ὅλης καρδίας φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Αὐτὸς οὖν θεμέλιον αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ ἡδέως αὐτοὺς βαστάζει, ὅτι οὐκ ἐπαισχύνονται τὸ ὄνομα αὐτοῦ φορεῖν.

XV. Δή†[λωσόν μοι], φημὶ, κύριε, τῶν παρθέ[νων τ]ὰ ὀνόματα τῶν ἰσχυροτέρων τῶν εἰς τὰς γωνίας σταθεισῶν. Ἡ μὲν πρώτη Πίστις, ἡ δὲ δευτέρα Ἐγκράτεια, ἡ δὲ [τρί]τη Δύναμις, ἡ δὲ τε[τάρ]τη Μακροθυμία· αἱ δὲ ἕτεραι ἀνὰ μέσον τούτων σταθεῖσαι ταῦτα ἔχουσι τὰ ὀνόματα· Ἁπλότης, Ἀκακία, Ἁγνεία, Ἱλαρότης, Ἀλήθεια, Σύνεσις, [Ὁ]μόνοια, Ἀγάπη. Ταῦτα τὰ ὀνόματα ὁ φορῶν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, δυνήσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἄκουε, φησὶ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τῶν τὰ ὀνόματα μέλανα ἐχουσῶν· καὶ ἐκ τούτων δ' εἰσὶ δυνατώτεραι· ἡ πρώτη Ἀπιστία, ἡ δευτέρα Ἀκρασία, ἡ δὲ τρίτη

9. * Deest aliquid. 22. † Incipit folium tertium codicis Lips.

Ἀπείθεια, ἡ δὲ τετάρτη Ἀπάτη. Αἱ δὲ ἀκόλουθοι αὐτῶν καλοῦνται Λύπη, Πονηρία, Ἀσέλγεια, Ὀξυχολία, Ψεῦδος, Ἀφροσύνη, Καταλαλιά, Μῖσος. Ταῦτα τὰ ὀνόματα ὁ φορῶν τοῦ θεοῦ δοῦλος τὴν βασιλείαν μὲν ὄψεται τοῦ θεοῦ, εἰς αὐτὴν δὲ οὐκ εἰσελεύσεται. Οἱ λίθοι δέ, φημί, κύριε, οἱ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἡρμοσμένοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τίνες εἰσίν; Οἱ μὲν πρῶτοι, φησίν, οἱ ι' οἱ εἰς τὰ θεμέλια τεθειμένοι, πρώτη γενεά· οἱ δὲ κε' δευτέρα γενεὰ ἀνδρῶν δικαίων· οἱ δὲ λε' προφῆται τοῦ θεοῦ καὶ διάκονοι αὐτοῦ· οἱ δὲ μ' ἀπόστολοι καὶ διδάσκαλοι τοῦ κηρύγματος τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τί οὖν, φημί, κύριε, αἱ παρθένοι καὶ τούτους τοὺς λίθους ἐπέδωκαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, διενέγκασαι διὰ τῆς πύλης; Οὗτοι γάρ, φησί, πρῶτοι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐφόρεσαν, καὶ ὅλως ἀπ' ἀλλήλων οὐκ ἀπέστησαν, οὔτε τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν πνευμάτων, ἀλλὰ παρέμειναν τὰ πνεύματα αὐτοῖς μέχρι τῆς κοιμήσεως αὐτῶν. Καὶ εἰ μὴ ταῦτα τὰ πνεύματα μετ' αὐτῶν ἐσχήκεισ[αν], ο[ὗτοι] οὐ[κ ἂ]ν εὔχρηστοι γεγόνεισαν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου τούτου.

XVI. Ἔτι μοι, φημί, κύριε, δήλωσον. Τί, φησίν, ἐπιζητεῖς; Διὰ τί, φημί, κύριε, οἱ λίθοι [ἐ]κ τοῦ β[υ]θοῦ ἀνέβησαν καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐτέθησαν πεφορηκότες τὰ πνεύματα ταῦτα; Ἀνάγκην, φησίν, εἶχον δι' ὕδατος ἀναβῆναι, ἵνα ζωοποιηθῶσιν· οὐκ ἠδύναντο γὰρ ἄλλως εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, εἰ μὴ τὴν νέκρωσιν ἀπέθεντο τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἔλαβον οὖν καὶ οὗτοι οἱ κεκοιμημένοι τὴν σφραγῖδα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· πρὶν γάρ, φησί, φορέσαι τὸν ἄνθρωπον τὸ ὄνομα τοῦ (υἱοῦ τοῦ) θεοῦ, νεκρός ἐστιν· ὅταν δὲ λάβῃ τὴν σφραγῖδα, ἀποτίθεται τὴν νέκρωσιν, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ζωήν. Ἡ σφραγὶς οὖν τὸ ὕδωρ ἐστίν· εἰς τὸ ὕδωρ οὖν καταβαίνουσι νεκροὶ καὶ ἀναβαίνουσι ζῶντες. Κἀκείνοις οὖν ἐκηρύχθη ἡ σφραγὶς αὕτη, καὶ ἐχρήσαντο αὐτῇ, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Διὰ τί,

φημὶ, κύριε, καὶ οἱ μ' λίθοι μετ' αὐτῶν ἀνέβησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ, ἤδη ἐσχηκότες τὴν σφαγῖδα; Ὅτι, φησὶν, οὗτοι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἱ κηρύξαντες τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, κοιμηθέντες ἐν δυνάμει καὶ πίστει τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἐκήρυξαν καὶ τοῖς κεκοιμημένοις, καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγῖδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν. * Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνηρμόσθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, καὶ ἀλατόμητοι συνῳκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ γὰρ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἁγνείᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγῖδα ταύτην οὐκ εἶχον. Ἔχεις οὖν καὶ τὴν τούτων ἐπίλυσιν. Ἔχω, φημὶ, κύριε.

XVII. Νῦν οὖν, κύριε, περὶ τῶν ὀρέων μοι δήλωσον, διὰ τί ἄλλαι καὶ ἄλλαι εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ποικίλαι; Ἄκουε, φησί. Τὰ ὄρη ταῦτα τὰ δώδεκα φυλαί εἰσιν αἱ κατοικοῦσαι ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκηρύχθη οὖν εἰς ταύτας ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων. Διὰ τί δὲ ποικίλα, καὶ ἄλλη καὶ ἄλλη ἰδέα ἐστὶ τὰ ὄρη, δήλωσόν μοι, κύριε. Ἄκουε, φησίν· αἱ δώδεκα φυλαὶ αὗται αἱ κατοικοῦσαι ὅλον τὸν κόσμον δώδεκα ἔθνη εἰσί· ποικίλαι δέ εἰσι τῇ φρονήσει καὶ τῷ νοΐ. Οἷα οὖν εἶδες τὰ ὄρη ποικίλα, τοιαῦταί εἰσι καὶ τούτων αἱ ποικιλίαι τοῦ νοὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ φρόνησις. Δηλώσω δέ σοι καὶ ἑνὸς ἑκάστου τὴν πρᾶξιν. Πρῶτον, φημὶ, κύριε, τοῦτο δήλωσον, διὰ τί οὕτω ποικίλα ὄντα τὰ ὄρη, εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὅταν ἐτέθησαν οἱ λίθοι αὐτῶν, μία χρόα ἐγένοντο λαμπροὶ, ὡς καὶ οἱ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβεβηκότες λίθοι; Ὅτι, φησὶ, πάντα τὰ ἔθνη τὰ ὑπὸ τὸν

---

8. * Exciderunt haec: Ἀλλ' οὗτοι ζῶντες κατέβησαν, καὶ πάλιν ζῶντες ἀνέβησαν· ἐκεῖνοι δὲ οἱ προκεκοιμημένοι νεκροὶ κατέβησαν, ζῶντες δὲ ἀνέβησαν. Cf. Clem. Alex. Strom. II, 9. VI, 6.

οὐρανὸν κατοικοῦντα, ἀκούσαντα καὶ πιστεύσαντα ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἐκλήθησαν τοῦ (υἱοῦ τοῦ) θεοῦ· λαβόντες οὖν τὴν σφραγῖδα μίαν φρόνησιν ἔσχον καὶ ἕνα νοῦν, καὶ μία πίστις αὐτῶν ἐγένετο καὶ μία ἀγάπη, καὶ τὰ πνεύματα τῶν παρθένων μετὰ τοῦ ὀνόματος ἐφόρεσαν· διὰ τοῦτο ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου μία χρόα ἐγένετο λαμπρὰ ὡς ὁ ἥλιος. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ γενέσθαι ἓν σῶμα, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐμίαναν ἑαυτούς, καὶ ἐξεβλήθησαν ἐκ τοῦ γένους τῶν δικαίων, καὶ πάλιν ἐγένοντο οἷοι πρότερον ἦσαν, μᾶλλον δὲ χείρονες.

XVIII. Πῶς, φημί, κύριε, ἐγένοντο χείρονες, Χριστὸν ἐπεγνωκότες; Ὁ μὴ γινώσκων, φησί, θεὸν καὶ πονηρευόμενος ἔχει κόλασίν τινα τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ὁ δὲ θεὸν ἐπιγνοὺς οὐκ ἔτι ὀφείλει πονηρεύεσθαι, ἀλλ' ἀγαθοποιεῖν. Ἐὰν οὖν ὀφείλων ἀγαθοποιεῖν πονηρεύηται, οὐ δοκεῖ πλείονα πονηρίαν ποιεῖν παρὰ τὸν μὴ γινώσκοντα τὸν θεόν; Διὰ τοῦτο οἱ μὴ ἐγνω[κό]τες τὸν θεὸν καὶ πονηρευόμενοι κεκριμένοι εἰσὶν εἰς θάνατον, οἱ δὲ τὸν θεὸν ἐγνωκότες καὶ τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ ἑωρακότες, καὶ πονηρευόμενοι, δισσῶς κολασθήσονται καὶ ἀποθανοῦνται εἰς τὸν αἰῶνα. Οὕτως οὖν καθαρισθήσεται ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ. Ὡς δὲ εἶδες ἐκ τοῦ πύργου τοὺς λίθους [ῥιπτ]ομένους καὶ παραδεδομένους τοῖς πνεύμασι τοῖς πονηροῖς καὶ ἐκεῖθεν ἐκβληθέντας, καὶ ἔσται ἓν σῶμα τῶν κεκαθαρμένων ὥσπερ καὶ ὁ πύργος ἐγένετο ὡς ἐξ ἑνὸς λίθου γεγονὼς μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν· οὕτως ἔσται καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτὴν καὶ ἀποβληθῆναι τοὺς πονηροὺς καὶ ὑποκριτὰς καὶ βλασφήμους καὶ διψύχους καὶ πονηρευομένους ποικίλαις πονηρίαις· μετὰ τὸ τούτους ἀποβληθῆναι ἔσται ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ἓν σῶμα, μία φρόνησις, εἷς νοῦς, μία πίστις, μία ἀγάπη. Καὶ τότε ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται ἐν αὐτοῖς ἀπειληφὼς τὸν λαὸν αὐτοῦ καθαρόν. Μεγάλως, φημί, κύριε, καὶ ἐνδόξως πάντα

ἔχει. Ἔτι, φημὶ, κύριε, τῶν ὀρέων ἑνὸς ἑκάστου ([κύριε]) δήλωσόν μοι τὴν δύναμιν καὶ τὰς πράξεις, ἵνα πᾶσα ψυχὴ πεποιθυῖα ἐπὶ τὸν κύριον ἀκούσασα δοξάσῃ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ ἔνδοξον ὄνομα αὐτοῦ. Ἄκουε, φησὶ, τῶν ὀρέων τὴν ποικιλίαν καὶ τῶν δώδεκα ἐθνῶν.

XIX. Ἐκ τοῦ πρώτου ὄρους τοῦ μέλανος οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἀποστάται καὶ βλάσφημοι εἰς τὸν κύριον καὶ προδόται τῶν δούλων τοῦ θεοῦ· τούτοις δὲ μετάνοια οὐκ ἔστι, θάνατος δὲ ἔστι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ μέλανές εἰσι· καὶ γὰρ τὸ γένος αὐτῶν ἄνομόν ἐστιν. Ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου ὄρους τοῦ ψιλοῦ οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ὑποκριταὶ καὶ διδάσκαλοι πονηρίας· καὶ οὗτοι οὖν τοῖς προτέροις ὅμοιοί εἰσι, μὴ ἔχοντες καρπὸν δικαιοσύνης· ὡς γὰρ τὸ ὄρος αὐτῶν ἄκαρπον, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ τοιοῦτοι ὄνομα μὲν ἔχουσιν, ἀπὸ δὲ τῆς πίστεως κενοί εἰσι, καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς καρπὸς ἀληθείας· τούτοις οὖν μετάνοια κεῖται, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσιν· ἐὰν δὲ βραδύνωσι, μετὰ τῶν προτέρων ἔσται ὁ θάνατος αὐτῶν. Διὰ τί, φημὶ, κύριε, τούτοις μετάνοιά ἐστι, τοῖς δὲ πρώτοις οὐκ ἔστι; παρὰ τὶ γὰρ καὶ αὗται αἱ πράξεις αὐτῶν εἰσι. Διὰ τοῦτο, φησὶ, τούτοις μετάνοια κεῖται, ὅτι οὐκ ἐβλασφήμησαν τὸν κύριον αὐτῶν, οὐδὲ ἐγένοντο προδόται τῶν δούλων τοῦ θεοῦ, διὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λήμματος ὑπεκρίθησαν, καὶ ἐδίδαξεν ἕκαστος τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων τῶν ἁμαρτανόντων. Ἀλλὰ τίσουσι δίκην τινά· κεῖται δὲ αὐτοῖς μετάνοια διὰ τὸ μὴ γενέσθαι αὐτοὺς βλασφήμους μηδὲ προδότας.

XX. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ τρίτου τοῦ ἔχοντος ἀκάνθας καὶ τριβόλους οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσι· ([τινὲς ἐξ αὐτῶν]) οἱ μὲν πλούσιοι, οἱ δὲ πραγματείαις

---

22. καὶ αυται αἱ] αἱ αὐταί?

πολλαῖς ἐμπεφυρμένοι· οἱ μὲν τρίβολοι εἰσὶν οἱ πλούσιοι, αἱ δὲ ἄκανθαι οἱ ἐν ταῖς πραγματείαις ταῖς ποικίλαις ἐμπεφυρμένοι. Οὗτοι (οὐ) κολλῶνται τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἀποπλανῶνται-πνιγόμενοι ὑπὸ τῶν πράξεων αὐτῶν· οἱ δὲ πλούσιοι δυσκόλως κολλῶνται τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, φοβούμενοι μή τι αἰτιαθῶσιν ἀπ' αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι οὖν δυσκόλως εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Ὥσπερ γὰρ ἐν τριβόλοις γυμνοῖς ποσὶ περιπατεῖν δύσκολόν ἐστιν, οὕτω καὶ τοῖς τοιούτοις δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ τούτοις πᾶσι μετάνοιά ἐστι· ταχινὴ δὲ, ἵνα, ὃ τοῖς προτέροις χρόνοις οὐκ εἰργάσαντο, νῦν ἀναδράμωσιν ἐν ταῖς ἡμέραις, καὶ ἀγαθόν τι ποιήσωσι καὶ ζήσονται τῷ θεῷ· ἐὰν δὲ ἐπιμείνωσι ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, παραδοθήσονται ταῖς γυναξὶν ἐκείναις, αἵτινες αὐτοὺς θανατώσουσιν.

XXI. Ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου ὄρους τοῦ ἔχοντος βοτάνας πολλὰς, τὰ μὲν ἐπάνω τῶν βοτανῶν χλωρὰς, τὰ δὲ πρὸς ταῖς ῥίζαις ξηρὰς, τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ξηραινόμεναι, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν δίψυχοι, οἱ δὲ τὸν κύριον ἔχοντες ἐπὶ τὰ χείλη, ἐπὶ τὴν καρδίαν δὲ μὴ ἔχοντες. Διὰ τοῦτο τὰ θεμέλια αὐτῶν ξηρά ἐστι καὶ δύναμιν μὴ ἔχοντα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτῶν μόνα ζῶσι, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν νεκρά ἐστιν· οἱ τοιοῦτοι (οὔτε ζῶσιν, οὔτε) τεθνήκασιν. Ὅμοιοι οὖν εἰσι τοῖς διψύχοις· καὶ γὰρ οἱ δίψυχοι οὔτε ξηροί εἰσιν οὔτε χλωροί· οὔτε γὰρ ζῶσιν οὔτε τεθνήκασιν. Ὥσπερ γὰρ αὐτῶν αἱ βοτάναι ἥλιον ἰδοῦσαι ἐξηράνθησαν, οὕτω καὶ οἱ δίψυχοι, ὅταν θλῖψιν ἀκούσωσι, διὰ τὴν δειλίαν αὐτῶν εἰδωλολατροῦσι καὶ (τὸ) ὄνομα ἐπαισχύνονται τοῦ κυρίου αὐτῶν· οἱ τοιοῦτοι οὖν οὔτε

---

6. αἰτιαθῶσιν] αἰτηθῶσιν? 13. νῦν — ἡμέραις] ἀναδράμωσιν ἐν ταῖς νῦν ἡμέραις? 14. ζήσονται] ζήσωνται? 18. 19. χλωρὰς, ξηρὰς] χλωρὰ, ξηρὰ? Cf. p. 82. lin. 19.

(ζῶσιν, οὔτε) τεθνήκασιν. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσιν, * ἤδη παραδεδομένοι εἰσὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἀποφερομέναις τὴν ζωὴν αὐτῶν.

XXII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ πέμπτου τοῦ ἔχοντος βοτάνας χλωρὰς καὶ τραχέος ὄντος οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσι· πιστοὶ μὲν, δυσμαθεῖς δὲ καὶ αὐθάδεις καὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες, θέλοντες πάντα γινώσκειν, καὶ οὐδὲν ὅλως γινώσκουσι· διὰ τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν ταύτην ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτῶν ἡ σύνεσις καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς ἀφροσύνη μωρά. Ἐπαινοῦσι δὲ ἑαυτοὺς ὡς σύνεσιν ἔχοντας, καὶ θέλουσιν ἐθελοδιδάσκαλοι εἶναι ἄφρονες † ὄντες· διὰ ταύτην οὖν τὴν ὑψηλοφροσύνην πολλοὶ ἐκενώθησαν ὑψοῦντες ἑαυτούς· μέγα γὰρ δαιμόν[ιόν ἐστ]ιν [ἡ αὐθάδε]ια [καὶ ....]. Ἐκ τούτων οὖν πολλοὶ ἀπεβλήθησαν, τινὲς δὲ μετενόησαν καὶ ἐπίστευσαν καὶ ὑπέταξαν ἑαυτοὺς [τοῖ]ς ἔχουσι σύν[εσιν ἐπιγνόντες τὴν] ἑαυτῶν ἀφροσύνην. Καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ τοῖς τοιούτοις κεῖται μετάνοια· οὐκ ἐγένοντο γὰρ πονηροὶ, μᾶλλον δὲ πονηρο...... [Ἐὰν οὖν] μετανοήσωσι, ζήσονται τῷ θεῷ, ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, κατοικήσουσι μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν πονηρευομένων εἰς αὐτούς.

XXIII. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ [ὄρους τοῦ] ἕκτου τοῦ ἔχοντος σχισμὰς μεγάλας καὶ μικρὰς καὶ ἐν ταῖς σχισμαῖς βοτάνας μεμαρασμένας πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν [τὰς] σχισμὰς τὰς μικρὰς ἔχοντες, οὗτοί εἰσιν· οἱ κατ᾽ ἀλλήλων ἔχοντες *, καὶ ἀπὸ τῶν καταλαλιῶν ἑαυτῶν μεμωραμένοι εἰσὶν ἐν τῇ πίστει· ἀλλὰ μετενό[ησαν] ἐκ τούτων πολλοί. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ μετανοήσουσιν, ὅταν ἀκούσωσί μου τὰς ἐντολάς· μικραὶ γὰρ αὐτῶν εἰσιν αἱ καταλαλιαὶ, καὶ ταχὺ μετανοήσουσιν· οἱ

---

1. * Desunt fere haec: *ζήσονται, ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσιν.* 11. *ἐθελοδιδάσκαλοι*] *διδάσκαλοι?* 12. † Incipit cod. Lips. fol. 3. p. versa. 14. ....] Lat.: *confidentia inanis.* 19. *πονηρο......*] Lat.: *insipientes et stulti.* 27. * Add. *τι?*

δὲ μεγάλας ἔχοντες σχισμὰς, οὗτοι παράμονοί εἰσι ταῖς καταλαλιαῖς αὐτῶν καὶ μνησίκακοι γίνονται μηνιῶντες ἀλλ[ήλοις]. Οὗτοι οὖν ἀπὸ τοῦ πύργου ἀπερρίφησαν καὶ ἀπεδοκιμάσθησαν (ἐκ) τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ. Οἱ τοιοῦτοι οὖν δυσκόλως ζήσονται. Εἰ ὁ θεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ὁ πάντων κυριεύων καὶ ἔχων πάσης τῆς κτίσεως αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν οὐ μνησικακεῖ τοῖς. ἐξομολογουμένοις τὰς ἁμαρτίας αὐ[τῶν], ἀλλ' ἵλεως γίνεται, ἄνθρωπος φθαρτὸς ὢν καὶ πλήρης ἁμαρτιῶν ἀνθρώπῳ μνησικακεῖ ὡς δυνάμενος ἀπολέσαι ἢ σῶσαι αὐτόν; Λέγω δ[ὲ ὑ]μ[ῖν ὁ] ἄγγελος τῆς μετανοίας· ὅσοι ταύτην ἔχετε τὴν αἵρεσιν, ἀποθέσθε αὐτὴν καὶ μετανοήσατε, καὶ ὁ κύριος ἰάσεται ὑμῶν τὰ πρότερ[α ἁμαρτήματα], ἐὰν καθαρίσητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τούτου τοῦ δαιμονίου· εἰ δὲ μή, παραδοθήσεσθε αὐτῷ εἰς θάνατον.

XXIV. *Ἐκ δὲ τοῦ ἑβδόμο[υ ὄρους, ἐν ᾧ βοτάναι] χλωραὶ [καὶ] ἱλαραὶ καὶ ὅλον τὸ ὄρος εὐθηνοῦν, καὶ πᾶν γένος κτηνῶν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐνέμοντο τὰς βοτ[άνας ἐν τούτῳ τῷ] ὄρει, καὶ αἱ [βοτ]άναι ἃς ἐνέμοντο μᾶλλον εὐθαλεῖς ἐγίνοντο, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσι· πάντοτε ἁπλοῖ [καὶ ἄ]κακοι [...... ἐ]γίνοντο, μηδὲν κατ' ἀλλήλων ἔχοντες, ἀλλὰ πάντοτε ἀγαλλιώμενοι ἐπὶ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ καὶ ἐνδεδυμένοι [τὸ] πνεῦμα [τούτων τῶν πα]ρθένων καὶ πάντοτε σπλάγχνον ἔχοντες ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐχορήγησαν ἀνονειδίστως καὶ ἀ[...... Ὁ οὖν] κύριος ἰδὼν τὴν ἁπλότητα αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἠπιότητα ἐπλήθυνεν αὐτοὺς ἐν τοῖς κόποις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἐχαρίτωσεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ πράξει αὐτῶν. Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς τοιούτοις οὖσιν ἐγὼ ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας· διαμείνατε τοιοῦτοι, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται [τὸ σ]πέρμα ὑμῶν ἕως*

---

22. ......] *πάντοτε?* an *διὰ παντὸς?* 24. *σπλάγχνον*] *σπλάγχνα?* 25. *ἀ*......] in Lat.: *sine deliberatione.*

αἰῶνος· ἐδοκίμασε γὰρ ὑμᾶς ὁ κύριος καὶ ἐνέγραψεν ὑμᾶς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ἡμέτερον, καὶ ὅλον τὸ σπέρμα ὑμῶν κατοικήσει μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ἐκ γὰρ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἐλάβετε.

XXV. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ὀγδόου, οὗ ἦσαν αἱ πολλαὶ πηγαὶ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις τοῦ κυρίου ἐποτίζετο ἐκ τῶν πηγῶν, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἀπόστολοι καὶ διδάσκαλοι οἱ κηρύξαντες εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ οἱ διδάξαντες σεμνῶς καὶ ἁγνῶς τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ μηδὲν ὅλως νοσφισάμενοι εἰς ἐπιθυμίαν πονηράν, ἀλλὰ πάντοτε ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ πορευθέντες, καθὼς καὶ παρέλαβον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τῶν τοιούτων οὖν ἡ πάροδος μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐστίν.

XXVI. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ἐνάτου τοῦ ἐρημώδους τοῦ (τὰ) ἑρπετὰ καὶ θηρία ἐν αὐτῷ ἔχοντος τὰ διαφθείροντα τοὺς ἀνθρώπους οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν τοὺς σπίλους ἔχοντες διάκονοί εἰσι κακῶς διακονήσαντες καὶ διαρπάσαντες χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τὴν ζωὴν καὶ ἑαυτοῖς περιποιησάμενοι ἐκ τῆς διακονίας ἧς ἔλαβον διακονήσ[αντες]· ἐὰν οὖν ἐπιμείνωσι τῇ αὐτῇ ἐπιθυμίᾳ, ἀπέθανον, καὶ οὐδεμία αὐτοῖς ἐλπὶς ζωῆς· ἐὰν δὲ ἐπιστρέψωσι καὶ ἁγνῶς τελειώσωσι τὴν διακονίαν αὐτῶν, δυνήσονται ζῆσαι. Οἱ δὲ ἐψωριακότες, οὗτοι οἱ ἀρνησάμενοί εἰσι καὶ μὴ ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν κύριον ἑαυτῶν, ἀλλὰ χερσωθέντες καὶ γενόμενοι ἐρημώδεις, μὴ κολλώμενοι τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ μονάζοντες ἀπολλύουσι τὰς ἑαυτῶν ψυχάς. Ὡς γὰρ ἄμπελος ἐν φραγμῷ τινι καταλειφθεῖσα ἀμελείας τυγχάνουσα καταφθείρεται καὶ ὑπὸ τῶν βοτανῶν ἐρημοῦται καὶ τῷ χρόνῳ ἀγρία γίνεται, καὶ οὐκέτι εὔχρηστός ἐστ[ι] τῷ δεσπότῃ ἑαυτῆς, οὕτω καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἑαυτοὺς ἀπεγνώκασι, καὶ γίνονται ἄχρηστοι

4. σπέρματος] l. πνεύματος.

τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν ἀγριωθέντες. Τούτοις οὖν μετάνοια γίνεται, ἐὰν μὴ ἐκ καρδίας εὑρεθῶσιν ἠρνημένοι· ἐὰν δὲ ἐκ καρδίας εὑρεθῇ ἠρνημένος τις, οὐκ οἶδα εἰ δύναται ζῆσαι. Καὶ τοῦτο οὐκ εἰς ταύτας τὰς ἡμέρας λέγω ἵνα τις ἀρνησάμενος μετάνοιαν λάβοι· ἀδύνατον γάρ ἐστι σωθῆναι τὸν μέλλοντα νῦν ἀρνεῖσθαι τὸν κύριον ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς πάλαι ἠρνημένοις δοκεῖ κεῖσθαι μετάνοια. Εἴ τις οὖν μέλλει μετανοεῖν, ταχινὸς γενέσθω πρὶν τὸν πύργον ἀποτελεσθῆναι· εἰ δὲ μή, ὑπὸ τῶν γυναικῶν καταφθαρήσεται εἰς θάνατον. Καὶ οἱ κολοβοί, οὗτοι δόλιοί εἰσι καὶ κατάλαλοι· καὶ τὰ θηρία ἃ εἶδες εἰς τὸ [ἔνατον] ὄρος, οὗτοί εἰσιν. Ὥσπερ γὰρ τὰ θηρία διαφθείρουσι τῷ ἑαυτῶν ἰῷ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολλύει, οὕτω καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τὰ ῥήματα δ[ια]φθείρει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολλύει. Οὗτοι οὖν κολοβοί εἰσιν ἀπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν διὰ τὴν πρᾶξιν ἣν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς· τινὲς δὲ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν. Καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τοιοῦτοι ὄντες δύνανται σωθῆναι, ἐὰν μετανοήσωσιν· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσιν, ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, ὧν τὴν δύναμιν ἔχουσιν, ἀποθανοῦνται.

XXVII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ δεκάτου, (οὗ) ἦσαν δένδρα σκεπάζοντα πρόβατ[ά] τινα, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἐπίσκοποι καὶ φιλόξενοι, οἵτινες ἡδέως εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν πάντοτε ὑπεδέξαντο τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἄτερ ὑποκρίσεως· οἱ δὲ ἐπίσκοποι πάντοτε τοὺς ὑστερημένους καὶ τὰς χήρας τῇ διακονίᾳ ἑαυτῶν ἀδιαλείπτως ἐσκέπασαν καὶ ἁγν[ῶς] ἀνεστράφησαν πάντοτε. Οὗτοι οὖν πάντες σκεπασθήσονται ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ παντός. Οἱ οὖν ταῦτα ἐργασάμενοι ἔνδοξοί εἰσι παρὰ τῷ θεῷ, καὶ ἤδη ὁ τόπος αὐτῶν μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐστὶν, ἐὰν ἐπιμείνωσιν ἕως τέλους λειτουργοῦντες τῷ κυρίῳ.

XXVIII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ἑνδεκάτου, οὗ ἦσαν δένδρα καρπῶν πλήρη, ἄλλοις καὶ ἄλλοις καρποῖς κε-

κοσμημένα, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ παθόντες ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, οἳ καὶ προθύμως ἔπαθον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ παρέδωκαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Διὰ τί οὖν, φημὶ, κύριε, πάντα μὲν τὰ δένδρα καρποὺς ἔχει, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καρποὶ ἀηδέστεροί εἰσιν; Ἄκουε, φησίν· ὅσοι ποτὲ ἔπαθον διὰ τὸ ὄνομα, ἔνδοξοί εἰσι παρὰ τῷ θεῷ, καὶ πάντων τούτων αἱ ἁμαρτίαι ἀφῃρέθησαν, ὅτι ἔπαθον διὰ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Διὰ τί δὲ οἱ καρποὶ αὐτῶν ποικίλοι εἰσὶν, τινὲς δὲ ὑπερέχοντες, ἄκουε. Ὅσοι, φησὶν, ἐπ' ἐξουσίαν ἀχθέντες ἐξητάσθησαν καὶ οὐκ ἠρνήσαντο, ἀλλ' ἔπαθον προθύμως, οὗτοι μᾶλλον ἐνδοξότεροί εἰσι παρὰ τῷ κυρίῳ. Τούτων ὁ καρπός ἐστιν ὁ ὑπερέχων· ὅσοι δὲ δειλοὶ καὶ ἐν δισταγμῷ ἐγένοντο καὶ ἐλογίσαντο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, πότερον ἀρνήσονται ἢ ὁμολογήσουσι, καὶ ἔπαθον, τούτων οἱ καρποὶ ἐλάττους εἰσὶν, ὅτι ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἡ βουλὴ αὕτη· πονηρὰ γὰρ ἡ βουλὴ αὕτη, ἵνα δοῦλος κύριον ἴδιον ἀρνήσηται. Βλέπετε οὖν ὑμεῖς οἱ ταῦτα βουλευόμενοι, μήποτε ἡ βουλὴ αὕτη διαμείνῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ἀποθανῆσθε ([ἐν]) τῷ θεῷ· ὑμεῖς δὲ οἱ πάσχοντες ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος δοξ[άζειν] ὀφείλετε τὸν θεὸν, ὅτι ἀξίους ὑμᾶς ἡγήσατο ὁ θεὸς ἵνα τούτου τὸ ὄνομα βαστάζητε καὶ πᾶσαι ὑμῶν αἱ ἁμαρτίαι ἰαθῶσιν. [Οὐκοῦν μᾶλλον μακα]ρίζετε ἑαυτούς; Ἀλλὰ δοκεῖτε ἔργον μέγα πεποιηκέναι, ἐάν τις ὑμῶν διὰ τὸν θεὸν πάθῃ· ζωὴν ὑμῖν ὁ κύριος χαρίζεται καὶ [οὐ] νοεῖ[τε]· αἱ γὰρ ἁμαρτίαι ὑμῶν κατεβάρησαν, καὶ εἰ μὴ πεπόνθατε ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος κυρίου, διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν τεθνήκειτε . . . . τῷ θεῷ. Ταῦτα ὑμῖν λέγω τοῖς διστάζουσι περὶ ἀρνήσεως ἢ ὁμολογήσεως· ὁμολογεῖτε, ὅτι κύριον

---

24. τούτου] αὐτοῦ? 28. ὑμῶν] ὑμᾶς? an ὑμῶν ὑμᾶς?
30. . . . .] πάντως?

ἔχετε *, μήποτε ἀρνούμενοι [παρα]δοθ[ήσησθε] εἰς δεσμωτήρι[ον]. Εἰ τὰ ἔθνη τοὺς δούλους αὐτῶν κολάζουσιν, ἐάν τις ἀρνήσηται τὸν κύριον ἑαυτοῦ, τί δοκεῖτε ποιήσει ὁ κύριος ἡμῶν ὃς [ἔχει π]άντων τὴν ἐξουσίαν; Ἄρατε τὰς βουλὰς ταύτας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν, ἵνα διὰ παντὸς ζήσητε τῷ θεῷ.

XXIX. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ δωδ[ε]κάτου (τοῦ) λευκοῦ οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ὡς νήπια βρέφη εἰσὶν, οἷς οὐδεμία κακία ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν καρδίαν, οὐδὲ [ἔγνω]σαν τί ἐστι πονηρία, ἀλλὰ πάντοτε ἐν νηπιότητι διέμειναν. Οἱ τοιοῦτοι οὖν ἀδιστάκτως κατοικοῦσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θε[οῦ, ὅτι] ἐν οὐδενὶ πράγματι ἐμίαναν τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ μετὰ νηπιότητος διέμειναν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ φρονήσει. Ὅσοι οὖν διαμενεῖτε, φησὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς τὰ βρέφη, κακίαν μὴ ἔχοντες, καὶ πάντων τ῀ν προειρημένων ἐνδοξότεροι [ἔσε]σθε· πάντα γὰρ τὰ βρέφη ἔνδοξά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ καὶ πρῶτα παρ' αὐτῷ. Μακάριοι οὖν ὑμεῖς, ὅσοι ἂν ἄρητε ἀφ' ἑαυτῶν τὴν πονηρίαν, ἐνδύσησθε δὲ τὴν ἀκακίαν· πρῶτοι πάντων ζήσεσθε τῷ θεῷ. Μετὰ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰς παραβολὰς τῶν ὀρέων λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν μοι δήλωσον περὶ τῶν λίθων τῶν ἠρμένων ἐκ τοῦ πεδίου καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τεθειμένων ἀντὶ τῶν λίθων τῶν ἠρμένων [ἐκ] τοῦ πύργου, καὶ τῶν στρογγύλων τῶν τεθέντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ τῶν ἔτι στρογγύλων ὄντων.

XXX. Ἄκουε, φησὶ, καὶ περὶ τούτων πάντων. Οἱ λίθοι οἱ ἐκ τοῦ [πεδί]ου ἠρμένοι καὶ τεθειμένοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου ἀντὶ τῶν ἀποβλεβλημένων αἱ ῥίζαι εἰσὶ τοῦ ὄρους τοῦ λευκοῦ τούτου· ἐπεὶ οὖν οἱ πιστεύσαντες ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ λευκοῦ πάντες ἄκακοι εὑρέθησαν, ἐκέλευσεν ὁ κύριος τοῦ πύργου τού-

---

1. * Add. τὸν θεόν? 4. ἡμῶν] ὑμῶν?

τους ἐκ τοῦ ὄρους τούτου βληθῆναι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργ[ου]· ἔγνω γὰρ ὅτι, ἐὰν ἀπέλθᾶσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου οἱ λίθοι οὗτοι, διαμενοῦσι λαμπροὶ, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν μελανίσει. Ε[ἰ] δὲ . . . .

---

5. Desunt praeter finem huius capitis Similitud. IX. capp. 31—33., et, quibus Sim. X. constat, capita quattuor.

RECENSUS

EORUM, QUAE IN TEXTU IPSO TACITE MUTATA SUNT.[1]

Ex apographo.

3, 8. εἰ] ἢ
— 13. κτίσιν] κτῆσιν
5, 2. σωθῆναι] σωθεῖναι
— 20. πάνσεμνον[2]
— 33. ἠλέησε] ἐλέησε
6, 9. αὐτῆς] αὐτοῦ?
— 25. ἀποδῷ] ἀποδῇ
— 27. πίστει] πίστῃ
7, 7. περυσινῆς] περισυνῆς[3]
— 31. ὠφελήθησαν] ὠφελείθησαν
— 32. ἀσελγείαις] ἀσελγίαις
8, 9. ἁμαρτήσασι] ἁμαρτήμασι
— 15. πεπλήρωνται] πεπλήρονται
— 19. πλήρει] πλήρεις
8, 25. Ὤμοσε] Ὤμοσα
— 30. μνησικάκει] μνησικάκῃ?
9, 4. πραγματείαις] πραγματίαις
— 4 sq. συνανεφύρεις] συνανεφύρης
— 14. ἀποστράφηθι] ἀποστράφητι
— 30 sq. προσθεῖναι] προσθῆναι
10, 13. ἰδεῖν] εἰδεῖν]
— 19. ἐδώλιον] ἐδώλιον (ita semper)
11, 13. εἴασεν] ἴασεν
— 14. μου] μοι
— 17. εὐηρεστηκότων] εὐαρεστηκότων
— 18 sq. λείπει] λυπῇ?
— 21. ἐργάσωνται] ἐργάσονται
12, 17. ἑλκομένους] ἑλκόμενοι

1) Numerorum notis, quae primum obtinent locum, paginae, iis, quae sequuntur, lineae indicantur. Quae antecedunt signum], ea sunt, quae in textum sunt recepta; postposita sunt, quae in codice aut in apographo corrupta leguntur.

2) Teste aliqua ex schedulis cum apographo iunctis (v. Praef. p. VII.), sed iusto serius tradita, in codice habetur: *πάνσεπτος*, idque textui restituendum est.

3) In cod. ipso, teste aliqua e schedulis modo memoratis, compendium scribendi est, quod aeque solvi potest: *περυσινῆς*.

13, 4. ἀποκαλυφθήσεται] ἀποκαλυφθήσετε
— 7. ἀναγγείλω] ἀναγγίλω
— 10. χαρήσονται] χαρίσονται
— 13. ἀποκαλύψω σοι] ἀποκαλύψωσι
— 14. πάρεχε] πάρεσχε
14, 3. κτίσιν] κτῆσιν
15, 15. αὐτοῖς] ἑαυτοῖς
— 21. οἰκοδομεῖται] οἰκοδομῆται
— 32 sq. ὠργίσθη] ὀργίσθη
— 33. αὐτοῖς] αὐτοὺς
— — παρώργισαν] παρώργησαν
17, 10. ἀσελγείαις] ἀσελγίαις
— 27. μετατεθήσονται] μετατεθίσονται
18, 1. ἰδεῖν] εἰδεῖν
— 11. αὐταῖς] αὐτῆς
— 12. ἀφέξεται] ἀφέξηται
— 32. οἰκοδομούμενος] ᾠκοδομούμενος
19, 12. εἰρηνεύετε] εἰρηνεύεται
— 15. μεταλαμβάνετε] μεταλαμβάνητε
— — μεταδίδοτε] μεταδίδητε
— 23. θελήσετε] θελήσητε
— 27. ἀπληστίας] ἀπλησίας
20, 6. ἀποστερήσωσι] ἀποστερίσωσι
— 8. παιδεύετε] παιδεύεται
— — εἰρηνεύετε] εἰρηνεύεται
— 19 sq. περυσινῇ] περισυνῇ [1])
— 29. ταπεινοφροσύνης] ταπεινωφροσύνης
— 31. ἐνήστευσα] ἐνίστευσα
— 33. Βλέπε] Βλέπετε
21, 1. βλάψῃς] βλάψεις
— 6. γένηται] γένεται
— 7. ὑμῶν] ἡμῶν
21, 19. ἀκηδίας] ἀκιδίας
— 20. ἀπερρίψατε] ἀπερίψατε
— 25. συγκρατηθῇ] συγκρατιθῇ
22, 9. ἀνενέωσε] ἀνανέωσε
— 12. ἐδηλοποίησεν] ἐδηλωποίησεν
— 16. ἱλαρὰν] ἱλαρὴν?
— 29. αἰτήσῃς] αἰτήσεις
23, 11. διψυχήσῃς] διψυχήσεις
— 17. Οὕτως] Οὗτος?
— 29. ῥοίζῳ] ῥύζῳ
— 33. παρῆλθον] παρῆλθεν
24, 6. μίτρᾳ] μήτρᾳ
— 20. ἐνέφραξε] ἀνέφραξε
— 23. ἐξήγησαι] ἐκζήτησαι
— 33. ὀργὴν] ὁρμὴν
25, 2. γεγεννῆσθαι] γεγενῆσθαι
26, 4. παρεκάθισε] περιεκάθισε
28, 5. φύλασσε] φύλασσαι
29, 19. ἐνθυμήσῃ] ἐνθυμήσει
— 26. σε] σοι
— 27. εὕρῃ] εὕρει
30, 5. φησὶν] φυσιν
— 19. συζῇ] σύζει
— 24. συντελῆται] συντελεῖται
31, 19. ἁγνείᾳ] ἀγνοίᾳ
— 25. τούτων] τοῦ
33, 10 sq. πονηρὸν] πονηρὰ
— 26. κατοικῇ] κατοικεῖ
35, 2. πάσῃ] πάσει
— 3. ὅλως] ὅλος?
— 4. συμβαίνει] συμφαίνει
— 31. συμφορώτερον] συμφερώτερον
38, 7. φοβεῖται] φοβῖται
— 17. ποίει] ποίῃ
— 26. ὑπερηφάνεια] ὑπεριφάνεια

1) Cf. not. ad p. 7, 7.

39, 15. ἀγαθώτερον] ἀγαθότερον
— 17. ἐγκρατεύηται] ἐγκρατεύεται
40, 2. αὐτοῦ] αὐτῶν
— — ζήσῃ] οὐ ζήσῃ
— — καὶ] deest
— 10. ἡμαρτηκὼς] ἡμαρτικὼς
— 12. αἰτοῦ] ἐτοῦ
— 13. γνώσῃ] γνώσει
41, 6. ἀγνοεῖς] ἀγνωεῖς
— 12. ἐκριζοῖ] ἐκριζεῖ
42, 16. ἐπισκοτοῦνται] ἐπισκοτοῦται
— 25. πραγματείαις] πραγματίαις
43, 8. κολληθῇ] κολλυθῇ
— 11 sq. λυπεῖται] λυπῆται
44, 19. ἀπολλύων] ἀπόλλων
— 24. λαλεῖ] λαλεῖν
— 30. δυνήσεται] δυνήσηται
45, 17. ἄκουε] ἄκουσε
46, 13. μωροῦ] μωρὸν
— 24. κολλᾶται] κοπιᾶται
48, 11 sq. ἐμπεφυρμένους] ἐκπεφυρμένους
— 23 sq. αὗται — θεοῦ] bis
49, 2. ἴδῃ σε] ἴδητε
50, 15. συγχυθῆναι] συγχυσθῆναι
— 28. ἄφρον] ἄφρων

E codice.

53, 10. ἡ γὰρ] οἱ γὰρ
53, 14 sq. ἑτοιμάζων] ἡτοιμάζων
54, 12. ἀγαλλιώμενος] ἀγαλλιωμένως?
— 26. ὅταν] bis
55, 27. βληχρὰν] βλιχρὰν
56, 16. συνίει] συνῄει
— 31. συιέντες] συιόντες
58, 3. οἱ εὐθαλεῖς ὄντες] bis
60, 13. ὃν εἶχε κληρονόμον] bis
61, 4 sq. αὐτοῦ γενέσθαι] bis
62, 29. βληχροὶ] βλιχροὶ
64, 21. καὶ non perspicuum; fort. prorsus deest.
66, 6. ἄγωμεν] ἄγομεν?
67, 15 sq. δερόμενα] δαιρόμενα
— 23. καὶ πικρὸς super linea
69, 3. καθαρίσαι] καθαρῆσαι
70, 4. κελεύσῃς] κελεύσεις
— 14 sq. καθαρίσωσι] καθαρήσωσι
71, 23. μου] σου
75, 27. τὸ super linea

Ex apographo.

76, 13. ἴδια τάγματα] ἐνδιατάγματα
77, 32. ἀσήπτους] ἀσήπους
78, 7. οὐ μετανοήσουσιν] οὐ μετανοήσωσιν
— 21. αὐτοῖς] ἑαυτοῖς
79, 11. ἐμπεφυρμένοι] ἐκπεφυρμένοι
— 22. κατοικήσουσιν] κατοικήσωσιν]
— 33. πλουτήσαντες] πλουτίσαντες
— 34. ὑπερηφανίαν] ὑπεριφανίαν
80, 8. κενοδοξίαις] καινοδοξίαις
81, 19. καθαρίσωσιν] καθαρίσουσιν
82, 1. ἧς] εἷς
— 20. ἐπικαύσῃ] ἐπικεκαύσει
— 32. ἔνατον] ἔννατον
85, 20. ἤλασσον] ἥλασσον
— 22. ἀλλ' ὡς] ἄλλοι ὡς[1])
— 27. ἀπενεχθῆναι] ἀπεχθῆναι
— 30. ὅλως] ὅλους

1) Legi etiam possit ἀλλ' οἷοι.

— — ἐπιδίδοτε] ἐπιδίδοται
— 31. τίθεσθε] τίθεσθαι
— 33. φασὶ] φησὶ
85, 12. δοκιμάσῃ] δοκιμάσει
— 17. ὀρέων] ὀρνέων
— 24. κεκαθίκαμεν] κεκαθήκαμεν
87, 5. τηροῦσαι] τυροῦσαι
— 6. ἤρξαντο] ἤρξατο
— 10. ᾠκοδομημένων] οἰκοδομημένων
88, 24. προσοχθίσῃ] προσοχθήσῃ
89, 10. ἀπενεχθῆναι] ἀπεχθῆναι
— 20. τῆς οἰκοδομῆς] τὴν οἰκοδομὴν
90, 23. πύργῳ] μικρῷ
91, 23. ἔφερον] ἔφεραν?
92, 7. περίμεινον] περίμενον
— 9. ἔρχομαι] ἔρχεται
— 11. μοι] με
— 12. ἡμῖν] ὑμῖν
93, 4. σε] σοι
— 25. ᾗ] ἦν
— 26. ἔχῃ] ἔχει
94, 5. ἀποδοκιμάσαντα] ἀποδοκιμάσαντας
95, 4. ἀνεκαίνισεν] ἀνακαίνισεν
— 6. ἀνενέωσε] ἀνανέωσε
— 9. Ὅτι[2])
— 10. οὐδόλως] οὐδούλως

E codice.

97, 20. γεγόνεισαν] γεγόνασι
99, 6. ἐξ] ἔξω
— 14. ὀφείλων ἀγαθαποιεῖν] ὁ φιλῶν ἄγαν
100, 13. ψιλοῦ] ὑψηλοῦ
101, 15. γυναιξὶν] πράξεσιν
105, 8. ταχινὸς] ταχεινός.

---

2) Codicis ipsius scriptio in aliqua earum schedularum, quae apographo additae sunt, depicta etiam legi possit: ἔτι, quod ubi fit, non est quod postea excidisse aliquid statuamus.

INDEX GRAECUS.

Lipsiae, impressit J. B. Hirschfeld.

